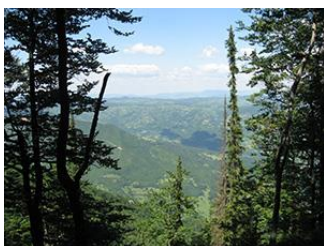

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА „КОПАОНИК“

НАЦРТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ
INSTITUTE OF ARCHITECTURE AND URBAN & SPATIAL PLANNING OF SERBIA

У Београду, јануара 2016. године

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА КОПАОНИК

Носилац израде:

МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ

Наручилац:

НЕРАКО d.o.o. Београд Врачар

Извршилац:

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ

Директор

Др Саша Милијић

У Београду јануара, 2016. године

РАДНИ ТИМ ЗА ИЗРАДУ ИЗМЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА КОПАОНИК

Одговорни планери:

др Никола Крунић, број лиценце 100 0189 11 МП

др Марија Максин, број лиценце 100 0014 03 МП

др Саша Милијић, број лиценце 100 0007 03 МП

Одговорни Урбанисти:

др Ана Никовић, број лиценце 200 1474 14 МП

др Игор Марић, број лиценце 200 0066 03 МП

Синтезни тим: др Никола Крунић, дипл. просторни планер.
Божидар Васиљевић, дипл. географ
др Драгиша Дабић, дипл. инж. арх.
Слободан Митровић, дипл. инж. арх.
др Марија Максин, дипл. инж. арх.
др Саша Милијић, дипл. просторни планер
др Ана Никовић, дипл. инж. арх.
др Игор Марић, дипл. инж. арх.
:
Олгица Бакић, дипл. просторни планер
др Марина Ненковић-Ризнић, дипл. просторни планер
др Бошко Јосимовић, дипл. просторни планер
др Ратко Ристић дипл. инж. шумарства
мр Јасмина Ђурђевић, дипл. просторни планер
Радован Јовановић дипл. инж. телеком

Рефералне карте просторног плана и база просторних података (ГИС)
Олгица Бакић дипл. просторни планер, др Никола Крунић дипл. просторни планер

ИНФОРМАЦИОНА ОСНОВА

ма Јелена Басарић дипл. просторни планер, ма Александра Гајић, дипл. просторни планер,
Света Теофиловић дипл. инж. грађ., Бранислав Котрањац, арх. техн., Недељка Опарница, дипл.
просторни планер

РАДНИ ТИМ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА КОПАОНИК
„Службени гласник РС”, број 95/09“

Руководни тим: мр Драгиша Дабић дипл. инж. арх.
Слободан Митровић дипл. инж. арх.
др Саша Милијић дипл. простор. планер

Синтезни тим: мр Драгиша Дабић дипл. инж. арх.
Слободан Митровић дипл. инж. арх.
др Саша Милијић дипл. простор. планер
др Марија Максин-Мићић дипл. инж. арх.
др Марија Николић дипл. инж. пољоп.

Консултанти: др Димитрије Перишић дипл. географ и др.

Шири радни тим: **ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ ПОСЕБНИХ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И РАЗВОЈ ЛОВСТВА И РИБАРСТВА**

Завод за заштиту природе Србије: мр Зоран Ђорђевић дипл. просторни планер,
Слађана Красуља, дипл. инж. хорт., Ненад Секулић, дипл. биолог, мр Јасминка Милошевић, дипл. биолог, Божидар Васиљевић, дипл. геог., мр Биљана Пањковић, дипл. биолог и Владан Бједов, дипл. биолог,
Институт за архитектуру и урбанизам Србије: мр Драгиша Дабић, Слободан Митровић, др Саша Милијић и мр Тијана Црнчевић дипл. пејз. арх.

РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА
др Марија Николић дипл. инж. пољоп.

РАЗВОЈ ШУМАРСТАВА И КОРИШЋЕЊЕ ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА
др Милан Медаревић дипл. инж. шум.

РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА
Слободан Митровић, мр Драгиша Дабић и др Саша Милијић

РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

Водопривредна инфраструктура- мр Драган Јовановић дипл. инж. грађ.
Саобраћај- др Радомир Малобабић дипл.инж.грађ., Слободан Митровић
Енергетика- Радојко Роглић дипл. инж. ел., др Мила Пуцар дипл.инж.арх.
Телекомуникације- Радован Јовановић дипл. инж. ел, Петар Терзић дипл. инж. ел.
Спортско-рекреативна инфраструктура- Слободан Митровић,
мр Драгиша Дабић, др Саша Милијић и Небојша Митровић туризмолог

РАЗВОЈ МРЕЖЕ НАСЕЉА И САДРЖАЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ
др Марија Максин-Мићић, Слободан Митровић

РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА

др Драгутин Тошић, Никола Крунић дипл. простор. планер

ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

Олгица Бакић дипл. простор. планер, Никола Крунић дипл. простор. планер

РАЗВОЈ АЛТЕРНАТИВНЕ СЕОСКЕ ЕКОНОМИЈЕ

Слободан Митровић и Миле Ђурић дипл.економ.

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

мр Драгиша Дабић, Слободан Митровић, мр Саша Милијић,
др Марија Максин-Мићић

*Информациона
основа:*

Никола Крунић дипл. простор. планер, Олгица Бакић дипл. простор. планер,
Тамара Маричић дипл. простор. планер

*Дигитална
графичка обрада:*

Никола Крунић дипл. простор. планер, Олгица Бакић дипл. простор. планер,
Драгољуб Кујовић грађ. тех.

Техничка подршка:

Гордана Вукшић, Слађана Недељковић, Радоје Маринковић, Срђан
Милосављевић

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ.	3
1. Обухват и опис граница подручја просторног плана, границе целина и подцелина посебне намене	3
1.1. Положај и основне одлике подручја Просторног плана	3
1.2. Територијални обухват подручја Просторног плана	4
1.3. Граница подручја Просторног плана	4
1.4. Границе целина и подцелина посебне намене	5
1.5. Посебне намене подручја Просторног плана	16
2. Обавезе, услови и смернице из Просторног плана Републике Србије и других развојних докумената	16
2.1. Просторни планови	16
2.1.1. Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, 88/10)	16
2.1.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС“, број 39/14)	18
2.1.3. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Селова“ („Службени гласник РС“, број 11/15)	19
2.1.4. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Ђелије“ („Службени гласник РС“, број 95/15)	19
2.2. Остали релевантни документи	19
3. Скраћени приказ и оцена постојећег стања (синтезни приказ потенцијала и ограничења просторног развоја подручја посебне намене)	20
3.1. Постојеће стање	20
3.1.1. Посебне намене подручја	20
3.1.2. Друге намене подручја	37
3.2. Потенцијали и ограничења (синтезни приказ)	49
II ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	52
1. Принципи просторног развоја	52
2. Општи и оперативни циљеви просторног развоја	52
2.1. Општи циљеви просторног развоја	52
2.2. Оперативни циљеви просторног развоја	53
2.2.1. Оперативни циљеви просторног развоја посебних намена	53
2.2.2. Оперативни циљеви просторног развоја осталих намена	55
3. Регионални положај и аспекти развоја подручја посебне намене	57
4. Концепција развоја подручја посебне намене	58
4.1. Општа концепција	58
4.2. Полазишта и принципи за релативизацију конфликтних интереса	60
III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	62
1. Заштита природних и предеоних вредности	62
1.1. Заштита подручја Националног парка	62
1.2. Заштита природних вредности на преосталом делу подручја Просторног плана	66
1.3. Режији заштите природних вредности	67
1.3.1. Режим заштите I степена	67
1.3.2. Режим заштите II степена	68
1.3.3. Режим заштите III степена	69
1.4. Заштита предеоних вредности	70
2. Туризам и рекреација	71
2.1. Капацитет простора Националног парка за туризам и рекреацију у односу на режиме заштите	71
2.2. Организација и уређење простора за функције Националног парка, туризам и рекреацију	72
2.2.1. Садржаји у функцији управљања и презентације вредности Националног парка	73
2.2.2. Садржаји туризма и рекреације у Туристичком центру на подручју Националног парка	74
2.2.3. Садржаји туризма и рекреације на подручју Просторног плана ван граница Националног парка	81
2.2.4. Садржаји туристичке инфраструктуре	86
3. Остале посебне намене	91
3.1. Заштита непокретних културних добара	91
3.1.1. Мере и услови заштите и коришћења НКД и њихове заштићене околине	94

3.2. Заштита сливова акумулација „Ћелије“ и „Селова“	96
4. Утицај посебне намене на развој појединих области	97
4.1. Природни ресурси	97
4.2. Привредни развој	98
4.3. Развој насеља, демографски и социјални развој	99
4.4. Инфраструктурни системи	100
4.4.1. Саобраћајна инфраструктура	100
4.4.2. Водоснабдевање и одвођење отпадних вода	102
4.4.3. Енергетска инфраструктура	107
4.4.4. Електронске комуникације и поштански саобраћај	110
4.4.5. Комунални садржаји и службе	111
4.5. Заштита животне средине и организација простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама	111
4.5.1. Заштита животне средине	111
4.5.2. Мере за смањење ерозије тла при уређењу и одржавању алспких стаза и жичара	112
4.5.3. Организација простора од интереса за одбрану и ванредне ситуације	113
4.6. Намена простора и биланс површина посебне намене	114
IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА	116
1. Правила уређења за зоне са посебним режимом заштите	116
1.1. Зоне заштите природних добара	116
1.2. Зоне заштите непокретних културних добара	116
1.3. Зоне заштите изворишта водоснабдевања и водотока	117
2. Правила уређења и грађења површина и објеката јавне намене	117
2.1. Правила уређења и грађења инфраструктурних система	117
2.1.1. Правила уређења појасева регулације инфраструктурних система	117
2.1.2. Правила уређења и грађења за заштитне појасеве инфраструктурних система	118
2.2. Правила уређења и грађења за саобраћајну инфраструктуру на грађевинском подручју туристичког комплекса и насеља	119
2.3. Правила уређења објекте јавне намене	119
3. Правила уређења површина и објеката јавног скијалишта и остале туристичке инфраструктуре	119
3.1. Правила уређења јавног скијалишта	119
3.2. Остала туристичка инфраструктура	120
4. Правила уређења за објекте осталих намена	121
4.1. Правила уређења за објекте туристичке намене	121
4.1.1. Правила уређења туристичких комплекса, пунктова, насеља и супраструктуре	121
4.1.2. Смернице за правила грађења туристичких комплекса, пунктова и насеља	124
4.2. Правила уређења за објекте стамбене намене	126
4.3. Правила уређења за објекте пословне и привредне намене	126
5. Правила грађења за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина, ко Копаноник	126
5.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде	126
5.2. Подела на карактеристичне целине, планирана намена простора и врста и намена објеката	127
5.3. Урбанистички услови за површине и објекте јавне намене	128
5.4. Услови за формирање грађевинске парцеле	131
5.5. Положај објеката у односу на регулацију и у односу на границе грађевинске парцеле	132
5.6. Урбанистички показатељи	133
5.7. Смернице за спровођење правила грађења за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина	133
V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	134
1. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ	134
2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ И ДРУГЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	134

2.1. Смернице за спровођење и разраду Просторног плана у планским документима (Реферална карта 3)	135
2.1.1. Смернице за детаљну разраду и спровођење Просторног плана	135
2.1.2. Смернице за спровођење Просторног плана у просторним и урбанистичким плановима	136
2.2. Смернице за спровођење Просторног плана у секторским плановима и програмима	142
3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ	143
4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ	145
VI ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	147

Рефералне карте и графички прилози

1. „Посебне намене простора” у размери 1:25.000
 2. „Мрежа насеља, инфраструктурни системи и заштита животне средине, природних и културних добара” у размери 1:25.000
 3. „Спровођење Просторног плана” у размери 1:25.000
 4. четири листа детаљне разраде за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина, КО Копаноник у размери 1:1000 –
 - Лист 1. „Постојећа намена површина”,
 - Лист 2. „Планирана намена површина” и
 - Лист 3. „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем”
 - Лист 3а „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем – подужни профил саобраћајнице”
 - Лист 4. „Синхрон план инфраструктуре“
- Графички прилог 1. „Прегледна карта подручја Просторног плана“
- Графички прилог 2. „Режими заштите природе“

Списак табела

- Табела I-1: Обухват подручја Просторног плана
- Табела I-2: Биланс површина подручја Просторног плана и зона заштите у Националном парку
- Табела I-3: Промене у демографској величини насеља 1948-2011. године
- Табела III-1: Биланс површина у I степену заштите
- Табела III-2: Биланс површина у II степену заштите
- Табела III-3: Биланс површина према зонама заштите Националног парка
- Табела III-4: Биланс програма туристичких комплекса на подручју Националног парка у зимској сезони
- Табела III-5: Структура туристичких лежаја на подручју Националног парка
- Табела III-6: Биланс програма секундарних туристичких центара ван Националног парка
- Табела III-7: Биланс програма туристичких насеља ван Националног парка
- Табела III-8: Структура туристичких лежаја ван Националног парка по општинама
- Табела III-9: Укупни капацитети по туристичким центрима и насељима
- Табела III-10: Укупни капацитети на подручју Просторног плана по општинама
- Табела III-11: Показатељи жичара по секторима алпског скијалишта на подручју Просторног плана
- Табела III-12: Показатељи алпских ски-стаза по секторима алпског скијалишта
- Табела III-13: Биланс површина коридора за жичаре и алпске ски-стазе по зонама заштите НП и општинама
- Табела III-14: Биланс површина просека шуме за жичаре и алпске ски-стазе по зонама заштите НП и општинама
- Табела III-15: Непокретна културна добра
- Табела III-16: Пројекција становништва на подручју Просторног плана за 2019. годину
- Табела III-17: Приказ биланса намене простора по зонама заштите Националног парка и на подручју Просторног плана у km²
- Табела IV-1: Подела на целине
- Табела IV-2: Подела на карактеристичне целине и блокове са планираном наменом површина
- Табела IV-3: Површина јавне намене
- Табела IV-4: Препоручени нормативи за број паркинг места према намени
- Табела IV-5: Урбанистички показатељи за планирану детаљну намену простора

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Изради измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Копаоник („Службени гласник РС”, број 95/09 – у даљем тексту: Просторни план) приступило се на основу Одлуке о изради измена и допуна Просторног плана од 03.04.2015. године („Службени гласник РС”, број 32/15), допуне Одлуке о изради измена и допуна Просторног плана од 24.09.2015. године („Службеном гласнику РС”, број 81/15) и Одлуке о изради Стратешке процене утицаја измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Копаоник“ на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 39/13, 32/15 и 76/15). У складу са Одлуком Владе о изради Просторног плана, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (као Носилац израде) је обавештено од стране НЕРАКО d.o.o. Београд Врачар (као предузећа које обезбеђује финансијска средства за израду измена и допуна) да је Институт за архитектуру и урбанизам Србије одабран за обрађивача измена и допуна Просторног плана. Уговор о пружању услуга на изради Просторног плана је закључен између Уговорних страна НЕРАКО d.o.o. Београд, као Наручиоца, с једне стране и Института за архитектуру и урбанизам Србије (Уговор број 1027, од 28.09.2015. године) као Извршиоца, с друге стране.

Након доношења Просторног плана 2009. године усвојено је неколико нових закона и подзаконских аката, као и стратешких развојних докумената који имају значајан утицај на заштиту Националног парка и просторни развој туризма на Копаонику. Поред важећег законског основа, као и актуелних промена законског основа, неопходно је било сагледати, или имати у виду и друге иницијативе за промену Просторног плана¹, осталу документацију, као и смернице Европске уније за усмеравање одрживог развоја туризма и заштиту природе. На основу расположивих информација, резултата новијих истраживања и позитивних искустава развоја планинских центара и заштите природе на простору европских Алпа, дошло је до извесних промена у концепцији развоја и заштите високопланинских подручја, у које спада и Копаоник, што има утицаја на усклађивање изградње туристичких центара и функција скијалишта са захтевима и строжим режимима и стандардима заштите природе и животне средине. Све наведене околности и промене утицале су на покретање процедуре за измену и допуну Просторног плана.

Израда измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Копаоник“ усклађена је са: Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09- исправка, 64/10-УС, 18/11, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14 и 145/14), Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 88/10), Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС“, број 64/2015), Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 91/10), Законом о националним парковима („Службени гласник РС“, број 84/15), Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04 и 36/09), Законом о водама („Службени гласник РС“, број 30/10), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10), Законом о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11 и 99/11), Законом о туризму („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 84/15), Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, број 102/10), Уредбом о утврђивању Водопривредне основе Републике Србије („Службени гласник РС“, број 11/02) и другим актуелним одлукама и стратегијама Владе Републике Србије, као и другим нормативним актима и документима који се односе на проблематику из предмета Просторног плана.

Посебне намене због којих се ради Просторни план су: заштићено подручје Националног парка „Копаоник“ и примарна туристичка дестинација „Копаоник“.

Просторни план се доноси за период до 2019. године, са елементима за његову имплементацију у том периоду.

У припреми и изради Просторног плана успостављена је сарадња са стручним и другим институцијама и организацијама, као и предузећима који имају надлежности на планском подручју. Остварена је непосредна сарадња и обављен низ консултација са Заводом за заштиту природе Србије и министарствима надлежним за заштиту животне средине и просторно планирање, у оквиру којих су добијени услови за израду Просторног плана. Успостављена је сарадња и обављене су посебне

¹ ЈП „Скијалишта Србије” из 2015. године („Анализа могућности развоја скијашке инфраструктуре у Ски центру „Копаоник”); јединице локалне самоуправе; и др.

консултације после раног јавног увида са представницима општинских управа Рашке, Бруса и Лепосавића, чија ће улога посебно бити изражена у процесу имплементације планских решења.

Овај документ представља Нацрт измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Копаоник“ који је припремљен након поступања по примедбама и сугестијама Комисије за стручну контролу просторног плана (Извештај о обављеној стручној контроли Нацрта измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Копаоник“, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре број 350-01-01002/2015-11, од 22.12.2015. године), као и у складу са добијеним условима надлежних институција. У изради су узете у обзир и све сугестије и информације пристигле током раног јавног увида поводом израде предметног планског документа који је обављен у периоду од 15. до 29.10.2015. године.

Просторни план садржи: I Полазне основе (са обухватом и границама подручја просторног плана, целина и подцелина посебне намене; обавезама, условима и смернице из Просторног плана Републике Србије и других развојних докумената; синтезним приказом анализе и оцене стања, ограничења и потенцијала и др.); II Принципе и циљеве просторног развоја подручја посебне намене (Принципи просторног развоја; Општи и оперативни циљеви просторног развоја; Регионални положај и аспекти развоја подручја посебне намене; Општа концепција развоја подручја Националног парка и др.); III Планска решења просторног развоја подручја посебне намене и других области од значаја за дефинисање планских решења (са анализом утицаја посебних намена Националног парка на развој појединих области, изражених конфликта, предлозима за решење конфликта, наменом простора и билансом површина посебне намене и др.); IV Правила употребе земљишта, правила уређења и правила грађења (са правилима грађења за детаљну разраду пословно-стамбеног комплекса и хелидрома са хангаром у насељу Чајетина); V Имплементацију Просторног плана (учеснике, смернице за израду планске и друге развојне документације; приоритетна планска решења и пројекте; мере и инструменте за имплементацију); VI Завршне одредбе Просторног плана; графичке прилоге(број 1. „Прегледна карта подручја Просторног плана“ и број 2. „Режими заштите природе“) и Рефералне карте (број 1. „Посебне намене простора“ у размери 1:25.000, број 2. „Мрежа насеља, инфраструктурни системи и заштита животне средине, природних и културних добара“ у размери 1:25.000, број 3. „Спровођење Просторног плана“ у размери 1:25.000, и број 4. са четири листа детаљне разраде за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина, КО Копаоник у размери 1:1000 - Лист 1. „Постојећа намена површина“, Лист 2. „Планирана намена површина“, Лист 3. „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем“, Лист 3а „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем – подужни профил саобраћајнице“ и Лист 4. „Синхрон план инфраструктуре“).

Упоредо са израдом нацрта Просторног плана, припремљен је нацрт Извештаја о стратешкој процени утицаја Измена и допуна Просторног плана на животну средину.

Просторни план се ради у ГИС окружењу заснованом на ESRI технологији (ArcGIS 10x), што омогућава једноставнију размену података, формирање Географског информационог система за обухваћено подручје и ефикаснију контролу спровођења Просторног плана.

Просторни план представља плански основ за заштиту, коришћење и уређење Националног парка Копаоник, других заштићених и предвиђених за заштиту природних и непокретних културних добара, обухваћеног дела примарне туристичке дестинације Копаоник и за одрживи развој обухваћених локалних заједница. Просторни план представља плански основ за издавање информације о локацији и локацијских услова за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина, КО Копаоник.

Овај Просторни план јесте плански основ за усклађивање донетих (за територије општина Рашка и Брус) и израду (за територију општине Лепосавић) планских решења просторних планова јединица локалне самоуправе и за усклађивање свих урбанистичких планова чији се обухват налази у целости или једним делом у границама Националног парка Копаоник и планског подручја према смерницама утврђеним у делу V 2. Просторног плана.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. Обухват и опис граница подручја Просторног плана, границе целина и подцелина посебне намене

Границе Просторног плана, односно подручја Националног парка Копаоник и подручја посебне намене, одређене су на рефералним картама Просторног плана и описно, према ситуацији на Топографским картама (ТК) размере 1:25000 (Листови ТК25: Нови Пазар 580-1-1, 580-1-2, 580-1-3, 580-1-4, 580-2-1, 580-2-2, 580-2-3, 580-2-4, 580-3-1, 580-3-2, 580-3-3, 580-3-4, 580-4-1, 580-4-2, 580-4-3 и 580-4-4). У случају неслагања са текстом, меродавна је ситуација у приказима рефералних карата.

1.1. Положај и основне одлике подручја Просторног плана

Подручје Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Копаоник (у даљем тексту: Просторни план) обухвата подручје Националног парка Копаоник (са зонама I, II и III степена заштите) и подручје ван Националног парка, на деловима територија општина Рашка, Брус и Лепосавић.

Национални парк Копаоник захвата северни део масива Копаоника, који се као највећа планина централне Србије пружа правцем северозапад - југоисток у облику разгранатог гребена дужине око 82 km и ширине 40-60 km, на површини од око 2.750 km². Источни обод масива представља границу између планинских система Динарида и Родопа. Окружен је масивима Голије на западу и нешто нижим планинама Жељин, Столови и Гоч на северу, а припада сливовима Ибра, Расине и Топлице. Подручје Просторног плана захвата северни, највиши и најшумовитији део масива Копаоника, са најзаступљенијим и најочуванијим планинским природним вредностима.

Сам Национални парк протеже се већим делом на релативно благо дисецираној планинској површи (названој и Равни Копаоник), просечне висине од око 1700 мнв, са највишим Панчићевим врхом (2017 мнв) и више других врхова. У ову површ најизразитије је усечен басен Самоковске реке, као највреднија предеона целина, а Национални парк захвата и горње делове планинских падина према долинама Ибра, Јошаничке, Гобелске и Брзећке реке, као и према изворишним притокама Топлице. Висинска диференцираност подручја парка је 1.217 m. Подручје Националног парка захвата делове територија општина Рашка (у оквиру Рашког округа) и Брус (у оквиру Расинског округа) у јужном делу централне Србије. Простор ван Националног парка обухваћен Просторним планом (ранија заштитна зона Националног парка) захвата делове територија општина Рашка, Брус и Лепосавић (у оквиру Косовко-митровачког округа у северном делу АП Косово и Метохија).

По својој основној и приоритетној намени очувања, унапређења, заштите и презентације посебних природних и културних вредности националног значаја, Национални парк Копаоник је 1981. године проглашен као природно добро од изузетног значаја у I категорији. Међународни статус парка није утврђен, а по категоризацији IUCN припада II категорији. Узајамно деловање бројних природно-географских фактора, појава и процеса, условило је бројна специфична обележја изразитог геодиверзитета, који се манифестује геотектонским, орографским, климатско-хидролошким, биогеографским, педолошким и другим условима и вредностима. Уз вредности непокретних културних добара, ови услови и вредности квалификовали су Копаоник као национални парк у рангу осталих проглашених националних паркова у Србији (Фрушка Гора, Ђердап, Тара и Шар планина).

Због угрожености темељних природних феномена, у односу на европске критеријуме у области заштите природе, Национални парк „Копаоник“ данас постепено губи прерогативе који су неопходни за категорију националног парка. Природне вредности Националног парка „Копаоник“ нису третиране у природној просторној целини, будући да није обухваћен планински простор на северу АП Косово и Метохија. Са приоритетном наменом Националног парка најкомпатибилнија је његова намена заштите и одрживог коришћења националног и регионалног изворишта вода (горњи сливови Расине и Топлице), а затим планински туризам, под условом да се испуне захтеви његове одрживости у оквиру режима заштићеног природног подручја.

Регионални и национални ниво привредног развоја, подручје Националног парка „Копаоник“ постигло је само у погледу планинског туризма, првенствено зимског (алпско скијање). Захваљујући значајним, претежно државним улагањима, створен је нов туристички производ и имиџ главног

зимског туристичког центра Србије. Ова делатност представљаће и надаље главну развојну шансу Копаоника и одређивати његов регионални и национални значај, под условом да буде интегрисана у јединствену регионалну понуду и да интегрише све локалне и регионалне комплементарне делатности и садржаје (пољопривреду и села, малу привреду, саобраћај и друго), уз обезбеђење остваривања приоритетне намене и функција Националног парка.

Даљи развој планинског туризма у оквиру Националног парка „Копаоник“ у великој мери зависи од превазилажења текућег конфликта са заштитом природе и природних вредности на најповољнијим алпским скијашким теренима у II степену заштите и у оквиру туристичких комплекса/ризорта у III степену заштите са интензивном и непланском изградњом. Према искуствима са европских Алпа, најбољи алпски скијашки терени и локалитети за изградњу ризорта, као кључни ресурси планинског туризма, по правилу су изузети из ригорознијих режима заштите природних вредности (што не значи да су тиме занемарена правила заштите природе). Зато је и за развој планинског туризма на Копаонику од кључног значаја да се омогући оптимално коришћење иначе ограничених повољних алпских скијашких терена, уз адекватну заштиту планинске природе.

С друге стране, и даље треба инсистирати да тежиште смештајних капацитета буде ван граница Националног парка, претежно у оквиру постојећих насеља. Решење текућег конфликта и креативна решења компромиса између одрживе заштите и одрживог туризма условљени су институционалним и организационим променама у управљању заштитом и туризмом, којима треба обезбедити интеграцију ове две главне активности Националног парка, тако да се адекватном презентацијом подржи атрактивност заштићених вредности за развој туризма, а да туризам организационо и финансијски подржава заштиту.

1.2. Територијални обухват подручја Просторног плана

Подручје Просторног плана обухвата простор површине од око 324,84 km² на деловима територије (Табела 1-1):

- општине РАШКА (10 КО): целе катастарске општине Јошаничка Бања, Црна Глава, Кремиће, Бадањ, Семетеш, Тиоце, Лисина, Шипачина, Копаоник и Раковац;
- општине БРУС (8 КО): целе катастарске општине Крива Река, Паљевштица, Ливађе, Гочманци, Кнежево, Равниште, Бозољин и Брзеће; и
- општине ЛЕПОСАВИЋ (2 КО): целе катастарске општине Гувниште и Бело Брдо.

1.3. Граница подручја Просторног плана

Подручје Просторног плана (324,84 km²) обухвата: подручје Националног парка Копаоник површине од око 120,79 km² (или 37% укупне површине) и ван Националног парка површине обухваћених катастарских општина од око 204,05 km² (или 63%).

Граница подручја Просторног плана дефинисана је границама целих катастарских општина, а приказана је графички и описно у делу I 1.4. Просторног плана (Графички прилог 1.).

Граница Просторног плана је:

- 1) *северна граница* – ослања се на јужну спољну границу општине Александровац односно од пресека северних спољних граница катастарских општина Јошаничка Бања и Рековац (општина Рашка) и наставља ка истоку спољном северном границом катастарске општине Крива река (општина Брус);
- 2) *источна граница* – од пресека спољних источних граница катастарских општина Крива Река и Паљевштица (општина Брус) и пружа се ка југу спољном источним границама катастарских општина Ливађе, Гочманци и Брзеће, затим иде спољним источним границама катастарских општина Кнежево, Равниште и Бозољин (све у општини Брус);
- 3) *јужна граница* – од спољне јужне границе катастарске општине Бозољин (општина Брус) и улази у подручје општине Лепосавић где прати спољне јужне границе катастарских општина Бело Брдо и Гувниште у истој општини; и
- 4) *западна граница* – од пресека спољних граница општина Лепосавић и Рашка, прати спољне западне границе катастарских општина Шипачина, Лисина и Тиоце (општина Рашка) и даље спољном границом катастарских општина Семетеш, Бадањ и Кремиће у истој општини. Наставља у правцу севера и прати спољну западну и северозападну границу катастарске општине

Јошаничка Бања (општина Рашка), до пресека са спољном границом катастарске општине Раковац у истој општини, односно до почетне тачке.

Биланс површина према просторном обухвату подручја Просторног плана дат је у Табели I-1.

Табела I-1: Обухват подручја Просторног плана

Територија	Површина у km ²				
	укупно општина	Просторни план			% општине
		подручје у НП	ван НП	укупно	
општина РАШКА	670,01	79,15	108,63	187,78	57,80
општина БРУС	605,64	41,64	56,41	98,05	30,20
општина ЛЕПОСАВИЋ	538,60	0	39,01	39,01	12,00
Укупно	1814,25	120,79	204,05	324,84	100,00

1.4. Границе целина и подцелина посебне намене

Граница Националног парка Копаоник утврђена је Законом о националним парковима („Службени гласник РС”, број 84/15)² и описана на следећи начин:

„Граница почиње у тачки где се додирују КО Бело Брдо, Брзеће, Гувниште и Равниште, од које у КО Брзеће у правцу северозапада прати к.п.бр. 1880, 1879 и 1877/1, од које прелази у КО Копаоник и прати границе к.п.бр. 101, 100, 102, 106, 110, 111, 112, 113, 115, 108, 109, 118, 122/2, 122/1, 136/1, 136/2, 136/3, 136/4, 135/3, 134/2, 135/2, 121/2, 197,4, 107/2, 106/2, 110/4, 110/2, 104/2, 102/7, 24/1, 25, 2457/1, 69, 2443, 2444, 2436/2, 2436/1, 2436/2, 2443, 2442, 2441, 2440, 69, 66, 632, 635, 632 и 66, коју прати до границе са КО Лисине (заједничка преломна тачка за к.п.бр. 66, КО Копаоник и к.п.бр. 1532, 1530 и 1528 КО Лисине). Одатле наставља границом к.п.бр. 1530, 1529, опет границом к.п.бр. 1530, затим границом кат.парц.бр.1528 све до границе са КО Копаоник у којој прати границу к.п.бр. 66 све до границе са КО Лисине. Прелазећи у КО Лисине прати границу к.п.бр. 78 и 79, наставља ивицом пута к.п.бр. 898 КО Копаоник, којим долази до источне преломне тачке к.п.бр. 1496 КО Лисине, прати границу парцеле све до западне преломне тачке одакле пресеца пут к.п.бр. 2452 Ко Лисине у којој даље прати границе к.п.бр. 1493, 1489, 1488, 1494, 1490 и 1491 до западне преломне тачке, од које у правој линији пресеца к.п.бр. 1464 избијајући на коту 1394 која је и тригонометријска тачка 508 (на граници к.п.бр. 1460). Одатле прати границу к.п.бр. 1460 а потом границу к.п.бр. 1457 до пресека к.п.бр. 2448 (пут), наставља границама к.п.бр. 140, 142, 141, 145, 155/1, 157/2, 158/1, 176/1, 179/1, 1355/1, 1354, 1357/1, 1352/1, 1351/1, 1347/1, 1341/1, 547/1, 539/1, 538/2, 535/1, 532, 531, 284, 283, 282, 281, 280/2, 277, 276, 274, 264, 263, 257, 256, 251/2, 251/1, 249, 215 и 218, до пресека са к.п.бр. 2459 (пут). Пресеца га и затим прелази на границу к.п.бр. 43 у КО Тиоце. Прати границу к.п.бр. 43, затим к.п.бр. 45 и 47 до њене најсеверније преломне тачке и наставља границом к.п.бр. 45, затим у правој линији пресеца к.п.бр. 147 и излази на границу кат.парц.бр.79 коју прати до границе између КО Семетеш и КО Тиоце. Наставља том границом у дужини од 280 m, након чега долази до преломне тачке к.п.бр. 35/1, прати границу к.п.бр. 35/1 и 42/2 избијајући на пут к.п.бр. 57, пресеца га и наставља границом к.п.бр. 29 и 57 (пут), 27/1 и 27/2, затим опет 27/1 све до ушћа Семетешке реке и безименог потока (кота 1064). Од те коте у правој линији пресеца к.п.бр. 56 (Семетешка река) и наставља у правцу севера границом к.п.бр. 56 (Семетешка река), затим прелази на к.п.бр. 16/1, а потом и 12/2. Надаље наставља границом к.п.бр. 27/1 до к.п.бр. 125 КО Бадањ (пут) и излази на границу између КО Семетеш и Бадањ. Од те тачке наставља границом између поменутих катастарских општина, односно границом кат.парц.бр.125 (пут) све до најсеверније преломне тачке КО Семетеш, одакле прати западну границу к.п.бр. 4, коју прати до границе између КО Бадањ и Кремиће. У КО Кремиће наставља да прати границу кат.парц.бр.73, 72, 50, 51 и 70/2 и пресеца у правој линији к.п.бр. 57 (пут) и наставља границом к.п.бр. 50/2 до границе између КО Јошаничка бања и Кремиће. Из те тачке у КО Јошаничка бања пресеца к.п.бр. 6281 спуштајући се на ушће (кота

²У поступку израде Измена и допуна Просторног плана констатовано је да су катастарске парцеле бр. 248/1, 248/2, 259/1, 259/2, 259/3, 260 и 265, КО Брзеће, територија општине Брус, укупне површине око 10 ha, (претпоставка је услед техничке омашке) укључене у обухват подручја Националног парка и приказане текстуално и графички. Такође, у опису граница има и других грешака које се морају исправити, те се предлаже да се након детаљног катастарског одређивања свих граница заштите Националног парка, уочене грешке у просторној идентификацији граница и њиховом опису реше изменом Закона о националним парковима у делу описа граница националних паркова.

956) два безимена потока од којих настаје Дашнички поток. Од те коте (956) пресеца к.п.бр. 6281 пратећи Дашнички поток све до ушћа у Самоковску реку. Од ушћа у правцу југа прати границу к.п.бр. 6281 до тремеђе к.п.бр. 6562, 6563 и 6281. Од тремеђе наставља пресецајући к.п.бр. 6563 у правој линији и наставља границом к.п.бр. 6564, а потом у правцу севера границом к.п.бр. 6570, те прелази на границе к.п.бр. 6510 и 6511 којом опет излази на границу к.п.бр. 6570. Затим прати границу к.п.бр. 6487 и њоме излази на границу к.п.бр. 6570, и наставља границама к.п.бр. 6576/2, 6575/2 и 6578/2 којом излази на границу к.п.бр. 6570. Прати границу поменуте парцеле све до границе к.п.бр.7855 (пут) коју пресеца и наставља границама к.п.бр. 6736, 7628, 6816/2, 6820/2, 6821/2, 7628, 6823/2, 6824/2, 6828/2 и 6827/3 којом опет излази на к.п.бр. 6824/2. Надаље прати границу поменуте парцеле, затим наставља границама к.п.бр. 6823/2, 7628 и 7629 којом излази на границу к.п.бр. 7628. Наставља границама к.п.бр. 7631, 7627, 7643, 7644/1, 7644/2, 7743, 7744, 7745, 7747, 7643, 7754, 7755 и 7640, затим јужном границама к.п.бр. 7761, 7762 и 7764 и западном и северном границом к.п.бр. 7764, затим иде западном и северном границом к.п.бр. 7762 којом излази на к.п.бр. 7640, прати границу поменуте к.п.бр. и наставља границама к.п.бр. 7775, 7776, 7730, 7731, 7725, 7724, 7723, 7722, 7709, 1949, 7709, 7717, 7722, 7724, 7778, 7780, 7720, 7781 и 7640. Прати северну границу к.п.бр. 1915 и 1914 којом опет излази на границу к.п.бр. 7640. Прати је и наставља границама к.п.бр. 1908, 1907, 1906, 1892, 1893, 1890, 1883, 1671, 1884/2, па границама к.п.бр. 1671, 1883 и 1862 до к.п.бр. 7851 (пут). Од те тачке у правцу севера граница наставља к.п.бр. 1801, 1800, 1803 и 1802 којом излази на к.п.бр. 1803, па наставља границом к.п.бр. 1801 и 1805 којом излази на к.п.бр. 7851 (пут) и прати је до тремеђе к.п.бр. 1856, 1855 (које не припадају НП) и к.п.бр. 7851. Из те тачке у правој линији граница пресеца к.п.бр. 7851 (пут) и излази на границу к.п.бр. 1860 те наставља границом к.п.бр. 1876, 1877 и 1863 којом долази до границе КО Јошаничке бање и КО Црне Главе. Граница наставља у КО Црна Глава пратећи границе к.п.бр. 5430, 5374, 5373, 5366, 5369, 5368/1, 5327, 5326, 5174 и 5170/1. Од преломне тачке исте парцеле праволинијски пресеца к.п.бр. 5167 и излази на преломну тачку к.п.бр. 5166/1. Надаље прати границу к.п.бр. 5166/1 затим границе к.п.бр. 5163/2, 5162/2, 5151/1, 4107/1, 5043/2, 5042/2 и 5039/2 којом излази на границу к.п.бр. 4107/1 и њоме наставља до к.п.бр. 5024/2, до укрштања са к.п.бр. 5921 (пут), пресеца га у правој линији и наставља пратећи границе к.п.бр. 5023/2, 4107/1, 5019/2, 5018/2, 5008/2, 4107/1, 4990/2, 4989/2, 4988/2, 4987/2, 4986/2, 4978/2, 4977/3 и 4107/1 а потом границом к.п.бр. 5922 (Гобелјска река). Наставља границом к.п.бр. 5922 (Гобелјска река) до најзападније преломне тачке к.п.бр. 2218. Од те тачке наставља границом к.п.бр. 4107/1, 2298/2, 4107/1, 4331/2, 4329/2, 4327/2, 4306/2, 4305/2, 4107/1, 4215/2, 4214/2, 4213/2, 4211/3, 4209/2 и 4190/2 са које прелази на границу к.п.бр. 4189/2 којом се враћа на границу к.п.бр. 4190/2 са које прелази на границу к.п.бр. 4166/2, а потом на границе к.п.бр. 3656/2, 3657/2, 3666/2, 3667/2, 3668/2, 3677/2, 3678/2, 3679/2, 3680/2, 3696/2, 3697/3, 3697/1, 3698, 3705, 3747, 3752, 3753, 3754 и 3781 којом долази до к.п.бр. 5918 (пут) пресеца је и излази на јужнију преломну тачку к.п.бр. 3485. Затим наставља к.п.бр. 3485, 3493, 3555, 3556, 3557, 3558, 3560, 3551, 3550, 3548, 3562, 3563, 3424, 3426 и 3425 којом излази на границу к.п.бр. 3424 и њоме наставља преко границе к.п.бр. 3383 и 3381. Излази опет на к.п.бр. 3383, коју прати до пресека са к.п.бр. 5917 (пут) пресеца је под правим углом и наставља да је прати све до пресека са к.п.бр. 3440/1. Граница парка даље наставља границама к.п.бр. 3422, 3418, 3417, 3440/1, пресеца к.п.бр. 5919 (пут) и наставља границом к.п.бр. 3439/1 и 3439/3 којом опет излази на границу к.п.бр. 3439/1. Прати је и наставља границом к.п.бр. 2922 и 2920 и к.п.бр. 2918 којом излази на границу између КО Раковац и КО Црна Глава. Прати границу катастарских општина до тремеђе КО Црна Глава, Крива Река и Раковац која се налази на граници општина Рашка и Брус. У општини Брус граница наставља у КО Крива Река границом к.п.бр. 1152, 1156/1, 1157 и 1158, којом долази до к.п.бр. 3806 (пут), пресеца га и наставља границом к.п.бр. 1246 којом опет излази на пут к.п.бр. 1251, пресеца га правој линији и наставља границом к.п.бр. 1453/1, до њене северне преломне тачке, одакле пресеца пут к.п.бр. 3807/4 (пут) и наставља да прати границе к.п.бр. 700/4, 700/3, 700/1, 702 и 701/1, долази до границе к.п.бр. 701/2 којом излази на к.п.бр. 3804 (пут), пресеца га и наставља границама к.п.бр. 697 и 699, све до раскрснице путева к.п.бр. 3804 и 3807/4, наставља пресецајући пут к.п.бр. 3807/4 и прелази на границу к.п.бр. 1453/1. Прати је и преко к.п.бр. 1446, 1453/21, 1453/20, 1453/18, 1453/17, 1453/16, 1453/15, 1453/14, 1449, 1453/13, 1450, 1453/1, 1451, 1453/10, 1453/9, 1453/6, 1453/2, 1453/5, 1453/3, 1453/4, 1453/27, 1453/28, 1453/29, 1453/1, 1454, 1455 и 1456/1, долази до к.п.бр. 1457/1, коју прати до северне преломне тачке к.п.бр. 1458/1, из које пресеца пут к.п.бр. 3808/1 и излази на к.п.бр. 1458/1 и прати је до укрштања са путем к.п.бр. 3808/1 од које наставља границама к.п.бр. 2834 и 2833. Долази до пута к.п.бр. 3808, пресеца га и наставља границом к.п.бр. 2830/1, прати је и прелази на к.п.бр. 2828 и 2829, којом поново излази на границу к.п.бр. 2828. Прати је до к.п.бр. 3808 (пут) а затим исти пресеца и наставља да прати границе к.п.бр. 2839, 2833/12 и 2844 којом

долази до преломне тачке заједничке за к.п.бр. 2845/1, 2864 и 2865. У тој тачки пресеца пут к.п.бр. 3808 и наставља да прати границу к.п.бр. 2865. Прати њену границу и наставља границама к.п.бр. 2833/12, 2842/2, 2842/3, 2842/4, 2842/5, 2843, 2842/6, 2833/13, 2833/17, 2833/18, 2939/2 и 2939/1 којом сече к.п.бр. 3802 (Цигански поток) и наставља границом к.п.бр. 3041/14, 3041/9, 3043, 3044/1, 3049/1, 3049/8 и 3049/9. Границом к.п.бр. 3049/9 излази опет на границу к.п.бр. 3049/1 којом наставља и сече к.п.бр. 3813 (пут). Након тога прати границу к.п.бр. 3273/3, поново се враћајући и пресецајући к.п.бр. 3813 (пут). Затим прати границу к.п.бр. 3049/4, 3427/7, 3427/3, 3427/2, 3426, 3425, 3424, 3423, 3422/2, 3422/1, 3421/2, 3421/1, 3420, 3413, 3414, 3415, 3416/1, 3417, 3418/1, 3419/2, 3428/29, 3428/40, 3428/39 и 3428/38 којом сече у правој линији к.п.бр. 3816 (пут). Излази на к.п.бр. 3640/2, прати њену границу и надаље прати границе к.п.бр. 3639/2, 3645 и 3624 којом излази на границу КО Крива Река и КО Ливађе, прати је до југозападне преломне тачке к.п.бр. 3757 од које следи границе у КО Крива река к.п.бр. 3757, 3754, 3716, 3754 и 3755, затим опет к.п.бр. 3754, којом излази на границу између КО Ливађе и Крива Река све до укрштања са Сребрначком реком и прати границу између к.п.бр. 996 и 729 КО Ливађе и надаље у КО Ливађе прати границе к.п.бр. 996, 724, 722/1, 722/5, 722/1, 721, 719/2 и 720, којом опет излази на границу к.п.бр. 719/2, прати је и долази до к.п.бр. 991 (пут) сече је под правим углом и излази на к.п.бр. 715. Прати њену границу, као и границе к.п.бр. 713/2 и 711/2, а потом сече под правим углом к.п.бр. 988 (пут). Од пута к.п.бр. 988, прати к.п.бр. 45, 42/3, 42/2 и 47, којом поново излази на к.п.бр. 42/2 и њоме долази до границе између КО Ливађе и Гочманци. Граница националног парка даље прати парцеле у КО Гочманци и то границу кат.парц.бр.24/9, којом излази на водоток к.п.бр. 145, пресеца га и надаље прати границу к.п.бр. 52/1 и 152/1, којом поново изађе на 52/1 (јужна преломна тачка на граници између КО Гочманци и КО Брзеће, прати је до југоисточне преломне тачке к.п.бр. 247, од које наставља границама катастарских к.п.бр. које припадају КО Брзеће, и то границама к.п.бр. 247, 248/1, 260, 259, 259/1 и 259/3, па западним границама к.п.бр. 259/1, 259, 260, 265, 248/2 и 247 којом излази на границу између КО Гочманци и Брзеће, прати је у дужини од 64 м односно до преломне тачке к.п.бр. 207, прати њену источну, јужну и западну границу којом излази на границу између КО Гочманци и Брзеће, коју прати дуж границе к.п.бр. 207 у дужини од 63 м односно до преломне тачке к.п.бр. 51/5 КО Гочманци. Од те тачке у КО Гочманци прати границу к.п.бр. 51/5, 52/16, 52/2, 52/3, 52/2, 51/1 и 51/3 којом долази до границе између КО Брзеће и КО Гочманци. Прелази у КО Брзеће и прати границе к.п.бр. 65/3, 65/1, 65/7, 65/8, 65/9, 65/10 и 173, којом долази до к.п.бр. 189/2 (пут), пресеца га под правим углом и даље прати границу к.п.бр. 172 и 171/2, затим пресеца к.п.бр. 1892/2 (пут) под правим углом и наставља да прати границу к.п.бр. 65/1 све до северозападне преломне тачке к.п.бр. 65/21, прати њену западну границу и од преломне тачке прати на даље границу између к.п.бр. 65/1 и 1891/2 којом излази на преломну тачку к.п.бр. 76, од које наставља да прати јужне границе к.п.бр. 1891/1 и 75 у дужини од 180 м, када граница нагло скреће ка југу пресецајући к.п.бр. 1882/1 (Брзећка река) и излази на преломну тачку к.п.бр. 84/1 и прати њену границу у правцу југо истока када прелази на границу к.п.бр. 146/3 затим прати границе к.п.бр. 109/1, 146/3, са које прелази на границу к.п.бр. 165 и поново излази на границу к.п.бр. 146/3, прати је и прелази на границу к.п.бр. 924. Пратећи је поново излази на границу к.п.бр. 146/3. Затим прати границу к.п.бр. 146/1, излазећи на границу к.п.бр. 146/3 и преко граница к.п.бр. 146/51 опет излази и прати границу к.п.бр. 146/3. Прати је и наставља границом к.п.бр. 84/9 до чворне тачке те парцеле и к.п.бр. 1089, где под правим углом пресеца ту к.п.бр. 1089 (Бела река), и наставља да прати границу к.п.бр. 1073, а потом границе к.п.бр. 1094/1, 1094/6, 1064/7, 1063/8, 1061/9, 1048, 1053/7, 1046/3, 1046/2, 1044/2, 1044/5, 1044/6, 1044/7, 1044/3, 1044/4, 1030/7, 1030/2, 1030/6, 1030/5, 1664/3, 1664/1, 1662/2, 1662/3, 1662/8, 1662/6, 1661, 1644, 1643, 1625/11, 1641/4, 1638/8, 1638/7, 1639/3, 1638/2, 1637/1, 1637/2, 1635/4, 1635/3, 1635/2, 1635/1, 1634/2, 1634/2, 1634/1, 1560, 1559/1, 1559/2, 1559/3, 1559/4, 1559/5, 1393/1, 1390/3, 1390/2, 1390/4, 1390/5, 1389/3, 1389/2, 1389/5, 1389/4, 1389/6, 1389/7, 1389/11, 1389/12, 1389/14, 1389/15, 1387/2, 1387/1, 1386, 1379, 1378, 1377, 1367/4, 1369/5, 1369/3, 1901, 1358, 1359 и 1905 којом граница парка долази до границе између КО Брзеће и КО Кнежево. Граница прелази у КО Кнежево и прати границе к.п.бр. 5, 14, 15 и 16, којом долази до границе између КО Кнежево и КО Равниште. У КО Равниште прати границу к.п.бр. 380 до тремеђе к.п.бр. 380, 738 и 1850 где под правим углом сече к.п.бр. 1850 и даље прати границу к.п.бр. 385/1 и 385/2. Када граница к.п.бр. 385/2 дође до границе к.п.бр. 1851, сече је под правим углом и даље прати границу к.п.бр. 1851 и 378/1 којом пресеца под правим углом к.п.бр. 1855 и излази на к.п.бр. 370. Граница парка прати границу к.п.бр. 370 до к.п.бр. 1854, коју пресеца под правим углом. Даље граница Националног парка прати границу к.п.бр. 158, 159/1 и 160, којом долази до к.п.бр. 1854 (пут) коју сече под правим углом, затим наставља да прати границом к.п.бр. 441, пресеца к.п.бр. 442, под правим углом и излази на к.п.бр. 146, прати њену границу у правцу истока и југа и надаље прати

границу к.п.бр. 145, којом излази на к.п.бр. 1851 (пут) и прати је у правцу североистока и код северне преломне тачке к.п.бр. 463 сече пут и прати у правцу југоистока и југа границу к.п.бр. 463, јужну границу к.п.бр. 464, 140 и 136/1, долази до к.п.бр. 1859, сече је под правим углом и излази на границу к.п.бр. 136/1, прати њену границу, а затим границе к.п.бр. 129, 1861, 1705, 1703, 1702 и поново излази на к.п.бр. 1703. Пресеца к.п.бр. 1861 под правим углом и прати к.п.бр. 129 и 1655, којом поново излази на границу к.п.бр. 129. Затим прати границу к.п.бр. 1604, 129, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1737/1, 1738, 1739, 129 и 128. Из јужне преломне тачке к.п.бр. 128, граница пресеца к.п.бр. 1863 и прелази у КО Бозољин пратећи к.п.бр. 5/1, која излази на границу између КО Бозољин и КО Бело Брдо, прати је све до тремеђе КО Равниште, Бозољин и Бело Брдо, наставља границом између КО Бело Брдо и Равниште до почетне тачке.”

Обухват и границе зона са режимом заштите I, II и III степена Националног парка утврђени су, такође, Законом о националним парковима, а Просторним планом ближе су одређене на следећи начин³:

1) Зона заштите I степена - просторне јединице: 13 локалитета, укупне површине 1470,9ha

1. Локалитет „Барска река”, обухвата катастарску парцелу број 122 (у даљем тексту: к.п.бр.) у целости и делове к. п. бр. 121 и 123, КО Бадањ, територија општине Рашка, односно одељење 30 у целости и делове одељења 27, 28, 29, 31 и 34, Газдинска јединица „Барска река“.

Граница локалитета почиње од тачке Б1⁴ (7481035, 4794334) у к.п.бр. око 120 m североисточно од тремеђе КО Копаоник, Тиоце и Бадањ, на граници одељења 25 и 28 и иде према северу границом наведених одељења кроз к.п.бр. 121 до тачке Б2 (7481164, 4794585) на граници к.п.бр. 121 и 123, затим наставља у правцу севера кроз к.п.бр. 123 границом одељења 25/28 и 26/28 до тачке Б3 (7481119, 4795981) где скреће према истоку-југоистоку и иде некатегорисаним путем (к.п.бр. 123) кроз одељење 27 до тачке Б4 (7481658, 4795798), онда оштро скреће према југ-југозападу, кроз к.п.бр. 123, границом одељења 27 и 34, а затим скреће према југ-југоистоку кроз одељење 34 до тачке Б5 (7481757, 4795429) на граници КО Бадањ и Копаоник одакле иде према југу поменутом границом до тачке Б6 (7481156, 4794269), где скреће према запад-северозападу и сече одељења 29 и 28 односно к.п.бр. 121 на дужини 147 m до почетне тачке.

Површина локалитета је 87,0 ha.

2. Локалитет „Козје стене”, обухвата целе к.п.бр. 6283/1, 6283/2 и 6565, и делове к.п.бр. 6281 и 6563. Јошаничка Бања, целе к.п.бр. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 и 14 и делове к.п.бр. 4, 16, 69 и 127, КО Бадањ и целе к.п.бр. 71, 72, 73 и 74, КО Кремиће, територија општине Рашка, односно одељења 1, 2, 3, 4 и 5 ГЈ Барска река и одељења 119, 120, 121, 122, 1023, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 12, 13, 141, 142 и 140 одсек „б“ и чистина 1, 139 чистина 1 и део одсека „а“, Газдинска јединица. Самоковска река. Граница почиње од тачке К1 (7478807, 4800393) на тремеђи КО Кремиће, Јошаничка Бања и Бадањ, одакле у правцу севера наставља границом КО Јошаничка Бања и Бадањ у дужини од 200 m, где прелази у КО Јошаничка Бања и пресеца к.п.бр. 6281 пратећи границу одељења 129 и 130 ГЈ Самоковска река и излази на пут к.п.бр. 6563 (северна граница к.п.бр. 6565 - тачка К2 (7479463, 4801533), одатле у правцу југа прати границу к.п.бр. 6565, 6563, 6283/2 и 6281 до места где се дотичу КО Јошаничка Бања и Бадањ до тачке К3 (7479643, 4800769), и прелази у КО Бадањ пратећи Самоковску реку (к.п.бр. 127) у дужини од 308 m до тачке К4 (7479458, 4800582), (где се сусрећу одељења 128, 12 и 11 ГЈ Самоковска река, на к.п.бр. 16). Од те тачке прати границу к.п.бр. 127 и прелази у к.п.бр. 69 пратећи границу одељења 12, 13 (међом к.п.бр. 69 и 25, 26, 27, 30 и 31 у дужини од 40 m), одакле праволинијски у правцу југа пресеца поново к.п.бр. 69 и избија на Самоковску реку коју пресеца и излази на тачку К5 (7480437, 4799519), где се дотичу одељења 13, 14, 120 и 121. Од те тачке у к.п.бр. 16 прати границу одељења 120, затим 119 ГЈ Самоковска река (укључујући целу к.п.бр. 14) и излази на к.п.бр. 4 (КО Бадањ) коју такође пресеца пратећи одељења 119, од тачке К6 (7479922, 4797979), долази до одељења 5 ГЈ Барска река, прати њену источну границу и долази до границе општина Семетеш и Бадањ до тачке К7 (7479492, 4797519). Од те тачке наставља границом те две општине до најсеверније тачке општине Семетеш од које у правцу југозапада наставља границом к.п.бр. 6 затим к.п.бр. 4 и 5, којом опет излази на к.п.бр. 4, прати границу парцеле излазећи на тачку

³ Границе просторних јединица са режимом заштите I и II степена ближе су одређене на основу акта о условима заштите природе које је издао Завод за заштиту природе Србије.

⁴ У загради су дате оријентационе координате преломних тачака у Гаус Кригеровој пројекцији.

где се дотичу КО Бадањ и Кремиће, тачка К8 (7478479, 4799058). Од те тачке наставља западном границом к.п.бр. 73, затим к.п.бр. 72, долазећи до тачке К9 (7478417, 4800200) где се додирују КО Кремиће и Јошаничка Бања, и наставља границом између поменутих КО и долази до почетне тачке.

Укупна површина износи 485,9 ха.

3. Локалитет „Јанкове बारे”, обухвата к.п.бр. 47, и делове к.п.бр.48, 69 и 126, КО Бадањ, територија општине Рашка, односно одељења 21, 22, 23, 28, 29 и 24 одсек „а“, Газдинска јединица „Самоковска река”.

Граница почиње од тачке Ј61 (7482122, 4798108) на коти 1531 m н.в. где се додирују ГЈ Самоковска река и Гобелска река (к.п.бр. 69), од које у правцу североистока пресеца к.п.бр. 69 пратећи границу одељења 22 ГЈ Самоковска река, којом долази до к.п.бр. 48 коју пресеца пратећи границу одељења 22 и 23 до тачке Ј62 (7483321, 4799101), и долази до к.п.бр. 69 коју пресеца пратећи границу одељења 23, затим границом истог одељења пресеца и к.п.бр. 126 до тачке Ј63 (7483005, 4798953). Границом истог одељења пресеца је пратећи источну границу одељења 24 одсек а, затим наставља источном границом одељења 22, 28 до тачке Ј64 (7481976, 4797435). Од те тачке пратећи јужну и западну границу одељења 29 излази на границу к.п.бр. 47, прати границу поменуте парцеле до њене најзападније тачке Ј65 (7482607, 4797192) од које опет прелази у к.п.бр. 69 и пресеца је пратећи границу одељења 21 којом излази на почетну тачку.

Укупна површина износи 106,7 ха.

4. Локалитет „Самоковска река”, обухвата к. п. бр. 21 и 22 у целости и део к. п. бр. 77, КО Копаоник, територија општине Рашка, односно одељење 93 у целости и делове одељења 94, 95 и 96, Газдинска јединица „Самоковска река“ и део одељења 44 Газдинске јединице „Барска река“.

Граница локалитета почиње од тачке С1 (7483107, 4795697), на граници КО Бадањ и Копаоник (кота 1567), иде у правцу североистока границом поменутих катастарских општина односно јужном ивицом некатегорисаног пута до тачке С2 (7483336, 4795797), одакле на дужини 290 m, преко преломних тачака С3 (7483443, 4795912) и С4 (7483520, 4795946.27 наставља јужном ивицом приступног пута постројењу за водоснабдевање туристичког центра и обилазећи са јужне стране простор постројења долази до тачке С5 (7483555, 4795943) на левој обали Самоковске реке (к.п.бр. 899), затим скреће ка југу и иде узводно прво левом обалом Самоковске реке, а затим левом обалом њене саставнице Мурске реке, односно западном границом к.п.бр. 899 до тачке С6 (7483847, 4794359) онда скреће према западу до тачке С7 (7483503, 4794450) секући к.п.бр. 77 на дужини 359 m, онда скреће према северозападу и иде источном ивицом асфалтног пута ДП Па бр. 210 на дужини 266 m до тачке С8 (7483411, 4794690), затим иде ивицом трасе старог пута (к.п.бр 900) до тачке С9 (7483358, 4794730) на дужини 80 m, онда поново иде ивицом новог пута до тачке С10 (7483100, 4795116) на дужини 473 m, даље наставља трасом старог пута на дужини 204 m до тачке С11 (7483040, 4795308), онда ивицом новог пута на дужини 42 m до тачке С12 (7483045, 4795349), даље иде трасом старог пута на дужини 60 m до тачке С13 (7483054, 4795405), затим ивицом новог пута на дужини 70 m до тачке С14 (7483074, 4795472) и даље до почетне тачке С1 иде на дужини 231 m ивицом државног пута и трасом старог пута које се на овој деоници поклапају.

Површина локалитета је 71,2 ха.

5. Локалитет „Вучак”, обухвата к.п.бр. 7515, 7575, 7576, 7577, 7578 у целости и део к.п.бр. 7523, КО Јошаничка Бања и део к.п.бр. 69, КО Бадањ, територија општине Рашка, односно одељења 99 одсек „а“, 101 одсек „а“, 104, 105 одсек „б“ и 106 одсек „а“, Газдинска јединица „Гобелска река”.

Граница почиње у тачки В1 (7481891, 4799951), где се додирују КО Јошаничка Бања и Бадањ (преломна тачка к.п.бр. 7515 КО Јошаничка Бања) од које у правцу североистока прати границу к.п.бр. 7515 којом излази на к.п.бр. 7523, пресеца је праволинијски и излази на к.п.бр. 7515 и прати њену северну границу, и наставља северном границом к.п.бр. 7576, затим прати границу к.п.бр. 7575, до тачке В2 (7482394,4800202). Од те тачке наставља границом к.п.бр.7577, 7578, 7577 и 7576 па к.п.бр. 7515 и долази до границе између КО Јошаничка Бања и Бадањ и прати је у правцу истока у дужини од 170 m до тачке В3 (7482558, 4800000), када улази у КО Бадањ и пресеца к.п.бр. 69 пратећи источну границу одељења 99 одсек „а“, затим границу одељења 101 одсек а и источну границу одељења 104 одсека до тачке В4 (7482790,4799182). Од те тачке пратећи границу одељења 104 и 105 одсек б, до тачке В5 (7481890,4799719), и границу 106 одсек „а“ до тачке В6 (7481902,4799366), и западну границу одељења 106 и северну границу одељења 105 одсек „б“ до тачке В7 (7481557,4799937) (све у к.п.бр. 69), којом излази на тачку где се додирују КО Јошаничка Бања и Бадањ и њоме до почетне тачке.

Укупна површина износи 66,2 ха.

6. Локалитет „Мркоње”, обухвата део к.п.бр. 4107/1, КО Црна Глава, територија општине Рашка, односно одељења 45 и 46 одсек „а“ у ГЈ Гобелска река.

Граница је дефинисана границом одељења 45 и 46 одсек „а“, ГЈ Гобелска река и у целости се налази у средишњем делу к.п.бр. 4107/1, КО Црна Глава. Граница полази од тачке М1 (7486184,4801191) прати источну границу одељења 45 до тачке М2 (7485611,4800214), наставља јужном границом одељења 46 одсек „а“ до тачке М3 (7485198,4800322) одакле пратећи источне границе истих одељења долази до почетне тачке.

Укупна површина износи 29,9 ха.

7. Локалитет „Гобелја”, обухвата к.п.бр. 4119 у целости и делове к.п.бр. 4107/1 и 4118, КО Црна Глава, територија општине Рашка, односно одељења 30, 31, 32, 33 и 34 Газдинске јединице „Гобелска река“.

Граница локалитета почиње од тачке Г1 (7486090, 4797098), на граници КО Бадањ и Црна Глава, 20 m северозападно од тремеђе КО Крива Река, Бадањ и Црна Глава, одакле иде према северозападу и преко тачке Г2 (7485554, 4797373) прати границу КО Црна Глава и Бадањ до Мале Гобелје (тригонометар 1845 m н.в.) односно до тачке Г3 (7485447, 4798245) где скреће и иде генералним правцем према истоку секући к.п.бр. 4118 и 4101/1 дуж граница одељења 34, 30 и 31 и преломних тачака Г4 (7485605, 4798424), Г5 (7486101, 4798299) и Г6 (7486196, 4798652) и долази до тачке Г7 (7486451, 4798632) на граници КО Црна Глава и Крива Река, затим скреће према југоистоку и иде границом поменутих катастарских општина до тачке Г8 (7486638, 4797870) одакле сече к.п.бр. 4107/1 у правој линији на дужини 123 m до тачке Г9 (7486612, 797750), затим наставља према југозападу границом к.п.бр. 4107/1 с једне и к.п.бр. 4107/4 и 4107/3 с друге стране, до тачке Г10 (7486150, 4797129) где улази у к.п.бр. 4107/1, сече је на дужини 72 m преко преломних тачака Г11 (7486119, 4797120) и Г12 (7486111, 4797105) и долази до почетне тачке Г1.

Површина локалитета је 127,7 ха.

8. Локалитет „Беле стене”, обухвата целе к.п.бр. 4, 5, 32, 33, 34, 35, 37 и 38 и делове к.п.бр. 3/10, 9/1, 31 и 1889, КО Брзеће, територија општине Брус, односно одељење 81 у целости и део одељења 78 (одсеци а, б, ц и чистина 1), Газдинска јединица „Брзећка река” и део простора северно од границе газдинске јединице.

Граница полази од тачке Бс1 (7487280, 4796353), где се додирују КО Брзеће и Крива Река (западно од коте 1772), и њоме наставља у КО Брзеће, у правцу истока границом к.п.бр. 38 све до пута (к.п.бр. 1889) који пресеца тј. тачке Бс2 (7487766, 4796098). Одатле наставља у правцу југоистока пресецајући к.п.бр. 31 границом одељења 81, наставља затим кроз к.п.бр. 9/1 секући је границом одељења 81 све до Брзећке реке (к.п.бр. 1882) до тачке Бс3 (7488012, 4795800), и наставља узводно Брзећком реком односно границом к.п.бр. 9/1 до коте 1425 (Гвоздац) до тачке Бс4 (7487699,4795645). Одатле сече к.п.бр. 9/1 пратећи одељење 81 и 78 све до заједничке преломне тачке к.п.бр. 9/1 и 9/9, до тачке Бс5 (7486572, 4795708) од које у правцу севера прати границу к.п.бр. 9/1 и 33, а потом прелази на границу к.п.бр. 9/1, 35 и 34 до тачке Бс6 (7486951, 4796416), од које прати северну границу к.п.бр. 35, којом оштрог скретања у десно на удаљености од 163 m долази до тачке у којој пресеца пут (к.п.бр.1889) и наставља праволинијски у правцу југоистока где пресеца к.п.бр. 3/10 у дужини од 200 m и долази до северне преломне тачке к.п.бр. 37, прати границу к.п.бр. 37 до јужне преломне тачке к.п.бр. 36, одатле наставља да прати границу к.п.бр. 38 и долази до почетне тачке.

Укупна површина износи 59,8 ха.

9. Локалитет „Метође”, обухвата целе к.п.бр. 30 и 40 и делове к.п.бр. 9/1,31,1882 и 1889, КО Брзеће, територија општине Брус, односно одељења 67, 69, 70, 71, 82 и 83 одсек б, ц, и чистине 1 и 2, Газдинска јединица „Брзећка река”.

Граница полази од тачке Мт1 (7487699, 4795645) на коти 1425 (Гвоздац) и иде у правцу североистока границом к.п.бр. 1882 (Брзећка река) до тачке где се на Брзећкој реци додирују одељење 81 и 82, од те тачке сече к.п.бр. 9/1 пратећи границу одељења 82, све до пута (к.п.бр. 1889) којег пресеца и излази на к.п.бр. 40, прати границу исте парцеле и поново излази на пут (к.п.бр. 1889), пресеца га и од тачке Мт2 (7487744, 4796137) излази на границу к.п.бр. 31 и на даље прати границу к.п.бр. 31 све до к.п.бр. 9/1, прати њену границу и прелази на северну границу к.п.бр. 30, прати је до к.п.бр. 9/1 коју затим сече пратећи границе одељења 82 и 83 све до пресека са Брзећком реком и тачке Мт3 (7488734, 4795402), одакле наставља границом к.п.бр. 9/1 (односно јужном границом одељења 67 и 69), до тачке Мт4 (7487759, 4794688), а потом у правцу севера исту парцелу сече границом одељења 71 све до почетне тачке.

Укупна површина износи 117,6 ха.

10. Локалитет „Јелак” („Панићи Јелак”), обухвата целе к.п.бр. 12, 14 и 16, и делове к.п.бр. 9/11 и 1882, КО Брзеће, територија општине Брус, односно одељења 64, 65 и 66, Газдинска јединица „Брзећка река”.

Граница полази од тачке Ј1 (7488927, 4795594) на мосту пута (к.п.бр. 22) преко Брзећке реке у лакат кривини (к.п.бр. 1882) и у правцу североистока прати границу к.п.бр. 9/11, пресеца границу к.п.бр. 1882 (река) и потом прати границу к.п.бр. 16, којом опет долази до реке, пресеца је и прати северну границу к.п.бр. 12 до тачке Ј2 (7489381, 4795695). Од те тачке у правцу југа прелази к.п.бр. 9/11 до тачке Ј3 (7489532, 4795021), и надаље прати јужну границу к.п.бр. 9/11 све до коте 1508 и тачке Ј4 (7488550, 4794825), одакле сече к.п.бр. 9/11 пратећи западну границу одељења 66 ГЈ Брзећка река, њоме долази до Брзећке реке, прати њену леву обалу све до почетне тачке.

Укупна површина износи 59,9 ха.

11. Локалитет „Дубока”, обухвата целе к.п.бр. 1325, 1353, 1354, 1355, 1360, 1361, 1362, 1365, 1366, 1367 и 1368 и делове к.п.бр. 1319/1, 1328, 1346, 1885 и 1888, КО Брзеће, територија општине Брус, односно обухвата одељења 23, 24, 25, 26, 49 и 50 у целости и делове одељења 46 и 47, Газдинска јединица „Брзећка река”.

Граница полази од тачке Ду1 (7489828, 4792474) на тремеји КО Кнежево, Брзеће и Равниште и прати границу к.п.бр. 1346 до пута (к.п.бр. 1888), пресеца га и наставља до тачке Ду2 (7488959, 4792517), одакле наставља преко к.п.бр. 1319/1 коју сече пратећи границу 25 и 26 одељења долазећи до коте 1782 (Шилјак) и тачке Ду3 (7487825, 4792597). Од ове тачке нагло скреће ка северу секући к.п.бр. 1328 пратећи границу одељења 26 све до укрштања са путем (к.п.бр. 1888) и тачке Ду4 (7488414, 4793333), пресеца пут и надаље пролази кроз к.п.бр. 1346 пратећи границу одељења 26 којом долази до реке (к.п.бр. 1885), прати леву обалу реке и излази на преломну тачку к.п.бр. 1361, прати њену северну границу, затим границе к.п.бр. 1354 и 1361, и наставља граничном линијом између к.п.бр. 1355 и 1901 до тачке Ду5 (7489929, 4793084) наставља до преломне тачке к.п.бр. 1361, прати њену границу, а потом је сече пратећи границу одељења 50 све до укрштања путем (к.п.бр. 1905) и тачке Ду6 (7489851, 4792678), што је и граница између КО Брзеће и Кнежево и наставља пратећи ту границу до почетне тачке.

Укупна површина износи 144,0 ха.

12. Локалитет „Јеловарник”, обухвата целе к.п.бр. 1865, 1867, 1874, 1875 и 1876 и делове к.п.бр. 1868/1, 1868/4, 1868/5 и 1887 у КО Брзеће као и целе к.п.бр. 115, 116 и 117, КО Равниште, територија општине Брус, односно одељења 16, 17 и 15 одсек „б“ и чистина 1 и 18 одсек „а“, Газдинска јединица „Брзећка река”.

Граница почиње од тачке Јв1 (7488148, 4791311) односно, западне преломне тачке к.п.бр. 115 КО Равниште и иде у правцу запада пратећи границу између КО Брзеће и Равниште, све до источне преломне тачке к.п.бр. 1881 у КО Брзеће и тачке Јв2 (7487277, 4791059). Од ње наставља пратећи границу к.п.бр. 1868/5 КО Брзеће до укрштања са путем (к.п.бр. 1897 КО Брзеће) до тачке Јв3 (7486911, 4791115), и , наставља кроз к.п.бр. 1868/5 пратећи границу одељења 16, којом излази на к.п.бр. 1876, прати њену северну границу и наставља пратећи границе к.п.бр. 1875 и 1874, до тачке Јв4 (7487846, 4791581), где долази до ушћа два потока од којих настаје поток Јеловарник (к.п.бр. 1887 КО Брзеће). Од ушћа наставља кроз к.п.бр. 1868/1 и 1868/4 пратећи границу одељења 17 и излази на преломну тачку к.п.бр. 1867 КО Брзеће и тачке Јв5 (7488456, 4791937), од које нагло скреће ка западу и прати границу к.п.бр. 1867 све до укрштања са потоком. Надаље прати поток и пресецајући к.п.бр. 1867 и излази на границу између КО Равниште и Брзеће. Од те тачке граница наставља кроз КО Равниште пратећи источне границе к.п.бр. 117, 116 и 115 до тачке Јв6 (7488972, 4791329) а потом пратећи и јужну границу к.п.бр. 115 долази до почетне тачке.

Укупна површина износи 66,4 ха.

13. Локалитет „Суво рудиште”, обухвата к.п.бр. 1319/2 и 1878 у целости и делове к.п.бр. 1319/7, 1328/1, 1868, 1877/1, 1897 и 1903, КО Брзеће, територија општине Брус, односно делове одељења 31, 32 и 33 Газдинске јединице „Брзећка река”.

Граница локалитета почиње од тачке Ср1 (7485880, 4792019) на граници одељења 33 (источно од тригонометра 1976 m н.в.), у к.п.бр. 1877/1 и иде према североистоку границом одељења 33 преко преломних тачака Ср2 (7486182, 4792429) и Ср3 (7486259, 4792516) до тачке Ср4 (7486668, 4792678) секући к.п.бр. 1877/1, 1897, 1319/7 и 1328/1, затим сече одељење 33 на дужини 181 m до тачке Ср5 (7486837, 4792762) где под оштрим углом скреће према југозападу границом одељења 33 до тачке Ср6 (7486768, 4792663), онда скреће према југоистоку границом одељења 31 до тачке Ср7 (7486833, 4792416), скреће поново према југозападу и сече одељење 31 и 32 као и к.п.бр. 1328/1, 1319/7, 1903, 1868 и 1877/1 на дужини 939 m до тачке Ср8 (7486234, 4791694) на граници к.п.бр. 1877/1 и 1877/2,

затим скреће у правцу северозапада и иде поменутом границом до тачке Ср9 (7485965, 4791888), онда скреће према североистоку до тачке Ср10 (7485974, 4791894) секући к.п.бр. 1877/1 на дужини 11 m, затим поново скреће према северозападу и иде до почетне тачке Ср1 секући к.п.бр. 1877/1 на дужини 143 m.

Површина локалитета је 48,6 ha.

2) Зона заштите II степена - просторне јединице: једна предеона целина са три подцелине, два локалитета и један локалитет са две подцелине, укупне површине 3600,4ha

1. Предеона целина „Сливови Барске и Самоковске Реке, Речице и Гобелске Реке”, са три подцелине, укупне површине 3.078,6ha

Подцелина 1a (Клисура Самоковке), обухвата одељења 1,2, 3, 4, 5, 6, 10 11 и 131 ГЈ „Самоковска река“, КО Јошаничка Бања и Бадањ, територија општине Рашка.

Граница почиње од тачке Бр1 (7480217,4800133) на Челинарском потоку која је истовремено и граница КО Јошаничка Бања и Бадањ и преломна тачка к.п.бр. 6570 и 7929, од ње у правцу југа прати границу КО Јошаничка Бања и Бадањ до источне преломне тачке к.п.бр 26 у КО Бадањ, на даље у КО Бадањ прати границу к.п.бр. 26 до њене западне преломне тачке Бр2 (7480164, 4799784) од које на даље прати границу резервата „Козје стене“ све до преломне тачке одељења 131 које пресеца к.п.бр. 6281 у КО Јошаничка Бања до тачке Бр3 (7478938, 4801188). Од те тачке у КО Јошаничка Бања у к.п.бр. 6281 граница прати границу одељења 131 којом избија на спољну границу НП Копаоник до тачке Бр4 (7479273, 4801904), прати је до северне чворне тачке к.п.бр. 6510 и тачке Бр5 (7479227, 4802410). Од те тачке нагло скреће у правцу југоистока пресецајући к.п.бр. 6511 и 6570 пратећи источну границу одељења 1, 2, 3 и 4 све до коте 1322 и тачке Бр6 (7480651, 4801018) од које у правцу запада прати северну границу к.п.бр. 7089 и 7088 и наставља источном границом к.п.бр. 6570 све до почетне тачке.

Површина ове подцелине је 201,8 ha.

Подцелина 1б (Гобелска река), обухвата одељења 26, 27, 28/део, 29/део, 35, 36, 37, 38, 39, 42, 43, 44, 46/део, 47/део, 48/део, 49 и 50/део, Газдинска јединица „Гобелска река“, КО Црна Глава, територија општине Рашка.

Граница подцелине 1б почиње од тачке Гр1 (7486838, 4799339) на тригонометру 1581 m н.в у КО Црна Глава и даље иде источном и јужном границом к.п.бр. 5623/2, затим наставља генералним правцем према југу границом к.п.бр. 4107, с једне и к.п.бр. 5577/2, 5577/1 и 5576/1, с друге стране, онда прати источну границу к.п.бр. 5576/2, 5580/2, 5581/2, 5575, 5583/2 и 5584/2, наставља источном границом к.п.бр. 4107/1 и долази до границе локалитета Гобела у тачки Г7 и иде генерално према западу северном границом тог локалитета до тачке Г3, онда скреће према северу и де границом КО Црна глава и Бадањ до тачке Гр2 (7485391, 4798995) односно јужне преломне (чворне) тачке одељења 37, наставља према северу кроз к.п.бр. 4107/1 западном границом одељења 37 и 39 до чворне тачке к.п.бр. 5128/ и 5128/4, наставља према северу западним границама к.п.бр. 5128/4, 5129/1, 5130/1, 5112/1, 5111/1, 5110/1, 5104/1, 5101/1 и 5100/1 до тачке Гр3 (7485421, 4799954), затим под оштрим углом скреће ка југ-југозападу пратећи границе к.п.бр. 5146/2, 5144, 5140/3, 5137/2, долази до тачке Гр4 (7485080, 4799696) на западном чворишту к.п.бр. 5135/2, скреће према северу и иде западном границом к.п.бр. 5144 и 5145 до тачке Гр5 (7485067, 4799913), затим наставља генералним северни правцем кроз к.п.бр.4107/1 преко преломних тачака Гр6 (7485119, 4800003) и Гр7 (7485133, 4800145) до тачке Гр8 (7485090, 4800460) на северној граници одељења 49, наставља преко тачке Гр9 (7485611, 4800986) северном границом одељења 49 и западном границом одељења 50 до тачке Гр10 (7485855, 4801310) где скреће према исток-североистоку и сече одељење 50 и к.п.бр. 4107/1 на дужини 170 m и долази до корита Гобелске реке у тачки Гр11 (7486050, 4801362), наставља узводно према југоистоку левом обалом Гобелске реке и североисточном границом одељења 50, 45 и 44, затим источном границом одељења 26 до тачке Гр12 (7486777, 4799962) иде даље према југу источном границом одељења 26, 27 и 28, односно границом државног и приватног земљишта до почетне тачке Гр1.

Површина ове подцелине је 305,3 ha.

Подцелина 1в (Басен Самоковске и Барске реке), обухвата одељења 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54 и 55 у целисти и делове одељења 11, 12, 13, 14, 18, 19 и 56 Газдинске јединице „Барска река“, одељења 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 82, 83, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105,

106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117 и 118 у целости и делове одељења 24 и 67 Газдинске јединице „Самоковска река“ и одељења 66, 67, 100, 102, 103, 107, 108, 109, 110 и 111 у целости и делове одељења 101, 106, 112 Газдинске јединице „Гобелска река“, КО Тиоце, Лисина, Семетеш, Јошаничка Бања, Копаоник, Бадањ и Црна Глава, територија општине Рашка. Граница подцелине 1в почиње у тачки СБр1 (7486012, 4796909), у к.п.бр. 73/1, КО Бадањ, 205 m југ-југозападно од тромеђе катастарских општина Бадањ, Црна Глава и Крива Река, иде према југ-југозападу секући у правој линији к.п.бр. 73/1 и 72 до тачке СБр2 (7485665, 4795858) на граници КО Бадањ и Копаоник, иде даље истим правцем кроз КО Копаоник преко преломне тачке СБр3 (7485605, 4795671) до тачке СБр4 (7485526, 4795482) секући к.п.бр. 6 и 13/1, наставља генералним правцем према југозападу кроз к.п.бр. 13/1 преко преломних СБр5 (7485580, 4795356), СБр6 (7485518, 4795256), СБр7 (7485502, 4795077), СБр8 (7485379, 4795017) и СБр9 (7485326, 4794863) до тачке СБр10 (7485184, 4794759) на граници к.п.бр. 13/1 и 19/1, иде границом тих парцела до тачке СБр11 (7485146, 4794717), онда иде према југозападу до тачке СБр12 (7485030, 4794414), затим скреће према југоистоку и долази до тачке СБр13 (7485247, 4794367) на граници ПГР „Суво Рудиште“, иде том границом генерално према југозападу секући к.п.бр. 13/1 преко преломних тачака СБр14 (7485196, 4794235), СБр15 (7485252, 4794115), СБр16 (7485007, 4794085), СБр17 (7484915, 4793945), СБр18 (7484671, 4794058) и СБр19 (7484594, 4793814) до тачке СБр20 (7484398, 4793551) на граници к.п.бр. 13/1 и 899 (Мурска река), онда наставља низводно левом обалом Мурске реке преко тачке СБр21 (7484366, 4793757) до тачке СБр22 (7483953, 4794073), затим скреће према западу и у облику изломљене линије сече к.п.бр. 77 преко преломне тачке СБр23 (7483823, 4794059) и СБр24 (7483802, 4794191) до тачке СБр25 (7483482, 4794157) на ивици државног пута ДП 2а-210 (к.п.бр. 900), пресеца тај пут и скреће на југ секући к.п.бр. 66 границом одељења 45, 47, 51 и 55 ГЈ „Барска река“ и долази на границу између КО Копаоник и КО Лисина код тачке СБр26 (7481937, 4793509), даље прати границу катастарских општина све до северне преломне тачке к.п.бр. 1530, КО Лисине, онда наставља у правцу југа пратећи границу исте парцеле, затим иде границом к.п.бр. 1529, КО Лисине, онда западном границом к.п.бр. 1530 и 1528 и долази поново до границе КО Лисине и КО Копаоник коју прати у дужини од 76 m након чега прати западне границе к.п.бр. 78 и 79 у КО Лисине, даље прелази у КО Копаоник пратећи ивицу пута (к.п.бр. 898), пресеца пут и излази на јужну преломну тачку к.п.бр. 45, КО Копаоник, улази поново у КО Лисине и прати границе к.п.бр. 1494, 1489, 1488, 1494, 1490, 1494 и 1491, излази на границу КО Копаоник и КО Лисине и улази у КО Копаоник где иде границом к.п.бр. 904, 43, 42 и 897 и долази до тромеђе КО Копаоник, КО Лисина и КО Тиоце, даље иде кроз КО Тиоце и прати јужну границу к.п.бр. 43 до раскрснице путева (к.п.бр. 2459 и 50, КО Тиоце), онда наставља путем (к.п.бр. 50) у дужини од 70 m до тачке СБр27 (7479559, 4794390) затим скреће у правцу севера и пресеца к.п.бр. 43 и 45 пратећи западну границу одсека ц и б одељења 19 ГЈ „Барска река“ све до пута (к.п.бр. 146), пресеца га и надаље праволинијски пресеца к.п.бр. 4, затим наставља западном границом к.п.бр. 17, 18 и 14, пресеца пут Рудница-Копаоник (к.п.бр. 147), наставља у правцу севера пресецајући к.п.бр. 56 и долази до границе КО Тиоце и КО Семетеш, иде кроз КО Семетеш и у правцу север-североистока пресеца к.п.бр. 27 све до коте 1311 (Гарине), затим пресеца праволинијски к.п.бр. 19, 17 и 125 (пут) до коте 1311 m н.в., затим иде преко коте 1514 m н.в. до границе КО Семетеш и КО Бадањ (раскрсница путева - к.п.бр. 125 и 96, КО Бадањ), даље прати границу КО Бадањ и Семетеш до јужне преломне тачке к.п.бр. 95 одакле иде границом к.п.бр. 95 до заједничке преломне тачке за к.п.бр. 95 и 4 што је истовремено и чворна тачка одељења 111, 114 и 118, затим пресеца к.п.бр. 4 пратећи границу одељења 118 ГЈ „Самоковска река“, излази на границу локалитета „Козје стене“, наставља да прати источну границу локалитета све до коте 1291 m н.в и тачке СБр28 (7480418, 4799670) где је преломна тачка одељења 14, иде између к.п.бр. 69/3, и к.п.бр. 31, 34, 35, 37/2, 37/1 и 38, КО Бадањ, излази на Челинарски поток и границу КО Бадањ и Јошаничка Бања, онда прати границу између катастарских општина до укрштања са путем (к.п.бр. 2586, КО Бадањ), наставља путем и излази на границу локалитета „Вучак“, прати је у правцу југа а потом севера све до тачке која је заједничка преломна за к.п.бр. 7589, 7577, 7578 и 7588, КО Јошаничка Бања, затим иде северном границом к.п.бр. 7588 и излази на границу између КО Јошаничка бања и Бадањ, прати је до јужне преломне тачке к.п.бр. 7627, КО Јошаничка Бања, затим у правцу севера и северозапада прати границу исте парцеле до заједничке преломне тачке са к.п.бр. 7587, од ње наставља кроз к.п.бр. 7627 и 7638 до тачке СБр29 (7482994, 4800536) на врху Вучак (тригонометар 1714 m н.в), скреће према југоистоку и сече к.п.бр. 7638, 7830 и 7831 пратећи границу одељења 100 ГЈ „Гобелска река“ све до преломне тачке к.п.бр. 7832, наставља њеном источном границом а затим границом к.п.бр. 7833, 7834, 7835, 7836/2, 7841 и 7840, излази на границу КО Јошаничка Бања и Црна Глава, прати је у правцу југозапада до северне преломне тачке к.п.бр. 5552 КО Црна Глава, даље

прати источне границе к.п.бр. 5552, 5553, 5554, 5555 и 5557 и излази на границу КО Црна Глава и КО Бадањ, иде до јужне преломне тачке к.п.бр. 5574, КО Црна Глава, даље пресеца к.п.бр. 49, 69 и 126, КО Бадањ, пратећи одељење 102 ГЈ „Гобелска река“ чија се јужна преломна тачка налази на граници локалитета „Јанкове बारे“ (кота 1607 m н.в), одатле наставља у правцу југоистока и надаље границом локалитета све до тачке која се налази јужно од коте 1607 m н.в на удаљености од 280 m, даље иде у правцу југа пресеца к.п.бр. 69 преко тачке СБр30 (7483254, 4798433), прати источну границу одељења 24 ГЈ „Самоковска река“, онда северну границу одељења 67 и 66 ГЈ „Гобелска река“, затим северну границу одељења 40 и 41 ГЈ „Самоковска река“ којом долази до тачке СБр31 (7485181, 4797969), онда иде генерално према југоистоку преко тачака СБр32 (7485437, 4797663), СБр33 (7485457, 4797618), СБр34 (7485478, 4797565), СБр35 (7485483, 4797435), СБр36 (7485507, 4797296), СБр37 (7485605, 4797155) и СБр38 (7485819, 4797016.61), секући к.п.бр. 75, 74 и 73/1, КО Бадањ, долази до почетне тачке СБр1.

Површина подцелине 1в је 2.571,5 ha.

2. Локалитет „На Панчићевом врху“, обухвата део к.п.бр. 1877/1 КО Брзеће, територија општине Брус и к.п.бр.96, 97 и 98 у целости и део к.п.бр. 95, КО Копаоник, територија општине Рашка, односно део одељења 70, Газдинска јединица „Барска река“, део одељења 88, Газдинска јединица „Самоковска река“ и делове одељења 34 и 35, Газдинска јединица „Брзећка река“.

Граница локалитета почиње од тачке Пр1 (7485852, 4791968) на граници КО Копаоник и Брзеће, 70 југоисточно источно од тромеђе к.п.бр. 1877/1, 95 и 100, затим иде том границом до наведене тромеђе односно тачке Пр2 (7485802, 4792019), затим скреће према западу и иде јужном границом к.п.бр. 95 до тачке Пр3 (7485168, 4792114) на источној ивици некатегорисаног пута, к.п. бр. 107, скреће према северу и иде источном ивицом тог пута до тачке Пр4 (7485181, 4792442) на дужини 340, онда скреће према истоку и сече к.п.бр. 95 на дужини 591 и к.п.бр. на дужини 340 и долази до тачке Пр5 (7486102, 4792310) на граници локалитета Суво рудиште, где скреће прама југозападу, иде границом локалитета, а затим кроз к.п.бр 1877/ долази до почетне тачке Пр1.

Површина локалитета је 28,9 ha.

3. Локалитет „Дубока“, обухвата одељења 27, 42, 43, 44, 45, 46, 47 и 48 Газдинске јединице „Брзећка река“, КО Брзеће, територија општине Брус.

Граница почиње од тачке Дб1 (7487825, 4792597) на коти 1782 (Шиљак) и иде у правцу севера кроз к.п.бр. 1328 пратећи западну границу одељења 27 до њеног изласка на речицу Дубока односно границу к.п.бр. 1339, одакле праволинијски у правцу севера сече к.п.бр. 1339, 1338 и 1885 тако да излази на леву обалу реке Дубока (к.п.бр. 1885) и тачку Дб2 (7487829, 4793256) и наставља њоме до преломне тачке одељења 42. Од ње нагло скреће у правцу северозапада и пресеца к.п.бр. 1333 и 1319 пратећи југозападну границу одељења 42 до тачке Дб3 (7487115, 4794106), затим северозападне границе одељења 43 и 44, а потом североисточну границу одељења 45, до тачке Дб4 (7487694, 4794466), којом долази до преломне тачке к.п.бр. 1297, потом прати исту и границу к.п.бр. 1319, 1324, опет к.п.бр. 1319 све док не изађе на пут (к.п.бр. 1901) до тачке Дб5 (7489677, 4793202), одакле у правцу запада прати његову десну ивицу све до јужне преломне тачке Дб6 (7488710, 4793273) на к.п.бр. 1350. Од те тачке пресеца пут праволинијски и наставља јужном границом к.п.бр. 1352, затим наставља левом ивицом пута (к.п.бр. 1301), док не дође до преломне тачке к.п.бр. 1351, прати њену источну границу до изласка на водоток - Брзећку реку (к.п.бр. 1885) прати њену леву обалу 110 m пресеца је и улази у к.п.бр. 1346 и пресеца је пратећи одељење 27, пресеца пут (к.п.бр. 1888) и к.п.бр. 1328 пратећи и даље одељење 27 и излази на почетну тачку.

Површина износи 167,5 ha.

4. Локалитет „Јарам - Брзећка река“, са две подцелине укупне површине 268,6 ha.

Подцелина 4а, обухвата делове одељења 72, 79, 80, Газдинска јединица „Брзећка река“, КО Брзеће, територије општине Брус.

Граница подцелине дефинисана је границом одељења 72, 79 и 80 које се налазе унутар к.п.бр. 9/1 КО Брзеће. Граница почиње од тачке Ја1 (7487738, 4794721) прати јужне границе одељења 72 и 80, затим западну границу одељења 79 до тачке Ја2 (7486860, 4795792). Од те тачке надаље прати границу резервата „Бела Стена“ и „Метође“ до почетне тачке.

Површина подцелине износи 59,15 ha.

Подцелина 4б, обухвата одељења 61, 62, 63, 84, 85, 86, 87, 88, 89 и 90, Газдинска јединица „Брзећка река“, КО Брзеће и Ливађе, територија општина Брус.

Граница почиње од тачке Бз1 (7488672, 4796823) где се додирују КО Брзеће и КО Ливађе и прати је у правцу истока дуж северне и источне границе к.п.бр. 888 КО Ливађе, долази до чворне

тачке КО Ливађе и КО Брзеће и прати је до чворне тачке за КО Ливађе, Гочманци и Брзеће и тачке Бз2 (7489790, 4796460). Наставља у КО Брзеће пресецајући к.п.бр. 9/1 пратећи границу одељења 90 ГЈ Брзећка река до тачке Бз3 (7490383, 4795993), наставља надаље границом између одељења 90 и к.п.бр. 66/15, 66/16, 127, 126/1, 121, 65/39, 120/3, 65/17, 120/1, 65/19, 65/36, 65/20, 65/21, 1891/2, 1891/1, 78, и 76, којом излази на Брзећку реку (к.п.бр. 1882/1) пресеца је и долази до преломне тачке к.п.бр. 87 односно тачке Бз4 (7489627, 4795734), надаље иде границом између к.п.бр. 84/1 и к.п.бр. 87, 88, 91/3, 91/4, 91/1, 92, 93, 94, 98/3, 102, 101/2, 101/1, 103/5, 103/9 и 84/4 до тачке Бз5 (7490242, 4795545), затим наставља источном границом к.п.бр. 146/3, 148 и од преломне тачке к.п.бр. 148 наставља кроз к.п.бр. 146/3 прати границу одељења 61 до тачке Бз6 (7490058, 4794930) и до коте 1469 (Оштра чука). Одатле прати границу резервата Јелак и Метође, пролази кроз к.п.бр. 84/1 пратећи одељење 63 све до изласка на јужну преломну тачку к.п.бр. 84/2 од које у правцу запада па севера прати исту и излази на Брзећку реку (к.п.бр. 1882/1), прати узводно њену границу (десна долинска страна) све до моста (почетна тачка резервата Јелак), наставља источном а потом и северном границом резервата Јелак, источном а потом северном границом резервата Метође све до кривине на путу (к.п.бр. 1889) и до тачке Бз7 (7488132, 4796084), одатле прати границу пута све до североисточне преломне тачке к.п.бр. 58, одакле наставља дуж пута још 20 m а потом га пресеца и излази на преломну тачку к.п.бр. 54, прати њену источну границу до пута (к.п.бр. 1890), сече га и излази на границу КО Ливађе и КО Брзеће и прати је до почетне тачке.

Површина подцелине износи 209,5 ha.

5. Локалитет „Панчићев врх”, обухвата делове к.п.бр. 1877/1, 1897 (некатегорисани пут) и 1868, КО Брзеће, територија општине Брус.

Граница локалитета почиње у к.п.бр. 1877/1, од тачке Пб1 (7486394, 4791662) око 152 m југоисточно од крајње јужне тачке локалитета Суво рудиште (Ср8) и иде у правцу североистока до тачке Пб2 (7486714, 4792053) секући у правој линији к.п.бр. 1877/1, 1897 и 1868 на укупној дужини 505 m, затим скреће према југоистоку и преко преломних тачака Пб3 (7486851, 4792069), Пб4 (7487202, 4792024) Пб5 (7487327, 4791988) и Пб6 (7487494, 4791897) иде до тачке Пб7 (7487556, 4791813) и сече к.п.бр. 1868 на дужини 920 m, затим скреће према југозападу секући у правој линији к.п.бр. 1868 до тачке на дужини 381 m до тачке Пб8 (7487288, 4791542), наставља у правцу југозапада секући лучно к.п.бр. 1868, 1897 и 1877/1 на дужини 791 m, преко преломних тачака Пб9 (7487098, 4791507) Пб10 (7486971, 4791425) и Пб11 (7486804, 4791284) до тачке Пб12 (7486652, 4791115) затим под оштрим углом скреће према северозападу и преко преломних тачака Пб13 (7486648, 4791271) и Пб14 (7486524, 4791506) сече к.п.бр. 1877/1 на дужини 625 m и долази до почетне тачке Пб1.

Површина локалитета је 56,8 ha.

3) Зона заштите III степена обухвата простор у Националном парку на територији општина Рашка и Брус, који није обухваћен зонама заштите I и II степена, укупне површине 7007,9 ha

У случају неслагања граница Националног парка и граница зона заштите приказаних на рефералним картама и описа датог у текстуалном делу Просторног плана, меродаван је и примењује се детаљан графички приказ граница који се у дигиталном облику налази и чува заједно са штампаним примерцима рефералних карата.

Мања одступања површине Националног парка и зона заштите у Просторном плану, које су приказане у Табела I-2: *Биланс површина подручја Просторног плана и зона заштите у Националном парку* у односу на површине утврђене Законом о националним парковима последица су наведеног ближег одређивања граница просторних јединица и прецизнијег, дигиталног билансирања површина ГИС техником.

Табела 1-2: Биланс површина подручја Просторног плана и зоне заштите у Националном парку

Општина	Зона I степена заштите		Зона II степена заштите		Зона III степена заштите		Национални парк		Ван Националног парка		Укупно	
	1		2		3		1+2+3		4		1+2+3+4	
	ha	% НП	ha	% НП	ha	% НП	ha	% План	ha	% План	ha	% План
Рашка	974,6	66,3	3099,6	86,0	3841,0	54,8	7915,2	65,5	10855,4	53,2	18778,5	57,8
Брус	496,3	33,7	500,8	14,0	3166,9	45,2	4164,0	34,5	5648,5	27,7	9804,6	30,2
Лепосавић	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3900,8	19,1	3900,8	12,0
СВЕГА	1470,9	100,0	3600,4	100,0	7007,9	100,0	12079,2	100,0	20404,7	100,0	32483,9	100,0

1.5. Посебне намене подручја Просторног плана

Посебна намена подручја Просторног плана која је кључна за утврђивање планских решења јесте заштићено подручје **Националног парка Копаоник**. Национални парк Копаоник установљен је за ИВА, IPA, PBA и EMERALD подручје, а планирано је и установљење резервата биосфере по програму UNESCO „Човек и биосфера” (MaB).

Друга посебна намена подручја Просторног плана је туризам на кључном делу подручја примарне туристичке дестинације Копаоник.

Остале посебне намене на подручју Просторног плана су:

- Водопривреда - обухваћени делови сливова акумулације „Ћелије“ на реци Расини и планиране акумулације „Селова“ на реци Топлици. Сливови, односно зоне III заштите ових изворишта регионалних система водоснабдевања налазе се у источном делу подручја Просторног плана, на територији општине Брус.
- Заштита културног наслеђа – обухваћена непокретна културна добра значајна су, јер представљају комплементарну намену заштити и презентацији вредности НП „Копаоник“ и туризму, иако међу проглашеним добрима нема ниједног од изузетног значаја.
- Копнена зона безбедности у виду појаса ширине 5 km дуж административне границе са Аутономном покрајином Косово и Метохија, као и комплекси специјалне намене.

2. Обавезе, услови и смернице из Просторног плана Републике Србије и других развојних докумената

2.1. Просторни планови

2.1.1. Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10)

Законом о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/10 – у даљем тексту ПП Републике Србије) утврђена су основна стратегијска одређења, планска решења, смернице и пропозиције, а за подручје Просторног плана релевантне су следеће одредбе ПП Републике Србије:

- Економска повезаност и интерактивност треба да обезбеди да Република Србија у периоду до 2020. године буде просторно структурирана и економски развијена. У том циљу нужно је умрежавање или кластеровање на нивоу развојних региона који ће имати капацитет, обавезу и одговорност унапређења регионалног развоја. У том смислу издваја се централна Србија са високим планинама и високопланинским туризмом.
- У погледу квалитета и разноврсних потенцијала предњаче високопланинска подручја са непосредним средњепланинским окружењем. Међу високопланинским подручјима од националног значаја, истиче се Копаоник (у централној Србији са Жељином, Столовима и Гочом, и у АП Косово и Метохија јужни део планине). Основни циљ просторног развоја високопланинских подручја Републике Србије је заштита и уређење ових простора као изузетних природних вредности Републике уз одржив социо-економски развој који ће омогућити квалитетнији живот и привређивање локалног становништва, као и стварање услова за одмор и

рекреацију домаћих и иностраних туриста, у складу са капацитетима природних система и елемената.

- Концепт управљања заштитом и развојем високопланинских подручја захтева установљивање фондова развоја, и/или дефинисање других извора финансирања заштите природе, изградње путева, комуналне и туристичке инфраструктуре, јавних сервиса и др. У зависности од брзине превазилажења развојних ограничења створиће се услови за: одрживи развој еколошки прихватљивих традиционалних делатности; санацију, реконструкцију и даљи развој и заштиту високопланинских подручја са изграђеним или иницираним туристичким центрима, што се у првом реду односи на Копаоник.
- Копаоник је издвојен као стратешки приоритет развоја и заштите високопланинских подручја до 2014. године (одрживи развој туристичког центра, туристичке, саобраћајне и техничке инфраструктуре, уз интегрисање понуде са потпланинским селима; унапређење пољопривреде и других комплементарних активности; унапређење заштите и одржавање статуса Националног парка према европским мерилима).
- Од укупног квалитетног и разноврсног потенцијала за развој високопланинских подручја Србије, активирају се само мали део. Уз отклањање сталног конфликта између заштите природе и развоја туристичких и других активности и уз одговарајуће комунално опремање, могла би се спровести адекватна заштита и презентација ових простора, уз поштовање принципа одрживости, који би могли да омогуће стварање услова за развој целогодишњег туризма и квалитетнији живот и привређивање локалног становништва.
- На подручјима угрожене животне средине са мањим утицајима на човека, у која спада и туристички центар Копаоник (као туристичка зона са прекомерним оптерећењем простора), треба спречити даљу деградацију као ограничавајући фактор развоја и обезбедити побољшање постојећег стања животне средине. Потребно је одредити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине.
- На просторима веома квалитетне животне средине (подручја заштићених природних добара, мочварна подручја, подручја заштићена међународним конвенцијама, планински врхови и тешко приступачни терени, водотоци I класе) у којима доминирају позитивни утицаји на човека и живи свет треба обезбедити таква решења којима се задржава постојеће стање квалитета животне средине и штите природно вредни и очувани екосистеми. У ову категорију спадају заштићена природна добра, уз напомену да подручје Копаоника убрзано губи прерогативе неопходне за национални парк услед бесправне изградње, неодговарајућег комуналног система и угрожене природе претераним грађењем.
- У планском периоду, НП Копаоник задржава статус проглашених заштићених подручја и са својим тресавама и потоцима предлаже се за упис у Рамсарску листу. Основни циљеви заштите и одрживог коришћења природног наслеђа су: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научно-истраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе.
- Стратешки приоритетна подручја за које је обавезна израда посебних пилот пројеката „Карактеризације предела”, као основа за заштиту, планирање и управљање њиховим развојем, су подручја посебних природних и/или културних вредности (као што је НП „Копаоник”) и простори у којима су квалитет предела и физичке структуре насеља од посебног значаја (као у туристичкој дестинацији планинског подручја Копаоника).
- У погледу просторног развоја туризма у Србији, туристички ресурси нису довољно валоризовани. Једно од ограничења представља структура смештаја у коме преовлађују основни капацитети (хотели, апартмани и друго), затим незадовољавајућа саобраћајна доступност и опремљеност туристичких простора туристичком и комуналном инфраструктуром, што умногоме успорава развој планинских туристичких места. Релативно скромна туристичка изградња није изазвала велике колизије са заштитом природе, сем на неким локалитетима у заштићеним природним добрима (посебно у Националном парку Копаоник), што је условило потребу за хитним мерама санације.

- Издвајањем примарних туристичких дестинација (као регионалних целина интегрисане понуде унутар туристичких кластера) према критеријумима учешћа целогодишње туристичке сезоне Копаоник је издвојен као дестинација са комплетном целогодишњом понудом.
- Селекцијом укупних приоритета за период до 2020. године, уз давање предности просторима са формираном понудом, међу приоритете сврстан је и Копаоник (осавременивање скијашке инфраструктуре, изградња туристичких места и места за одмор, комплетирање, саобраћајно повезивање и интегрисање понуде са окружењем).

2.1.2. Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС”, број 39/14)

Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС”, број 39/14 – у даљем тексту РПП ШПРР) има за циљ: утврђивање дугорочне концепције развоја, организације, уређења, заштите и коришћења подручја четири управна округа; рационално коришћење и очување пољопривредног земљишта, водних и осталих природних ресурса; развој, изградњу и реконструкцију инфраструктурних система и објеката јавних служби; развој мреже насеља; развој и размештај секундарних и терцијарних делатности на планском подручју; обезбеђење саобраћајне, економске, социјалне и других облика интеграције планског подручја и ширег окружења; заштита и унапређење животне средине, заштита природних и непокретних културних добара и заштита биодиверзитета. За подручје Просторног плана релевантне су и следеће одредбе РПП ШПРР:

- у погледу туристичке привреде као најзначајнија дестинација у домену планинског туризма издваја се Копаоник у оквиру Националног парка и његове заштитне зоне;
- Копаоник представља туристичку дестинацију са целогодишњом туристичком понудом;
- у погледу заштите природних вредности планира се повећање броја природних добара Републике Србије који ће бити номиновани за Рамсарска подручја, међу којима су и тресаве на Копаонику;
- просторна организација привреде/индустрије обухвата развојне зоне уз стратешке комуникацијске правце и центре различитог ранга; Копаоник се сврстава у VI ранг, као центар са специфичним производним и услужним развојним потенцијалом;
- на Копаонику постоји ловиште за које је донета Ловна основа по којој су у оквиру Националног парка предвиђени ловни резервати „Суво рудиште - Јарам” и „Равниште” на 11.219,53 ha; од ловне дивљачи, у Националном парку су као гајене врсте присутне: срна, дивља свиња, зец, пољска јаребица и јаребица камењарка; у будућности се планира реинтродукција нових врста, али су прихватљиве само ишчезле аутохтоне врсте (медвед, европски јелен, рис, дивокоза, велики тетреб), а не и друге (муфлон, јелен лопатар) и то само ако се обезбеде станишни услови;
- просторно функционалним структурисањем туристичке привреде формирани су туристички кластери/зоне; у примарну туристичку дестинацију са комплетном целогодишњом понудом убраја се Копаоник уз градске и бањске туристичке центре, манастире, кружне туре и друго;
- за социо-економске, просторно-еколошке и културолошке прилике релевантни су следећи туристички производи: touring (кружна и линеарна туристичка путовања на мотивима градова, села, манастира и других културних добара, Националног парка Копаоник и других природних добара) и планински туризам на Копаонику;
- према диференцирању туристичког простор на целине (туристичке зоне и правце), које се разликују по природним карактеристикама, расположивим туристичким ресурсима, географско-саобраћајном положају и планираним садржајима, Копаоник се сврстава у планинску зону првог реда;
- јужни део Копаоника обухваћен заштитном зоном Националног парка, а административно припада општини Лепосавић, предмет је фокусиране заштите у планском периоду;
- приоритетна планска решења до 2015. године су: пројекат „Трансформација бањских места у модерне spa wellness центре”. Традиционална бањска места, у делу, или потпуно биће прилагођена модерним туристичким потребама; овакви јединствени комплекси имали би у свом саставу комбинацију здравственог, спортско-рекреативног и забавног садржаја; ово подразумева реализацију другог пројекта и нову детаљнију разраду, у складу са европским токовима, са циљем да се повећа број туриста, смањи просечна старост туриста и делимично промени циљна група туриста. Ово се односи и на дуго неразвијене бањске центре (на пример Јошаничка Бања) и на оне које активно раде, али на конвенционалан начин.

2.1.3. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Селова” („Службени гласник РС”, број 11/15)

Подручје Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Селова” („Службени гласник РС”, број 11/15 – у даљем тексту ППППН „Селова”), простира се на деловима територије општина Куршумлија и Брус. Око 51km² подручја ППППН „Селова”, или око 10,3% територије Просторног плана, или око km² (на деловима на деловима територије општине Брус, КО: Гочманци, Брзеће, Кнежево, Равниште и Бозољин) преклапа се са обухватом овог Просторног плана. Просторним планом подручја посебне намене слива акумулације „Селова” успостављене су следеће зоне санитарне заштите изворишта водоснабдевања: зона непосредне санитарне заштите (зона I акумулације) и ужа зона санитарне заштите (зона II акумулације) које се налазе ван подручја овог Просторног плана, као и шира зона санитарне заштите (зона III акумулације) која се утврђује на подручју слива узводно од бране „Селова”, и којој припада обухваћени део подручја овог Просторног плана. У зони III акумулације „Селова” налази се 31,3 km² подручја Просторног плана.

Основни принципи и планска решења заштите, уређења и одрживог развоја подручја ППППН „Селова” јесу: заштита и унапређење животне средине посебно квалитета изворишта вода акумулације „Селова”, заштита и одрживо коришћење водног, пољопривредног и шумског земљишта, посебно од непланске изградње у зонама I и II акумулације и инфраструктурном коридору, заштита природе и природних вредности и др. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Селова” усаглашен је са Просторним планом подручја посебне намене Националног парка Копаоник из 2009. године.

2.1.4. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” („Службени гласник РС”, број 95/15)

Подручје Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” („Службени гласник РС”, број 95/15 – у даљем тексту ППППН „Ћелије”) простира се на деловима територије града Крушевца и општина Александровац, Брус, Блаце и Врњачка Бања. Око 102 km² подручја ППППН „Ћелије”, или око 11% (на деловима територије општине Брус, КО: Бозољин, Равниште, Кнежево, Брзеће, Гочманци, Ливађе, Палевштица и Крива Река) преклапа се са обухватом овог Просторног плана. Просторним планом подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” успостављене су следеће зоне санитарне заштите изворишта водоснабдевања: зона непосредне санитарне заштите (зона I акумулације) и ужа зона санитарне заштите (зона II акумулације) које се налазе ван подручја овог Просторног плана, као и шира зона санитарне заштите (зона III акумулације) која се утврђује на подручју слива узводно од бране „Ћелије”. У зони III акумулације „Ћелије” налази се 38,3 km² подручја Просторног плана.

Основни принципи и планска решења заштите, уређења и одрживог развоја подручја ППППН „Ћелије” јесу: заштита и унапређење животне средине посебно квалитета изворишта вода акумулације „Ћелије”, заштита и одрживо коришћење водног, пољопривредног и шумског земљишта, посебно од непланске изградње у зонама I и II акумулације и инфраструктурном коридору, заштита природе и природних вредности и др. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” усаглашен је са Просторним планом подручја посебне намене Националног парка Копаоник из 2009. године.

2.2. Остали релевантни документи

Просторни план усаглашен је са националним документима, као што су:

- Стратегија развоја туризма Републике Србије („Службени гласник РС”, број 91/06 - у даљем тексту Стратегија туризма) садржи опис постојећег стања туризма Републике Србије и могућности његовог развоја. Стратегијом туризма је дефинисано и подручје Копаоника као планина из групе врло тражених регионалних центара зимског туризма који представља ресурс и основу за развој туризма. Кључни инвестициони пројекат је довршење и проширење/побољшање ове туристичке дестинације кроз осавремењивање скијашке инфраструктуре, изградњу туристичких места и места за одмор. Као приоритет даљег развоја ове туристичке дестинације, убраја се и комплетирање инфраструктуре и саобраћајно повезивање и интегрисање туристичке понуде са окружењем.
- Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08); Национални програм заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10); Стратегија биолошке

разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Службени гласник РС”, број 13/11); Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС”, број 33/12); Стратегија развоја пољопривреде Србије („Службени гласник РС”, бр. 55/05 и 71/05); Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06); Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године („Службени гласник РС”, број 29/10); и др.

Консултовани су и други развојни и плански документи, просторни планови општина и урбанистички планови за просторе у обухвату овог Просторног плана: Просторни план општине Брус („Службени лист општине Брус”, број 3/2013), Просторни план општине Рашка („Службени гласник општине Рашка”, број 114/2011), План детаљне регулације локалитета Јарам на Копаонику у општини Брус („Службени лист општине Брус”, број 3/2007), Одлука о измени ПДР Јарам у текстуалном делу („Службени лист општине Брус”, број 6/2015), План детаљне регулације локалитета Рендара на Копаонику у општини Брус („Службени лист општине Брус”, број 2/2011), План детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус („Службени лист општине Брус”, број 6/2007), Измене и допуне Плана детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус (целине 10а и 10б) („Службени лист општине Брус”, број 2/2011), Нацрт Измена и допуна Плана детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус (целине 6 и 4б) из 2013. године, План генералне регулације Брзеће - Копаоник („Службени лист општине Брус”, број 4/2015), План детаљне регулације за изградњу цевовода од извора Вигњиште до Брзећке реке и изградњу мини хидроелектране („Службени лист општине Брус“, број 4/2015), Нацрт ПДР за изградњу цевовода сирове воде од бунарског водозахвата до постројења за прераду воде за пиће – за водоснабдевање туристичких локалитета на Копаонику-општина Брус (2015), План детаљне регулације Суво Рудиште на Копаонику („Службени гласник општине Рашка”, број 139/2014), План детаљне регулације Сунчана долина – Бачиште на Копаонику („Службени гласник општине Рашка”, број 112/2011), План генералне регулације за туристичку зону Копаоник – туристичко насеље Лисина – Чајетина –Треска у општини Рашка („Службени гласник општине Рашка”, број 103/2011), и План генералне регулације за насељено место Јошаничка Бања („Службени гласник општине Рашка”, број 138/2014).

3. Скраћени приказ и оцена постојећег стања (синтезни приказ потенцијала и ограничења просторног развоја подручја посебне намене)

3.1. Постојеће стање

3.1.1. Посебне намене подручја

3.1.1.1. Заштита природе, природних вредности и предела

Геолошке карактеристике. Подручје Просторног плана обухвата северне, највише делове масива Копаоника, највеће планине централне Србије, укључујући и Панчићев врх (2.017 m н.в) као његову највишу тачку. Копаоник припада шумадијско-вардарској зони геотектонске јединице унутрашњих Динарида. Са источне и западне стране ограничен је дубинским разломима. Карактерише га хетерогена геолошка грађа условљена интензивном геолошком активношћу, посебно у периодима горње креде и терцијара, што је резултирало стварањем моћног комплекса магматско-еруптивних стена, које су истиснуте или излиствене преко палеозојске метаморфне серије. У геолошкој грађи Копаоника доминира „копаонички плутон” састављен од варијетета магматских стена (посебно гранодиорита, кварцдиорита, кварцмонцитита и гранита), чијим су разарањем и обликовањем створени блокови и остеоци карактеристични за копаонички предео. На источном ободу плутона карактеристичан је „термоконтактни ореол”, створен интрузијом магме у карбонатне стене и палеозојске шкриљце и састављен од бројних метаморфита, међу којима су посебно интересантне појаве скарнова (најчешће гранит и воластонит), корнита, мермера и шкриљаца. Од рудних богатстава на подручју Копаоника има гвожђа (исцрпљене рационалне резерве и затворени рудници

„Сува Руда” на локалитетима Суво рудиште-Панчићев врх и Барска река), властонита на Јарму и грађевинског камена (није предвиђена експлоатација због режима НП „Копаоник“). Испод југоисточног дела НП „Копаоник“ на територијама општина Брус и Лепосавић још увек је делимично активно подземно експлоатационо поље рудника „Бело Брдо” (олово и цинк), а на западном делу подручја Просторног плана ван НП „Копаоник“ су напуштени копови „Бадањ” и „Крижевак”.

Геоморфолошке карактеристике. Рељеф Копаоника, као веначне планине, чине планински врхови, темена флувијалних површи и коса, у које су усечене речне долине и други облици флувио-денудационих процеса. Асиметрично по својој уздужној оси, главно било Копаоника има приближно меридијански правац пружања (у правцу СЗ – ЈИ). Његове западне стране и њихови нагиби последица су различитог геолошког састава и неједнаких услова у којима су се одвијали процеси ерозије. Подручје НП „Копаоник“ простире се већим делом на централној планинској површи Равног Копаоника, високој око 1700 m н.в., оивиченој врховима и узвишењима - Панчићев врх (2017 m н.в.), Караман (1936 m н.в.), Гобеља (1934 m н.в.) и друго. Северно од централне површи је комплекс Бањског Копаоника (са врхом Вучак, 1718 m н.в.), чије северне стране се стрмо спуштају према Јошаници, док се североисточне стране постепено рашчлањују у сливу Расине. Основне морфолошке структуре Копаоника на подручју НП „Копаоник“ формиране су интензивним ендегеним процесима (тектоника, магматизам, вулканизам), са врхунцем у терцијару, када је највероватније дошло до стварања плутонског тела централног Копаоника, са најинтензивнијим уздицањем на простору Панчићевог врха. Ово тело се и данас постепено уздиже, што је праћено сеизмичком активношћу и благим променама у рељефу. Савремене морфолошке структуре Копаоника обликоване су егзогеним утицајима елувијалних, падинских и флувијалних процеса, чијим деловањем су створени ерозиони и акумулациони облици. Елувијалним процесом, као физичко-хемијским процесом распадања основне гранодиоритске масе, ствара се на подручју НП „Копаоник“ грус дебљине од једног метра и више, на коме се формира педолошки слој, а испод кога је дробински слој различите дебљине. Падински процеси (посебно пролувијални, затим делувијални и колувијални) условљени су интензитетом елувијалних и флувијалних процеса, а њихови облици присутни су на целом подручју НП „Копаоник“. Најдоминантнији савремени геоморфолошки процес на Копаонику је флувијални, везан за мрежу сталних и повремених водотока. Испољава се првенствено као линијска ерозија, вертикална (јаружење), или бочна, што условљава неправилности уздужних профила водотока, са каскадним преломима, клисурастим сужењима, као и V-облик попречног профила водотока (карактеристичан посебно за Самоковску, Гобељску, Брзећку и Дубоку реку). Флувијални процес условљава и појаву клизишта и одрона (у токовима Самоковске, Паљевштичке и Јошаничке реке). Ипак, веће површине „бедлендс-а” условљене флувио-денудационим процесима, заступљене су само у ултрамафитском комплексу по ободима гранодиоритског масива (посебно на западним падинама Копаоника). Поједини делови стена, захваљујући саставу и положају, остали су неразорени у виду остењака различитих димензија и облика (компактне камене фигуре које подсећају на животиње и предмете, на локалитетима Маркова стена, Лисичја стена, Бабин гроб, Јанков брег, Речица, Суви врх, гребен Карамана и друго, или некомпактни облици облутака и плоча). Интересантни су и облици стеновитих изданака на огољеним стеновитим профилима планинских падина, или као засебни остењаци, са карактеристичном микронаборном структуром, састављени од скарнава, корнита, мермера и шкриљаца у склопу метаморфита контактне ореоле Копаоника (Велика стена, Оштри крш, Јелица, Шиљача и друго). Највиши делови Копаоника били су током плеистоцена захваћени глацијацијом слабијег интензитета, чији су морфолошки трагови очувани у виду остатака малих циркова и то на источној страни Гобеље (највећи), на Крчмару, Широком долу и Леденицама.

Хидрогеолошке и хидрографске карактеристике. Сложен геолошки састав условио је и сложене хидрогеолошке појаве унутар, са разноврсним типовима издани и појавом термоминералних вода. Збијени тип издани јавља се у алувијалним наслагама водотока (Шутановачка, Самоковска, Барска река и други мањи водотоци, са изворима издашности до 1,0 l/s), као и унутар елувијалних, пролувијалних и делувијалних наслага различите дебљине и састава, са функцијски значајним, али релативно скромним укупним капацитетом. Пукотински тип издани означава подручје богато водом и заступљен је унутар гранодиорита и њихових варијетета на „копаоничком плутону”, са 165 регистрованих извора, два поткопа и два бунара (од тога у категорији за регионално водоснабдевање десет извора и за локално водоснабдевање 25 извора; у новије време има доста нестручно каптираних извора овог типа). Пукотински тип издани у серпентинима и хидротермално измењеним стенама заступљен је по северном и западном ободу копаоничког масива, на подручју које је знатно сиромашније водом (мањи број извора издашности испод 1,0 l/s), са дренарањем најчешће ван истражног подручја, или са ниским резервама воде. Карсно-пукотински тип издани у мермерима и

мермерисаним кречњацима заступљен је са релативно мањим бројем извора у североисточном и источном делу копаоничког масива. Присуство кречњака унутар гранодиоритског масива, или дуж обода контакта, условило је појаву неколико веома јаких врела којима се дренира карсно-пукотинска издан (Урлан, око 15 l/s, каптиран, каптирано разбијено извориште у Белој реци, око 10 l/s, Црно врело на десној обали Мраморске реке, око 15 l/s, три извора у Мининој реци укупне издашности око 14 l/s, Гвоздачко врело испод Жљеба, 9-35 l/s, врело Дубока, око 40 l/s, подземне воде из извозне јаме рудника Суво Рудиште, 10,5-48 l/s). Сложени тип издани (пукотински и карстно-пукотински) присутан је у дијабаз-рожначкој формацији и флишним седиментима, састављеним од пешчара, глинаца и глиених шкрљаца, рожнаца и кречњака. Мало су заступљени на подручју (са изворима издашности до 0,1 l/s). Геотермалне карактеристике копаоничког масива нису довољно изучене, али се претпоставља да температуре у гранитоидном масиву износе на дубини од 1 km око 55°C, на 2 km око 95°C, на 3 km око 140°C (до 400°C на дубини од 10 km). На подручју Просторног плана, хидрогеотермалне појаве регистроване су само у Јошаничкој Бањи (бањски извори и Сланиште низводно од Бање, као извори преосталог дела високотемпературног палеохидрогеотермалног система који се простирао на подужном раседу од Кремића до Јелакца, са температуром подземног резервоара од 130°C до 140°C). Укупна искористива топлотна снага извора у Јошаничкој Бањи процењује се на око 8,3 MW (рачунајући са укупном издашношћу до 38 l/s и температурама од 22°C до 78,5°C). Ове термалне воде су делом ендеогеног, а делом вадозног порекла и припадају хидрокарбонатно, хлоридно-натријумском типу. Степен искоришћености ових вода, како у балнеолошком, тако и у енергетском смислу, још увек је веома низак. На мањим, попречним раседима, у оквиру подручја НП „Копаоник“ јављају се мањи извори радиоактивне воде (Марина вода - 113,13 Bq, Крчмар вода - 966,63 Bq, извор на Пајином преслу - 191,24 Bq и извор код Казновских бачија - 158,25 Bq). Генеза ових радиоактивних вода указује на растварање минерала урана у бикарбонатним и карбонатним водама са неутралном или базном реакцијом (pH<7.0). С обзиром на разноврсност физичко-географских и биолошких услова, површинске воде Копаоника су променљивих карактеристика. Највећи део ових вода припада сливу Ибра, мањи сливу Расине (оба у сливу Западне Мораве) и најмањи сливу Топлице (у сливу Јужне Мораве). Водотоци Копаоника располажу великом ерозивном снагом, што условљава појаве интензивног спирања, поготову на деловима терена где је одређени геолошки састав комбинован са стрмим нагибима и обешумљеношћу. На подручју НП „Копаоник“, с обзиром на протицај, водотоци имају карактер сталних (речице и потоци) и повремених (мањи потоци). На режим водотока утиче топљење снега, које се обавља углавном равномерно и у дужем временском периоду. Зато се повећани протоци јављају крајем зиме, достижу максимум у пролеће, али се одржавају и у летњем периоду због киша и прихрањивања подземним водама. Најмањи протоци су у јесен и почетком зиме. Најзначајнији речни токови су Самоковска, Барска, Гобелска, Брзећка и Дубока река. Њихови уздужни профили су на појединим деоницама тока изузетно стрми, тако да водотоци формирају брзаке и слапове (Самоковка испод Козјих стена и др.) и мање каскаде (водопад на Барској реци) или су разломљени градећи веће водопаде (Јеловарник). Од хидрографских појава посебно је интересантно Семетешко језеро, ван подручја НП „Копаоник“ (на 875 мнв, површине око 0,75 ha, са два мања, виша језера), као реликт сталних природних језера у Србији. Иако су од великог научног значаја, ова језера нису ни довољно заштићена ни развојно валоризована.

Флора и вегетација. Флора подручја Просторног плана и НП „Копаоник“ веома је богата врстама, са рефугијалним стаништима терцијарних и глацијалних реликата. Утврђивањем површина у I и II степену заштите НП „Копаоник“, обухваћена су станишта највећег броја ретких или угрожених врста. Сумирајући резултате досадашњих флористичких истраживања, на ширем подручју Копаоника утврђено је присуство 1350 биљних таксона сврстаних у 111 фамилија и 457 родова, а новијим истраживањима (Д. Лакушић, 1995) утврђено је да је флора подручја НП „Копаоник“ представљена са 825 биљних таксона високопланинске флоре, сврстаних у 292 рода и 80 фамилија, од чега 91 ендемичне и 82 субендемичне биљке (или петина биљних таксона, што указује на фитогеографску специфичност високопланинске флоре Копаоника). Високопланинску флору Копаоника у оквиру НП „Копаоник“ чине флора појаса смрчевих шума, субалпске жбунасте вегетације и планинских рудина, са 58% врста флоре на око 4% површине укупног масива Копаоника, а на нижим деловима НП „Копаоник“ бројне друге флористичке заједнице. Подручје НП „Копаоник“ један од најзначајнијих центара флористичког диверзитета код нас и на Балкану. Велики број ендема и субендема објашњава се историјским развојем флоре и вегетације Копаоника и садашњим еколошким условима на одређеним стаништима и микростаништима. На Копаонику су утврђена три стеноендема који живе само на Копаонику (*Sempervivum kopaonikensis* Панџ., *Viola*

kopaonikensis Panč. и *Cardamine pancicii* Hayek.), један ендемичан род и један субендемичан балкански род. Дистрибуција у односу на тип вегетације указује на постојање два центра биодиверзитета ендемичних биљака на Копаонику - у високопланинском делу (вегетација рудина на кречњацима и серпентинима) и у подгорини (термофилни серпентински камењари). За време глацијације, Балкан је био рефугијум терцијарне флоре, где су се многе врсте очувале као реликти (док су у Европи биле уништене глацијацијом), посебно на великим рефугијалним површинама какве су средњи планински појасеви и дубоке клисуре, што објашњава присуство терцијарних и глацијалних реликата (*Acer heldreichii*, *Ostrya carpinifolia*, *Taxus baccata*, *Asyneuma trichocalycinum*, *Trolius europaeus*, *Vaccinium uliginosum*, *Eriophorum latifolium*, *Eriophorum angustifolium*, *Leontopodium alpinum* и друге). Најнижи делови НП „Копаоник“ (зона букових и буково-јелових шума) фитогеографски припадају средњоевропској регији холарктичког флористичког царства, а зона смрчевих шума представља енклаву циркумбореалне регије. На основу анализе фитогеографских карактеристика ендемичне флоре, утврђено је да она има изразито прелазан фитогеографски карактер и да су приближно равноправно заступљене три основне групе ендема (у мезијској девет, у илирској девет и у скардопиндској пет врста). На листи Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/10 и 47/11) налази око 50 строго заштићених биљних врста које расту на Копаонику, колико их има и на прелиминарној листи за Црвену књигу флоре Србије (*Acer heldreichii* Orph., *Gentiana kochiana* Perr. et Song. *Kerneria saxatilis* (L.) Rchb., *Saxifraga aizoon* Jacq., *Achillea linguata* W. et K., *Gentiana lutea* L., *Gentiana tergestina* (Beck) Fritsch, *Orchis laxiflora* Lam., *Lycopodium annotinum* L., *Taxus baccata* L., *Corylus colurna* L., *Silene asterias* Griseb., *Dianthus pinifolius* Benth. et Sm., *Hesperis dinarica* Beck, *Salix pentandra* L., *Salix rosmarinifolia* L., *Pirola rotundifolia* L., *Primula minima* L., *Daphne blagayana* Freyer., *Daphne cneorum* L., *Daphne oleoides* Schreb., *Daphne laureola* L., *Daphne alpina* L., *Potentilla visiani* Panč., *Potentilla palustris* (L.) Scop., *Genista radiata* (L.) Scop., *Genista subcapitata* Panč., *Bupleurum longifolium* L., *Pancicia serbica* Vis., *Menyanthes trifoliata* L., *Verbascum adamovichii* Vel., *Pedicularis hoermanniana* K. Maly., *Stachys anisochila* Vis. et Panč., *Aster alpinus* L., *Leontopodium alpinum* Cass., *Allium paniculatum* L., *Lilium martagon* L., *Gladiolus imbricatus* L., *Tozzia alpina* L., *Dactylorhiza sambucina* (L.) Soo, *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo, *Dactylorhiza cordigera* (Fries) Soo, *Leucorchis albida* (L.) Rich., *Spiranthes spiralis* (L.) K. Koch., *Listera cordata* (L.) Rchb., *Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng., *Chamaecytisus jancae* (Velen.) Rothm.). На Међународној Црвеној листи (European Red List, UNESCO, New York, 1991.) налазе се четири врсте које расту на подручју НП Копаоник (*Pedicularis heterodonta* Pančić, *Stipa mayeri* Martinovsky, *Alyssum markgrafii* O.E. Schulz. и *Viola elegantula* Schott, две у групи ендемичних васкуларних биљака и две у групи неендемичне флоре. По категоризацији степена угрожености биљних врста Међународне асоцијације за заштиту природе (IUCN), врсте на Копаонику категорисане су на следећи начин: у категорији врста које су у опасности да ишчезну три; у категорији рањивих врста (V) које у блиској будућности могу бити угрожене шест; у категорији I(Ex) неодређене и вероватно ишчезле врсте три; у категорији I(R) неодређене и ретке врсте две; у категорији R ретке врсте 60, од тога 14 ендема и две субендема. Око 50 биљака Копаоника налази се на листи Уредбе о стављању под контролу сакупљања и промета дивљих биљних и животињских врста („Службени гласник РС”, број 31/05). На Копаонику су присутни сви вегетацијски појасеви карактеристични за високе планине централног Балкана, бореално-континентални балкански и српско-бугарски тип зонирања вегетације на вертикалном профилу, који на овој планини показује изузетну правилност. До 800 мнв, ван граница НП „Копаоник“, развијене су термофилне храстове шуме, као и њихови деградациони облици. Од 800 до 1100 м н.в. јављају се мезофилне храстове и букове шуме. Од 1100 до 1500 м н.в. доминирају шуме букве (различити типови монтаних букових шума са четири основна типа заједница), уз мешавине букве и јеле, те смрче и јеле. Од 1500 до 1800 м н.в. доминира појас смрчевих шума (најразвијенији на Равном Копаонику са гранитном подлогом и у Брзећкој и Дубокој реци на кречњацима, у Самоковској реци са реликтним шумама на серпентинима), уз разноврсне мешавине са субалпском буквом, горским јавором и јелом. Изнад 1800 м н.в. на горњој граници смрчеве шуме јављају се заједнице субалпске жбунасте вегетације типа тундре са прогаљеним фитоценозама смрче, боровнице и полегле клеке, уз појаву субалпског екотипа смрче, као и са појавом заједница боровнице и ушате врбе на подводној подлози. На највишим врховима, али и нешто ниже, у зони субалпске жбунасте вегетације, на експонираним и нагнутих теренима развијене су високопланинске рудине и пашњаци, алпског и субалпског типа, диференцирани на две вегетацијске класе (зависно од подлоге - силиката или кречњака и серпентинита). Основни тип вегетације силикатних рудина који доминира читавим високопланинским пределом, у великој мери је деградиран и на појединим местима замењен

сиромашнијим заједницама. Вегетација кречњачких рудина и рудина на високопланинским серпентинитима знатно је разноврснија и флористички богатија од оне на силикатима. Од осталих потенцијалних облика вегетације, који се јављају као азоналне и интразоналне појаве биљних заједница, интересантна је вегетација стена (на кречњацима и серпентинитима, као и у пукотинама силикатних стена), високих зелени и тресава (на отвореним стаништима, око потока, у оквиру смрчевих шума). Поред тога, забележен је и већи број секундарних заједница зељастог типа различитих деградационих облика вегетације. Међу травним заједницама највећи економски значај имају ливадске заједнице секундарне природе на отвореним стаништима у оквиру појаса букових шума и делом у смрчевом и храстовом појасу. Мањи економски значај имају травне заједнице пашњака и рудина на отвореним стаништима у оквиру смрчевог појаса, са већим бројем асоцијација и субасоцијација. На највишим деловима планине економски значај има само нардетум у оквиру смрчевог појаса и на већим висинама (до 1900 m н.в.). Синтаксономским прегледом фитоценоза Копаоника до данас је установљено 118 асоцијација и 39 субасоцијација, сврстаних у 62 сзве, 41 вегетацијски ред и 24 класе. Од тога, на подручју НП „Копаоник“ је заступљено 60% забележених синтаксона, односно 65 асоцијација и 25 субасоцијација сврстаних у 35 сзве, 26 вегетацијских родова и 18 класа, по чему се НП „Копаоник“ издваја у односу на друга подручја Србије и Балкана, као подручје са врло високим вегетацијским диверзитетом. Квалитативна анализа основних физиономских типова вегетације показује да, међу 125 вегетацијских јединица, у НП „Копаоник“ изразито преовлађују заједнице зељастог типа (74%), у односу на шумске заједнице (26%). Квалитативна анализа основних сингенетских стадијума показује да је 85% фитоценоза на подручју НП „Копаоник“ примарног, односно потенцијалног карактера, док су осталих 15% заједнице секундарног или терцијарног карактера. Реални вегетацијски диверзитет Копаоника већи је за 15% од потенцијалног стања, односно данашњи диверзитет вегетације, и поред своје природне разноврсности, под значајним је утицајем антропогеног фактора.

Животињски свет. Фауна Копаоника и подручја НП „Копаоник“ одликује се респективним диверзитетом, мада је знатно мање истражена од биљног света. Најбројнија је класа инсеката у којој је најбоље истражена група дневних лептира, представљена са 138 врста (од укупно око 200 констатованих у Србији), међу којима и ендемична и реликтна врста дневног лептира *Colias balcanica* Rebel. У батрахо и херпето фауни на Копаонику и на подручју НП „Копаоник“ утврђено је 14 врста и то 6 врста водоземаца и 8 врста гмизаваца (водоземци: *Salamandra salamandra* – шарени даждевњак, *Triturus alpestris* – алпски мрмољак, *Bombina variegata* – жутотрби мука, *Rana ridibunda* – велика зелена жаба, *Rana dalmatina* – ливадска жаба, *Rana temporaria* – риђа жаба; гмизавци: *Lacerta viridis* – зелембаћ, *Zootoca vivipara* – живородни гуштер, *Podarcis muralis* – зидни гуштер, *Natrix natrix* – белоушка, *Natrix tessellata* – рибарица, *Elaphe longissima* – обични смук, *Vipera ammodytes* – поскок, *Vipera berus* – шарка). На листи Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 05/2010) налази се 12 врста, од чега је њих 8 строго заштићено.

Богатство фауне птица - орнитофауне знатно је веће и условљено је величином планинског тупа, као и јасно дефинисаним вегетацијским појасевима, који се правилно висински смењују. На највишим деловима планине, у оквиру пашњака и рудина су и голети са камењарима, посебно израженим на Сувом рудишту, Гобелји и Кукавици. До данас је на Копаонику констатовано 173 врста птица (претпоставља се да је тај број већи и да износи око 210). Повећана је бројност „опортунистичких“ врста, међу којима има и оних које су се на планини настаниле у 50 последњих година, услед брзих промена природних услова, као и оних које су у том периоду нестале са планине, прилагодљивих на измене станишта, а смањена бројност грабљивица, али и других врста уско везаних за осетљиве биотопе. Ипак, диверзитет фауне птица на Копаонику, у односу на друге планине Србије и Балкана, може се сматрати веома богатим. Са 125 врста (80%) доминирају гнездарице, од којих се десет врста последњих 6-7 деценија више не гнезди (велики тетреб - *Tetrao urogallus*, црвенокљуна галица - *Pyrhcorax pyrrhcorax*, жутокљуна галица - *Pyrhcorax graculus*, белоглави суп - *Gyps fulvus*, црни лешинар - *Aegypius monachus*, патуљаста орао - *Hieraetus pennatus*, пузгавац - *Tichodroma muraria* и златоврана - *Coracias garrulus*). На листи Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива је 100 врста (од тога је нестало 13 врста, а више се не виђа девет врста). На Европској Црвеној листи заступљено је пет врста регистрованих у НП „Копаоник“, од којих се на Копаонику гнезди само још једна врста. На светско Црвеној листи (Word Red List), 1996.) налазе се три врсте, од којих су две по IUCN категоријама сврстане у VU (vulnerable) - рањиве врсте (од којих се једна гнезди на подручју Просторног плана ван НП „Копаоник“, а остале су нестале). Више пажње у истраживању и заштити

посвећено је птицама грабљивицама (програм хранилишта, који се реализује од 1996. године). Према досадашњим подацима, фауну сисара Копаоника чини 39 врста и то: девет врста бубоједа, пет врста слепих мишева, једна врста пагодара, 14 врста глодара, осам врста месождера и две врсте папकारа. Све врсте су аутохтоне (сем америчке ондатре која је пре 40 година продрла уз долину Ибра). У прошлом веку истребљени су медвед, рис, дивокоза, јелен и видра (која се јавља ван НП „Копаоник“), а угрожени су дивља мачка и дивља свиња. На европској Црвеној листи су и две врсте са подручја НП „Копаоник“, обе са назнаком (V) рањиве врсте. Посебно значајне дивље врсте сисара на подручју НП „Копаоник“ су: *Erinaceus concolor* M a r t i n - белогруди јеж, *Sorex minutus* L. - мала ровка, *Sorex araneus* L. - шумска ровка, *Sorex alpinus* S c h i n z. - алпнска ровка, *Neomys fodiens* P e n n. - водена ровка, *Neomys anomalus* C a b r. - прибрежна ровка, *Crocidura suaveolens* P a l l. - баштенска ровка, *Crocidura leucodon* Herm. - пољска ровка, *Talpa europaea* L. - европска кртица, *Nyctalus noctula* S c h r e b. - рани вечерник, *Pipistrellus pipistrellus* S c h r e b. - патуљаста нетопир, *Plecotus austriacus* F i s c h e r - сиви дугоушан, *Miniopterus schreibersi* K u h l. - дугокрили крилаш, *Sciurus vulgaris* L. - европска веверица; *Clethrionomys glareolus* S c h r e b. - шумска, риђа волухарица; *Arvicola terrestris* L. - водена волухарица и *Muscardinus avellanarius* L. - пух орашар. Од ихтиофауне, најзначајнија и највише заступљена врста је поточна пастрмка (*Salmo trutta* L), чије су популације задњих година знатно повећане планским порибљавањем и мерама заштите.

Заштићене природне вредности. На основу националних прописа из области заштите природе, међународних конвенција и програма и других документа, природне вредности на подручју Просторног плана стекле су статус заштићених природних добара, као заштићена подручја и заштићене врсте дивље флоре и фауне, и/или статус подручја и врста од међународног значаја за заштиту природе.

Заштићена подручја су:

1) Национални парк „Копаоник“, проглашен први пут посебним законом 1981. године, када су утврђене његове границе, затим Законом о националним парковима 1993. године, којим су потврђене и детаљно описане раније границе и заснован садашњи систем управљања тим подручјем, али нису одређене зоне са режимима заштите (већ су у управљачкој пракси примењиване границе зона режима заштите утврђене просторним планом националног парка из 1989. године) и Законом о националним о парковима из 2015. године, којим су утврђене границе просторних јединица са режимима заштите I и II степена;

2) Три дендролошка споменика природе, установљена одлукама општина Рашка и Брус из 1997. године, и то:

- Стабло смрче, Гобелска река, старости око 300 година, у ГЈ „Гобелска река“, одељење 28, одсек „а“, на 1.400 мнв, у планинској шуми букве, у зони II степена заштите НП „Копаоник“

- Стабло јеле, Гобелска река, старости око 250 година, у ГЈ „Гобелска река“, одељење 75, одсек „а“, на 1.400 мнв, у планинској шуми смрче, јеле и букве, у зони II степена заштите НП „Копаоник“, КО Црна Глава, општина Рашка;

- Два стабла јавора, Крива Река, старости око 300 година, у порти цркве Св. Петра и Павла (1.170 мнв), КО Крива Река, општина Брус, ван НП „Копаоник“.

3) Резерват природе „Равница“, КО Кремиће, општина Рашка, одељење 9, одсек а, б, ц и 1, ГЈ „Кремићке шуме“, површине око 13 ха, ван Националног парка, установљен Просторним планом Националног парка Копаоник из 1989. године („Службени гласник РС“, број 4/89) и од тада третиран одговарајућим шумарским документима као строги природни резерват иако за њега није утврђен формални статус резервата природе на основу закона који уређује заштиту природе; обухвата аутохтони црноборови шумски екосистем редак за подручје Копаоника; на површини резервата извршена је сеча пре његовог установљења наведеним просторним планом.

Заштићене врсте су:

- врсте дивље флоре и фауне утврђене Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11). Строго заштићене су ишчезле дивље врсте биљака, животиња и гљива са територије Републике Србије које су враћене програмима реинтродукције, крајње угрожене, угрожене, реликтне, локално ендемичне, стеноендемичне, међународно значајне и заштићене дивље врсте од посебног значаја за очување биолошке разноврсности Републике Србије. На подручју Просторног плана налази се укупно око 240 врста биљака (као и гљива, лишајева и маховина) и животиња из наведеног правилника, највише птица (око 100 врста), затим водоземаца и гмизаваца (10 врста) и сисара (око 20 врста), док је за инсекте чија фауна није довољно истражена и позната тешко утврдити које врсте из списка насељавају ово подручје. Њихова заштита се спроводи забраном коришћења, уништавања и предузимања активности које могу да

угрозе ове врсте и њихова станишта, као и предузимањем мера на управљању популацијама. Изузетно, те врсте могу се користити под условима и на начин прописан Законом о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10) и на основу дозволе министарства надлежног за послове заштите природе. Заштићене су и рањиве, ендемичне, индикаторске, кључне и кишобран врсте, реликтне, међународно значајне и заштићене дивље врсте, као и врсте које нису угрожене, али се због њиховог изгледа могу лако заменити са строго заштићеним врстама. Заштићене врсте могу се користити под условима и на начин прописан Законом о заштити природе на основу дозволе министарства, а заштићене дивље врсте рибљег фонда и ловна дивљач у складу са прописима из области ловства и рибарства;

- контролисане врсте утврђене Уредбом о стављању под контролу сакупљања и промета дивљих биљних и животињских врста („Службени гласник РС”, број 31/05), од којих се на подручју Просторног плана налази око 50 врста биљака, десетак врста гљива, неколико врста лишјајева и четири представника фауне;

- врсте дивљачи и риба чије су коришћење или излов забрањени или ограничени на основу Закона о дивљачи и ловству („Службени гласник РС”, број 18/10) (већи број врста сисарске и пернате дивљачи под трајном заштитом лова или под ловостајем) и Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС”, број 36/09) (сезонска или трајна забрана риболова, забрана излова испод прописане величине), односно прописима донетим на основу тих закона.

Подручја са међународним заштитним статусом су:

- Међународно значајна подручја за птице - ИВА подручја (Important Bird Areas): установљена по програму BirdLife International под именом Копаоник, које обухвата простор Националног парка и део масива планине Копаоник јужно од НП;

- Међународно значајна биљних подручја – ИРА подручја (Important Plant Areas), установљена по програму Plantlife International - PlantEuropa под именом Копаоник;

- Одабрана подручја за дневне лептире – РВА подручја (Prime Butterfly Areas) по програму *Butterfly Conservation Europe*, установљена под именом Копаоник;

- Резерват биосфере – Национални парк Копаоник, као једно од осам подручја у Србији која су, са наше стране, планирана за установљење резервата биосфере по програму UNESCO „Човек и биосфера” (MaB);

- EMERALD подручје идентификовано/установљено под именом Национални парк Копаоник, као део мреже подручја (*Emerald Network of Areas of Special Conservation Interest - AsCI*) значајних са становишта примене Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција) у Србији; ИВА и EMERALD подручја представљају окосницу европске еколошке мреже NATURA 2000 кроз коју се врши примена кључних аката Европске уније у области заштите природе - Директива о стаништима (*Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora*) – на основу које се идентификују и штите тзв. *Special Areas of Conservation (SACs)* и Директива о птицама (*Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds*) - на основу које се идентификују и штите тзв. *Special Protection Areas (SPAs)*; идентификација и успостављање мреже еколошки значајних подручја NATURA 2000 (*Special Areas of Conservation–SACs* и *Special Protection Areas–SPAs*), вршиће се према посебним пројектима, сходно меродавним европским директивама у процесу приступања Европској унији, уз процену да та подручја неће значајније повећати обухват заштите простора са природним вредностима на подручју Просторног плана.

Врсте са међународним статусом заштите су:

- CITES врсте – Представници дивље флоре и фауне обухваћени Међународном конвенцијом о трговини угроженим биљним и животињским врстама, којих на подручју Просторног плана има неколико десетина, и чији су услови извоза ближе прописани Правилником о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС”, број 99/09);

- Миграторне врсте дивљих животиња и европска дивља флора и фауна - Врсте биљака и животиња обухваћене Конвенцијом о очувању миграторних врста дивљих животиња (Бонска конвенција) и Конвенцијом о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција) које се налазе на подручју Просторног плана (вук од крупних карнивора и знатан број птица).

Локалитети од значаја за заштиту бидиверзитета. На подручју Просторног плана, највише у Националном парку Копаоник, налазе се локалитети од посебног значаја за очување бидиверзитета, као станишта ретких и ендемичних биљних и животињских врста и хранилишта некрофагих врста птица, и то:

- локалитет Гарине, станиште природне реткости линцуре (*Gentiana lutea* ssp. *simhyandra*) и ретке врсте перунике (*Iris graminea*), на површини секундарних ливада, на стрмим источним падинама Гарина изнад Брзећа;

- локалитет Маринковац, станиште природне реткости линцуре (*Gentiana lutea* ssp. *simhyandra*), на површини секундарне ливаде уз границу Националног парка наспрам Палежа;

- локалитет Јарам - Беле стене, једино познато станиште ендемореликтне врсте дневног лептира (*Colias eucaucasica*, Staudinger, 1871.) у Србији; прехрамбена биљка за гусенице лептира је *Chamaecytisus tommasinii* (Vis.) Rothm. (fam. Papilionaceae), а главно природно угрожавање станишта представља обрастање пашњака смрчком;

- локалитети врсте *Calosoma inquisitor* (Linnaeus, 1758.); врло корисна врста која прати градације штетног лептира мразовца; осим у резервату „Самоковска река”, станиште је и у клисури Самоковке и у листопадним шумама целог подручја;

- локалитети врсте *Calosoma sycophanta* (Linnaeus, 1758.); корисна врста која прати градације велике штеточине губара; станиште је у клисури Самоковке и у листопадним шумама целог подручја;

- локалитети врсте *Carabus ullrichi* subs. nov.; нова - ендемична врста на Копаонику, станишта су на Бачишту и на Трески;

- локалитети врсте *Carabus curtulus koschanini* Csiki, 1904.; стеноендемит Копаоника; станишта су на Панчићевом врху, Сребрнцу, Крсту и Трески;

- локалитети врсте *Carabus cancellatus intermedius* Dejean, 1826.; ендемична балканска подврста; станиште су на Сребрнцу и Трески;

- локалитети врсте *Carabus montivaagusblandus* Fivaldszkyi, 1865.; ендемична балканска подврста; станишта су на Гобељи и Панчићевом врху

- локалитети врсте *Carabus cavernosus* Fivaldszkyi, 1837.; балкански ендемит; сем у резерватима „Козје стене”, „Гобеља” и „Беле стене”, станишта су на Панчићевом врху, Шиљачи и Трески;

- локалитети врсте *Carabus conveksus gracilior* Gehin, 1885.; ендемична врста за Србију; заштићено станиште је на Панчићевом врху;

- локалитети врсте *Carabus intricatus intricatus* Linnaeus, 1761.; номинативна подврста на IUCN листи и европској Црвеној листи; осим у резервату „Самоковска река”, заштићена станишта су у клисури Самоковске реке, на Бабином гробу, Панчићевом врху Трески;

- локалитети врсте *Carabus croaticus* subsp. nov.; нова подврста - стеноендемит Копаоника; заштићена станишта су у резервату „Јелак”, Белој реци и на Трески;

- локалитети врсте *Carabus violaceus* subsp. nov.; нова - стеноендемитична подврста широко распрострањена у НП „Копаоник”; заштићена станишта су у резерватима „Гобеља”, „Беле стене”, „Јелак”, „Јеловарник” и „Суво рудиште”, на Кукавици, Бабином гробу, Панчићевом врху и Јарму;

- локалитети врсте *Carabus coriaceus hopffgarteni* Kraatz, 1878.; ендемична подврста за централну и источну Србију; станишта су у резерватима „Самоковска река”, „Гобеља”, „Беле стене”, „Јелак”, „Јеловарник” и „Суво рудиште”, на Кукавици, Бабином гробу, Панчићевом врху и Јарму;

- локалитети врсте *Procerus gigas* Creutzer, 1799.; балкански ендемит; нађен на слапу Лисинске реке;

- локалитети врсте *Osmoderma eremita* Scopoli, 1863.; ретка врста на IUCN листи и европској Црвеној листи; станиште је на Шанцу;

- локалитети врсте *Lucanus cervus* Linnaeus, 1758.; станиште је на Кукавици;

- локалитети врсте *Rosalia alpina* Linnaeus, 1758.; врста на IUCN листи и европској Црвеној листи; станиште је на Сребрнцу;

- локалитети врсте *Roesilimon affinis* sup. nov.; нова подврста; осим у резервату „Беле стене”, станиште је на Јарму и у Белој реци;

- локалитети врсте *Roesilimon* spec. nov.; вероватни стеноендемит Копаоника; станиште је на Петровој равни и у Белој реци;

- локалитети врсте *Metrioptera arnoldi* Ramme, 1933., ендемична врста за Србију и Бугарску; осим у резервату „Беле стене”, станиште је на Петровој равни и у Белој реци;

- хранилиште на локалитету Јастребац, источно од Брзећа;

- хранилиште на локалитету Средњи брег, западно од гребена Јадовника;

- хранилиште на локалитету Калевац, северозападно од села Шипачина.

Геонаслеђе. На подручју Просторног плана, пре свега Националног парка идентификован је већи број природних објеката и појава са обележјима која им дају карактер значајног геонаслеђа. Они ће неформално имати својства споменика природе, и као такви ће бити означени, и то:

1) Споменици природе - геолошки

- Скарнови са развијеном комплетном зоном метасоматских промена. Утискивање гранодиоритског масива изазвало је метаморфне промене првобитних стена. Добро развијен контактни ореол, где се директно могу пратити метасоматски процеси од самог контакта до непромењених стена, биће, након детаљних истраживања, утврђен у зони I и/или II степена заштите на ширем локалитету Јарма. У овом контактном појасу издвојене су: унутрашња зона на самом контакту са гранитоидом, изграђена од скарнова и скарноида; средња зона изграђена искључиво од скарнова и спољна зона од мермерисаних кречњака и доломита. Скарнови су изразито тракасте грађе која се у средњој зони смењује сочивима властонитских стена.

- Гранодиорити са кором распадања. Терцијарне старости, гранодиоритски масив Копаоника има зонарну дистрибуцију стених варијетета са кварцдиоритима, гранодиоритима, порфиرويدним гранодиоритима, кварцмонцитонитима и друго. Након детаљнијих истраживања издвојиће се по један репрезентативни профил од сваког варијетета, у оквиру зона I и/или II степена заштите.

- Мермерисани кречњаци и доломити у контактном појасу. Мермерисане кречњаке и доломите који изграђују спољну зону контактне ореола карактерише нагло опадање степена метаморфизма, што се огледа на гранобластичним мермерима на контакту са средњом зоном, који даље прелазе у нечисте карбонате и калкшисте, па у неизмењене карбонатне и филоидне стене. Ове стене распрострањене су на источном делу Националног парка, а репрезентативни профили биће издвојени у оквиру природних резервата „Метође” и „Јелак”.

- Корнити у контактном појасу. Са варијететима зелене боје и тракастом текстуром, као продукти вулканских стена на контакту са магматском интрузијом односно гранодиоритима, корнити имају посебне естетске вредности. Као карактеристичан биће издвојен профил корнита у оквиру природног резервата „Гобела”.

- Акордеон набори. Акордеон набори у сјајним шкриљцима представљају репрезентативан структурни пример настао у примарној структури. Карактеристичан профил биће издвојен у природном резервату „Дубока”.

2) Споменици природе - геоморфолошки

Трагови плеистоценске глацијације. Иако су слабо изражени и једва уочљиви, трагови плеистоценске глацијације на Копаонику су изузетно значајни за природне науке као ретки примери ледничке ерозије. Трагови глацијације изражени су облицима констатованих циркова (дна, стране и остаци моренског материјала по дну и на излазима из циркова), од којих се посебно истичу: а) цирк Крчмар, на северној страни Панчићевог врха, у оквиру природног резервата „Суво рудиште”; б) цирк Широки до, између Вучака и Леденица на Караману, као школски пример глацијалног рељефа, и в) цирк на источној страни Велике Гобеле, просторно највећи, али и најизложенији могућим антропогеним утицајима услед уређења алпског скијалишта.

Камене фигуре гранодиорита. Представљене су гранодиоритским остеоцима и чине битне, атрактивне елементе и симболе копаоничког пејсажа, од значаја за туризам. Настали су денудацијом и селективном ерозијом гранодиоритских стена као остеоци, блокови и громаде. Посебно су изражени и познати на локалитетима: 1. Маркова стена, 2. Лисичја стена, 3. Пајин гроб, 4. Суви врх I, 5. Суви врх II, 6. Високи део, 7. Јанков брег и 8. Бабин гроб.

3. Споменици природе - хидролошки

Водопади: а) Водопад Јеловарник, у природном резервату „Јеловарник”, генералног пада од 65-70 степени и висине 75 m (1215-1290 мнв). Представља сложени каскадни тип водопада и спушта се у казан Јеловарског потока низ који даље отиче. Настао је у терену различите геолошке грађе, превасходно у метаморфним стенама (шкриљци, мермери), а његова генеза условљена је тектонском предиспонираношћу, са израженим речним регресивним процесом, потпомогнутим физичко-хемијским процесима распадања стена; б) Водопад на Барској, изван подручја Националног парка, каскадног карактера, висине око 50 метара.

Језера. Најзначајније природно језеро на подручју Просторног плана је Семетешко језеро, непосредно изнад центра села Семетеш, на 900 m н.в., ван подручја Националног парка. Језеро се храни из два обалска извора и из атмосферских падавина, а празни се отицањем преко два мања поточића и испаравањем. Овалног је облика са пречником од око 60 m и дубином до 5 m, а обале су му обрасле хидрофилним растињем. Посебну атракцију представљају једно веће и неколико мањих плутајућих тресетних острва са развијеном вегетацијом. Спада у групу језера са изразитом тресетном вегетацијом. Присутан је убрзан процес еутрофикације језера и процес напредовања тресаве која постепено смањује површину воденог огледала. Физиогномски и биолошки карактер језеру даје присуство врста из рода *Sphagnum* и *Nurpium*, са којима се меша *Carex*. Аутохтону врсту хидрофауне чини ендемска врста тритона (врста репатих водоземаца из породице саламандера са слабо

развијеним ногама, народног назива „сметешка ала“). Иако је учињена грешка са порибљавањем неаутохтоним врстама (које су у великој мери истребиле тритона), локално становништво насеља Семетеш има креативан однос према заштити језера (организирање изградње, одвођење отпадних вода ван слива језера, чему погодује конфигурација локалитета насеља, жеља за презентацијом језера и друго). Изнад овог језера налазе се два мања урвинска језера, на удаљености од око 650 m североисточно, између узвишења Орловац и Горње брдо, на висинама од 1.030 и 1.040 m н.в. (једно окружено пашњачком вегетацијом, друго шумом, са трском и напредовањем тресаве, укупне површине 0,8 ha).

Врела и извори: а) Врело Дубока, највеће у Националном парку, на контакту мермера и хлоритских шкриљаца, издашности до 65 l/s., у клисури истоимене реке, на 1.115 m н.в., у оквиру резервата „Дубока“. На врелу се појављују воде подземног тока Дубоке, која понире скоро у целини у речном кориту око 1 km узводно. Врело одражава сву сложеност хидролошких односа и механизма циркулације вода у карбонатним теренима, што се посебно карактерише односом минималне и максималне издашности. Заштитом врела биће обезбеђено функционисање хидрогеолошког система (понор - подземни ток - врело). Поред непосредних простора око понора и врела, заштитом ће бити обухваћен и појас речног корита између ова два објекта у ширини од 50 m; б) Врело Урлан, на контакту мермера и хлоритских шкриљаца, издашности до 15 l/s., ван НП „Копаоник“; в) Црно врело, карстни извор на десној страни Мраморске реке, оријентационе издашности од 25 l/s., ван Националног парка; г) Врело Гвоздац у Брзећкој реци, разбијено извориште гравитационог типа на контакту мермера и гранодиорита, просечне издашности од 19 l/s., у оквиру резервата „Метође“; д) Гејзир Гвоздац у Брзећкој реци, пулсирајући излив воде из напуштене бушотине у гранодиоритима, са висином млаза до 5 m, издашности око 2 l/s., у оквиру резервата „Метође“; иако је антропогеног порекла, гејзир је интересантан због неуобичајене појаве воде под притиском, режима издани и туристичке атрактивности; њ) Извор Крчмар вода у резервату „Суво рудиште“ на северним падинама Панчићевог врха, формиран у стенама контактнo-метаморфног ореола, са слабо минерализованом водом радиоактивности од 966,63 Bq; е) Извор Марина вода, постојан, импровизовано каптиран извор издашности од 0,5 l/s., значајан по генези и хемијском саставу, са водом радиоактивности од 113,13 Bq, угрожен непланским просецањем пута према планинарском дому „Ртањ“.

Предео. На основу геоморфолошких и вегетацијских карактеристика и врсте и обима антропогених промена, на подручју Просторног плана могу се издвојити следеће основне групе предела:

1) Речни басени, шумовити, мирне, заталасане морфопластике, са остенацима гранодиорита, ненасељени, са мало објеката, првенствено путне инфраструктуре, оазе полудивљине у националном парку (басен Самоковке – тзв. Равни Копаоник и басен Барске реке);

2) Речне клисуре, стрмих страна, често оперважене стеновитим литицама, са брзим, бујичним водотоцима, углавном под шумом, оазе дивљине у националном парку (клисура Самоковке испод Козјих стена, изворишни делови Гобелске и Брзећке реке, клисура Дубоке, Јеловарник);

3) Планински врхови, превоји, гребени и косе, претежно под пашњацима, мање под шумском вегетацијом, са живописним и егзотичним контурама рељефа, без или са мало објеката скијашке и друге инфраструктуре, оазе релативно мало измењене природе у националном парку (Мала Гобелја - Мека преседла – Вучак, Кукавица – Јадовник, Војетин – Небеске столице и др.);

4) Голети, еродовани терени типа „bed-lands“-а, са оскудним травним покривачем и чуперцима дрвећа и жбуња, избраздани густим сплетом вододерина и јаруга (југозападна страна Јадовника, јужне стране гребена на линији Панчићев врх – Небеске столице – Војетин);

5) Травни Копаоник, питоми терени под бујним ливадама и пашњацима, са мањим шумским забранима, ненасељени, са остацима бачишта (Рендара-Циганска река-Беле чуке, Мунцело-Ливађе, Кадијевац и др.);

6) Рурални ратарско-воћарски предели, са њивама, вештачким и природним ливадама и воћњацима, са малим парцелама обрадивог земљишта, групама кућа (махалама/засеоцима) и сеоским центрима (Крива Река, Црна Глава, Семетеш, Тиоце, Кремићи и др.);

7) Урбанизоване зоне старих центара насеља и нових зона туристичке изградње (Јошаничка Бања, Лисине-Чајетина, Брзеће),

8) Урбанизована зона туристичког центра Копаоник са објектима смештаја, инфраструктуре и пратећих услуга (Суво Рудиште, Јарам, Сребрнац),

9) Зона скијалишта, са жичарама, ски стазама и другим објектима.

3.1.1.2. Туризам

Функцијски развој туризма

Развој туризма на Копаонику започет је још тридесетих година прошлог века, да би у првој половини осамдесетих година постао водећа привредна делатност на подручју Просторног плана.

Иако се од почетка планирања туризма на Копаонику (Регионални просторни план десет копаоничких општина из 1968.), па надаље у свим планским документима инсистирало на равномерном размештају туристичких садржаја између планинског и подпланинског подручја, тежиште развоја остало је на Сувом Рудишту, а од осталих комплекса покренуто је Брзеће и започети су локалитети Сребрнац и у последње време Јарам, а мимо планских предвиђања остварен је велики обим викенд изградње у Лисини, уз границу Националног парка). Од 30.000 туристичких лежаја предвиђених првим Просторним планом подручја Националног парка Копаоник из 1989. године, око 15.000 је било планирано на планини у Националном парку, а 15.000 у подпланинском подручју, односно ван Националног парка. Према другом Просторном плану подручја Националног парка „Копаоник“ из 2009. године, на захтев службе заштите, број лежаја у НП смањен је на 12.400 (у општини Рашка 8.400 и у општини Брус 4.000, односно на Сувом Рудишту 8.000, на Јарму 700, на Сребрцу 1.500, на Рендари 2.100 и у пункту Запланина 100), а број лежаја ван Националног парка је повећан на 30.000 (у општини Рашка 18.900, тј. у секундарном туристичком центру Јошаничка Бања 4.500 и у туристичким насељима 14.400; у општини Брус 8.900, тј. у секундарним туристичким центрима Брзеће са Гочманцем 4.500 и Крива Река 3.000 и у туристичким насељима 1.400; и у општини Лепосавић 2.200, тј. у секундарном туристичком центру Бело Брдо 2.000 и туристичким насељима 200), чиме је планирано укупно 42.400 лежаја .

У односу на планиране лежаје по ППППН НП Копаоник из 2009., досад је на подручју Националног парка изграђено око 11.000 лежаја, али не са планираном дистрибуцијом по локалитетима, већ на Сувом Рудишту око 10.250 уместо планираних 8.000, на Сребрцу 250 уместо планираних 1.500, на Јарму 250 у општини Брус уместо планираних 700 (600 на територији општине Брус и 100 на територији општине Рашка), без планиране изградње на локалитету Рендара, али и са непланском викенд изградњом на Циганској реци и Гвоздацу у општини Рашка (укупно око 250 лежаја).

Уз границу Националног парка, у близини Сувог Рудишта и његовог скијалишта, никло је неплански (иако са формалним дозволама) велико викенд насеље Лисина/Чајетина са око 10.000 лежаја (Просторним планом Националног парка из 1989. било је предвиђено само 1.000), уз још око 1.000 темеља. У последње време, викенд куће се претварају у пансионе, а граде се и већи апартмански објекти, тако да се насеље, по смештајним капацитетима и тенденцијама уређења и опремања, претвара у секундарни туристички центар. У Брзећу је реализовано око 2.500 од планираних 4.500 лежаја, док од планиране изградње у Јошаничкој Бањи, Кривој Реци, Белом Брду и другим насељима ван Националног парка није остварено практично ништа (сем незавршеног хотела и око 100 приватних лежаја у Јошаничкој Бањи).

Остварену туристичку понуду подручја Просторног плана чини понуда Туристичког центра Копаоник у Националном парку, са туристичком инфраструктуром (понудом у простору) и понудом туристичких комплекса Суво Рудиште, Јарам и Сребрнац, као и понуда секундарних туристичких центара - Брзећа и Јошаничке Бање ван Националног парка. Најзначајнији део понуде у простору представља алпско скијање у Националном парку уз мању понуду нордијског скијања. Остварена летња понуда у простору је на знатно нижем нивоу и састоји се у излетима и планинарским турама у оквиру Националног парка.

Одлике понуде комплекса Туристичког центра „Копаоник“ са скијалиштем и секундарних туристичких центара ван Националног парка су: разједињеност (без јединственог туристичког производа и наступа на тржишту, без заједничког решавања питања заштите и коришћења природе, комуналија и друго са субјектима Националног парка и другим учесницима); доминантна оријентација на зимску - скијашку сезону, без одговарајуће летње понуде; занемаривање презентације вредности Националног парка и окружења; запостављање понуде еколошког, културно-историјског, етнолошког и здравственог туризма и друго. Туристички смештајни капацитети имају веома низак степен искоришћености 25-30% на годишњем нивоу, а цене за домаће туристе су изнад просека за услуге оваквог нивоа. Нису развијене службе за маркетинг у туризму, за планирање и координацију интегралне понуде, за информатику, за промоцију туристичке понуде и мониторинг промета, за агенцијске послове и друго, као ни централни туристички биро са месним турист-биороима.

Овај највећи зимски туристички центар Републике представља националну вредност и заједно са Националним парком треба да буде предмет даље државне пажње и подршке, до свог тржишног осамостаљења и пуне репродукције уложених средстава. За планирани развој туризма постоје изузетни потенцијали, како у природи Националног парка, културној баштини окружења (посебно наслеђе средњовековне српске државе), у изграђеној супраструктури и инфраструктури на планини и под планином. Стављање ових потенцијала у функцију одрживе заштите Националног парка и одрживог развоја туризма ограничавају: нерешена питања институционално-организационог аранжмана управљања развојем туризма, заштитом и културолошким коришћењем Националног парка (са поделом управних надлежности између министарстава, ЈП „Национални парк Копаоник“, ЈП „Скијалишта Србије“ и општина); недовршена инфраструктура (посебно канализација) и неразвијене комуналне службе, ниског степена спровођења планских докумената и друго.

Физички садржаји туристичких комплекса и туристичке инфраструктуре

Главни туристички комплекси и припадајући садржаји туристичке супраструктуре и инфраструктуре Копаоника реализовани су на подручју Националног парка. Доминантни реализовани комплекс је Суво Рудиште, као језгро Туристичког центра Копаоник, на територији општине Рашка, са главном, најизграђенијом подцелином Суво Рудиште - центар/Крст и са подцелинама Сунчана долина, Репушке бачије и Марина вода, са језгром скијалишта ТЦ Копаоник на територијама општина Рашка и Брус. На подручју Националног парка започети су планирани туристички подцентар Сребрнац, са једним хотелом и скијалиштем, као и Јарам са апартманским насељем.

Ван Националног парка гради се секундарни туристички центар Брзеће (у оквиру истоименог традиционалног насеља, са смештајем, пратећим садржајима и скијалиштем Бела река, општина Брус), а иницирана је изградња секундарног туристичког центра Јошаничка Бања са значајним бањско-рекреативним садржајима на термоакватичким потенцијалима (општина Рашка). У току је и иницирање развоја будућег секундарног туристичког центра Крива Река (заједничко организовање села за пољопривреду и туризам). Уз саму границу Националног парка изграђено је огромно непланско викенд-насеље Лисина/Чајетина, које се у последње време све више комерцијализује адаптацијом викенд кућа у пансионе и изградњом апартманског смештаја, уз постепено подизање нивоа опремљености садржајима јавних служби и сервиса. На тај начин, насеље се квалификује за четврти секундарни туристички центар ван Националног парка „Копаоник“, уз услов да се значајно смањи његов притисак на Суво Рудиште изградњом новог скијалишта изнад насеља, као и садржаја јавних служби и сервиса.

Као најразвијенији, туристички комплекс Сувог Рудишта са преко 10.000 лежаја већ је превазишао планирани капацитет по ППППН НП Копаоник из 2009., а његово преоптерећење посебно изазива тржишна рента афирмисаног имица Туристичког центра и, у вези с тим, и непланирани раст викенд-насеља Лисина/Чајетина на мотивима јефтинијег смештаја и коришћења оближњих скијалишта и садржаја јавних служби и сервиса Сувог Рудишта. Еколози и њихова медијска подршка у јавности генерализовали су проблем угрожавања Националног парка претераном и непримереном изградњом. Ова изградња, сем на Сувом Рудишту (које представља само око 1,5% укупне површине Националног парка) и још много мањим делом на Јарму и Сребрцу, као и на Гвоздацу и у Циганској реци (мања непланска викенд градња на територији општине Рашка), није значајније заступљена на подручју Националног парка, а ни у ван њега, изузев непланског викенд-насеља Лисина/Чајетина и неопходних инфраструктурних објеката. Узроци овакве изградње физичких структура нису у планским документима, већ у њиховом спровођењу и чак игнорисању (прекорачење капацитета супраструктуре без одговарајуће изградње инфраструктуре, посебно канализације на Сувом Рудишту, десетоструко пробијање планираних капацитета викенд-насеља Лисина/Чајетина, толеранција непланске викенд изградње у Националном парку и друго). У секундарном туристичком центру Јошаничка Бања треба интензивирати посебно садржаје на потенцијалу термо-минералне воде, уз интегрисање са понудом ТЦ Копаоник у целогодишњој сезони. Секундарни туристички центар Брзеће са Гочманцима треба боље повезати са скијалиштем и комплексима ТЦ путем садржаја вертикалног транспорта. Развој туристичке функције будућег секундарног туристичког центра Крива Река условљен је изградњом скијалишта (повезаног са скијалиштем на Сребрцу), што важи и за будући секундарни туристички центар Бело Брдо у општини Лепосавић.

Главну понуду у простору Туристичког центра Копаоник представља постојеће алпско скијалиште у оквиру Националног парка, на потезу од Панчићевог врха и Сувог Рудишта до Гобеље и Сребрнца. На скијалишту постоји 25 жичара и једна покретна трака. Укупна дужина жичара (у хоризонталној пројекцији) је 22.684 m, укупна висинска разлика жичара је 5.433 m, а њихов укупни капацитет је 36.779 особа/час, што би задовољавало око 18.000 једновремених скијаша (без знатнијег чекања), под условом да капацитет алпских ски-стаза може да прими најмање 9.000 једновремених скијаша. Међу жичарама доминирају стране инсталације са 13 објеката укупне дужине од 12.839 m, са капацитетом од 25.010 особа/час, саграђене у периоду 2005. до 2014. године. Постојеће жичаре домаће израде датирају из периода 1980 - 1990. године, са укупном дужином од 9.854 m и капацитетом од 11.769 особа/час, а чини их 10 ски-лифтова (укупне дужине 7.008 m и капацитета од 9.369 особа/час) и 2 двоседежнице (укупне дужине 2.846 m и капацитета од 2.400 особа/час). Од страних жичара постоје три ски-лифта (укупне дужине од 1.354 m и капацитета од 2.326 особа/час), 7 четвороседа (укупне дужине 7.191 m и капацитета од 14.884 особа/час) и 3 шестоседа (укупне дужине 4.285 m и капацитета од 7.800 особа/час). Домаће жичаре су старе 25 до 35 година те их све треба заменити (по европским стандардима обавезно се мењају после 20 година). Стране жичаре су квалитетне, али нису увек у складу са капацитетом алпских ски-стаза.

На скијалишту ТЦ „Копаоник“ у Националном парку саграђено је око 40 km алпских ски-стаза што начелно одговара капацитету жичара под условом равномерне дистрибуције стаза по жичарама. Но, уз поједине жичаре као што су старе Бела река I и II и Кнежевске баре, као и нове Гвоздац и Крчмар, капацитет жичара је већи од капацитета стаза, чије проширење је ограничено захтевима заштите природе и природних вредности у Националном парку. Овај проблем упућује на неопходност да у Националном парку најпре треба утврдити могући капацитет алпских стаза у односу на режиме заштите природе и природних вредности, па у складу с тим одређивати врсту и капацитет жичара.

Претходна искуства на изградњи скијашке инфраструктуре на Копаонику (ски-стазе: „Панчићев врх“, „Караман гребен Б“, „Дубока 2“; полазна станица жичаре „Дубока 1“; међустаница жичаре „Дубока 1“; локалитет „Суво Рудиште“; шумски пут-траса инсталације за вештачки снег, који пресеца ски-стазу „Караман гребен“; акумулације за производњу вештачког снега: "Мали Караман" и „Дубока 2“) показују да је изградња скијашке инфраструктуре генерисала читав низ негативних ефеката на животну средину, током извођења радова и касније експлоатације објеката. Грађевинске активности на просецању и обликовању ски-стаза, формирању коридора и постављању стубова за ски-лифтове, изазвале су бројна оштећења терена током извођења и после завршетка радова. Стабилне шумске састојине и ливадске формације, претворене су у деградирани површине после чистих сеча и употребе тешких машина, услед разарања површинског слоја земљишта и стварања великих количина ерозионог материјала, који је брзо доспео до локалних водотокова. Радови су, поред естетских, имали функционалне последице на простор дуж и око свих новоформираних ски-стаза. Извлачење трупаца, обимни ископи и земљани радови на стрмим падинама, проузроковали су појаву бразда, јаруга, осулина и плитких клизишта, нарочито у периоду април-октобар. Појава површинског отицаја (услед кратких киша јаког интензитета, отапања снега или њиховом коинциденцијом) условила је брзо спирање плитког земљишног покривача, угрожавање инсталација и путне инфраструктуре.

Остали садржаји зимске туристичке инфраструктуре у простору обухватају релативно скромно нордијско скијалиште, претежно на постојећим шумским и пољским путевима и стазама у заравњеном северном залеђу комплекса Суво Рудиште (део Равног Копаоника), као и неки садржаји у овом комплексу - санкалиште за децу, клизалиште, јахачки мањез и др.).

Летња понуда у простору ограничена је на излетничке и планинарске стазе, делом на трасама нордијских стаза, са маркацијом, али без довољно уређености и пратећих садржаја (одморишта, уређених видиковаца и др.), као и на садржаје у комплексу Суво Рудиште (терени за мале спортове, дечија игралишта, јахачки мањез и др.).

3.1.1.3. Заштита културних добара

Културне вредности подручја Просторног плана изражене су првенствено кроз материјалне садржаје непокретних културних добара (НКД) међу којима доминирају археолошки локалитети са траговима античког и средњевековног рударења, објекти народног градитељства и грађанске или сакралне архитектуре. Већина локалитета и објеката са обележјима, вредностима и утврђеним или потенцијалним статусом НКД налази се ван граница Националног парка, у рубним, периферним деловима подручја Просторног плана.

Истраживање, вредновање, евидентирање, проглашење и техничка заштита НКД су у заостатку за утврђеним потребама и циљевима заштите, очувања и презентације културног наслеђа. Само четири (4) објекта односно локалитета стекли су званични статус утврђеног и категорисаног НКД, и то:

- 1) Место стрељаних жртава са гробницом и црквом у Кривој Реци, општина Брус, утврђен и категорисан као споменик културе од великог значаја („Службени гласник РС”, број 14/79);
- 2) Старо купатило у Јошаничкој Бањи, општина Рашка, утврђено за споменик културе („Службени гласник РС”, број 27/97);
- 3) Ново купатило у Јошаничкој Бањи, општина Рашка, утврђено за споменик културе („Службени гласник РС”, број 27/97);
- 4) Локалитет Зајачак у Кремићима, општина Рашка, утврђен за археолошко налазиште.

На подручју Просторног плана, поред претходно наведених, пописано је 100 места/локалитета и објеката са одређеним културним вредностима и садржајима, од тога свега 19 на подручју Националног парка. На територији општине Рашка је 60, општине Брус – 35 и Лепосавић – 5 пописаних локалитета. Ти локалитети и објекти у малом броју испуњавају формалне услове прописане Законом о културним добрима који се односе на евидентирање добара под претходном заштитом, тако да је у Табели III-15 њихов статус означен углавном само као „Идентификовано (Ид)”. Највећа концентрација потенцијалних НКД је на подручју катастарске општине Јошаничка Бања (34), првенствено у оквиру урбанизованог језгра овог насеља које је из тих разлога прелиминарно вредновано као просторна културно-историјска целина. Највише локалитета (51) има археолошке вредности и значај (АЛ – у Табели III-15), пре свега као материјални остаци интензивне рударске делатности античког и средњевековног доба, при чему су поједини представљали праве рударско-металуршке центре и комплексе, али доста је локалитета на којима су била насеља, утврђења, некрополе, цркве и друго. На другом месту, по броју, су објекти народног градитељства (ОНГ) – 28, чију доминантну већину чине тзв. етнообјекти и садржаји (првенствено воденице, мање бачије и стара гробља и други материјални остаци некадашњег људског рада, привређивања и живота, као што је Мијатовића јаз и др.). Осталих пописаних објеката градитељског наслеђа (ОГН) је 14, које представљају архитектонски значајне зграде, од традиционално грађених кућа и других стамбених објеката, до привредних и сакралних објеката. Спомен обележја односно тзв. „споменика новог века” – односно споменика и спомен-чесми (СНВ – историја), са претежно меморијалним и културно-историјским значајем има шест.

Најважнија проглашена, евидентирана и идентификована НКД на подручју Просторног плана су:

- 1) Проглашени споменици културе:

- Место цивилних жртава казнене немачко-бугарске експедиције, са гробницом и црквом Св. Петра и Павла у Кривој Реци, утврђен и категорисан за споменик културе од великог значаја („Службени гласник РС”, број 14/79); црква је саграђена 1618. године као једнобродна грађевина са припратом, типична за период турске окупације; за време Другог светског рата, у октобру 1942. године, окупатори су зверски убили преко 300 мештана Криве Реке, а неке од њих су стрељане или живе запалили заједно са црквом; оштећени животопис цркве обновљен је 1975/76. године;

- Старо купатило (турски хамам) у Јошаничкој Бањи, у склопу просторне целине старог језгра Бање, утврђено за споменик културе („Службени гласник РС”, број 27/97); налази се у бањском комплексу на левој обали Јошанице као најстарији објект који сведочи о коришћењу термоминералне воде у Бањи; саграђен је најкасније у 18. веку, а обновљен 30-тих година 20. века; потребна је рестаурација објекта; одлуком Владе о проглашењу одређена је (катастарски) заштићена околина споменика културе;

- Ново купатило у Јошаничкој Бањи, у склопу просторне целине старог језгра Бање; проглашено за споменик културе („Службени гласник РС”, број 27/97); објект је саграђен 1935.

године у време процвата грађевинске активности управника Бање Ивана Козлова; потребна је рестаурација објекта; одлуком Владе о проглашењу одређена је (катастарски) заштићена околина споменика културе;

2) Проглашена, евидентирана и идентификована археолошка налазишта и локалитети:

- Локалитет Зајачак, утврђен за археолошко налазиште („Службени гласник РС”, број 2/03); налази се у атару села Кремиће, на путу Јошаничка Бања – Брвеник, на западним падинама Кремићких планина, у подножју брда Грачац; на терасасто спуштеној заравни смештен је антички металуршки центар са остацима зиданих објеката, низовима пећи за топљење и објектима за прераду гвоздене и бакарне руде, као и депозитом шљаке; пећи су кружне основе зидане од редова притесаног камена већих димензија у форми сухозида; у непосредној околини налазишта (Рајсе, Враца) регистровани су стари рударски радови, од зарушених поткопа до ходника у стени и вертикалних окана; северно и источно од Зајачка откривене су групе рударских радова које на основу површинских манифестација говоре о величини и замаху старог рударства у овој регији; налазиште поседује све елементе великог античког рударско-металуршког комплекса Горње Мезије, чиме се афирмишу подаци из писаних извора о ренесанси металургије крајем III и током IV века у источној половини Царства; археолошко налазиште је значајно за проучавање античког рударства и металургије не само Копаника, него и Централног Балкана; садржи све елементе битне за реконструкцију технолошко-металуршког поступка у периоду антике; одлуком Владе о утврђивању археолошког налазишта одређена је и његова заштићена околина;

- локалитет Црквиште са остацима цркве Св. Тројице, у селу Бело Брдо, на сеоском гробљу, к.п.бр. 1530, евидентиран као културно добро под претходном заштитом, са заштићеном околином површине 0,83 ha;

- локалитет цркве брвнаре на остацима старије цркве Св. Петке, у селу Бело Брдо, 500 метара југоисточно од сеоског гробља, к.п.бр. 1519, евидентиран као културно добро под претходном заштитом са заштићеном околином површине 2,4 ha;

- локалитет Небеске столице, ранохришћанско археолошко налазиште предвиђено за проглашење; налази се испод Панчићевог врха на 1.800 мнв на топониму Црквине; главни објект представља остатак ранохришћанске базилике на чијем поду је откривен мозаик из V/VI века нове ере, као и још старији римски објекти јужно од базилике (у којима су пронађени новац римских царева Диоклецијана и Константина, фрагменти римских керамичких и стаклених посуда, римски рељеф изузетно fine израде и друго); локалитет сведочи о кретању становништва касне антике на овом подручју, бацајући ново светло на северну границу римске провинције Дарданије и на процес ране христијанизације;

- локалитет Градина - Ђоров мост - налазиште два фрагмента хеленистичке керамике, у резервату Козје стене;

- остаци средњовековног пута на Кукавици; остаци су откривени у фрагментима на потезу дужине од 4 km;

- локалитет Јела у Доњој Запланини - остаци цркве, југоисточно од резервата Јеловарник; остаци указују на једнобродну цркву са полукружном апсидом, посвећену највероватније Св. Јовану Претечи; у самој цркви и око ње нађени су фрагменти архитектонске пластике и надгробни споменици од којих се један са натписом датује у XVI век;

- локалитет Црквине у Доњој Запланини - остаци средњовековне цркве са полукружном апсидом и некрополом поред ње, југоисточно од локалитета Јела; у близини локалитета је старо рударско окно, а преко пута њега пронађени су остаци архитектонског комплекса, са зидовима у хидрауличном малтеру;

- локалитет Код Дуба у селу Кремиће - некропола до 18. века; поред старог храста - молитве регистровано двадесетак споменика, чији врхови вире из земље, док је већи број споменика депонован у оближњем грмљу, где је регистровано неколико антропоморфних споменика, или у облику стилизованог крста;

- локалитет Чуцаица у селу Бело Брдо - остаци рановизантијског утврђења; на терену се уочава правац пружања зидова, а на појединим местима се уочавају њихови отворени трагови; локалитет је значајан за проучавање комуникација између насеља на Копанику, односно због претпостављене везе са локалитетом Небеске столице; локалитет су користили припадници КФОР-а као војни пункт;

- локалитет Црквиште у селу Ливађе - средњовековна некропола; хоризонталне, масивне надгробне плоче налазе се уз стару дубровачку колонију (са седиштем управника Самоковских и

Грашевачких топионица), са пронађеним старим рударским окнима и троскиштима на ширем потесу села; локалитет заузима важно место у средњовековном рударству и преради гвожђа на источном Копаонику;

- локалитет Градина у насељу Лисина - касноантичко утврђење на подручју ван границе националног парка; смештен на десној страни Лисинске реке, објект је контролисао знатан простор западног Копаоника; основа градине је издуженог овалног облика на правцу запад - исток, а на терену су пронађени фрагменти керамичких посуда и опека, као и грумење малтера;

- локалитет у насељу Чајетина - некропола на активном гробљу, са споменицима у облику крста, од пешчара и мермера, који се датују у период XVIII/XIX века; својим положајем на доминантној главици изван села, гробље представља пример одлика средњовековних и касносредњовековних некропола;

- појединачни локалитети остатака средњовековног рударења (најпре бакра, сребра и злата, а касније олова, цинка, гвожђа, мангана и живе) - објекти за експлоатацију руде (пинге, рударска окна, жаловишта и друго), објекти за прераду руде (са водним објектима, топионицама, шљакиштима и друго) и археметалуршки комплекси; посебно се истичу локалитети: Самоковка, Оштра чука, Дубока, Суво рудиште, Брзећка и Бела река; Трсове баре, Запланина (Топионица), Бадањ (Саставци), Радошиће (Кижевак, Козја глава), Ливађе

3) Идентификовани објекти градитељског наслеђа - стамбене и друге зграде специфичних архитектонско-грађевинских обележја:

- вила Пршић у Јошаничкој Бањи, типичан објект бањске архитектуре са прелаза из XIX у XX век; лоцирана изнад бањског купатила, у лошем стању, али се првобитни изглед може вратити конзерваторским захватом;

- стамбени објект у улици Милунке Савић у Јошаничкој Бањи, типичан објект бањске архитектуре, у добром стању;

- кућа у улици Самоковска бр. 2 у Јошаничкој Бањи, приземни објект из 20-тих година 20. века (служи за потребе поште и месне заједнице);

- кућа у улици Самоковска бр. 2 у Јошаничкој Бањи, најстарији објект у Бањи из друге половине 19 века, у бондрук систему, са подрумом од камена и кровом од ћерамиде;

- бивша управна зграда бањског лечилишта, вила Мара и вила Мица у Јошаничкој Бањи, објект учитељски станови у Брзећу и др.;

- црква Успења Пресвете Богородице у Јошаничкој Бањи, једнобродна грађевина подигнута на саставцима Јошанице и Самоковке 1890. године, са две вредне престоне иконе;

- кућа Бошка Ђорђевића у Ђорђевићима, најстарија у селу, покривена сламом, склона паду;

- кућа Михаила Ђорђевића у Ђорђевићима, делимично преправљена, такође, има споменичка својства која се могу сачувати конзерваторским радовима;

- кућа Ратка Максимовића у Црној Глави, напуштена кућа грађена у бондрук систему са подрумом од дрвета;

- кућа Александра Богојевића у Лисини, брвнара из друге половине 19 века, грађена широким талпама и покривена сламом; унутрашњост брвнаре била је подељена на „кућу” са огњиштем и собу, а данас је претворена у тор за овце;

- кућа Вукоја Ђурића у Кривој Реци, саграђена крајем XIX века у бондрук систему на темељу од камена; необично је великих димензија, а тавански простор се користи за собе; смештена је на веома лепом потесу и окружена помоћним објектима;

- куће Драгомира и Огњена Костића у Брзећу.

4) Идентификовани објекти народног градитељства – воденице, стругаре, бачишта, стара гробља и други објекти:

- воденице на обали реке Јошанице у склопу просторне целине старог језгра Бање, у добром стању, као и на обали Велештице у Јошаничкој Бањи;

- воденица и стругара на Јошаници у засеку Марић, поред магистралног пута Бања - Брус, погодне за конзервацију и презентацију;

- воденица и стругара Радисава Максимовића на Гобелској реци, грађене каменом у сухозиду;

- воденице у Кривој Реци; најзанимљивија је Ђурића воденица са кровом од сламе, у функцији, а евидентирани су још Стајића воденица и Томића воденица;

- воденице - једна у Ливађу на Грашевачкој реци и шест у Брзећу на Брзећкој реци; код ових последњих конзерваторско-рестаураторски радови изведени 1981. године, али су објекти у лошем стању због неадекватног одржавања;

- воденица у Паљевштици, пример воденице са сламним покривачем;

- бачије на месту званом Мека преседла, дрвени објекти и објекти у сухозиду, покривени кором дрвета;

- бачије на месту званом Гвоздац, угрожене непланском градњом викенд кућа;

- бачије на месту званом Циганска река, угрожене непланском градњом викенд кућа;

- бачије на месту званом Бећировац;

- бачије у долине Дубоке;

- бачије на месту званом Кадијевац;

- Новоселске бачије, урасле у непланско викенд насеље;

- Кремићке бачије;

- бачије Ђорђевића (Рватске бачије) на Драганском потоку, уз обавезу заштите слива (или могуће измештање);

- сеоска гробља у Црној Глави, Марићима, Радошићу, Шипачини, Бозољину, Брзећу и Блажеву, са очуваним старим надгробницима, специфичним декоративним елементима и занимљивим натписима;

- Мијатовића јаз, вада дужине 18 km коју је 1928. године направио Драгољуб Мијатовић из села Жутице да би воду од мале бране на Пашином бачишту (1.390 m н.в) спровео левом страном Самоковске реке, највећим делом страном стеновитог одсека Козјих стена, са укопаним каналима и тунелима, дрвеним преводима и друго до коте 590 m н.в.

5) Идентификовани локалитети са културно-историјским и меморијалним значајем (тзв. „споменици новог доба”):

- споменик Ђачки гроб, посвећен српским ратницима из Првог светског рата; објекат је од рустично тесаних тамносивих гранитних квадара, у облику неправилне пирамиде;

- споменик Јосифу Панчићу, типа класицистичког маузолеја, на Панчићевом врху, у комплексу посебне намене; подигнут је 1951. године када су у њега пренети посмртни остаци Јосифа Панчића; споменик је од сивог гранита, правоугаоне основе; објект је знатно оштећен од НАТО бомбардовања 1999. године; приступ споменику/маузолеју је изузетно рестриктиван због објеката посебне намене у непосредној близини;

- споменик на Мрамору, посвећен продору Друге пролетерске бригаде у Србију, са гробницом двадесет партизана, подигнут 1969. године;

- споменик Милунки Савић у Јошаничкој Бањи, са фигуром легендарне српске хероине из ослободилачких ратова 1912-1918. године, подигнут 1995. године;

- спомен чесма у Јошаничкој Бањи посвећена палим борцима у народно-ослободилачком рату 1941-1945. године;

- спомен плоча Копаоничког партизанског одреда на локалитету Раскрсница, у знак сећања на место и дан оснивања ове јединице;

- култно место Метође у резервату Метође, са извором коме се приписују лековита и исцелитељска својства, као и са малим импровизованим дрвеним ритуалним објектом; на дан Св. Методија ово место традиционално и у великом броју походе мештани и туристи.

3.1.1.4. Водопривреда

Подручје Просторног плана припада сливовима две акумулације намењене водоснабдевању, постојеће акумулације „Ћелије“ на реци Расини и планиране (у изградњи) „Селова“ на реци Топлици.

Брана и акумулација „Ћелије“

Брана „Ћелије“ је изграђена 1979. године у близини села Ћелије, и њоме је формирана вишенаменска акумулација, са више значајних водопривредних функција: снабдевање насеља и индустрије водом, заштита од поплава - ублажавање поплавних таласа, побољшање режима малих вода, наводњавање и хидроенергетика и одвијање спортско-рекреативних активности. Акумулација је са годишњим регулисањем (коэффициент регулисања $\beta \approx 0,37$), што јој пружа посебан значај у водопривредном систему Србије, у коме недостају објекти управо таквог степена регулисања, који могу

да утичу на побољшање водних режима – смањење великих и повећање малих вода, уз друге намене у области коришћења вода. Основне карактеристике бране и акумулације су: брана од каменог набачаја са глиеним језгром и филтерским слојевима висине 51,5 m и дужина у круни 220 m. Кота максималног успора је 284 мнв, а кота нормалног радног нивоа је 277 мнв. Језеро има три морфолошки различита дела: 1) најдубљи водозахватни басен, 2) Васићки (у кањону) и 3) Златарски најузводнији басен, који је најплићи и најшири. Таква структура просечно плитке акумулације (просек око 12,2 m) не омогућава да се језеро одржи у стању олиготрофије. Мерама заштите могуће је одржавати га у прихватљивом мезотрофном стању (у коме се сада налази), са параметрима квалитета који су прихватљиви за извориште водоснабдевања (с обзиром да индекс трофије постепено расте, мере заштите су ургентне).

Брана и акумулација „Селова“

Вишенаменска акумулација "Селова" је објекат чија је основна намена водоснабдевање, а остале намене су: заштита од поплава, заустављање наноса, производња хидроенергије, узгој риба, туризам, привођење култури спрудова у кориту реке Топлице и др. Изградња бране започета је 1986. године на реци Топлици код истоименог насељеног места, на 17 km од Куршумлије ка Брзећу, а коначно је завршена 2007. године. Акумулација контролише 349 km² слива или 16% слива реке Топлице (2217 km²), укупна запремина акумулације је 70.500.000 m³, а корисна запремина је 46.000.000 m³. Основне техничке карактеристике бране и акумулације су: брана од каменог набачаја са глиеним језгром висине 70,6 m и дужине у круни од 420 m. Кота максималног успора је 524,5 m н.в, а кота нормалног успора 516,5 m н.в.

3.1.2. Друге намене подручја

3.1.2.1. Природни ресурси

Пољопривреда

Укупне пољопривредне површине на подручју Просторног плана износе око 15.936 ha⁵, највише на територији општине Рашка (око 47%), затим на територији општине Брус (око 40%) и на територији општине Лепосавић (око 13%). Под пољопривредним земљиштем је 49,5% подручја Просторног плана, док је на територији Националног парка по заступљености иза шума и шумског земљишта. У структури пољопривредног земљишта изразито доминирају природни травњаци са 13.401 ha или 84% (од тога 8.209 ha пашњака, или 51% и 5.191 ha ливада, или 33%). Због режима Националног парка и гашења потпланинских села, травњаци који доминирају у пољопривредном земљишту Националном парку практично се економски не користе, што доводи до деградације и измена аутохтоних травних састојина. Слична ситуација је и ван подручја Националног парка, где нису искоришћене погодности травњака за сточарство (на територији општине Брус претежно за говедарство и коњарство, на територијама општина Рашка и Лепосавић претежно за овчарство и делом козарство). На подручју Просторног плана је око 1.846 ha ораница (11,6% од укупног пољопривредног земљишта) и око 684 ha воћњака (4,3%), с тим што оранице имају готово исто процентуално учешће у општинама Брус и Рашка, воћњаци су нешто изразитије заступљени у општини Рашка, док је у општини Лепосавић најмања заступљеност ораница и воћњака. Оранице и воћњаци су претежно око сеоских насеља, а продукционе могућности ораница нису у складу са могућностима пашњака и ливада у односу на потенцијале сточарства.

Број грла стоке на подручју Просторног плана по Попису 2012. године (5.430 оваца, 1.100 говеда и 97 коза) указује на јаку запуштеност сточарства, у односу на предходни пописни период коњи се више не узгајају а повећан је узгој коза. Ограничења режимима Националног парка овде нису пресудна, будући да се ни ван подручја Националног парка не користе потенцијали за развој сточарства. Према процени потенцијала локалне крмне основе и минималним агроеколошким нормативима одржавања природних травњака, број постојећих условних грла стоке на подручју Просторног плана бар четири пута је мањи од минимално могућег и потребног броја условних грла.

Пољопривредна газдинства као основни носиоци пољопривреде на Копаонику све мање су у стању да врше ту функцију, због све неповољнијих демографских обележја. Према статистичким критеријумима више од 90% домаћинстава располаже материјалним фондовима који их категоришу у пољопривредна домаћинства, али се број пољопривредних домаћинстава /сеоских газдинстава перманентно смањује (посебно у малим насељима, највише у периоду 1991-2011.). Од укупног броја

⁵ Подаци добијени званично од Републичког геодетског завода.

газдинстава на подручју Просторног плана, око 61% је на територији општине Рашка, око 31% на територији општине Брус и око 8% на територији општине Лепосавић, са најмањим поседом по газдинству у општини Рашка. Међу домаћинствима са поседом, преовлађују она са просечним земљишним поседима од 3-8 ha, са доминантним уделом пашњака и скромним производним потенцијалом земљишта, механизације и друго. Према Попису пољопривреде из 2012. године било је 1066 газдинстава на подручју општина Рашке (56%) и Бруса (44%).

Актуелна структура домаћинстава према изворима прихода на подручју Просторног плана указује на одумирање пољопривредних домаћинстава/газдинстава, стагнацију мешовитих домаћинстава и пораст непољопривредних домаћинстава, али и на незанемарљиви утицај развоја туризма на формалну и неформалну запосленост локалног становништва. Тај тренд истовремено указује и на одрживост насеља са преовлађујућим статусом мешовитих и непољопривредних, чак и у односу на пољопривреду, која у овом случају представља пожељни, интегрални сегмент егзистенције и развоја планинских села (у садејству са туризмом и потенцијалном малом привредом). У односу на нормативе развијених западних земаља, у пољопривреди подручја Просторног плана са просечно 26,3 ha по активном пољопривреднику (рачунајући да највећи део ове просечне површине чине пашњаци и ливаде) може се говорити о недовољној аграрној запослености, што значи да, и поред врло неповољне старосне и полне структуре становништва, постоји довољан квантитет радне снаге у пољопривреди, наравно уз подизање нивоа знања, механизације и, што је најважније, знатно активнијег и креативнијег односа државе према пољопривреди и селу.

Шумарство, лов и риболов

Под шумом у Националном парку је укупно 7.427,24 ha, од чега под државном, најквалитетнијом шумом 7.077,02 ha и под приватном, осталом шумом 350, 22 ha. Необрасле површине државног шумског земљишта Националног парка износе укупно 2.311,16 ha, од чега 1.694,26 ha шумског, 286,28 ha неплодног и 727,82 ha осталог и туђег земљишта. Државним и приватним шумама у оквиру Националног парка газдује ЈП „Национални парк Копаоник” у ГЈ „Барска река”, ГЈ „Самоковска река” и ГЈ „Гобелска река” на територији општине Рашка и ГЈ „Брзећка река” на територији општине Брус, по одредбама Опште шумске основе НП „Копаоник“ из 1994. године, а подела на газдинске јединице и шумска одељења задржана је и у новој Општој шумској основи Националног парка од 2004. године. У Општој шумској основи не постоје категорије грађевинског земљишта, ни земљишта под жичарама и ски-стазама, чак ни испод изграђених објеката и површина (уместо тога, у оквиру једног броја шумских одељења установљена је наменска целина „12” - рекреативно-туристички центар укупне површине од око 418 ha).

На основу типолошких истраживања 2002/2003 године, у Националном парку су дефинисана 43 типа шума (од којих 21 тип по први пут издвојен у Србији), распоређених у четири комплекса: 1. ксеромезофилних китњакових и грабових шума, 2. мезофилних букових и буково-четинарских типова шума, 3. појаса фригорофилних четинарских типова шума и 4. субалпских жбунастих четинара и лишћара. Површински, најзаступљеније су шуме смрче (37,89%), затим шуме букве (25,35%), шуме смрче, јеле и букве (14,04%), шуме смрче и букве (10,58%), шуме смрче и јеле (8,56%) и шуме јеле и букве (3,45%).

У државној шуми Националног парка установљено је следећих пет наменских целина: производно-заштитне шуме, заштитне шуме земљишта, рекреативне површине, природне предеоне целине (II степен заштите) и природни резервати (I степен заштите), међу којима изразито доминирају шуме природних предеоних целина (Барска река, Самоковска река, Гобелска река, Дубока и Брзећка река), а затим заштитне шуме земљишта и строги природни резервати.

Стање шума Националног парка по мешовитости је осредње до неповољно, јер чисте састојине чине 64,45% укупно обрасле површине, при чему је затечено стање претежно у складу са природним потенцијалом у коме доминирају комплекси чистих смрчевих и чистих букових шума. Стање мешовитости шума релативно је повољно само код строгих природних резервата (58,83% мешовитих састојина), а неповољно је на осталим површинама, посебно код шума рекреативне намене са само 4% мешовитих шума.

Стање шума по пореклу и очуваности указује на квалитетан и очуван фонд државне шуме у Националном парку, са просечном запремином од 341 m³/ha и текућим запреминским прирастом од 6,71 m³/ha годишње. Доминирају са 91,68% шуме високог природног порекла, уз вештачки подигнуте састојине од 6,46% и само 1,86% изданацке шуме. Очуване састојине доминирају са 70%, али је значајно учешће разређених састојина (25%), уз учешће деградираних форми (5%). У очуваним шумама су највећи производни ефекти са запремином до 372 m³/ha и запреминским прирастом од

7,55 m³/ha, док се производни потенцијал у разређеним састојинама користи са 80%, а у деградираним само са 30%, уз знатно умањену биолошку стабилност ове две последње категорије. У односу на наменске целине, најнеповољније стање очуваности је код заштитних шума земљишта (са 32,63% разређених и 13,69% деградираних састојина), а најповољније стање код природних резервата (без изданаčkih шума и са 2,13% вештачки подигнутих састојина).

У Националном парку је регистровано 26 врста дрвећа, од чега су три врсте уништене. У дрвном фонду доминирају смрча са 58%, буква са 33% и јела са 8%, док све остале врсте учествују са 1%.

Најзначајнији абиотички фактори штета у шумама Националног парка су снег, мраз, ветрови и пожари. Највеће штете од снега (посебно влажног) настају преоптерећењем круна четинара, због чега долази до снеголомова, ветроизвала и савијања стабала. Штете од ветра комбинују се са штетама од снега, а ветар сам утиче на прекомерну транспирацију биљака и на преношење спора паразитних гљива. Пожар је потенцијално највећа опасност за ове шуме, посебно у четинарима за време летњих месеци. Међу биотичким факторима штета најзначајније су болести проузроковане паразитским гљивама - микозама, а у мањем степену болести изазване вирусима, бактериозама и паразитним цветницама. Највећи непријатељ природних састојина четинарских шума је паразитна гљива *Heterobasidion annosum*, која узрокује сушење стабла и труљење корена и дрвета (лишћари су отпорни на ову гљиву, али јој служе као транзитни домаћини), а знатне штете причињава и гљива на шумским културама белог бора и смрче. Међу бројним паразитским и сапрофитским биљкама које нападају лишћаре, изразитије су штетне оне које се јављају на кори букве. Од штеточина, најзначајнији су штетни инсекти и ситни глодари. У шумским културама смрче највећи проблем представљају инсекти смрчини хермеси, а у шумским културама белог бора боров савијач, борове зоље и сипци. У природним састојинама смрче штеточине су осмозуби и шестозуби смрчин поткорњак и пругасти дрвенар, а у састојинама букве буквине муве галице, буквин сурлаш минер, буквин минер и друго.

Приватне шуме на подручју Националног парка заступљене су претежно на малим парцелама по његовом ободу (у оквиру III степена заштите), са просечном запремином дрвне масе од 279,46 m³/ha и просечним годишњим прирастом од 5,58 m³/ha, а намењене су заштити земљишта. У овим шумама доминирају газдинске класе букве (64,70%), смрче (18,57%) и смрче-букве (8,51%). По пореклу, са 96,58% површине доминирају високе шуме, готово у потпуности очуване, према 3,42% изданаčkih шума које су на више од 1/3 деградиране. По смеси преовлађују чисте састојине са 86,70%, док су 13,30% мешовите састојине. Међу врстама дрвећа доминира буква са око 76%, а затим смрча са око 23%. Здравствено стање шума је доста добро, а угрожене су највише од пожара.

Газдовање шумама ЈП „Национални парк Копаоник” је најпре поверавано ЈП „Србијашуме”, а у последње време приватним извршиоцима. Сечу шуме (од које се ЈП „Национални парк Копаоник” највећим делом издржава) не прате адекватне узгојне мере. Шумски путеви су запуштени, а њихова проходност често опредељује правце сече и одржавања. Одржавање шума је на ниском нивоу, а код сече се шума не чисти од грања. Такође се не спроводи прописни шумски ред.

У обухвату Просторног плана, ван Националног парка налазе се делови Газдинских јединица следећих површина: „Кремићке шуме“ 877,67 ha, „Велики Влах“ – Једовник – Треска“ 2637,29 ha којима газдује Шумско газдинство „Шумарство“ – Рашка, затим „Блажевске шуме“ 212,21 ha, „Копаоник“ 923,48 ha, „Жељин“ 39,34 ha, „Ивљак“ 158,66 ha којима газдује Шумарско газдинство „Расина“ Крушевац и „Јарик – Бело брдо“ којима газдује Шумарско газдинство „Лепосавић“ Лепосавић.

Основне намене шума су производња дрвета, заштита вода III степена, заштита земљишта од ерозије, стална заштита шума (изван газдинског третмана) и строги резерват природе I степена (из Посебне основе газдовања шумама за ЈП „Кремићке шуме“: „Равница“, резерват веома ретког црноборовог шумског екосистема Копаоник). Природни резерват „Равница“ има обраслу површину 12,75 ha и налази се у деветом одељењу, одсеци а, б, ц и чистина 1 – шумско земљиште површине 0,5 ha. Природни резерват „Равница“ сврстан је у наменску целину 84 - строги природни резерват.). Овим шумама газдује ЈП „Србијашуме“ на којима се налазе састојине које према основној намени припадају наменским целинама 21 (заштита изворишта водоснабдевања језера „Ћелије“ на реци Расини.), 26 (заштита земљишта I степена, заштита станишта/земљишта од воде, снега, ветра, клизишта и др., где се посебно мора водити рачуна о трајном одржавању шумске вегетације) и 66 (стална заштита шума изван газдинског третмана), а које представљају шуме високе заштитне вредности (НСВФ - 4).

Према Ловној основи ловишта „Копаоник” за период 2000-2010. године, у оквиру Националног парка предвиђени су ловни резервати „Суво рудиште-Јарам” и „Равниште” на укупној

површини од 1.392 ha, а укупна ловно-продуктивна површина ловишта обухвата 11.219,53 ha. У Националном парку лов је организован у локалним ловачким друштвима удруженим у Ловачки савез Србије. ЈП „Национални парк Копаоник“ недовољно сарађује са овим ловачким друштвима, а није ретко илегално залажење ловаца на територију Националног парка.

Од ловне дивљачи, у Националном парку су као гајене врсте по процени за 2003. годину присутне: срна 68 (по Ловној основи капацитет ловишта је 200, а економски капацитет 250), дивља свиња 12 (30 и 44), зец 326 (400 и 680), јаребица пољска 216 (300 и 480) и јаребица камењарка 42 (200 и 320). Више него скромно стање гајених врста крупне дивљачи праћено је и неповољном узрасном структурним. Зато Ловном основом није био предвиђен комерцијални одстрел за срну и дивљу свињу до 2006/07. године, за зеца до 2005/06. године, а за јаребице у току важења Ловне основе (до 2010. године). Према критеријумима IUCN, од гајених врста дивљачи на Копаонику у категорију рањивих спада јаребица камењарка, док остале врсте нису угрожене, зависно од заштите (а дивља свиња и без обзира на заштиту). У будућности се планира реинтродукција нових врста, али су прихватљиве само ишчезле аутохтоне врсте (медвед, европски јелен, рис, дивокоза, велики тетреб), а не и друге (муфлон, јелен лопатар) и то ако могу да се обезбеде станишни услови. Значајан негативни фактор за бројност дивљачи је и криволов у и ван граница Националног парка. Према свему наведеном, ловству се не придаје значај изразитије комерцијалне делатности, већ се више рачуна са повећањем бројности врста које ће употпунити богатство Националног парка, од значаја за културолошку и туристичку презентацију (истраживања и едукација, фотосафари, посматрање дивљачи, мали зоо-врт и друго). Истовремено треба водити рачуна да неке од постојећих и могућих врста дивљачи могу бити опасне за посетиоце и туристе (вук, дивља свиња, медвед, рис). Развој туризма са понудом у центрима и у простору, као и широко дисперзована понуда природних и културних вредности Националног парка за презентацију посетиоцима нису у складу са развојем ловства, али свакако имају над њим предност.

Рибарство на подручју Просторног плана још је мање развијено од ловства. Воде Националног парка припадају салмонидном, пастрмском региону, са релативно скромним рибљим насељима поточне пастрмке. Због сиромаштва водом, у већини водотока на подручју Националног парка нема значајнијих услова за већу популацију поточне пастрмке, изузев у Самоковској и Гобелској реци (као чистим водотоцима са значајнијим протоком), односно у Барској реци и Циганском потоку (као природним плодиштима). Према релевантним документима, на подручју Националног парка дозвољен је риболов само у научно-истраживачке сврхе, док је привредни риболов забрањен, будући да за то и нема услова. Дозвољавање спортског риболова (уз поштовање ловостаја, минималне дужине рибе и употребу вештачког мамца), предвиђено је по установљењу стабилне популације поточне пастрмке и повећане моћи њене природне репродукције (по посебном акционом плану газдовања овом врстом и њеним стаништима). Ван подручја Националног парка постоје и друге аутохтоне врсте риба - поточна мрена, клен, уклија, такође са скромном популацијом, али са добрим могућностима да се она повећа и обогати, под условом да се и овде плански управља (негативан пример нестручног порибљавања Семетешког језера неаутохтоним врстама, које су уништиле део заштићене аутохтоне фауне). На подручју Просторног плана направљен је један број малих приватних рибњака који указују на солидне услове узгоја и това рибе.

Геолошке карактеристике и рудно богатство

Од рудних богатстава на подручју Националног парка има гвожђа (исцрпљене рационалне резерве и затворени рудници „Сува Руда“ на локалитетима Суво рудиште -Панчићев врх и Барска река), волстонита на Јарму и грађевинског камена (није предвиђена експлоатација због режима Националног парка).

Према евиденцији Министарства рударства и енергетике, Сектор за геологију и рударство, на подручју Просторног плана постоје следећа експлоатациона поља (Реферална карта 1.): 1. Предузеће „Коралиће рудник и сепарација“, лежиште „Коралиће“, 2. Предузеће „Украш Нови Пазар“, лежиште „Дренска Клисурса“, сировина гранодиорит и лежиште „Велико брдо“, 4. „Фармаком МБ“ лежишта „Саставци“ и „Крижевак“, сировина олово и цинк, 6. „Рудници и железара Смедерево“, лежишта „Суво Рудиште“, сировина гвожђе, и 8. Предузеће „Рудник олова и цинка Копаоник“, лежиште Бело Брдо, сировина олово и цинк.

Истражене су и оверене резерве олова и цинка на локалитету „Крижевак“ („Фармаком МБ). Поред овога, одобрена су и следећа геолошка истраживања минералних ресурса: 1) нафте и гаса, „Нафтна индустрија Србије“ а.д. – Нови Сад, на истражном простору који се у регистру истражних простора води под бројем 1915; 2) сировина олова, цинка, бакра, злата и гвожђа на локалитету „Рашка“, „Фармаком“, 3) сировине полиметаличне минерализације на локалитету Ковачи – Витуш,

„Rokstone“ group doo, и 4) олова, цинка и антимона на локалитету Источни Копаоник „Geo Consalting Studio“ doo.

3.1.2.2. Привредни развој

Привреду подручја Просторног плана, одликује доминација туристичке делатности, чији је развој започео 1970. године усвајањем Регионалног просторног плана подручја Копаоник и оснивањем Заједнице за унапређење развоја подручја Копаоник, пре проглашења Националног парка „Копаоник“ (1981. године), али је и тада доминирао приступ заштите природне средине као основног туристичког ресурса. Туристички центар Копаоник, са реализованим капацитетима и скијалиштем (60 km стаза и 23 жичаре), данас представља лидера развоја планинског туризма у регионалном окружењу.

Од осталих привредних активности на подручју Просторног плана пажњу заслужују пољопривреда, шумарство и облици приватне мале привреде у традиционалним насељима. Пољопривреда је процесу стагнације или гашења, уз недовољну повезаност са развојем туристичког центра на Копаонику. Традиционални занати су углавном изумрли са старим мајсторима, и за њих нема интересовања, па ни потребе као раније (ковач, поткивач, сарач, колар и друго). Нове занате нема ко да заснује, поготову производне. Зато се мала привреда традиционалних подкопаоничких села своди на малобројне услужне радње и сеоски туризам. У фази интензивнијег развоја је туристичка понуда (апартмани и пансиони) у Лисини, Брзећу са Гочманцима и Јошаничкој Бањи која ће се заокружити с реализацијом система вертикалног транспорта и повезивањем са скијалиштем у висинској зони Копаоника.

3.1.2.3. Становништво, насеља и социјални развој

Становништво

Према Попису 2011. године, у деветнаест насеља обухваћених Просторним планом живело је око 2811 становника (статистички подаци за насеља која се налазе на територији Косова и Метохије нису доступни). Основна карактеристика је изузетно ниска просечна густина насељености која износи око 9 ст./km². Највећу просечну густину насељености имају насеља Јошаничка бања (29 ст./km²) и Раковац. (17 ст./km²) што је далеко испод републичког просека (93 ст./km²). Са друге стране у најнижу просечну густину насељености има Копаоник (1 ст./km²), Кремиће, Тиоце (2 ст./ km²) и Паљевштица (3 ст./km²).

Подручје обухваћено Просторним Планом карактерише изразита депопулација. Опадање броја становника последица је ниског природног прираштаја и интензивних миграција становништва ка општинским и већим урбаним центрима. У периоду од 1948.-2011., у већини насеља број становника је континуирано растао све до 1961. године. Након тога долази до опадања броја становника у свим насељима на подручју Просторног плана изузев насеља Крива Река и насеља Јошаничка Бања у којима до депопулације долази тек након 1971. године. Насеље Брзеће бележи мали популациони раст 2002. године након чега је настављен процес депопулације. У последњем међупописном периоду, према новој методологији Пописа, укупан број становника смањен је за 814, односно за око 23%.

На основу просечне старости становништва (54,7 година), ово подручје се налази у стадијуму најдубље демографске старости, где категорија старог становништва (преко 60 година) бележи релативно највеће учешће у укупној популацији (око 38%). Учешће младог становништва (до 19 година) на подручју Просторног Плана износи око 16%, при чему је најповољнија ситуација у насељима Брзеће (24%), Јошаничка Бања (20%) и Крива Река (18%). У насељима Тиоце, Бадањ и Кремиће 2011. године није било младог становништва, док је учешће старог становништва било веће од 70%.

У периоду након 1948. године укупан број домаћинстава континуирано је растао у већини насеља до 1991. године када услед интензивирања процеса депопулације долази до његовог смањења. Према подацима Пописа из 2011. евидентирано је 1057 домаћинстава, што је 202 домаћинства мање у односу на 2002. годину, а просечна величина домаћинстава је смањена са 2,7 на 2,4 чл./домаћинству.

Стамбени фонд на подручју Просторног плана 2011. године бројао је 4500 станова. Станови за стално становање чинили су око 34% (3538 станова) укупног стамбеног фонда од чега је око 29% (1040 станова) станова било настањено, док је око 70% било (2498 станова) ненастањено.

Мрежа насеља

Просторним планом обухваћено је деветнаест насеља на деловима територија општина Рашка (десет насеља), Брус (седам насеља) и Лепосавић (два насеља). То су потпланинско/планинска насеља на висинама од 500 мнв (Јошаничка Бања) до 1.600 мнв (Лисина - Чајетина), претежно разбијене морфолошке структуре.

Мрежу насеља на подручју Просторног плана карактерише доминација изразито малих (патуљастих) и малих сеоских насеља, изузев Јошаничке бање која захваљујући развијеној туристичкој функцији има статус градског насеља. Депопулација, старење становништва, концентрација становништва у градским насељима ван подручја Просторног плана, резултирали су повећањем броја патуљастих насеља у периоду од 1948. до 2011. године (Табела I-3).

Табела I-3: Промене у демографској величини насеља 1948-2011. године

Тип насеља (број становника)	1948.		2011.	
	Број насеља	Кумулативни збир бр. становника	Број насеља	Кумулативни збир бр. становника
Патуљаста насеља (<100)	2	166	10	525
Мала насеља (100-200)	4	726	3	950
Средња мања насеља (200-500)	7	2666	3	1775
Средња већа насеља (500-1.000)	3	4768	-	-
Градска насеља >1000	1	5943	1	2811

Просторна и функцијска трансформација мреже насеља одвијала се под утицајем развоја општинских центара Рашке и Бруса, односно центара националног значаја Крушевца, Новог Пазара и Краљева. Мрежа насеља на подручју Просторног плана представља фрагменте мрежа насеља у оквиру општина Рашка, Брус и Лепосавић и треба да буде третирана у контексту развоја наведених општина, али и у контексту ТЦ „Копаоник“.

Развој Туристичког центра Копаоник (са језгром на Сувом Рудишту и пратећим подцентрима - започетим на Сребрцу и Јарму, формираним у Брзећу и Јошаничкој Бањи, као и са аморфном насељском целином Лисина - Чајетина) имао је утицај на промену мреже насеља и система локалних центара на подручју Просторног плана.

Већина насеља остварује слабе саобраћајне и функционалне везе, како са општинским центрима, тако и са ТЦ „Копаоник“. Функције центара заједнице насеља, у овом контексту на одређен начин већ врше Копаоник/Суво Рудиште, Јошаничка Бања, Брзеће и Крива Река.

Остала насеља у на подручју Просторног плана (Бадањ, Кремиће, Раковац, Семетеш, Тиоце, Шипачина, Лисина, Семетеш, Раковац и Црна Глава у општини Рашка, Бозољин, Кнежево, Гочманци, Ливађе, Паљевштица и Равниште у општини Брус, Гувниште и Бело Брдо у општини Лепосавић), практично још нису под утицајем туризма на Копаонику, слабо су саобраћајно повезана са ТЦ „Копаоник“ и општинским центрима, без јавних служби и комуналне опреме, са одумирањем становништва и привреде.

Социјални развој

Већину услуга јавних служби становништво са подручја Просторног плана задовољава у општинским центрима. С обзиром на периферни положај и слабу повезаност насеља са општинским центрима, мрежа јавних служби на подручју Просторног плана није развијена.

Вртићи се углавном налазе у општинским центрима и насељима Крива Река и Брзеће, предшколско образовање организовано је оквиру предшколских установа у општинским центрима и насељима Јошаничка бања и ТЦ „Копаоник“. Подручје је релативно добро покривено објектима основног образовања. У насељима Крива Река и Јошаничка Бања постоје објекти осмогодишњег основног образовања. Издвојена одељења четворогодишњег образовања налазе се у Брзећу, Раковцу, Шипачини, Копаонику и Црној Глави. Специјализован превоз ученика виших разреда није организован. На подручју Просторног плана нема објеката средњег образовања.

Мрежу објеката примарне здравствене заштите, поред домова здравља који су смештени у општинским центрима чине здравствена станица у Јошаничкој бањи и сеоске амбуланте насељима Копаоник и Крива Река. Специјализована болница-бања функционише у Јошаничкој Бањи.

Социјална заштита организована је у оквиру центара за социјални рад који се налазе у општинским центрима. Мрежа објеката културе је слабо развијена са концентрацијом објеката у општинским центрима.

У Брзећу, а посебно у Јошаничкој Бањи као афирмисаним центрима заједница насеља, јавне услуге и јавне службе су претежно у функцији гравитирајућег становништва. У друга два центра заједница насеља - Крива Река и Бело Брдо нема ни неопходних садржаја услуга и јавних служби који одговарају формалном статусу ових централних места. Остала сеоска насеља на подручју Просторног плана нису опремљена јавним садржајима за свакодневне потребе, а још увек веома лоша саобраћајна повезаност са центрима отежава или онемогућава коришћење централних јавних садржаја, или увођење мобилних служби.

Услуге трговине, угоститељства и техничких сервиса развијеније су само у комплексима и насељима са израженим туристичким функцијама, првенствено на Сувом Рудишту, а затим у Јошаничкој Бањи и делом у Брзећу, док су у осталим насељима само елементарно заступљене. Јавне службе су такође развијеније само у оквиру туристичке понуде Сувог Рудишта и донекле Брзећа, као и у оквиру мешовитог насеља Јошаничка Бања.

3.1.2.4. Инфраструктурни системи

Саобраћај

Окосницу саобраћајне мреже подручја Просторног плана чине следеће деонице постојећих државних путева (у даљем тексту ДП) II реда:

- ДП IIа број 207 (стара ознака Р-119а), деоница број 0492 Јошаничка бања-Грчак и деоница број 0493 Јошаничка бања-Биљановац, укупне дужине од око 6,9 km;
- ДП IIа број 210 (стара ознака Р-119а), деоница број 0495 Копаоник-Рудница, укупне дужине од око 35,7 km;
- ДП IIа број 211 (стара ознака Р-218а), деоница број 0742 Брус-Брзеће, укупне дужине од око 21,2 km;
- ДП IIа број 212 (стара ознака Р-218), деоница број 0743 Брзеће-Блажево, укупне дужине од око 6,9 km;
- ДП IIб 446 Лепосавић-Дрен-Бело Брдо, укупне дужине од око 6,1km.

Укупна дужина ових деоница је око 76,8 km, од чега је на подручју Националног парка око 34,6 km. На ДП II реда надовезују се општински, категорисани и некатегорисани путеви. Укупно је на подручју Просторног плана око 121,4 km општинских путева, од чега укупна дужина деоница која пролазе кроз Националног парка износи око 28 km.

Саобраћајну мрежу употпуњују бројни шумски и службени путеви, планинарске, излетничке и рекреативне стазе.

Водоснабдевање и одвођење отпадних вода

На подручју Просторног плана водоснабдевање насеља обезбеђује се преко следећих водоводних система и локалних изворишта:

1. Водоводни систем ППСВ „Самоковска река“ - Суво Рудиште - Јарам - Сребрнац обухвата сва насеља у граници НП „Копаоник“. Систем има 3 подсистема: „Суво Рудиште – Јарам“, „Лисина - Шипачина“, и „Сребрнац - Рендара“. Овај систем користи постојеће водозахвате из отвореног тока на Самоковској реци, потоку испод Казановског Бачишта и Драганском потоку у количини од око 40-50 l/s, из којих се вода допрема до постројења за прераду сирове воде код Јелачића стругаре (у даљем тексту ППСВ), а одатле примарним водом Суво Рудиште - Јарам - Сребрнац до потрошача. Сiroва вода је проблематичног квалитета (велико органско загађење) и постојећи систем пречишћавања не даје задовољавајући квалитет воде за пиће. Из тих разлога сада је у фази реконструкција постојећег постројења за пречишћавање воде, као и налажење нових потенцијалних изворишта за будуће водоснабдевање. На овај водоводни систем се прикључују и туристичка насеља: „Сунчана долина“, „Треска“, „Чајетина“, „Лисина“ и „Рендара“ који захтевају знатне количине додатне воде.
2. Водоводни систем „Паљевштица“ (водовод Бруса и околних насеља) се развија као групни систем, који постепено добија одлике заокруженог и засебног подсистема у оквиру Расинско-поморавског регионалног система. Овај систем користи извориште „Вигњиште“ (Паљевштица),

састављено од више каптираних извора, где се захвата 30-50 l/s воде. Положај изворишта омогућава да се водовод развија као гравитациони, без пумпних станица. Квалитет воде на изворишту је такав да је довољно да се вода третира само дезинфекцијом.

3. Водоводни систем „Брвеница“ има 8 подсистема од којих је 4 на подручју Просторног плана и то: „Јошаничка Бања“ (обухвата и насеља Морићи и Раковац), „Чамагића Врело“ (обухвата и насеља и насеља Бадањ и Семетеш), „Кравиће“ (обухвата и насеље Тиоце) и „Кремиће“. Подсистеми „Чамагића Врело“, „Кравиће“ и „Кремићи“ снабдевају и друга околна сеоска насеља ван подручја Просторног плана.
4. Локални водовод насеља Брзеће има извориште врло квалитетне воде довољних капацитета, тако да може у потпуности да подмирује потребе насеља, уз обнову мреже, смањење губитака на доводу и у мрежи на мање од 20% и уз модернизацију управљања.
5. Индивидуални водоводни систем Ђорђевићи – Црна Глава.
6. Насеља општине Лепосавић снабдевају се из локалних извора.

Одвођење отпадних вода на подручју Просторног плана организовано је преко следећих канализационих колектора:

1. Канализациони систем у оквиру Националног парка изграђен је на Сувом Рудишту, са фекалним колектором довољног капацитета, уз потребу појачавања секундарних колектора (због непланиране изградње туристичких капацитета) и стављања у функцију уређаја за пречишћавање код Репушких бачија чији је постојећи капацитета 6.000 ЕС.
2. Хотел „Сребрнац“ такође има канализациони колектор до уређаја за пречишћавање капацитета од 600 ЕС у Циганској реци (који је још ван функције).
3. На подручју Просторног плана ван граница Националног парка делимично изграђену фекалну канализацију има само Брзеће (без функционисања уређаја за пречишћавање капацитета од 1.000 ЕС на низводном улазу у насеље, због запушености главног колектора).

Одвођење атмосферских вода са грађевинских површина на подручју Националног парка још није решено, док се у осталим насељима фекалне воде упуштају у водотоке, најчешће директно, ређе преко септичких јама. Нигде није комплетније решено одводњавање атмосферских вода.

Генерално, конфигурација терена као и разбијен тип сеоских насеља отежавају прикупљање и каналисање отпадних вода и захтевају значајне инвестиције за реализацију система.

Енергетска инфраструктура

На подручју Просторног плана надлежност над електродистрибутивном мрежом имају ЈП „Електропривреда Србије“, ОДС „ЕПС Дистрибуција“ - Регионални центар „Електросрбија“, и то у оквиру електродистрибутивних предузећа: ЕД „Крушевац“ Крушевац, погон „Брус“ (осим насељеног места Копаоник) и ЕД „Краљево“ Краљево, погон „Лепосавић“, „Рашка“ и „Брус“ (насељено место Копаоник).

Мрежа 35 kV напаја се из две трафостанице (у даљем тексту ТС): ТС 110/35kV „Александровац“ и ТС 110/35kV „Рашка“ (ван граница Просторног плана).

На подручју Просторног плана мрежу трафостаница чине 4 (четири) ТС 35/10 kV: „Брзеће“, „Јошаничка Бања“, „Копаоник“ и „Бело Брдо“.

Мрежу далековода 35 kV (у даљем тексту ДВ) чини 5 деоница и то: ДВ бр. 1189 „Брус“-„Брзеће“ (напојни далековод је изграђени за 110 kV напон), „Рашка“-„Копаоник“, „Рудница“-„Копаоник“, „Рашка“-„Јошаничка Бања“ и „Лепосавић“- „Бело Брдо“. До ТС „Копаоник“ постоји и кабл 35 kV од Белог Брда који није у функцији.

Од ТС 35 kV „Копаоник“ разведено је око 30 km кабловских далековода 10 и 20 kV до 36 трафостаница 10(20)/0,4 kV на Сувом Рудишту, Јарму, скијалишту и другим локацијама. Из ТС у Брзећу са око 11,5 km кабловских далековода 10 и 20 kV повезано је пет трафостаница 10(20)/0,4 kV на Сребрцу и у Брзећу (Бела река-Камариште).

Насеља на подручју Просторног плана ван граница Националног парка повезана су далеководима 10 kV од ТС 35/10 kV у Брзећу (54 km ДВ и 23 ТС 10/0,4 kV), Јошаничкој Бањи (19 km ДВ и 19 ТС 10/0,4 kV), Брвенику (5km ДВ и 2 ТС 10/0,4 kV), у Рашки (25 km ДВ и 14 ТС 10/0,4 kV), Рудници (19 km ДВ и 10 ТС 10/0,4 kV), Лешку (18 km ДВ и 6 ТС 10/0,4 kV) и Белом Брду (14 km ДВ и 8 ТС 10/0,4 kV).

На подручју Просторног плана није изграђена гасоводна мрежа.

Топлификација објеката у Националном парку одвија се претежно индивидуално, а као гориво се користи мазут, електрична енергија и дрво. У насељима на подручју Просторног плана ван граница

Националног парка туристички садржаји загревају се разним енергентима, а домаћинства традиционалним чврстим горивима (дрво и угаљ).

Електронске комуникације и поштански саобраћај

Мрежа електронских комуникација на подручју Просторног плана састоји се од: јавне комуникационе мреже (коју чине фиксна и мобилна мрежа), дифузне радио-телевизијска мрежа и телекомуникационе мреже осталих корисника (Војска Србије, МУП Србије, ЈП „Електропривреда Србије“, ЈП „Национални парк Копаоник“, ЈП „Скијалишта Србије“, Горска служба спасавања, службе обезбеђења, и др.)

Фиксна телекомуникациона мрежа

Подручје Просторног плана припада мрежним групама 036 Краљево (територија општине Рашка), 037 Крушевац (општина Брус) и 028 Косовска Митровица (општина Лепосавић).

Услуге фиксне јавне мреже на подручју обавља оператор „Телеком Србија“. Корисници се прикључују на телекомуникациону мрежу преко приступних комутационих чворова, а чворови се помоћу оптичких каблова, или радиорелејних веза, и транспортних система повезују на одговарајућу комуникациону централу вишег ранга у оквиру националне мреже.

У оквиру мрежне групе 036 Краљево у раду су следећи комутациони чворови (Мултисервисни приступни чворови - МСАН, од енг. „multi-service access node-MSAN“): „Јошаничка Бања“, која покрива Јошаничку Бању и Раковац, „Рудница“ (ван подручја Просторног плана) која покрива Тиоце и Шипачину и „Копаоник“ која покрива Суво Рудиште, а заједно са својим истуреним приступним чворовима типа „Мини ИПАН“ (Интернет протокол приступни чворови, од енг. IP Access Node - IPAN) који су смештени на локацијама „Викенд насеље“, „Краљеви чардаци“, „Зонед“, „Марина“, „Видик“ и „Милмари“ обухвата све туристичке капацитете на територији општине Рашка.

У оквиру мрежне групе 037 Крушевац у раду су комутациони чворови (МСАН): „Крива Река“, која покрива Криву Реку, „Брзеће“ која покрива Брзеће, Гочманце, Ливађе и део Кнежева, а који заједно са приступним чворовима типа „МИПАН“ покрива и „Брзеће Јанковић“, „Брзеће Дејзор“, „Грашевце“ (ван подручја Просторног плана) и Паљевштицу.

Насеља Црна Глава, Кремиће, Бадањ, Семетеш у оквиру мрежне групе 036 Краљево, затим Равниште, Бозољин и део Кнежева у оквиру мрежне групе 037 Крушевац, нису покривена жичном мрежом, већ им је омогућено инсталирање бежичних фиксних телефонских прикључака са ограниченим приступом интернету. Насеља Бело Брдо и Гувниште из мрежне групе 028 Косовска Митровица нису покривена фиксном мрежом.

За повезивање поменутих комутационих чворова на јавну комуникациону мрежу изграђена је значајна мрежа оптичких каблова (ОК) на следећим релацијама : Брус – Брзеће, Брус – Крива Река – Копаоник, Казновиће – Копаоник (привод са ОК Рашка – Косовска Митровица) и Биљановац – Јошаничка Бања (привод са ОК Краљево –Рашка).

Ови оптички каблови омогућили су да се на подручју Просторног плана користе сви савремени комуникациони сервиси, укључујући и широкопојасни приступ мрежи. Преко њих се подручје повезује у телекомуникациону мрежу Србије савременим транспортним системима преко комутационих чворишта Рашка и Брус. На ове оптичке каблове већ је изграђен значајан број приводних оптичких каблова у приступној мрежи, посебно у туристичким комплексима ТЦ „Копаоник“ и Брзећа.

Мобилна телекомуникациона мрежа

Подручје Просторног плана покривају сва три оператора мобилне телефоније „Telenor“, „Telekom Srbija MTS“ и „VIP“ преко 36 (тридесетшест) базних станица (БС) и то: „MTS“ 16 БС, „Telenor“ 10 БС и „VIP“ 10 БС. Покривеност сигнаlima је добра, а изградњом оптичких каблова омогућено је да се оптички каблови доведу и до неких БС мобилне мреже чиме се додатно побољшава покривеност квалитетним сигналом мобилне телефоније.

Дифузна радио- телевизијска мрежа

Током НАТО бомбардовања 1999. године телевизијска мрежа на подручју Просторног плана је потпуно уништена рушењем зграда и антенског стуба на Великој Гобелји. Овај локалитет је представљао значајну станицу у телевизијској мрежи, јер се одавде виде Јастребац, Гоч, Голија, Рогозна, Хум и многи значајни врхови на територији Косова и Метохије. „Радио-телевизија Србије“ је обновила ову станицу, изградила је знатно мањи објекат и антенски стуб мањих димензија од претходног. У наставку активности извршена је потпуна дигитализација телевизијске мреже, а на локацију Велика Гобеља доведен је оптички кабл и сада су у раду следеће емисионе станице: „Велика

Гобелја“, „Панчић“, „Јошаничка Бања 1“ и „Јошаничка Бања 2“. Наведене емисионе станице, заједно са репетиторима „Блажево“ и „Баљевац“ обезбеђују добро покривање подручја радио-телевизијским сигналом.

Телекомуникационе мреже осталих корисника

На територији Националног парка постоје потребе за комуникационим мрежама других корисника као што су: Војска Србије, МУП Србије, ЈП „Електропривреда Србије“, ЈП „Национални парк Копаоник“, ЈП „Скијалишта Србије“, ЈП „Србијашуме“, Горска служба спашавања, службе обезбеђења, и др. Ове мреже су углавном затворене (приватне) и најчешће користе инфраструктуру јавних мрежа.

Поштански саобраћај

На подручју Просторног плана у раду су следеће поштанске јединице ЈП „Пошта Србије“ „Копаоник“, „Јошаничка Бања“ и „Брзеће“.

Комунални садржаји и службе

Комунални садржаји и службе на подручју Просторног плана су недовољно развијени или неадекватни. Планирана елиминација смећа из Националног парка није остварена. Прикупљање отпада са територије Националног парка је у надлежности комуналног предузећа из Рашке, које нередовно одвози смеће са Сувог Рудишта на неуређену депонију код Рашке. Мања рурална подручја су изостављена из циклуса сакупљања отпада, што за последицу има постојање локалних сметлишта, односно дивљих депонија у многим селима. Селективно одвајање отпада врши се једино за РЕТ амбалажу. Сем делимично у Јошаничкој Бањи и Брзећу, организовано сакупљање не постоји у осталим насељима ван граница Националног парка.

Од планираних јавних сервиса, поред постојећих, формиране су противпожарна служба на Сувом Рудишту (у саставу станице полиције) и путна база на Репушким бачијама.

Ван Националног парка пијаца постоји у Јошаничкој Бањи, а у Брзећу и на неколико локација поред пута из правца Бруса формиране су мали продајни пунктови домаће радиности (углавном природна храна и пића). На подручју Просторног плана ван Националног парка сахрањивање се обавља углавном на општинским и сеоским гробљима, при чему су општинска гробља у надлежности јавних комуналних предузећа и плански су грађена, док су сеоска гробља ван ингеренција општинске управе, односно у надлежности месних заједница. Стање и начин на који се гробља одржавају је незадовољавајући. Углавном немају спроведену кишну канализацију. Неопходна је планска документација за њихово ширење или евентуалну изградњу нових гробља на другим локацијама. Уређеност гробља је на ниском нивоу, а јавне зелене површине боље су уређене само уз значајније туристичке објекте. Гробља за угинуле животиње као и депоније кланичног отпада не постоје на подручју Просторног плана.

3.1.2.5. Заштита животне средине

Животна средина и елементарне непогоде на подручју Националног парка условљени су природним и антропогеним факторима. Природни фактори су: геолошка грађа, хидрогеолошке, сеизмичке, морфолошке, климатске, хидролошке и биолошке особености копаоничког масива. Антропогени фактори су: несклад заштите и развоја Националног парка, дисконтинуитет, фрагментарност, неостваривање мултисекторског и вишедимензионалног приступа у управљању заштитом и развојем Националног парка, неспровођење планских докумената, непоштовање законских одредби, несклад изградње супраструктуре и инфраструктуре, сукоб интереса приватног власништва и јавног интереса и др.

Према досадашњем испитивању радионуклеида на Копаонику, није утврђено јонизујуће зрачење из природних извора које би било изнад дозвољених граничних вредности. Зрачење далеководна, ТВ предајника и антенских уређаја мобилне телефоније је у дозвољеним границама. Након употребе муниције са осиромашеним уранијумом у НАТО агресији, постоји сумња у повећану вештачку радиоактивност (досадашња истраживања нису потврдила ове сумње, али она још нису окончана).

Међу савременим геодинамичким процесима и појавама, животну средину подручја Просторног плана угрожавају клизишта, јаружења, одрони, суфозије, спирање, бујице, ерозија, транспорт наноса, површинско разарање тла, замочвареност, грусификација, и друго. Ове појаве и процеси су делом природног порекла (зависно од састава тла, подземних вода, рељефа, климе,

хидрографије, вегетације и друго) и још више антропогеног порекла (несанирани рудокопи, неадекватни поступци изградње путева, ски-стаза и објеката супраструктуре, сеча шума, позајмишта материјала, нерегулисано отицање атмосферских вода и друго). Ови процеси и појаве резултирају неповољним и делимично неповољним инжењерско-геолошким својствима терена, без услова за изградњу и јако ограниченим условима за остале видове коришћења.

Пожари су такође врло значајни фактори потенцијалног угрожавања животне средине на Копаонику, посебно у шумама. По установљеној категоризацији према угрожености од пожара, у I категорији најјаче угрожености су црни и бели бор, а у II категорији јаке угрожености су ксеротермални и мезотермални лишћари и густа приземна вегетација на топлијим експозицијама (обе категорије претежно ван подручја Националног парка). У III категорији средње угрожености су мезофилни и фригоририлни четинари (смрча, јела и друго), као и мезотермални лишћари и густа приземна вегетација, све на хладнијим експозицијама, а у IV категорији слабе угрожености су мешовите шуме четинара и лишћара, мешовите шуме лишћара, као и ретка приземна вегетација, све претежно на хладнијим експозицијама (ове две категорије су заступљене претежно у Националном парку). Погодност је у чињеници да је категоријом III обухваћено 47% шуме, а категоријама I и II само 13%. Фактори пожара су: неодговорно понашање човека, атмосферска електрична пражњења, као и геолошке, морфолошке, климатске и вегетационе карактеристике простора. Последњи велики узрочници пожара били су НАТО бомбардовање 1999. године и покушаји отклањања његових последица.

Последице НАТО бомбардовања на природу и животну средину Националног парка су комплексне. За 21 дан пала су 72 пројектила и десет контејнера касетних бомби на локалитете Гобеља, Панчићев врх, Сунчана долина (хотел „Бачиште”), Суво рудиште и Турчићска раван у Националном парку, као и на локалитете Треска, Небеске столице и Равниште ван Националног парка. За време бомбардовања горели су објекти и шума у Сунчаној долини и на Турчићској равни, а травна вегетација и објекти на Панчићевом врху и Гобељи. Бомбардовањем су створена 62 кратера, али је највише уништена травна и жбунаста субалпска вегетација и доведен у питање опстанак ретких и ендемичних биљних и животињских врста (већина са националне и Европске црвене књиге и листе), затим смрчева шума, животињски свет и друго. Промењен је предеони лик простора, оштећен маузолеј Ј. Панчића и друго, са непосредним и посредним последицама у земљишту, водама и ваздуху.

Земљиште на подручју Просторног плана деградирано је:

1) рударским радовима (напуштени, несанирани површински коп „Суво Рудиште” на јужним падинама Панчићевог врха са поткопима на Сувом рудишту и подземни коп „Сува Руда” у Барској реци, експлоатационо поље полуактивног подземног рудника „Бело Брдо - Запланина” испод мањег југоисточног дела Националног парка и осталог подручја плана, са последицама у променама рељефа, ерозији, уништавању вегетације, промени нивоа и режима подземних вода, могућег слегања тла и слично; каменоломи и позајмишта у долини Самоковске реке, уз путеве Јошаничка Бања - Копаоник и Брзеће - Копаоник и друго;

2) дивљим депонијама комуналног и грађевинског отпада и камено-земљаног материјала дуж путева (на Сувом рудишту, Репушким бачијама, Сребрнцу, Рендари и друго); без организованог сакупљања, селекције и адекватне елиминације отпада (посебно у викенд насељу Лисина, али и на Сувом Рудишту и на осталом подручју Просторног плана);

3) изградњом алпских ски-стаза и жичара (од Сувог Рудишта до Јарма и на Сребрнцу, са последицама у неадекватном просецању шуме и стварању нових, нестабилних шумских рубова, у делимичној измени конфигурације терена, поспешивању бујица, уништавању ниског растиња, а посебно у ерозији због запостављање потребне ревитализације и неге педолошког и травног покривача, због употребе табача на снегу недовољне дебљине, уз неадекватну употребу хемијских средстава за продужено трајање снега са негативним утицајем на тле и вегетацију;

4) непланском изградњом садржаја супраструктуре на локалитетима у Националном парку, посебно викенд насеља Лисина, али и центра Суво Рудиште, Гвоздаца и Циганске реке (све у општини Рашка), као и ван подручја Националног парка (посебно у Брзећу и делом у Јошаничкој Бањи), често уз непримерено укопавање, засецање и неадекватно препланирање природног терена, без довољно пажње према педолошком покривачу и вегетацији;

5) изградњом путева (посебно на релацији Брзеће - Јарам) без санирања и ревитализације терена и са депоновањем материјала по косинама и проширењима трасе, уз назаштићеност деонице пута Сребрнац - Јарам од ветра и сметова; изградњом других инфраструктурних објеката (водовода, канализације, електрике, ПТТ) без адекватног санирања и ревитализације терена;

б) неадекватним заснивањем вештачких ливада (на Беђировцу и Рендари), неконтролисаним и неадекватним подизањем кромпиришта (на падинама Јадовника), разоравањем ливада без антиерозивне заштите (на Белим чукама), све на територији Националног парка; неконтролисаним сакупљањем дивљих плодова, лековитог и ароматичног биља на целом подручју Просторног плана; коришћењем пољопривредних површина на већим нагибима ван граница Националног парка и друго;

7) загађивањем земљишта од непречишћених или недовољно пречишћених отпадних и атмосферских вода, бацањем отпадака од стране несавесних корисника на скијалиштима и излетничким стазама, као и посредно, преко ваздуха (претежно од извора из окружења).

Воде на подручју Просторног плана угрожене су:

1) природним загађивачима, односно органским материјама насталим труљењем биљних и животињских остатака, као и изливним водама из рудника гвожђа;

2) отпадним водама из садржаја ТЦ Копаоник (највећим делом са Сувог Рудишта и мањим делом са Сребрнца, будући да уређаји за пречишћавање отпадних вода нису у функцији, због недовољног капацитета, мржњења, неодржавања и друго) малим делом у Националном парку, претежно ван њега;

3) отпадним водама из насеља ван Националног парка - загађење заштитне зоне, посебно из насеља Лисина, затим из Брзећа и Јошаничке Бање, а у мањој мери и из свих осталих насеља, будући да нема канализације (сем у Брзећу где још нису у функцији уређаји за пречишћавање), већ се користе непрописне септичке јаме или директни изливи у водотоке;

4) атмосферским водама које се сливају са изграђених, посебно коловозних и површина паркинга у садржајима ТЦ Копаоник (посебно опасно за изворишни слив Самоковске реке изнад кога се налази центар Суво Рудиште) и насеља ван Националног парка;

5) факторима загађења земљишта и ваздуха који се преносе на воде - рударским радовима (промена нивоа и режима подземних вода), дивљим депонијама комуналног и грађевинског отпада, загађењима од хемијских средстава за одржавање снега на ски-стазама, повећаним ремећењем конфигурације, педолошког и биљног покривача изградњом на Сувом Рудишту и у Лисини, сечом шума, разоравањем ливада и сл., засипањем водотока при изградњи путева и других објеката, коришћењем заштитних хемијских средстава и минералних ђубрива (углавном ван Националног парка), загађењима из окружења путем ваздуха и друго.

Природна загађења вода на подручју Националног парка (посебно физичка и биолошка) манифестују се код већине водотока, али не утичу битно на њихове класе (I и II), док су антропогена загађења пресудна за угроженост Велике реке (која прихвата непречишћене отпадне воде из центра Суво Рудиште) и Лисинске реке (у коју су испуштане уљане фенолне материје, а и данас из рудничких јама у њу утиче гвожђевита вода, тако да је у горњем току још без фауне бескичмењака и без риба. Присуство поточне пастрмке као индикатора чистоће воде изразитије је само у Самоковској, Барској и Гобељској реци на подручју Националног парка.

Изворишта националног и регионалног значаја на подручју Националног парка и ван њега нису довољно заштићена, што важи и за локална изворишта. Посебан проблем представљају промене у водним билансима изворишта (чиме се доводи у питање планирани систем водоснабдевања), због дивљег каптирања извора, уз нерешену канализацију фекалних вода. Фабрика воде на Копаонику због неодговарајуће опремљености и руковања није у могућности да адекватно преради потребне количине воде за Суво Рудиште, како због прекорачивања планираног капацитета овог центра, тако и због знатне оптерећености воде органским материјама у тиролским захватима.

Ваздух на подручју Просторног плана загађују:

1) саобраћај на приступним путевима и другим саобраћајним површинама, посебно на Сувом Рудишту (издувни гасови и бука);

2) грејање центра Суво Рудиште на течном гориву и угаљ, као и слични системи грејања у Јошаничкој Бањи и Брзећу, без филтерских уређаја, а у мањој мери и индивидуална ложишта домаћинства у насељима ван Националног парка;

3) утицај великих производних комплекса на релативно малој удаљености у АП Косово и Метохија преко регионалног транспорта токсичних полутаната (емисије из извора рафинерије олова „Трепча” у Косовској Митровици, термоелектране „Косово” у Обилићу и топионице „Фероникл” у Глоговцу), на чији рад и загађења Република Србија данас нема утицаја; угљендиоксид, натријумдиоксид и сумпордиоксид из ових извора кондензују се у вишим појасевима Копаоника у одговарајуће киселине које се депонују са капљицама кише или као кисели аеросоли; с тим у вези је и кисела депозиција у облацима изнад 1.500 m нв, управо у појасевима смрчевих шума; при јужно-југозападном струјању ваздуха нађене су и повишене концентрације олова, пропорционално јачини

ветра која се повећава са висином (тима се објашњава повишена концентрација олова испод Панчићевог врха); из правца југа-југозапада и севера-северозапада, при малим брзинама ветра запажена је дисперзија дима из локалних извора, која има карактеристике депозиције са интензивним наносењем пропорционално брзини ветра и са благом седиментацијом.

Континуирано праћење загађености ваздуха (концентрације сумпордиоксида, натријумдиоксида, чађи и суспендованих честица са тешким металима и другим елементима) на подручју Просторног плана се не врши, али се процењује да повремено долази до значајнијег угрожавања ваздуха.

Бука у оквиру Националног парка такође није мерена. Главни извори буке су саобраћај на главним друмским саобраћајницама Националног парка и угоститељски објекти у туристичким комплексима.

3.1.2.6. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама

На подручју Просторног плана и Националног парка налазе се „перспективни“ комплекси специјалне намене које користи Војска Србије. Значајан део подручја Просторног плана (делови територија К.О. Копаоник и Шипачина, у општини Рашка, као и Бозољин, Брзеће и Равниште у општини Брус) налази се у копненој зони безбедности дуж административне границе са Аутономном покрајином Косово и Метохија. У овој зони примењују се посебни услови уређења и коришћења територије у надлежности Министарства одбране.

Центар за разминирање је у протеклом периоду очистио простор од око 2,7 km² од касетне муниције која је преостала као последица НАТО бомбардовања 1999. године. Тада су бомбардовани локалитети Гобеља, Панчићев врх, Сунчана долина (хотел „Бачиште“), Суво рудиште и Ћурчићска раван у Националном парку, као и на локалитети Треска, Небеске столице и Равниште ван његових граница. Разминирање је урађено до дубине од 50cm, што је у складу са Међународним стандардима за хуманитарно разминирање. За локацију коју користи Контрола лета Србије и Црне Горе (SMATSA), површине око 7ha, као и за локацију површине од око 19ha јужно од Панчићевог врха ка територији општине Лепосавић, постоји основана сумња да су и даље загађена минама и касетном муницијом.

Подручје Просторног плана је изложено потенцијалној опасности од елементарних непогода, у првом реду изазваних интензивним снежним падавинама, као и другим атмосферским непогодама, а потом и опасностима од шумских пожара, бујичних поплава, одрона, клизања земљишта и др. Значајна је потенцијална опасност од земљотреса с обзиром да интензитет сеизмичког хазарда на подручју Просторног плана, за повратни период од 100 година има средњу вредност од 8 до 9°MCS. Значајна је потенцијална опасност од земљотреса с обзиром да интензитет сеизмичког хазарда на подручју Просторног плана, за повратни период од 475 година, има вредности VIII и IX категорије (према ЕМС скали, EMS-European macroseismic scale). Ове вредности указују да је највећи део подручја угрожен земљотресима који могу изазвати уништење или тешка оштећења на већини објеката. У периоду од 1894. до 1980. забележене су вредности земљотреса на ширем подручју Копаоника снаге од 4,3 до 5,9 Mw (Mw- скала моментне магнитуде).

3.2. Потенцијали и ограничења (синтезни приказ)

Потенцијали за заштиту и одрживо коришћење природе, природних вредности и ресурса су: разноврстан и богат дивљи биљни и животињски свет, атрактивни и живописни предели изузетне амбијенталне разноликости, феномени геонаслеђа (представљени чувеним каменим фигурама извајаним у гранодиориту, крашким врелима и радиоактивним изворима, инструктивним и репрезентативним профилима скарнова, корнита и гранитног груса), мултифункционалност Националног парка (чији природни садржаји и ресурси подржавају јавни интерес у области науке, образовања и културе и истовремено представљају основу одрживог развоја, пре свега туризма, пољопривреде и органске производње хране и ограниченог коришћења шума), искуство ЈП „Национални парк Копаоник“ на чувању, одржавању и презентацији заштићеног подручја (као и на покретању иницијатива за његово планско уређење, коришћењу природних ресурса који су му поверени, развијању сарадње и партнерства са локалним становништвом и привредним субјектима, пре свега из области туризма и јавним предузећима, посебно са ЈП „Скијалишта Србије“ и ЈП

„Србијашуме”), заинтересованост институција из области културе, науке, просвете, спорта, туризма, као и различитих удружења да своју делатност односно активности организују на подручју Националног парка.

Потенцијали за развој туризма и комплементарних активности на подручју Просторног плана су: посебне природне вредности Копаоника и вредности културне баштине на подручју Просторног плана и непосредног окружења (као прворазредни мотиви туристичке тражње), природни услови за туризам (посебно морфолошки, климатски и вегетацијски услови за зимску и летњу понуду у простору), створени услови физичких структура (супраструктура туристичког смештаја, спортско-рекреативних и пратећих садржаја ТЦ „Копаоник“, Брзећа и Јошаничке Бање, уз саобраћајну и техничку инфраструктуру), могућности интеграције еколошке пољопривреде са туризмом као генератором развоја подручја (производња и пласман биолошки вредних пољопривредних производа на непосредном туристичком тржишту, запослење у туризму, домаћа радиност у туризму подпланинских села и друго), постојање традиционалних села по ободу Националног парка (са вредним етно-наслеђем културних добара, амбијената и традиционалне културе, са потенцијалним смештајним капацитетима који се уз реконструкцију и опремање могу укључити у сеоски туризам) и др.

Потенцијал културних добара, односно културних вредности и садржаја подручја Просторног плана и његовог окружења, заснован на респективном, законом и стратешким документима прокламованом друштвеном статусу делатности заштите, снажној традицији, високој компетентности и доброј организованости, идентификује се кроз могући/очекивани допринос: употпуњавању знања о културној баштини Србије и остваривању јавног интереса у вези њене заштите (кроз истраживање, правну и техничку заштиту и презентацију, на првом месту, материјалних и других трагова античког и средњевековног рударства, војне и цивилне организације и начина живота тог доба у овом делу наше земље, као и објеката народног градитељског умећа) и промоцији вредности Националног парка и њиховог свестранијег стављања у службу јавног интереса (у области науке, образовања и туризма, као и јачања укупног уживања и интегрисаног доживљаја природе и антропогених садржаја од стране посетилаца, а тиме и додатног обликовања идентитета националног парка и развоја његових економских функција).

Основни потенцијали за развој привреде су: природни услови за развој целогодишњег туризма на Копаонику као туристичкој дестинацији врхунског квалитета (са пратећим услужним делатностима од значаја за шире подручје), природни ресурси за развој пољопривреде и МСП (приоритетно у производњи и преради пољопривредних производа, туризму, трговини и сектору услуга, као и за развој шумарства). Подручје Просторног плана, као контактено са АП Косово и Метохија, је од посебног интереса Републике Србије за развој, у погледу сарадње на регионалном и локалном нивоу, кроз изградњу инфраструктуре и других јавних садржаја, улагања у туризам, заштиту природе, природне и културне баштине и др.

Потенцијали развоја становништва, насеља и социјалног развоја заснивају се на постојању традиционалних села са вредним етно-наслеђем културних добара, амбијената и традиционалне културе, смештајним капацитетима, становништву из окружења које повремено борави на подручју Просторног плана (као потенцијала за ублажавање негативних трендова), формираној мрежи насеља у природном окружењу, постојећим капацитетима објеката основног образовања и здравствене заштите (уз могућност њихове реконструкције и вишенаменско коришћење за прилагођавање потребама локалног становништва), као и укључивању јавног и приватног сектора у систем организовања јавних служби.

Основна ограничења и проблеми заштите природе и природних вредности су: недовољна опремљеност Националног парка пратећим садржајима (центрима за посетиоце, улазним станицама, уређеним стазама и видиковцима, елементима уређења и приказивања геолошких и геоморфолошких и других вредности, информацијама о вредностима које се штите и упутствима за посетиоце и локално становништво о начину њиховог очувања и правилима унутрашњег реда), непотпуна туристичка валоризација и презентација природних и културних вредности Националног парка (недовољна заступљеност активне и креативне заштите, уређења и презентације вредности НП „Копаоник“, непостојање програма односно стратешких пројеката и значајнијих активности уређења предела и презентације природних и непокретних културних добара на подручју НП „Копаоник“ и његовом релевантном просторном окружењу), и др.

Приметан је и негативан антропогени утицај у погледу девастације природног лика предела главних копаоничких врхова, гребена и превоја постојећом и планираном скијашком и електроенергетском инфраструктуром, велики обим чистих сеча шуме на коридорима стаза и жичара, посебно у контексту планова на заокружењу инфраструктуре јавног скијалишта, неспровођење

донетих планских докумената и одступање од планских решења са драстичним пробијањем капацитета на појединим локалитетима и одсуство било каквог развоја на другим планираним локалитетима (посебно у подпланинским селима),

Смањењу укупне туристичке понуде Националног парка и ТЦ „Копаоник“ посебно доприносе: противправна изградња нових објеката на локацијама где никад није била планирана изградња, као и нелегална доградња постојећих легалних објеката, драстично заостајање уређења и опремања грађевинског земљишта у односу на изградњу супраструктуре (без програма уређења грађевинског земљишта, или без њиховог спровођења, у оба случаја са избегавањем плаћања надокнада за уређење и коришћење грађевинског земљишта од стране већине туристичких и других субјеката). Озбиљно је заостајање реализације планиране инфраструктуре и комуналне опреме (посебно у погледу фекалне канализације - постојећа постројења за пречишћавање отпадних вода не функционишу, атмосферске канализације, саобраћајница - нерешен мирујући саобраћај и отежано зимско одржавање појединих деоница путева, грејање на течна горива, и сакупљања смећа).

Низак степен уређености простора огледа се и у природно и антропогено условљеној ерозији тла, напуштеним, а несанираним рудницима и мајданима, неконтролисано сакупљању лековитог и ароматичног биља и дивљих плодова, изложености шумских екосистема пожарима и њиховој осетљивост на појаве биљних болести и штеточина.

Недовољна је подршка органа локалне самоуправе управљачу Националног парка у остваривању партиципације становништва у заштити природних вредности и одржавању чистоће и реда. Недовољна је материјално-финансијска и кадровска оспособљеност ЈП „Националног парка Копаоник“ за спровођење планова и програма управљања и вршење законом утврђене делатности (посебно у домену чуварског надзора, обезбеђења правила унутрашњег реда и реализације пројеката реинтродукције биљака и животиња, санације деградираних површина, уређења и презентације природних вредности), као и недовољност буџетских средстава за финансирање активности на развоју главних функција Националног парка и радова на презентацији и уређењу подручја. Присутне су тешкоће у наплати законом утврђених накнада за коришћење подручја Националног парка, као и неконтролисана промена карактеристика и запуштеност руралних предела (неодржавани и напуштени објекти, недовољно уређења и комунално неопремљена сеоска насеља, непланска сеча у приватним шума сопственика, зарастање обрадивих површина и окућница у и др).

Основни узроци досадашњих, претежно негативних тенденција у развоју подручја Просторног плана су: конфликтни интереси главних субјеката коришћења, заштите и развоја подручја Националног парка Копаоник (туризма, заштите природе, шумарства, рударства, војске, пољопривреде), неодговарајућа субординација (расподела надлежности, овлашћења и одговорности за управљање процесом заштите и развоја), економска неразвијеност обухваћених општина, недовољно диверзификована привредна структура планинских села, чију окосницу чине традиционалне делатности које саме не омогућавају егзистенцију и унапређење квалитета живота, нити повратак локалног становништва, и ограничења режимима заштите подручја Националног парка на социоекономски развој локалних заједница.

II ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. Принципи просторног развоја

Општи принципи заштите и развоја подручја Националног парка Копаоник и његовог окружења на подручју Просторног плана, уоквирени су и условљени генералним светским, европским (у оквиру ЕУ) и националним начелима, критеријумима и циљевима очувања, заштите, унапређења и културолошког коришћења природних добара од изузетног значаја, у квалитетној животној средини, уз остваривање одрживог функцијског и просторног развоја територије природних добара и окружења од значаја за државу, регион и локалну заједницу. Општи принципи планског управљања одрживом заштитом и развојем природних добара, њихове животне средине и територија у Републици Србији, по одредбама Закона о заштити животне средине и Просторног плана Републике Србије (ПП РС), релевантни за подручје Националног парка Копаоник и његово окружење, су:

- заштита природе, природних и културних вредности и животне средине као приоритетне активности са којима ће бити усклађене све активности социо-економског развоја на подручју Просторног плана;
- рационално коришћење природних ресурса у складу са принципима одрживог развоја и заштита природних подручја и добара, која условљавају квалитет живљења на регионалном и локалном нивоу;
- очување, унапређење и заштита карактеристичних представника појединих екосистема и изразитих биогеографских подручја, односно представника појединих типова предела;
- установљење зона заштите код заштићених природних добара;
- очување, унапређење и заштита биодиверзитета, дугорочна интердисциплинарна екосистемска истраживања, праћење и одржавање биодиверзитета и биолошких ресурса;
- очување, унапређење и заштита квалитета животне средине - ваздуха, вода, земљишта, вегетације, животињског света, насељских средина и друго;
- развој информационог система о природи и животној средини;
- популаризација заштите природе и животне средине и развијање еколошке свести код локалног становништва и посетилаца;
- ограничавање концентрације корисника (посебно стационарних туриста) и изградње туристичке и друге супраструктуре у Националном парку у корист насеља и локалитета на преосталом подручју Просторног плана, уз њихово саобраћајно повезивање са туристичким и другим садржајима у Националном парку;
- утврђивање планских решења, режима и услова коришћења, организације и уређења простора, којима се обезбеђује заштита и презентација природних—вредности Националног парка и хармонизација развоја туризма и комплементарних привредних активности—са режимима и условима заштите Националног парка; и
- установљавање интегрисаног планирања (просторног и секторског) и управљања заштитом и одрживим развојем Националног парка.

2. Општи и оперативни циљеви просторног развоја

2.1. Општи циљеви просторног развоја

Основни циљ просторног развоја јесте: заштита и презентација подручја Копаоника као изузетне природне вредности Србије, према европским и српским стандардима и нормама, уз одржив социо-економским развој који неће нарушити равнотежу природних система и елемената, и који ће омогућити квалитетнији живот и привређивање локалног становништва и стварање услова за одмор и рекреацију у складу са капацитетима природе.

Општи циљеви очувања, унапређења, заштите и културолошког коришћења природе, природних и културних вредности, односно унапређења и заштите квалитета животне средине и одрживог социо-економског развоја на подручју Националног парка и Просторног плана су:

- очување, унапређење и заштита природних вредности Националног парка и њихово коришћење за научна истраживања, едукацију, презентацију јавности, рекреацију и друге активности у складу с еколошким потенцијалима подручја; заштита природе од свих видова угрожавања, а нарочито заштита земљишта од ерозије, квалитета свих изворишта вода, квалитета шуме и пашњака, и заштита од пожара и других елементарних непогода;
- организована презентација природних вредности и културних добара на подручју Просторног плана и његовог окружења;
- интеграција функција заштите природних вредности и функција развоја (пре свега туризма и других комплементарних привредних активности), у циљу одрживог развоја подручја, уз укључивање и координацију свих релевантних субјеката и локалног становништва; заустављање депопулације, демографски опоравак и заштита егзистенцијалних интереса локалног становништва омогућавањем њиховог квалитетнијег живота и привређивања, као и изградњом инфраструктуре и јавних сервиса;
- одрживи развој активности које су компатибилне са режимима заштите Националног парка (у првом реду туризам и пољопривреда, и друго);
- одрживи развој туризма прилагођен ограничењима режима заштите Националног парка и савременим захтевима туристичке тражње;
- обезбеђење услова за функционалну и просторну интеграцију Националног парка и туристичке понуде Копаоника са окружењем;
- плански и контролисани развој свих активности на подручју Просторног плана подржан институционално-организационим аранжманима и координацијом свих актера.
- ревитализација руралних насеља у контексту очувања народног градитељства и оригиналне туристичке понуде засноване на афирмацији традиционалних вредности и делатности као услов очувања аутентичности и културног идентитета подручја Копаоника;
- едукација посетилаца Националног парка и локалног становништва о природним вредностима, мерама и ефектима њихове заштите;
- формирање и развој информационих и мониторинг система о простору, природним вредностима, животној средини и туризму на подручју Просторног плана.

2.2. Оперативни циљеви просторног развоја

2.2.1. Оперативни циљеви просторног развоја посебних намена

Оперативни циљеви заштите природе, природних вредности и предела су:

- одржање специјске разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;
- очување станишта, јачање, бројчано снажење и просторно ширење популација заштићених, односно ретких, угрожених и критично угрожених биљних и животињских врста;
- идентификација међународно значајних еколошких подручја односно станишта од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму NATURA 2000;
- одржање екосистемске разноврсности и заштита природних и агроекосистема од инвазивних врста биљака и животиња, као и од других врста, сорти и раса које уносе непожељне промене у природни и агробiodиверзитет;
- очување и унапређење квалитета животне средине у зонама посебних природних вредности, умерено повећање површине под шумом, очување и унапређење разноврсности и аутохтоности дендролошког састава, побољшање структуре шумских састојина;
- конзервација делова подручја у затеченом, приближно изворном стању ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса за научне, образовне и културне потребе;
- очување, уређење и одрживо коришћење локалитета, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа;

- очување старих, по димензијама и врсти репрезентативних и у другом погледу значајних стабала дрвећа и њихових групација;
- заштита старих стабала агрокултуре;
- санација и рекултивација површина деградираних људским активностима;
- одрживо коришћење природних ресурса, предеоних, биолошких и других вредности у циљу социо-економског развоја и стварање услова да се ти ресурси и вредности учине доступним људима ради уживања у природи, одмора (туризма и рекреације), бављења науком, образовањем и спортом, имајући првенствено у виду добробит локалне заједнице;
- управљање развојем и уређењем предела интегрисано са заштитом природних и културних вредности и одрживим развојем подручја;
- контролисање утицаја развоја на предео, пре свега у погледу задржавања и очувања карактера предела.

Оперативни циљеви развоја туризма и рекреације су:

- туризам и рекреација, као активности најизразитије комплементарне заштити, ревитализацији и културолошком коришћењу природних вредности и културних добара Националног парка, представљаће водећу привредну грану одрживог развоја подручја Просторног плана, агенс развоја других комплементарних активности и главни фактор социо-економског и културног развоја подпланинских села у окружењу Националног парка;
- туризам и рекреација на подручју Просторног плана биће функцијски подређени и прилагођени захтевима заштите, очувања, ревитализације и културолошког коришћења природе, природних вредности, непокретних културних добара и животне средине; а са захтевима и потребама туризма и рекреације биће усклађене све остале економске активности подручја;
- туризам и рекреација ће представљати главне факторе заштите, ревитализације и презентације природних вредности и културних добара подручја, којима ће обезбедити значајну економску подршку;
- целогодишња понуда туризма и рекреације подручја Просторног плана, заснована на природним условима, ресурсима и вредностима, и на потенцијалној понуди потпланинских насеља ван Националног парка (са балнеолошким функцијама, здравствено безбедном храном, етно-вредностима и другим) анимираће и задовољавати тражњу претежно у стационарном и излетничком спортско-рекреативном туризму, а делом и у транзитном туризму;
- просторна организација и развој, изградња и реконструкција постојећих и нових туристичких комплекса одвијаће се у три функцијска ранга: у рангу примарног Туристичког центра Копаоник (комплекси Сувог Рудишта, Јарма, Сребрнца и Рендаре) искључиво у зони III степена заштите Националног парка, у рангу секундарних туристичких центара за већа постојећа насеља и у рангу сеоско-туристичких насеља за мања села по ободу Националног парка; док ће се остала насеља удаљена од границе Националног парка развијати посредно у функцији туризма (смештај запослених у туризму, производња за непосредно туристичко тржиште и друго);
- санација непланске туристичке изградње на подручју Националног парка (у Сувом Рудишту, Гвоздацу и Циганској реци) и подручју Просторног плана ван Националног парка (у Лисини/Чајетини, Брзећу и Јошаничкој Бањи);
- саобраћајна интеграција туристичких комплекса и насеља на подручју Просторног плана међусобно, са скијалиштем и окружењем - друмским и железничким саобраћајницама и средствима вертикалног транспорта (жичарама);
- планирање и наставак изградње повезаног система алпског скијалишта по скијашким секторима, са жичарама и стазама у III степену заштите Националног парка и ван њега;
- формирање диференциране мреже зимских нордијских ски-стаза и летњих излетничких и планинарских стаза у зонама II и III степена заштите Националног парка и ван њега;
- организовање јединствене туристичке понуде Националног парка и подручја Просторног плана; утврђивање модалитета интеграције туристичке понуде подручја Просторног плана са постојећом и планираном туристичко-рекреативном понудом примарне туристичке дестинације Копаоник и њеног окружења у оквиру туристичког кластера Средишна и Западна Србија.

Оперативни циљеви заштите и презентације непокретних културних добара (НКД) су:

- истраживање, евидентирање, проглашење, техничка заштита, уређење и презентација НКД и њихове заштићене околине;

- одрживо коришћење НКД уз очување њихове аутентичности и интегритета, као објеката у одговарајућој функцији сходно карактеристикама и основној намени тих објеката и као места посеђивања;
- укључивање презентације културних добара окружења у туристичку понуду НП „Копаоник“.

2.2.2. Оперативни циљеви просторног развоја осталих намена

Циљеви развоја пољопривреде, коришћења пољопривредног земљишта и других потенцијала простора су условљени режимима заштите Националног парка и усклађени са интересима развоја потпланинских насеља и циљевима развоја туризма и рекреације, и обухватају:

- укључивање пољопривреде у формирање заокруженог система заштите, савремене презентације и адекватне економске валоризације природних, културних, предеоних, туристичко-рекреативних и других вредности подручја Просторног плана, уз услов њеног производног стимулисања дугорочном гаранцијом профитабилног пласмана производа, са ослоном првенствено на директан пласман у туристичкој понуди и на коришћење заштитног знака Националног парка у пласману производа унутар туристичке понуде и на другим тржиштима;
- усклађивање намена и начина коришћења пољопривредног земљишта са режимима заштите Националног парка, са једне, и природним погодностима и ограничењима, са друге стране, уз приоритетно установљење прагова агроеколошког капацитета различитих категорија пољопривредних површина и унапређење крмне базе на ливадама и пашњацима као предуслови за унапређење водећег сектора копаоничке пољопривреде - сточарства;
- чување површина и плодности пољопривредног земљишта, напоре са унапређењем структурних, техничко-технолошких, организационих и инфраструктурних услова за економски рационалну производњу хране високе здравствене вредности, претежно ван подручја Националног парка; заштита земљишта атара од стихијске викенд и друге изградње и нерегулисаних трговина земљиштем;
- прилагођавање структуре пољопривредне производње потребама туристичке тражње и другим могућностима пласмана тржишних вишкова пољопривредно-прехранбених производа;
- побољшање економских и социјалних услова живљења и рада пољопривредног становништва, са ослоном на потпуније и рационалније активирање расположивих пољопривредних фондова, уз истовремено коришћење могућности запошљавања у еколошки прихватљивим производним делатностима туризма, мале привреде и друго на селу.

Циљеви развоја шумарства и ловства, коришћења шума и шумског земљишта су условљени режимима заштите Националног парка и усклађени са интересима развоја потпланинских насеља и циљевима развоја туризма и рекреације, и обухватају:

- газдовање шумама Националног парка са тежиштем на очувању биолошког диверзитета, уз минималне интервенције, при чему су дозвољене само активности контроле дивљачи, контроле напада болести/инсеката, јавног приступа, противпожарне интервенције, истраживања и коришћење ресурса за опстанак локалног становништва, без негативних утицаја на природу;
- одрживо управљање и коришћење шума и шумских подручја, којим се континуирано одржава њихов биолошки диверзитет, регенеративни капацитет, виталност, садашњи и будући потенцијал за испуњење еколошких, економских и социјалних функција у Националном парку, без наношење штете другим екосистемима;
- установљење опште корисних, као доминантних функција шума на територији Националног парка; претежно економске функције имаће само шуме ван Националног парка;
- заштита и очување заштићених реликтних, ендемичних, ретких и угрожених врста шумске флоре и фауне; вишенаменско рекреативно коришћење укупног потенцијала шумских подручја Националног парка; противерозиона заштита земљишта и заштита изворишта и водотока шумом; заштита шума од негативних угрожавајућих утицаја биотичког и абиотичког порекла;
- унапређење стања постојећих шума Националног парка и увећање површина под шумом;
- природи блиски узгој и заштита дивљачи и остале фауне у Националном парку; и
- репатријација основних врста дивљачи у Национални парк.

Општи циљ демографског развоја на подручју Просторног плана је ублажавање негативних демографских процеса стварањем одговарајућих услова за повећање учешћа млађих контингената становништва. Оперативни циљеви развоја становништва су:

- задржавање и насељавање млађих контингената становништва, посебно женске популације, подстицањем локалног запошљавања и samozapošljavanja уз побољшање образовне структуре у функцији развоја туризма и комплементарних активности на подручју Просторног плана;
- подстицање просторне и професионалне мобилности и флексибилности радно активног становништва;
- увођење и остваривање стимулативних политика демографског и социо-економског развоја на регионалном и локалном нивоу, уз отварање нових радних места на тржишту туризма и рекреације, пољопривредних производа и прерађевина и др;
- стимулисање улоге локалног становништва као домаћина Националног парка, кроз одржавање пољопривреде и других традиционалних активности.

Оперативни циљеви развоја, организације и уређења насеља и јавних служби на подручју Просторног плана су:

- функционално интегрисање насеља на подручју Просторног плана са Туристичким центром Копаоник и окружењем, побољшањем доступности и унапређењем локалне путне мреже и вертикалног транспорта, развоја телефоније и јавних сервиса (комуналне и техничке службе и сервиси);
- повећање доступности и квалитета услуга јавних служби и увођење система мобилних јавних служби у домену предшколског васпитања и образовања, здравствене и социјалне заштите, културе, физичке културе и спорта, општинске управе; и
- вишенаменско и рационално коришћење капацитета објеката јавних служби и укључивање приватног и невладиног сектора у систем организације јавних служби.

Оперативни циљеви развоја саобраћајне инфраструктуре на подручју Просторног плана су:

- реконструкција постојећих и изградња нових приступних и интерних саобраћајница у функцији Националног парка, развоја туризма, комплементарних активности и насеља
- изградња нових саобраћајница у функцији обилазница око постојећих урбаних комплекса и насеља на Сувом Рудишту и приступа планираним туристичким садржајима на простору Јарам-Марине воде, као и пословно-стамбеном комплексу са хелидромом и хангаром у насељу Чајетина и других пунктова;
- обезбеђивање потребних паркинга и гаража за путничка возила и аутобусе на местима концентрације туристичких и насељских капацитета; и
- развој нових, алтернативних облика приступног и интерног саобраћања (планинска шинска возила, кабинске жичаре) у функцији смањења обима и интензитета кретање моторних возила у Националном парку и њихово интегрисање са путном мрежом на подручју Просторног плана.

Оперативни циљеви развоја водоснабдевања и одвођења отпадних вода:

- заштита водотока на подручју Националног парка у планираним класама квалитета, као водног екосистема од значаја за очување биолошке разноврсности и натурална регулација неопходних деоница водотока на подручју Просторног плана ван Националног парка;
- реконструкција постојећих и изградња нових водовода у туристичким комплексима и насељима (уз увођење мерења потрошње воде, свођење губитака на вредности мање од 20% и прихватање економске цене воде);
- санитација постојећих туристичких комплекса, насеља и пунктова, изградњом сепарационих канализационих система са обавезним прикључивањем за све потрошаче који су прикључени на водовод и са прописним постројењима за пречишћавање отпадних вода ван Националног парка;
- изградња атмосферске канализације у туристичким комплексима и дуж саобраћајница у Националном парку, уз регулисање осталих атмосферских вода на подручју отвореним каналима;
- изградња вишенаменских малих акумулација за регулацију водног режима, водоснабдевање, противпожарну заштиту, вештачко оснежавање скијашких стаза, рибарство и спортски риболов и рекреацију на води, у складу са режимима заштите Националног парка;
- коришћење расположивих хидроенергетских потенцијала на подручју Просторног плана ван Националног парка зависно од еколошког капацитета водотока.

Оперативни циљеви развоја енергетске инфраструктуре, електронских комуникација и поштанског саобраћаја на подручју Просторног плана су:

- одржавање, ревитализација, модернизација и доградња електроенергетске инфраструктуре (у првом реду трафостаница 110/35 kV и далековада 110 kV) у складу са режимима заштите Националног парка и захтевима заштите животне средине, за довољно, сигурно, квалитетно и економично снабдевање енергијом свих потрошача на обухваћеном подручју;
- повећање производње енергије засновано на већем коришћењу локално расположивих обновљивих извора, за децентрализовану производњу електричне енергије и задовољавање аутономних и локалних топлотних потреба, у оквиру тзв. мале енергетике;
- повећање енергетске ефикасности код производње, преноса, дистрибуције и потрошње енергије ;
- гасификација подручја Просторног плана;
- изградња и организација савремене телекомуникационе мреже која ће обезбедити универзални фиксни сервис свим корисницима и широкопојасни приступ мрежи свим привредним субјектима, јавним установама и грађанима који то затраже,
- потпуна доступност мобилне телефоније на подручју Просторног плана; и
- доступност најмање 7 РТВ канала, у дигиталном облику, до свих корисника на подручју Просторног плана.

Оперативни циљеви развоја комуналних објеката и служби на подручју Просторног плана су:

- организовано сакупљање отпада из туристичких комплекса, са скијалишта и постојећих насеља, и његово одвожење ван подручја Просторног плана на планирану регионалну депонију;
- затварање и санација постојећих сметлишта комуналног отпада;
- изградња ватрогасне станице у Националном парку; и
- организовано уређење и одржавање јавних зелених површина у туристичким комплексима, насељима и пунктовима.

Оперативни циљеви заштите квалитета животне средине на подручју Просторног плана су:

- заштита свих елемената животне средине (земљиште, воде, ваздух, флора, фауна и друго) на подручју Националног парка и Просторног плана;
- санација загађења од нерегулисаних отпадних вода на делу Националног парка и ван њега;
- санација и ревитализација загађених, деградираних и неплански изграђених простора (бомбардованих локација, рударских копова, каменолома и позајмишта, деградираних пашњака, површина под израженом ерозијом на ски-стазама и другим површинама, непланске изградње и доградње објеката и др.);
- превентивна и завршна заштита површина „осетљивих“ на деградацију, пре свега, шумских земљишта, ливада и пашњака очувањем способности земљишта да инфилтрира и задржи воду од јаких киша и отапања снега, без појаве брзог површинског отицаја, стабилизацијом ерозијом угрожених деоница ски-стаза и евакуацијом подземних вода, рестаурацијом вегетације на еродираним површинама, заштитом и рехабилитацијом угрожених површина током једне грађевинске сезоне и др.

3. Регионални положај и аспекти развоја подручја посебне намене

Одрживи регионални развој Копаоника засниваће се на интеграцији урбане и руралне економије, на једној страни, и развоју туризма и заштити природе, на другој. У складу са препорукама планерске праксе земаља ЕУ са вишим степеном развоја планинских подручја, туризам представља већ низ година једну од најзначајнијих привредних делатности у развоју еколошки очуваних, а економски недовољно развијених планинских подручја. Туризам свој развој и конкурентност заснива на очувању и унапређењу природног и културног наслеђа, односно на дефинисању заједничког интереса за рационално коришћење и мудро управљање простором, што је предуслов одрживог развоја.

Комплектирање развоја туристичке дестинације Копаоник, односно туризма са комплементарним делатностима допринеће: динамичнијем привредном развоју, радном ангажовању становништва, атрактивности регионалног окружења за становање, успоравању негативних

демографских процеса, подизању животног стандарда локалног становништва, уз истовремено обезбеђивање услова за решавање осталих развојних проблема.

Регионални аспект развоја дефинисан у ППРС, према коме подручје Просторног плана припада туристичком кластеру Средишна и Западна Србија, заснован је на потенцијалу овог подручја за реализовање целогодишњих туристичких активности. Полазећи од атрактивности расположивих туристичких потенцијала, оствареног и планираног развоја, подручје Просторног плана имаће улогу пола концентрације туризма у овом делу Србије, који ће временом постати значајни пол укупног развоја регионалног окружења. Томе ће допринети интегрисање туристичке понуде у туристичком кластеру Средишна и Западна Србија, пре свега развојем комплементарне понуде са туристичком дестинацијом Голија и подршком развоју других планираних дестинација у регионалном окружењу.

Туристичкој дестинацији Копаоник условно ће гравитирати становништво функционалних урбаних подручја Краљева, Крушевца, Ниша, Новог Пазара и Косовске Митровице, као и других функционалних урбаних подручја. Такође, дестинација ће још значајније привлачити клијентелу из Београда и Војводине, као и ширих емитивних подручја.

Одрживи социо-економски и просторно-еколошки развој ове туристичке дестинације у односу на регионално окружење засниваће се на:

- 1) компатибилности туристичких потенцијала са природним и економским ресурсима, уз претпоставку развоја органске, односно традиционалне производње хране и пратећих услужних делатности (пре свега кроз развој МСП) у складу са потребама туристичке дестинације и кластера;
- 2) високим стандардима у домену туристичких услуга које ће већим делом остваривати радна снага из контингента урбаног становништва окружења;
- 3) комплетирању, развоју и континуираном унапређењу зимске и летње туристичке понуде, по угледу на праксу европских планинских туристичких центара;
- 4) валоризацији релативно повољног географског положаја Копаоника у односу на емитивне центре,
- 5) валоризацији европског мултимодалног коридора (X), у чијој је близини Копаоник, као и бољем повезивању секундарним саобраћајницама са тим коридором;
- 6) интензивнијем коришћењу нишког аеродрома у циљу боље доступности Копаоника;
- 7) квалитативној трансформацији саобраћаја на прилазним коридорима (државним путевима) Копаонику, чиме би се створили услови за умрежавање (комплементарност) туристичке понуде окружења са туристичком понудом Копаоника и утицало на свеукупни преображај секундарних развојних осовина - ибарске, а посредно и западноморавске развојне осовине, односно на повећање њеног значаја у просторно-функционалној организацији Србије;
- 8) подизању животног стандарда становништва Србије, као будућих корисника услуга туристичке дестинације;
- 9) активирању и квалитативној трансформацији привреде развојних центара у непосредном и макрорегионалном окружењу, чиме ће се створити материјална база за развој функције одмора и рекреације њиховог становништва на подручју Копаоника.

4. Концепција развоја подручја посебне намене

4.1 Општа концепција

Општу концепција заштите и одрживог развоја опредељују посебне намене подручја Просторног плана. Основне посебне намене су:

- посебне природне и културне вредности нивоа националног парка (IV категорија по европским стандардима) за очување, унапређење, заштиту, културолошко коришћење и туристичку презентацију; и
- најзначајнији и најатрактивнији део примарне туристичке дестинације Копаоник за развој целогодишње туристичке понуде, приоритетно зимске понуде.

Остале посебне намене на подручју Просторног плана су:

- водопривреда - обухваћени делови сливова у зони III заштите акумулације „Ћелије” и планиране акумулације „Селова”;
- заштита културног наслеђа; и

– копнена зона безбедности ширине 5 km дуж административне границе са Аутономном покрајином Косово и Метохија, као и комплекси специјалне намене.

Општа концепција заштите и развоја подручја Националног парка и преосталог подручја Просторног плана, заснована је на креативном усклађивању националних културолошких захтева заштите природе, природних и културних вредности, и предела са једне, и развоја планинског туризма и комплементарних активности најзначајнијег и најатрактивнијег дела примарне туристичке дестинације Копаоник, као и социо-економског развоја обухваћених локалних заједница, са друге стране. Овај компромис представља кључни предуслов заштите и одрживог просторног развоја подручја Националног парка Копаоник и подручја Просторног плана.

Основно планско опредељење је очување, унапређење и заштита природе, посебно природних вредности. Заштићене површине природних и предеоних вредности Националног парка са режимима заштите у I и II степену представљају полазну матрицу основне посебне намене заштићеног подручја за конципирање просторног развоја његове територије. Површине Националног парка у режиму I степена заштите (природни резервати) изузимају се из антропогеног коришћења (осим за истраживање и ограничену и организовану презентацију). Површине Националног парка у режиму II степена заштите (предеоне целине) предвиђене су са ограниченим антропогеним коришћењем. Највећи део површине Националног парка је у режиму III степена заштите, намењен одрживом и контролисаном просторном развоју, уз обавезу минимизирања свих потенцијално негативних ефеката на природу и природне вредности на целом заштићеном подручју.

Другим планским документима је на делу подручја Просторног плана у и ван граница Националног парка утврђена обавеза спровођења режима зоне III санитарне заштите за два изворишта регионалних система водоснабдевања, који одговара режиму III степена заштите природних вредности.

На подручју Просторног плана ван Националног парка утврђена је и заштита: споменика природе у I степену заштите (геолошких, геоморфолошких, хидролошких и ботаничких) и у II степену заштите (станишта врста са статусом природних реткости, локалитети од значаја за заштиту биодиверзитета - хранилишта за некрофаге, бројна станишта инсеката и остале природне вредности - планински врхови, гребени планинских развоја, клисуре и речне долине). Заштићена непокретна културна добра у I степену у и ван Националног парка обухватају споменике културе, евидентиране објекте народног градитељства (куће и воденице и др.), просторне културно-историјске целине Јошаничке Бање, знаменитих места и археолошких налазишта старог рударења, а у II степену су заштићени објекти бачија.

Очување, унапређење и заштита природе и природних вредности подразумева смањење негативних утицаја туризма и осталих активности на најмању могућу меру. Планско опредељење је да се регулишу следећа кључна питања и проблеми заштите и развоја Националног парка Копаоник: прецизније утврђивање граница зона са режимима I, II и III степена заштите Националног парка, полазећи од решења Закона о националним парковима; и усклађивање просторног развоја Туристичког центра Копаоник и скијалишта (посебно у погледу неопходних измена и допуна скијашке и друге туристичке инфраструктуре) са заштитом природних вредности Националног парка, посебно у зонама II степена заштите.

Следећа планско опредељење је да се омогући боља презентација и одрживо коришћење посебних природних вредности и предела. То ће се омогућити бољим уређењем Националног парка и његовог окружења (приступи, стазе, видиковци и сл.), организовањем атрактивне презентације и избора активности за посетиоце.

Планска концепција је развој планинског туризма у две целине и то за садржаје: туристичких комплекса у Националном парку са туристичко-рекреативном инфраструктуром; и туристичких насеља ван Националног парка са туристичком инфраструктуром. Понуда планинског туризма засниваће се на развоју алпског скијалиште Копаоника, а затим и на нордијском скијалишту у зимској сезони, као и на динамичнијем развоју летње понуде у простору (излетничке и планинарске стазе, полигони екстремних и других спортова, авантура у природи и др.). Најповољнији терени за алпско скијалиште (по надморској висини, трајању и квалитету снега, нагибима, експозицијама, морфометријским облицима и површинама без шуме), као и за нордијско скијалиште (на Равном Копаонику) налазе се у висинској зони на територији Националног парка, док их на преосталом подручју Просторног плана, сем уз границу Националног парка, има знатно мање (због недовољно снега на нижим надморским висинама, недовољних висинских разлика, терена под шумом и др.). Алпско скијалиште као главни садржај туристичке инфраструктуре на Копаонику, конципирано је у виду јединственог, повезаног система жичара и алпских ски-стаза на територијама општина Рашка,

Брус и Лепосавић. Систем се ослања на десет сектора скијалишта, од којих осам залазе дубоко у територију Националног парка, а два захватају само његове мање периферне делове.

Полазећи од одрживог граничног капацитета простора, предлаже се концепција контролисане дисперзије садржаја, тј. да се размештај/дистрибуција смештајних капацитета ограничи на 18500 лежаја у висинској зони Националног парка Копаоник. Тежиште развоја и дистрибуције смештајних капацитета - око 30000 лежаја усмераваће се на насеља ван Националног парка, уз повезивање системима вертикалног транспорта са скијалиштем на Копаонику.

Планска поставка је да се садржаји туристичких комплекса у Националном парку предвиде за туризам, рекреацију и спорт високог квалитета и високе категорије смештаја и других садржаја. Концепција просторне организације туристичке понуде у Националном парку је са четири подцентра и једним туристичким пунктом Туристичког центра Копаоник (по један у општини Рашка и Брус и два заједничка на општинској граници), два пункта са планинарским камповима, више пунктова уз жичаре, и бачиштима укљученим у туристичку понуду. Укупан број туристичких лежаја и њихова дистрибуција по туристичким комплексима условљени су стеченим туристичким имиџом Копаоника и тражњом инвеститора и туриста да смештајни капацитети буду лоцирани непосредно уз алпско скијалиште (са најповољнијим теренима у Националном парку). Ограничење за даље повећање капацитета туристичког смештаја представља одрживи капацитет простора Националног парка који обезбеђује оптималну заштиту његових природних вредности. Стање изграђености и уређености простора Националног парка Копаоник показује изражен несклад између изграђености објеката (туристичких капацитета) и инфраструктурне и комуналне опремљености простора. Из тих разлога изградња инфраструктурних система и комунално опремање представља једну од основних поставки будућег развоја овог подручја.

Планска поставка је да ће развој туристичких насеља на подручју Просторног плана ван Националног парка омогућити смањене притиска на смештај у Националном парку и задовољавање потреба различитих социјалних група туриста и посетилаца Националног парка. Туристичких насеља по ободу Националног парка свој развој засниваће на целогодишњој понуди планинског спортско-рекреативног туризма, сеоског, ловног и других видова туризма, а тиме омогућити ревитализацију локалног становништва и насеља првенствено путем домаће радиности у туризму (приватни смештај и мањи пансионери, рационални и у краћем сезонском коришћењу). Концепција је да се туристичка насеља диференцирају на секундарне туристичке центре (укупно пет, по два у општинама Рашка и Брус и један у општини Лепосавић), туристичко-сеоска насеља (укупно четири, три у општини Рашка и једно у општини Брус), сеоска насеља са туристичком функцијом (укупно 12, од тога 7 у општини Рашка, 4 у општини Брус и једану општини Лепосавић) и туристичке пунктове (један етно-пункт у општини Рашка и више пунктова уз жичаре).

Концепција је да се планским решењима, подржаним различитим стимулативним мерама, омогући виши квалитет живота и атрактиван радни амбијент за задржавање и насељавање становништва на подручју ван граница Националног парка, пре свега понудом квалитетних и сталних радних места. То ће се омогућити развојем туристичке презентације вредности Националног парка и целогодишњих туристичких активности, док ће се развој туристичких капацитета и услуга одвијати како у Националном парку, тако и ван њега, са далеко већим могућностима за запошљавање и samozapoшљавање у насељима по ободу Националног парка. Затим унапређењем пољопривреде и развојем других активности у туристичким и другим насељима, развојем јавних служби и комуналним опремањем села са значајним функцијама, уз истовремено спровођење одговарајућих санационих програма у селима са негативним развојним тенденцијама.

4.2 Полазишта и принципи за релативизацију конфликтних интереса

За планирање и спровођење заштите и развоја подручја Просторног плана неопходно је релативизовати супротне интересе заштите природних вредности у односу на развој туризма и социоекономски развој локалних заједница.

Основни конфликт на подручју Националног парка се јавља између туризма и заштите природе и природних вредности. Полазећи од основних принципа за релативизацију конфликтних интереса развоја туризма и очувања заштићених природних вредности, утврђених од стране Федерације националних паркова Европе, основни циљеви планирања, управљања и мониторинга туристичких активности јесу:

- усклађивање с ограниченим капацитетом природних вредности, друштвених и културних компоненти животне средине за примање посетилаца;

- очување природних ресурса и редукција производње отпада;
- реализација нових развојних могућности туризма у очувању и унапређењу природног и културног наслеђа; и
- примена принципа одговорности за учињену штету и обезбеђења одговарајуће компензације.

Планирање и управљање развојем и уређењем туристичких центара и насеља на подручју Просторног плана би требало да се заснива на основном критеријуму унапређења инфраструктурне и комуналне опремљености, благовременог уређења грађевинског земљишта на локацијама и зонама планираним за изградњу, развоју скијалишта усклађеног са захтевима заштите природних вредности и природне средине.

Следећи основни конфликти се јављају између локалног становништва и заштите природних вредности и природне средине, као и између локалног становништва и туризма. Основни принцип за релативизацију ових конфликта је реализација користи за локалну заједницу:

- укључивањем локалног становништва, као најзаинтересованијег субјекта ефикасне заштите природних добара;
- доприносом локалној привреди промовисањем и коришћењем локалних производа и развојем вештина и знања становништва за презентацију природних вредности и туристичке активности; и
- успостављањем равнотеже између користи од туризма и других привредних активности кључних за одржање и развој локалне заједнице.

Реализација овог принципа подразумева предузимање низа акција, у првом реду, на реалном утврђивању капацитета пашно-ливадских површина за испашу и коришћење ресурса вода на подручју Националног парка за задовољење потреба локалног становништва. Повратни ефекти би били очување биокапацитета планинског простора и коришћење уређених пашњака и ливада за презентацију природних и културних вредности подручја у туризму. У области туризма примена принципа подразумева дисперзију туристичке понуде у насеља ван Националног парка, обједињавање с туристичком понудом у Националном парку и активирање потенцијала локалног становништва. Повратни ефекат би било смањење концентрације корисника на подручју Националног парка и притиска на коришћење простора, тј. смањење притиска на природне вредности и природну средину.

III ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ И ПРЕДЕОНИХ ВРЕДНОСТИ

1.1. Заштита подручја Националног парка

Просторним планом се ближе одређују следеће зоне заштите Националног парка Копаоник, утврђене Законом о националним парковима:

1) зона са режимом заштите I степена са тринаест (13) засебних просторних јединица означених као локалитети, које обухватају простор највреднијих и најочуванијих делова Националног парка (репрезенте вегетације Копаоника, станишта ретких и ендемичних биљака и животиња, значајне објекте геонаслеђа), **укупне површине 1470,9 ha²** (Табела III-1)¹, појединачне површине од 30 до око 500 ha и то:

1. „Барска река”, на територији општине Рашка, површине 87 ha, на државном земљишту; основну вредност локалитета чини велика разноврсност и богатство типова орографски и хидролошки условљене вегетације, са мозаично распоређеним шумским, ливадским и мочварним биљним заједницама; карактеристично је вертикално смењивање вегетације од смрчевих, буково-смрчевих, буково-јелово-смрчевих до чистих букових шума; посебно се истичу букове планинске шуме *Fagetum montanum luzuletosum* и *Fagetum montanum festucetosum drumeiae*; на локалитету се налази кратка деоница водотока Барске реке, а на јужној ивици локалитета, изван његове границе подигнута је шумарска кућа;

2. „Козје стене”, на територији општине Рашка, површине 485,9 ha; обухвата клисуру Самоковке, са обе стране реке, укључујући и стеновите одсеке Козјих стена са леве стране; истиче се сложеност флористичког и фитоценолошког састава, богатством ретких биљних врста и заједница и изузетном лепотом предела; хрптови и увале са различитим нагибима, експозицијама и педолошким покривачем омогућавају развој разноврсних шумских, пашњачких и ливадских фитоценоза, као и вегетације камењара; од посебне важности су реликтна заједница *Erico-Abieti-Piccetum*, затим већи број реликтних биљних врста, вегетација стена и травна вегетација на гребену Кукавице, са локалним ендемом *Viola kopaonicensis*; срећу се и бројне ретке врсте птица и инсеката, што локалитет квалификује као место од посебног орнитолошког значаја и станиште значајних инсеката; кроз локалитет протиче Самоковске река поред које је уређена шетна стаза; на локалитету су део Мијатовића јаза и археолошки локалитети Градина-Ђоров мост, део остатака средњовековног пута на Кукавици и трагови рударења у Самоковској реци;

3. „Јанкове баре”, на територији општине Рашка, површине од 106,7 ha, на државном земљишту; обухвата највећу тресаву на Копаонику, коју окружује смрчева шума; одликује се тресавским заједницама са маховинама рода *Sphagnum*; тресава је истовремено станиште ретких, ендемичних и реликтних биљних врста заштићених као природне реткости (*Potentilla palustris*, *Menyanthes trifoliata*, *Dachylorehiza bosnica* и друге); изузетну вредност представља заједница посебног екотипа смрче са тресетницом (*Sphagno-Piccetum*); на локалитету се налазе камене фигуре под називом Јанков брег; кроз локалитет и његовима ивицама пролази неколико некатегорисаних (шумских) путева;

4. „Самоковска река” – на територији општине Рашка, површине од 71,2 ha, на државном земљишту; основну вредност локалитета чине чисте смрчеве шуме и вегетација тресава; присутна су три најважнија типа шуме чисте смрче: *Piccetum abietis oxalidetosum*, *Piccetum abietis myrilletosum* и *Piccetum abietis hylocomietosum* која је од посебног научног значаја; локалитет представља станишта значајних инсеката (посебно из *Familia Carabidae*: *Trechus priapus serbicus* Apfelbeck, 1903., стеноендемична подврста Копаоника, *Trechus cardioderus balcanicus* Jeannel, 1927., балкански ендемит и *Trechus centralis* Nonveiller et Pavićević et Popović, 1994., стеноендемична Копаоника, из *Familia Staphulinidae*: *Gabrius* spec. nov., претпоставка о ендемичној врсти за Копаоник, истраживања у току и из *Familia Cerambycidae*: *Morimus funereus* Mulsant, 1863., на IUCN листи, у европској Црвеној листи, републичкој Уредби и књизи биодиверзитета бивше Југославије; у оквиру локалитета (одељење 96,

одсек „б“) је огледна површина Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ из Београда; североисточном ивицом локалитета протиче Самоковска река, југозападном ивицом иде државни (регионални) пут, а на северној ивици, ван граница локалитета, налазе се објекти постројења за пречишћавање вода за водоснабдевање туристичког центра;

5. „Вучак” - на територији општине Рашка, површине од 66,2 ha, на државном земљишту; основну вредност локалитета представља мешовита шума смрче и јеле (заједница *Abieti-Piceetum serbicum*) која је научно значајна због чињенице да јела даје одређени индикаторски значај овој шуми, а смрча је изван свог висинског појаса на Копаонику (1550-1750 мнв), у појасу букве и јеле, градећи заједницу са јелом без букве (којој не одговарају неки еколошки фактори); овај тип шуме погодан је за научно упоређивање са сличним типовима шуме на другим, еколошки различитим стаништима на Копаонику и Златару;

6. „Мркоње” – на територији општине Рашка, површине од 29,9 ha на државном земљишту; основну вредност локалитета представља климарегионална мешовита шума смрче, букве и јеле (*Piceo-Fago-Abietum*); као историјски најстарија у средњепланинском појасу, ова заједница представља рефугијум флоре, вегетације и читавих екосистема на високим планинама Србије; поред локалитета, на његовој северној страни, протиче Гобелска река;

7. „Гобелја”, на територији општине Рашка, површине 127,7 ha, на државном земљишту; локалитет се одликује високопланинским климарегионалним заједницама и специфичним заједницама остенака, које се постепено смењују (од шумске преко жбунасте до пашњачке), уз изразиту фитоценолошку разноврсност и већи број реликтних и ретких биљних врста; локалитет представља типичан рефугијум у коме своје станиште има глацијална реликтна врста рунолист (*Leontopodium alpinum*), уз друге бројне ендемичне и реликтне биљне врсте, као и разноврсне биљне заједнице (шумске, жбунасте, ливадске, пашњачке и заједнице камењара, сипара и стена); такође, представља и станиште значајних инсеката (посебно из *Familia Carabidae: Trechus priapus serbicus Apfelbeck, 1903.*, стеноендемична подврста Копаоника и из *Familia Cerambycidae: Morimus funereus Mulsant, 1863.*, на IUCN листи, у европској Црвеној листи); на локалитету се налази и објекат геонаслеђа - профил корнита контактеног појаса;

8. „Беле стене”, на територији општине Брус, површине 59,8 ha; већи део на државном земљишту, мањи део (ливаде и остенаци северно од старог пута Брзеће – Копаоник) на друштвеном земљишту у поседу ПТК „Копаоничанка”, које треба да се пренесе на коришћење НП „Копаоник“); локалитет обухвата узвишење Жљеб и стрме стране и одсеке Белих стена које се спуштају ка Гвоздачкој реци; представља један од најочуванијих и најатрактивнијих природних амбијената Копаоника са значајним геоморфолошким, геолошким, еколошким, орнитолошким, флористичким и фитоценолошким карактеристикама; његова основна обележја су изворност и очуваност природних станишта високопланинских предела са фрагилним екосистемима приоритетним у стратегији заштите биодиверзитета, богатство биљних врста и разноликост биљних заједница - ливада (*Brometum erecti*), камењара (*Carici humilis, Helianthemo-Ceclerietum latifoliae*), стена (*Edriantho-Sahifragetum porophullae helianthemocum cani*), шума (*Piceetum abietis moesiaceae*), субалпijske жбунасте (*Vaccinio-Juniperetum nanae*) и високе зелени (*Adenosilletea*), на различитим, мозаично распоређеним типовима станишта високопланинских предела (стене, сипари, камењари и планинске ливаде богате биљним врстама, као и ретким и ендемичним животињским врстама; на стенама се некад гнездио сиви соко и вероватно пузгавац, а са локалитета су ишчезли дивокоза и рунолист; на локалитету се налазе и станишта значајних инсеката (посебно из *familia Scarabaeidae: Geotrupes pinculatus Jekel, 1865.*, балкански ендемит и из *Familia Tettigonidae: Anterastesrbicus Brunner, 1882.*, балкански ендемит).

9. „Метође”, на територији општине Брус, површине од 117,6 ha, на државном земљишту; основне вредности локалитета су екосистемска разноликост биљних заједница, као и флористичка сложеност; због сложености и мозаичности микрорељефа, јавља се већи број различитих и веома интересантних смрчевих и букових заједница, вегетација остенака, као и низ ретких и реликтних врста; на локалитету су објекти геонаслеђа - профил мермерисаних кречњака и доломита, врело Гвоздац и гејзир Гвоздац; на локалитету се налази култно место Метође;

10. „Јелак” (Панићки јелак), на територији општине Брус, површине од 59,9 ha, на државном земљишту; основну вредност представља мешовита шумска заједница тисе и јеле (*Tahо-Abietum*); значај шумског екосистема је у аутохтоности настанка и микрорефугијалном станишту тисе (*Tahus bassata*), реликтне биљне врсте која се у НП „Копаоник“ налази само на овом месту; локалитет је и станиште значајних инсеката (посебно из *Familia Cerambycidae: Morimus funereus Mulsant 1863.*, на IUCN листи, у европској Црвеној листи); на локалитету се налази објекат геонаслеђа - профил мермерисаних кречњака и доломита;

11. „Дубока” - општина Брус, површине од 144,0 ha, на државном земљишту; основну вредност локалитета чини богатство биљних заједница, међу којима се издваја реликтна заједница букве са шашиком (*Seslerio-Fagum*), у оквиру које су издвојене две субасоцијације (*tupicum* и *ostruetosum*); за науку је посебно интересантна заједница са црним грабом (*Ostruo-Seslerio-Fagetum*, на Копаонику нађена једино на овом локалитету) и реликтна заједница планинског јавора са субалпском буквом (*Aceri heldreichii-Fagetum subalpinum*, ретка не само на Копаонику већ и у Србији); на локалитету су објекти геонаслеђа: профил са акордеон наборима и врело Дубоке, као и део археолошког локалитета Дубока; на локалитету се налази и деоница понорског водотока Дубоке;

12. „Јеловарник” – територија општина Брус, површине од 66,4 ha, на државном земљишту; главно обележје локалитету даје истоимени каскадни водопад висине 75 m; око водопада су шуме букве (*Fagetum montanum*), букве и смрче (*Piceo fagetum*), букве, смрче и јеле (*Piceo-Fago-Abietatum*) и смрчеве шуме (*Picetum ehcelsae*), које су климатонално условљене; изнад њих развијена је климарегионална заједница боровнице, ниске клеке и субалпске смрче, као и заједнице типца и метличасте власуље; на локалитету расте љиљан (*Lilium martagon*), заштићена биљна врста, као и орхидеја; карактеристичне птице на локалитету су планинска плиска (*Motacilla cinerea*), бела плиска (*Motacilla alba*), воденкос (*Cinklus cinklus*), сива сеница (*Parus palustris*), руси сврчак (*Lanius collurio*), царих (*Troglodytes troglodytes*), зимовка (*Purhula purhula*) и друге; представља и станиште значајних инсеката; на локалитету је објекат геонаслеђа - водопад Јеловарник;

13. „Суво Рудиште”, територија општине Брус, површине од 48,6 ha, на државном земљишту; локалитет представља типичан високопланински предео изнад зоне смрчевих шума са климарегионалном жбунастом заједницом боровнице, ниске клеке и субалпске смрче и заједницом типца и метличасте власуље; представља станиште значајних инсеката (посебно из *Familia Carabidae*: *Trechus griapus serbicus* Apfelbeck, 1903., стеноендемична подврста Копаоника и из *Familia Staphulindae*: *Lathrobium koraunikanum* Rambousek, 1928., ендемит Србије); на локалитету су објекти геонаслеђа - цирк Крчмар и извор Крчмар вода.

Табела III-1: Биланс површина у I степену заштите

Врста просторне јединице	Ознака	I степен заштите (назив)	Површина (ha)
Локалитет	1.	Барска река	87,0
	2.	Козје стене	485,9
	3.	Јанкове बारे	106,7
	4.	Самоковска река	71,2
	5.	Вучак	66,2
	6.	Мркоња	29,9
	7.	Гобелја	127,7
	8.	Беле стене	59,8
	9.	Метође	117,6
	10.	Јелак	59,9
	11.	Дубока	144,0
	12.	Јеловарник	66,4
	13.	Суво рудиште	48,6
Свега			1470,9
Простори на којима се примењује режим заштите II степена	Некатегорисани путеви и уређене пешачке стазе, археолошка налазишта и други локалитети са културним вредностима, објекти геонаслеђа		-40,00
УКУПНО			1430,9

Планска решења за зону са режимом заштите I степена усмерена су ка очувању и спонтаној рестаурацији „дивљине” за научне, образовне и општекултурне потребе, без привредних активности, коришћења природних ресурса и са ограниченом посетом.

Из зоне са режимом заштите I степена изузимају се простор постојећих некатегорисаних, превасходно шумских путева, уређених пешачких стаза и других постојећих елемената рекреативне инфраструктуре и презентације природних вредности, простор од интереса за заштиту објеката културног наслеђа и народног градитељства и простор од интереса за заштиту објеката и појава геонаслеђа, укупне површине 40 ha. На тим просторима примењује се режим заштите II степена примерен потребама истраживања, конзервације, уређења и презентације природних добара и културних вредности.

2) зона са режимом степена заштите II са следећим просторним јединицама: 1 предеона целина са три подцелине, 2 локалитета и 1 локалитет са две подцелине; углавном обухвата делове речних басена, односно изворишне челенке, речне долине и клисуре водотока у Националном парку, као и мање делове на високим планинским странама и гребенима; укупне површине **3600,4** ha, појединачне површине од 30 до 2570 ha (Табела III-2)², и то:

1. Предеона целина „Сливови Барске и Самоковске реке, Речице и Гобелске реке”, на територији општине Рашка, са три подцелине, укупне површине 3.078,6 ha, :

а) Подцелина 1a (Клисура Самоковке), површине 201,8 ha, обухвата клисуру Самоковске реке на делу који није под режимом заштите I степена у оквиру локалитета „Козје стене”;

б) Подцелина 1б (Гобелска река), површине 305,3 ha, обухвата долину Гобелске реке низводно од локалитета са режимом заштите I степена „Гобела”, са којим се непосредно граничи на јужној страни, а окружује и локалитет „Мркоње“ са режимом заштите I степена;

в) Подцелина 1в (Басен Самоковске и Барске реке), површине 2.571,5 ha, обухвата изворишни део слива односно басен Самоковске реке, односно Равни Копаоник и басен Барске реке;

2. Локалитет „На Панчићевом врху”, на територији општине Брус и Рашка, површине 28,9 ha, обухвата високопланинске пашњаке на северним падинама Сувог рудишта, североисточно од Панчићевог врха;

3. Локалитет „Дубока”, на територији општине Брус, површине 167,5 ha, обухвата средњи део долине реке Дубоке који није под режимом заштите I степена у оквиру истоименог локалитета „Дубока”;

4. Локалитет „Јарам - Брзећка река”, на територији општине Брус, са две подцелине, укупне површине 268,6 ha:

а) Подцелина 4a (Јарам), површине 59,1 ha, обухвата изворишни део клисуре Брзећке реке, између локалности Гвоздац, Широки до и Велики до; насеверу и истоку граничи се са локалитетима „Беле стене“ и „Метође” под режимом заштите I степена;

б) Подцелина 4б (Брзећка река), површине 209,5 ha, обухвата доњи део клисуре Брзећке реке, између Оштре чуке на десној и Врлетнице и Брегова на левој страни долине; на југозападној страни граничи се са локалитетом „Јелак” под режимом заштите I степена;

5. Локалитет „Панчићев врх”, на територији општине Брус, површине 56,8 ha, обухвата планинске пашњаке на североисточној страни Сувог рудишта, источно од Панчићевог врха, изнад изворишне челенке потока Јеловарник.

Табела III-2: Биланс површина у II степену заштите

Врста просторно јединице	Ознака	II степен заштите (назив)	Површина (ha)
Предеона целина	1.	Сливови Барске Самоковске реке, Речице и Гобелске реке	3.078,6
	Подцелина 1a	Клисура Самоковке	201,8
	Подцелина 1б	Гобелска река	305,3
	Подцелина 1в	Басен Барске и Самоковске реке	2.571,5
Локалитет	2.	На Панчићевом врху	28,9
	3.	Дубока	167,5
	4.	Јарам – Брзећка река	268,6
	Подцелина 4a	Јарам	59,1
	Подцелина 4б	Брзећка река	209,5
	5.	Панчићев врх	56,8
			Свега
Остале површине у II степену заштите	Објекти геонаслеђа – геолошки, геоморфолошки и хидролошки споменици природе, станишта ретких и ендемичних биљака и животиња, хранилишта, археолошка налазишта, објекти народног градитељства и знаменита места)		+120,00
		Укупно	3720,4

На подручју Националног парка, изван просторних јединица са режимом заштите II степена (односно у оквиру зона са режимом I и II степена) резервише се простор за потребе заштите, презентације и уређења локалитета са објектима геонаслеђа (геолошким, геоморфолошким и

хидролошким), односно споменика природе, затим станишта строго заштићених врста и локалитета од значаја за заштиту фауне, као што су хранилишта и друго, археолошких локалитета и других места и објеката са културним вредностима, укупне оријентационе површине 120 ha, на којима ће се примењивати режим заштите II степена. Ови локалитети ће се прецизније просторно идентификовати планом управљања Националног парка, којим ће се утврдити и мере њиховог очувања, презентације и уређења и функционисања.

Предлаже се да се за два споменика природе у границама Националног парка (стабла јеле и смрче у Гобелској реци, општина Рашка), проглашена општинским одлукама 1997. године, преиспита формални заштитни статус, односно од стране Завода за заштиту природе предложи укидање тих аката, а очување и презентација ових споменика-стабала, која се налазе у зони са режимом заштите II степена, врши кроз редовне активности управљача НП „Копаник“.

Планска решења за зоне II степена заштите су усмерена ка очувању и унапређењу стања шума, станишта посебно значајних дивљих врста и њихових заједница, оптималном управљању популацијама тих врста, очувању и презентацији репрезентата гео-наслеђа, очувању и складном уређењу целине амбијенталних вредности (стара сеоска насеља, објекти и облици традиционалног градитељства и живота, очување интегритета простора у којима се налазе споменици културе, археолошка места и културно-историјске целине).

3) зона III степена заштите, обухвата преостали део Националног парка (који није обухваћен зонама I и II степена заштите), површине **7007,9 ha**; ова зона располаже вредностима предеоног, биолошког и геодиверзитета, првенствено је у функцији обезбеђења целовитости подручја Националног парка, и на којој се предвиђају селективно и ограничено коришћење природних ресурса, активности на развоју функција, очувању и презентацији вредности Националног парка, очувању и унапређењу животне средине и културно-историјских вредности, изградња и одржавање туристичке инфраструктуре и супраструктуре, изградња друге пратеће инфраструктуре, побољшање економског стања и услова живота локалног становништва, развој других делатности заснованих на принципима одрживости.

Укупна површина под режимом заштите I степена износиће 1470,9 ha (12% простора под заштитом природних вредности), са режимом заштите II степена 3600,4 ha (30%), док ће доминантни део заштићеног простора, на површини 7007,9 ha (58%) бити у режиму заштите III степена. (Табела III -3).

Табела III-3: Биланс површина према зонама заштите Националног парка

Зоне заштите	%	Површина у ha
I- степен	12,2	1470,9
II- степен	29,8	3600,4
III- степен	58,0	7007,9
УКУПНО	100,00	12079,2

1.2. Заштита природних вредности на преосталом делу подручја Просторног плана

На преосталом делу подручја Просторног плана (ван обухвата Националног парка³) под заштитом остаје Споменик природе „Два стабла јавора - Крива Река”, старости око 300 година, у порти цркве Св. Петра и Павла (1170 m н.в.), КО Крива Река, општина Брус, проглашен општинском одлуком 1997. године.

Резерват „Равница”, на територији општине Рашка, у ГЈ „Кремићке шуме” нема статус званично проглашеног заштићеног подручја на основу закона којим се уређује заштита природе, већ је установљен просторним планом Националног парка из 1989. године за строги природни резерват са режимом заштите I степена. ЛП „Србијашуме” се у шумским основања и пракси газдовања опходи са том површином као резерватом. Предлаже се да се статус овог локалитета реши у поступку предвиђеним законом који уређује заштиту природе, на основу стручне валоризације и вредновања које ће обавити надлежна установа, Завод за заштиту природе Србије.

1.3. Режији заштите природних вредности

За утврђивање мера заштите односно забрана и ограничења радова и активности на деловима подручја Националног парка Копаоник са режимима заштите I, II и III степена меродаван је, на првом месту, члан 10. Закона о националним парковима којим је одговорност за утврђивање забрана и ограничења пренета на план управљања националним парком и прописе којима се уређује заштита природе (Закон о заштити природе и Уредба о режимима заштите). Те мере утврђују се планом управљања за конкретно подручје националног парка а споменути прописи представљају материјални извор права за њихово одређивање. План управљања нема слободу односно маневарски простор да забране и ограничења из тих прописа примени у либералнијем облику, али може, у стручном и правном оквиру који ће формирати субјекти израде и доношења плана управљања, имати строжије режиме заштите, сходно члану 35. ст. 13. Закона о заштити природе којим је утврђено да се у националном парку могу, „у складу са посебним законом, забранити радови и активности који су у режимима заштите из овог члана ограничени“. Такође, у члану 10. ст. 4. Закона прописано је да план управљања и просторни план националног парка не смеју бити у супротности. С обзиром да у вези доношења оба документа одлучује Влада Републике Србије (у првом случају кроз давање сагласности а у другом – доношењем уредбе о утврђивању просторног плана), није од посебног значаја који ће план прво бити израђен и усвојен. С обзиром да Просторни план Националног парка Копаоник претходи плану управљања, за успостављене зоне заштите Националног парка диференциране мере заштите, коришћења и уређења по режимима заштите утврђене су на основу акта о условима заштите природе који је издао Завод за заштиту природе Србије.

1.3.1. Режим заштите I степена

У Националном парку Копаоник, у просторним јединицама са режимом заштите I степена, прописују се следеће мере заштите:

а) забрана:

- коришћења природних ресурса и изградње објеката;

б) ограничавање других радова и активности на:

- научна истраживања и праћење природних процеса, укључујући и постављање средстава, односно инструмената и опреме за мерење, даљинско праћење и ауди-визуелно снимање,

- контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе,

- спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина,

- уклањање касетних бомби и других неексплодираних бојних средстава из НАТО бомбардовања,

- обележавање граница и природних и културних вредности,

- постављање средстава техничке заштите и видео надзора на границама.

На подручју Националног парка у зонама са режимом заштите I степена утврђују се најстрожије мере, забране и ограничења којима се искључују све активности у простору и коришћење природних ресурса, осим контролисаних активности научног рада, ограничене едукације, ограничене и контролисане презентације посетиоцима, спровођења заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност надлежног министарства. Посета у општекултурне рекреативне сврхе обавезно се одвија у пратњи овлашћеног лица управљача Националног парка, или самостално са посебном дозволом управљача.

Непокретности обухваћене режимом заштите I степена су у јавној, односно државној својини како би се овај режим могао спроводити.

1.3.2. Режим заштите II степена

У просторним јединицама са режимом заштите II степена, прописују се следеће мере заштите:

а) забрана:

- изградње индустријских и рударских објеката, асфалтних база, објеката за промет деривата нафте и течног нафтног гаса, ветрогенератора, соларних електрана и електрана на био-гас,
- изградње трговинских и занатских објеката, складишта, магацина и хладњача,
- изградње објеката туристичког смештаја, угоститељства, жичара, уређења алпских ски стаза и хелидрома,
- изградње сточарских и живинарских фарми и објеката за фармско гајење дивљачи,
- изградње стамбених и породичних објеката за одмор,
- експлоатације минералних сировина, тресета и материјала речних корита,
- примене хемијских средстава у пољопривреди и шумарству,
- преоравања природних травњака, уношења инвазивних алохтоних врста и уношења врста страних за дивљи биљни и животињски свет планине Копаоник у историјско доба;

б) ограничавање других радова и активности и то:

- делатности ловства на заштиту и унапређивање популација дивљачи и станишта, санитарни одстрел и одстрел дивљачи у случају непосредне угрожености живота и здравља људи и имовине,
- делатности заштите и одрживог коришћења рибљег фонда на унапређивање популација аутохтоних врста риба и риболов у научноистраживачке сврхе,
- делатност шумарства на мере газдовања шумама и шумским земљиштем утврђеним основом развоја шума којима се кроз правилне мере обнове и неге обезбеђује побољшање састава, структуре и здравственог стања шумских екосистема, заступљеност виших узгојних типова и већих дебљинских разреда и квалитет дрвета, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама, смањени обим сече и повећање времена опходње у односу на редовно газдовање шумама, редовно одржавање вештачки подигнутих састојина и сакупљања гљива, дивљих биљних и животињских врста без њиховог стављања у промет,
- изградња саобраћајне инфраструктуре на реконструкцију, рехабилитацију и одржавање постојећих јавних путева и објеката у функцији путева и изградњу и одржавање некатегорисаних путева,
- изградња туристичке рекреативне инфраструктуре на уређење пешачких, бициклистичких и нордијских ски стаза, стазе за узгој и осматрање дивљачи и сакупљање осталих шумских производа, видиковаца, одморишта, склоништа од невремена и дневних бивака;
- изградња остале инфраструктуре на одржавање и реконструкцију постојећих објеката водоснабдевања и одвођења отпадних вода и снабдевања електричном енергијом;
- изградња других објеката на мале објекте за потребе управљања Националним парком и заштите и презентације природних и културних вредности,
- преграђивање и регулација водотока и изградња хидроелектрана на одржавање постојећих преграда и водозавата, изградњу ниских брана за миниакумулације на Самоковској, Барској и Гобелској реци, односно њиховим саставницама и притокама, искључиво за потребе водоснабдевања и противпожарне заштите и некомерцијалне производње електричне енергије (за сопствене потребе управљача Националног парка).

Локалитет „На Панчићевом врху“, површине 28,90 ha, на територији општина Рашка и Брус, на коме је Законом о националним парковима утврђен режим заштите II степена, обухвата простор на коме постоје или су планиране жичаре и стазе од посебног значаја за повезивање јавног скијалишта као целине, објекти у непосредној функцији жичара и пратећој функцији одмора скијаша и других посетилаца, отворени коп напуштеног рудника и друге површине деградираних земљишта, са становишта природних вредности и могућности спровођења мера заштите не испуњава кључне услове очуване природе у облику полудивљине који важе за зону односно друге просторне јединице са режимом заштите II степена у Националном парку Копаоник. Из наведених разлога, државни органи и институције задужени или укључени у израду просторног плана посебне намене и плана управљања националног парка, као и детаљну катастарску идентификацију граница заштите, сагласни су да се у даљем поступку израде споменуте документације (просторног плана и плана управљања) локалитет „На Панчићевом врху“ третира сходно својим стварним природним обележјима и вредностима и постојећим и планираним антропогеним елементима, те да се у овом локалитету из мера режима заштите II степена изузме простор на коме постоје или су планиране ски

стазе и жичаре и објекат видиковца са рестораном у склопу излазне станице, уз услов његовог потпуног инфраструктурног опремања, посебно у погледу еколошки безбедне евакуације отпадних вода. У склопу одговарајућих измена закона требало би наведени проблем и формално до краја решити, тиме што ће овај локалитет стећи статус зоне Националног парка са режимом заштите III степена.

На подручју Националног парка у зонама са режимом заштите II степена успоставља се ограничено и строго контролисано коришћење природних богатстава и активности (изградње и коришћења) у простору у мери која не угрожава природна станишта, екосистеме и друге примарне вредности заштићеног подручја као што су геонаслеђе и предео. Зона са режимом заштите II степена подразумева управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације, презентације и укупног унапређења стања заштићеног подручја.

Дозвољена је планска и контролисана градња инфраструктуре и уређење простора за потребе презентације природних и културних вредности и рекреације, осим жичара и стаза алпског скијалишта, одржавање и реконструкција путева и комуналне инфраструктуре, електропривредних, водопривредних и шумарских објеката, уз обавезу контролисаног елиминисања чврстог отпада и обезбеђења санитарно безбедног прикупљања и евакуације отпадних вода, конзервација или обнављање бачишта, воденица и других објеката народног градитељства.

Омогућава се планско уређење простора за потребе јавног туристичко-рекреативног коришћења простора, чувања, одржавања и презентације вредности заштићеног подручја (објекти за чуваре, видиковци, еко-учионице на отвореном, надстрешнице за склањање од невремена - који се граде као рустични објекти, као и излетничке, риболовне, пешачке, планинарске и бицикличке стазе - уз постављање информативних пунктова и маркирање стаза, и друго).

Коришћење и уређење пољопривредног земљишта биће засновано на поштовању прописаних услова заштите и предузимања одговарајућих антиерозионих мера, пољопривредних активности усмерених ка заштити ливадско-пашњачких екосистема и валоризацији специфичних природних погодности за развој пашњачког сточарства, интегралне/органике производње воћа и местимично ретких врста жита, развој пчеларства и узгој ловне дивљачи.

Режим заштите II степена у газдовању шумама подразумева побољшање структуре, квалитета и здравственог стања састојина и јачање општекорисних функција шуме, које ће се детаљно утврдити планом управљања Националног парка, основама и програмима развоја шума Националног парка. Активности лова и риболова се ограничавају само на гајење и заштиту ловног и рибљег фонда. Дозвољено је коришћење локалних изворишта површинских и подземних вода за потребе водоснабдевања, уз обавезно установљавање зона и спровођење режима санитарне заштите изворишта у складу са Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/08).

Забрањује се експлоатација минералних сировина, формирање депонија комуналног отпада, испуштање опасних и штетних материја, као и вршење других радњи које могу угрозити вредности у зони са режимом заштите II степена Националног парка.

Прихватљивост наведених изузетака од забране изградње или вршење делатности и активности које се ограничавају конкретно се проверава кроз стратешку процену утицаја на животну средину за решења која су предмет Просторног плана, односно кроз друге на закону засноване инструменте у фази његове примене.

1.3.3. Режим заштите III степена

У просторним јединицама са режимом заштите III степена, прописују се следеће мере заштите:

а) забрана:

- изградње индустријских и рударских објеката, асфалтних база, ветрогенератора, електрана на био-гас и комерцијалних соларних електрана, услужних складишта, магацина, хладњача и викенд објеката;
- експлоатације минералних сировина, тресета и материјала речних корита,
- преоравања природних травњака, уношења инвазивних алохтоних врста,
- образовања депонија и других објеката за управљање отпадом;

б) ограничавање других радова и активности:

- изградње објеката на објекте туристичког смештаја, угоститељства и пратећих услуга и функција туристичког центра, изградњу скијашке инфраструктуре и уређење и одржавање ски стаза,

изградњу друге туристичке односно рекреативне, саобраћајне, електроенергетске и комуналне инфраструктуре, објеката за потребе управљања Националним парком и заштите и презентације природних и културних вредности, у складу са циљевима заштите и одрживог коришћења природних вредности, заштите животне средине и носећим капацитетом простора, а према просторном и урбанистичком плану и другој законом прописаној документацији и уз кључни принцип очувања и што мањег оштећивања и сече шуме при планирању, детаљном пројектовању и изградњи објеката и уређењу простора,

- делатности шумарства, ловства и заштите и одрживог коришћења рибљег фонда на редовно газдовање шумама и шумским земљишта, контролисано сакупљање и коришћење осталих шумских производа и дивљих врста гљива, биљака и животиња, заштиту и унапређење популација дивљачи и станишта и заштиту и унапређење популација аутохтоних врста риба уз активности рекреативног риболова, на стручно и научно верификован начин, према документима прописаним меродавним законима,

- делатности пољопривреде, првенствено на традиционално сточарство са пашарењем и кошењем природних и вештачких ливада, мање на воћарство и ратарство, уз препоруку минималне употребе вештачких ђубрива, као и избегавање или минималну употребу хемијских средстава за заштиту биља за чије је коришћење неопходна сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине.

На подручју Националног парка са режимом заштите III степена успоставља се селективно и контролисано газдовање природним ресурсима, са планском изградњом објеката и другим активностима у простору којима се не врши значајан неповољан утицај на квалитет животне средине, биолошку, геолошку и предеону разноврсност на подручју Националног парка.

У овом режиму омогућава се развој агроеколошке пољопривреде, заштита и унапређење шума, санитарни лов и рекреативни риболов уз еколошки одговорно и одрживо управљање популацијама дивљачи и аутохтоног рибљег фонда, планско уређење и комунално опремање туристичког центра и алпског скијалишта, планска изградња објеката туристичког смештаја (у складу са правилима утврђеним Просторним планом), техничке инфраструктуре, ловачких, шумарских и хидро-техничких објеката, електроенергетске, саобраћајне, водопривредне и телекомуникационе инфраструктуре.

Забрањује се изградња нових викенд и породичних кућа за одмор. Могућност за задржавање и озакоњење постојећих викенд куће утврђује се урбанистичким планом за туристички комплекс и део туристичког насеља на подручју Просторног плана у границама Националног парка из дела V 2.1. ових измена планског документа, односно детаљном разрадом у склопу наредних измена и допуна или израде новог Просторног плана. Услов за утврђивање могућности за задржавање и озакоњење викенд кућа је њихова пренамена у објекте за туристички смештај.

За све објекте који на било који начин могу да угрозе изданске и површинске воде, мора се обезбедити санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање или одвођење отпадних вода, што условљава реализацију канализационих система и одговарајућих ППОВ, односно, тамо где то није рационално ни изводљиво, изградњу и уређење непропусних септичких јама уз организовање службе која ће се старати о њиховом прањњу.

Чврсти отпад пореклом са подручја Националног парка одвози се и депонује изван тог подручја.

Експлоатација минералних сировина није дозвољена а отворени копови напуштених рудника ће се санирати и рекултивисати, односно уредити у складу са новим функцијама које се одреде за локалитете.

1.4. Заштита предеоних вредности

Мере заштите утврђене за зоне са режимом заштите I, II и III степена обезбеђују очување и унапређење структуре, разноврсности и естетике природних и полуприродних (руралних) предела. Антропогено измењени предели урбанизованих зона туристичког центра и алпског скијалишта, где се планирају и нове активности изградње објеката и уређења простора, биће под максималном пажњом у поступку усклађивања урбанистичких планова са Просторним планом и еколошког лиценцирања пројеката. Сеча шуме, деградација травних површина и ерозија земљишта на трасама скијашких стаза ће се свести на најмању могућу меру а изградња жичара и других објеката инфраструктуре прилагодити по врсти, величини и изгледу да би се спречила даља деструкција предеоног лика копаоничких врхова, гребена и превоја и планинских падина.

2. ТУРИЗАМ И РЕКРЕАЦИЈА

2.1. Капацитет простора Националног парка за туризам и рекреацију у односу на режиме заштите

Развој, уређење и коришћење подручја Просторног плана приоритетно су условљени критеријумима, условима и режимима заштите и културолошког коришћења Националног парка Копаоник. Критеријуми, услови и режими заштите и културолошког коришћења Националног парка засновани су на одрживом капацитету простора заштићеног подручја, у чијој евалуацији се синтетизују еколошке, културолошке, социјалне и економске компоненте одрживог развоја подручја Просторног плана. Одрживи капацитет у наведеном смислу представља максимални степен коришћења простора којим се минимизирају утицаји на природне и традиционално створене средине, а уз оптимално очување, унапређење и ревитализацију природних и непокретних добара, али исто тако и здравља и квалитета живота локалног становништва, његовог етно-идентитета, етно-традиције и производње у контексту развоја савременог планинског туризма и комплементарних активности.

Одрживи капацитет простора Националног парка мери се максималним бројем једновремених корисника који се у тренутку могу наћи у овом простору. Полазећи од осетљивости природних вредности на притиске туризма, планско опредељење је остварење већег капацитета простора у зимском периоду у односу на летњи период.

Одрживи капацитет простора Националног парка изражен је максималним збиром главних корисника - стационарних туриста/туристичких лежаја, дневних излетника (са подручја Просторног плана ван граница Националног парка и из ближег окружења) и запослених. Остали корисници - особље ЈП „Национални парк Копаоник”, истраживачи и др., малобројни су и уклапају се у главне кориснике. У зимском периоду, стационарни туристи деле се на алпске скијаше (који учествују са 70%) и нескијаше са нордијским скијашима (који учествују са 30%), дневни излетници се деле такође на алпске скијаше (70%) и нескијаше са нордијским скијашима (30%), а запослени се рачунају са 20% од броја стационарних туриста, уз додатни број запослених ван смештаја. Капацитет алпских скијаша у Националном парку одређен је на основу плана алпског скијалишта. У летњем периоду, стационарни туристи и дневни излетници претежно су монолитни, а број запослених рачуна се са 15% од броја стационарних туриста, уз додатни број запослених ван смештаја.

За одређивање граничног капацитета подручја Националног парка у зимском периоду усвојени су следећи нормативи: 1 корисник по хектару у зони са режимом заштите I степена ; 1,5 корисник по хектару у зони са режимом заштите II степена ; и 5,9 корисника по хектару у зони са режимом заштите III степена . Наведени нормативи су спроводиви, ако се кретање корисника (нордијских скијаша и ходача на крпљама) у режиму I степена заштите врши под надзором водича, док ће у режиму II степена заштите главни корисници бити нордијски скијаша, уз део корисника на крпљама, на запрежним саоницама и скијаша које вуку коњи. Алпско скијалиште није планирано у режиму II степена заштите (са изузетком кратких деоница ски-стаза и жичара на локалитету Панчићев врх), а у овом степену заштите није дозвољено ни коришћење моторних санки (сем за службене потребе). У режиму III степена заштите дозвољене су све планиране активности у оквиру прописаног капацитета простора. Применом наведених норматива, утврђени су следећи гранични капацитети простора у зимском периоду по установљеним зонама заштите Националног парка:

- у зони заштите I степена, на укупној површини од 1.470,9 ha - до 1.471 једновремени корисник;
- у зони заштите II степена на укупној површини од око 3.600,4 ha - до 5.384 једновремених корисника;
- у зони заштите III степена на укупној површини од 7.007,9 ha - до 41.145 једновремених корисника;
- укупно до 48.000 корисника.

Кориснике подручја Националног парка у зимском периоду чиниће:

- 18.500 стационарних туриста/лежаја у комплексима примарног Туристичког центра Копаоник (од тога 12.950 алпских скијаша, или 70% и 5.550 нескијаша и нордијских скијаша, или 30%);
- 25.500 дневних излетника са подручја Просторног плана ван граница Националног парка и из ширег окружења (од тога 17.850 алпских скијаша, или 70% и 7.650 нескијаша и нордијских скијаша, или 30%);

- 4.000 запослених (20% од броја лежаја и запослени ван туристичког смештаја).

У зимском периоду Национални парк ће користити укупно 30.800 алпских скијаша (капацитет из плана алпског скијалишта је 30.704 једновремених скијаша) и 13.200 нескијаша и нордијских скијаша. У Националном парку биће смештено 5% запослених (200, у оквиру туристичког смештаја). На подручју Просторног плана ван граница Националног парка биће смештено око 20.000 дневних излетника (у секундарним туристичким центрима и туристичким селима), а око 5.500 долазиће из ширег окружења. Туристички смештај на подручју Просторног плана ван граница Националног парка са око 70% чиниће комплементарни садржаји, исплативи за рад и у полусезони, а са 30% капацитети основног смештаја.

За одређивање граничног капацитета подручја Националног парка у летњем периоду усвојени су следећи нормативи: 0,5 корисника по хектару у зони са режимом заштите I степена; 1 корисник по хектару у зони са режимом заштите II степена; и 4,1 корисник по хектару у зони са режимом заштите III степена. Наведени нормативи применљиви су ако се кретање корисника у режиму заштите I степена (пешаци и планински бициклисти) врши искључиво под надзором водича, а у режиму заштите II степена (пешаци, планински бициклисти и јахачи) искључиво организовано (са или без водича), без употребе моторних возила са унутрашњим сагоревањем (сем за службене потребе, где такође треба тежити употреби возила са електромотором). У режиму заштите III степена дозвољене су све планиране активности у оквиру прописаног капацитета простора. Применом наведених норматива, утврђени су следећи гранични капацитети простора у летњем периоду по установљеним зонама заштите Националног парка:

- у зони заштите I степена, на укупној површини од 1.470,9 ha - до 736 једновремених корисника,;
- у зони заштите II степена на укупној површини од 3.600,4 ha - до 3.589 једновремених корисника;
- у зони заштите III степена на укупној површини од 7.007,9 ha - до 28.675 једновремених корисника;
- укупно до 33.000 корисника.

Кориснике подручја Националног парка у летњем периоду чиниће:

- 18.500 стационарних туриста/лежаја у комплексима примарног Туристичког центра „Копаоник“;
- 11.500 дневних излетника на подручју Просторног плана ван зоне Националног парка и ширег окружења;
- 3.000 запослених (15% од броја лежаја и запослени ван туристичког смештаја).

Туристички смештај од 18.500 лежаја на подручју Националног парка (постојећих и планираних) биће дистрибуиран на следећи начин (Табела III-1):

- Суво Рудиште - 12.000 (све у општини Рашка),
- Јарам - 800 (200 у општини Рашка и 600 у општини Брус),
- Сребрнац - 3.000 (све у општини Брус),
- Рендара - 2.500 (300 у општини Рашка и 2.200 у општини Брус), и
- пункт Запланина - 200 (све у општини Брус).

У летњем периоду Национални парк ће користити укупно 30.000 туриста. У Националном парку биће смештено 5% запослених (150, у оквиру туристичког смештаја).

На подручју Просторног плана ван граница Националног парка биће смештено око 9.000 дневних излетника (у секундарним туристичким центрима и туристичким селима), а 2.500 долазиће из ширег окружења. Већину туристичког смештаја на подручју Просторног плана ван граница Националног парка чиниће основни капацитети (Табела III-2).

2.2. Организација и уређење простора за функције Националног парка, туризам и рекреацију

Концепција програма и организације садржаја на подручју Просторног плана заснована је на одређењу за туризам, рекреацију и спорт као главну економску базу обухваћеног подручја и субрегионалног окружења, уз и примену режима заштите и културолошког коришћења Националног парка.

Према процени еколошког капацитета заштићеног простора, утврђен је лимит од око 18.500 лежаја туризма високе категорије на територији Националног парка, док је тежиште туристичког смештаја умерено на подручје Просторног плана ван граница Националног парка на коме је предвиђено око 30.000 лежаја. Развој туризма биће организован у примарном Туристичком центру Копаоник на територији Националног парка (18.500 лежаја у туристичким комплексима -

подцентрима Суво Рудиште, Јарам, Сребрнац и Рендара, као и у пункту Запланина), у секундарним туристичким центрима (26.000 лежаја у Јошаничкој Бањи, Лисини/Чајетини, Брзећу са Гочманцем, Кривој Реци и Белом Брду) и насељима са туристичком функцијом (4.000 лежаја) у на подручју Просторног плана ван граница Националног парка.

Програмом садржаја у функцији Националног парка, туризма и рекреације на подручју Националног парка утврђени су културолошки, туристички и други супраструктурни садржаји, по категоријама подцентра/комплекса, пунктова и појединачних објеката, уз распоред и основну структуру корисника и запослених граничног капацитета Националног парка.

Садржаји на подручју Националног парка по главним активностима, програмски се дефинишу следећим категоријама:

2.2.1. Садржаји у функцији управљања и презентације вредности Националног парка

Садржаји у функцији управљања очувањем, унапређењем и заштитом природе, природних вредности и непокретних културних добара Националног парка, научног истраживања и истраживачке едукације и презентације Националног парка путем посета, културних манифестација, стручне и популарне информатике, као и у функцији непосредног уређења и контроле вредности у режиму I и II степена заштите (претежно у летњем периоду), биће лоцирани у комплексу Суво Рудиште (Управа Националног парка и Визитор центар) и на пунктовима у оквиру Националног парка.

Ови садржаји у Националном парку обухватиће следеће организационе целине:

1. Управни садржаји Националног парка: Централна управа Националног парка са администрацијом - седиште ЈП Национални парк Копаоник, у туристичком комплексу Суво Рудиште; управни пунктови Националног парка; пунктови за контролно-чуварску службу који ће се утврдити планом управљања заштићеним подручјем, са препоруком да буду организовани у оквиру туристичког комплекса Рендара, као и на Кадијевцу и у Запланини; улазне станице Националног парка и службени улази (главне станице - изнад Брзећа и Јошаничке Бање, споредне станице - изнад Лисине и Криве Реке, службени улази - на свим улазима службених путева у Националном парку);
2. Истраживачки и истраживачко-едукативни садржаји Националног парка, укупног капацитета до 200 једновремених корисника: Истраживачки центар Националног парка у оквиру Визитор-центра у туристичком комплексу Суво Рудиште (са радним просторијама отвореног и затвореног типа, лабораторијама, мањим салама за скупове, информационо-документационим центром - библиотека, депо узорака, рачунски центар), информативно-пропагандним центром и одговарајућим техничким сервисом; и истраживачки пунктови Националног парка на подручју Националног парка који ће се утврдити планом управљања заштићеним подручјем, са препоруком да буду организовани у склопу управних пунктова на Рендари, Кадијевцу и у Запланини;
3. Културно-едукативни садржаји Националног парка са капацитетом до 600 једновремених посетилаца: Музеј Националног парка „Копаоник“ у оквиру Визитор-центра у туристичком комплексу Суво Рудиште, са репрезентативном поставком експоната посебних природних вредности и непокретних културних добара (флора и фауна, историја шумарства, етнографска збирка и друго), музејским обележјем живота и рада Ј. Панчића и арборетумом; Тематски музеј на аутентичном локалитету посвећен геологији и археологији старог рударења у галеријама затвореног рудника Суво Рудиште (у организационом саставу Визитор центра).

Уз управљање и остваривање очувања, заштите и унапређења вредности Националног парка, најзначајнија функција управне организације Националног парка (сада ЈП „Национални парк Копаоник“) је у организовању и реализацији презентације Националног парка јавности (како најширој - туристичко-рекреативној и локалној, тако и најужој - научно-истраживачкој и истраживачко-едукативној), преко Визитор центра и у сарадњи са стејкхолдерима у туризму. Предмет презентације је у анимирању, подстицању и омогућавању разумевања, уважавања, уживања и учешћа јавности у заштити и културолошком коришћењу вредности Националног парка. У том смислу, презентација Националног парка ће обухватити различите видове информисања јавности, едукације посетилаца и локалног становништва и друго. Сви видови презентације биће тематски организовани и прилагођени циљним групама посетилаца и локалном становништву. Информативно-едукативну презентацију Националног парка организоваће Визитор центар у комплексу Суво Рудиште - непосредно преко професионалних едукатора и водича и посредно у садржајима Визитор

центра, ради усмеравања посетилаца на локалитете, карактеристике, историјат и друге показатеље главних вредности Националног парка (упознавање са вредностима, проблемима њихове заштите, условима и могућностима партиципације у заштити и културолошком коришћењу и друго), као и вредности на преосталом делу подручја Просторног плана и његовог ближег окружења. Непосредна презентација вредности Националног парка одвијаће се по тематским програмима на различитим итинерерима према природним резерватима, споменицима природе, вредностима биодиверзитета, вредностима старих рудишта, етно-вредности бачишта и традиционалних села и друго, како на подручју Националног парка и преосталом делу подручја Просторног плана, тако и у окружењу подручја Просторног плана (средњевековна културна баштина, културне и верске манифестације и друго). За потребе презентације Националног парка биће обезбеђени диференцирани услови (зависно од степена заштите Националног парка) организованог/групног и индивидуалног приступа, кретања, одмора, панорамског и непосредног разгледања вредности Националног парка на планираним итинерерима, уз коришћење специјалних електричних возила, запрега, коња, планинских бицикала, шинске железнице и гондола, као и уз уређење стајалишта, заклона, видиковаца и друго. Презентација и уређење вредности Националног парка реализоваће се у складу са одредбама овог Просторног плана према посебном програму његове презентације. Садржаји у функцији презентације вредности Националног парка на подручју Просторног плана ван граница Националног парка обухватају у првом реду тематске музејске збирке - стари занати у Лисини, историјат коришћења термоминералних вода у Јошаничкој Бањи, етнографска збирка у Кривој Реци, флора, фауна и шумарство у Брзећу.

2.2.2. Садржаји туризма и рекреације у Туристичком центру на подручју Националног парка

Садржаји туризма, рекреације и спорта у оквиру Националног парка и примарног Туристичког центра Копаоник, намењени су посетиоцима Националног парка и осталим туристима и засновани су на целогодишњој понуди планинског спортско-рекреативног туризма, еколошког и других видова културолошког туризма у оквиру понуде туристичких комплекса/подцентра и туристичке понуде у простору.

Садржаји комплекса примарног Туристичког центра програмирани су за већи капацитет простора у зимском периоду, док се у летњем периоду рачуна са мањи бројем посетилаца, односно са 30 до 40% мањим степеном коришћења смештајних капацитета.

Туристички комплекси/подцентри обухватају: туристички смештај, спортско-рекреативне објекте и објекте јавних сервиса и служби (у функцији туризма - угоститељство, трговина, занатски сервис, здравство, управа, култура, забава и друго, у заједничкој функцији туризма и Националног парка - горска служба спасавања, комунални сервис, противпожарна служба, полицијска станица и друго, а непосредно у функцији Националног парка - претходно наведени посебни садржаји у склопу комплекса, насеља и пунктова на подручју Националног парка и на преосталом подручју Просторног плана). Садржаји супраструктуре у оквиру туристичке понуде у простору (на скијалиштима, излетничким стазама и друго) обухватају пунктове и објекте у склопу посебне - туристичке инфраструктуре.

Критеријуми за реализацију садржаја туризма Туристичког центра Копаоник на подручју Националног парка су: подизање стандарда постојећих и изградња нових објеката туристичког смештаја високог стандарда (хотели, апартмани и пансиони са 4. и 5. звездица, уз претварање постојећих одмаралишта и викенд кућа у апартмане и пансионе, односно заустављање даље изградње одмаралишних и викенд објеката, чиме се редукује постојећи број лежаја и омогућава контрола броја лежаја при изградњи осталих комплекса); подизање стандарда постојећих и изградња нових високо стандардних објеката јавних служби и сервиса, рекреације и спорта, у оквиру целогодишње понуде комплекса/подцентра и пунктова, од истовременог значаја и за функционисање Националног парка; подизање стандарда постојећих садржаја и остваривање високо стандардне туристичке понуде у простору (скијалишта, излетничке стазе и друго), истовремено у функцији развоја туризма и презентације Националног парка; организовање активности и уређење простора Националног парка за специфичне видове еколошке, етнолошке и спортско-рекреативне понуде у простору, уз специфицирање делова или целих туристичких комплекса и пунктова за такве видове понуде (етно село, истраживачки пункт и друго); повећање искоришћености туристичких капацитета (240 дана уз минимум 60% заузетости) кроз проширивање асортимана понуде и интензивнију обраду тржишта тражње; едукација свих запослених и корисника простора о одрживом развоју, заштити и коришћењу

Националног парка, односно подизање свести посетилаца и локалних становника о развојним ресурсима и вредностима Националног парка.

Садржајима примарног Туристичког центра Копаоник обухваћени су, поред већине корисника и активности у функцији научних истраживања и едукације, сви стационарни гости и дневни посетиоци Националног парка, којима се кроз активности туризма, рекреације и спорта, или паралелно са њима, презентују вредности Националног парка. За испуњење ових функција, активности и садржаја туризма, рекреације и спорта на подручју Националног парка у зимској сезони већег капацитета простора биће организовани по следећим целинама и програмима:

Туристички комплекс Суво Рудиште на територији општине Рашка

Туристички комплекс Суво Рудиште предвиђен је као главни подцентар високопланинског, примарног Туристичког центра Копаоник, са програмским нагласком на ексклузивном, високо комерцијалном туризму. У организационом погледу, комплекс се састоји из три подцеле: Суво Рудиште - центар (Пајино пресло, комплекс Министарства одбране и Крст), као подцелина I реда у средишњем делу комплекса (са главним смештајним, јавним и специјалним садржајима), као и две подцеле II реда - Марина Вода (са делом смештајних и наглашеним спортско-рекреативним садржајима) и Сунчана Долина (са делом смештајних и наглашеним спортско-рекреативним садржајима; на Репушким Бачијама је сервисно-комунални блок комплекса).

Као главни, поливалентни подцентар примарног Туристичког центра Копаоник, утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

1. Туристичких лежаја укупно 12.000, од тога 8.400 за скијаше (70%) и 3.600 за нескијаше и нордијске скијаше (30%) и то: у хотелима 2.400 лежаја (20%), у туристичким апартманима 7.200 лежаја (60%), у одмаралиштима 600 лежаја (5%), у одмаралишту специјалне намене 400 лежаја (3,3%), у пансионима 1.400 лежаја (11,7%);
2. Дневних излетника на скијалишту које гравитира комплексу - укупно 5.288, од тога 3.702 скијаша (70%) и 1.586 нескијаша и нордијских скијаша (30%);
3. Службених лежаја (5% од броја туристичких лежаја) - 600;
4. Запослених - укупно 2.680, од чега 2.400 у Туристичком центру (20% од броја туристичких лежаја), 80 у садржајима Националног парка и 200 у техничким сервисима, по 50% сталних и сезонских;

На грађевинском земљишту комплекса од 173 ha планирана је бруто густина насељености од око 69 стационарних корисника по хектару, а са запосленима око 85 корисника по хектару.

Јавни сервис и службе у комплексу биће диференцирани на:

- централне садржаје у подцелини Суво Рудиште - централни део (посебно саобраћај - аутобуска станица, рент-а-кар, централне гараже и паркинзи, занатски сервис - аутосервис, сервис спортске опреме и друго, здравство - здравствена станица са јединицом за издавање лекова, култура и забава - Визитор центар, поливалентна сала за позоришне и биоскопске представе, концерте и конгресе, библиотека, дискотека и друго, администрација - управа Националног парка, рецепција ТЦ, путничко-туристичка агенција, банка са мењачницом, пошта, станица милиције и друго, уз трговину, угоститељство и друго); и
- допунске садржаје - у подцелини Марина Вода (посебно паркинзи, гараже, сервис спортске опреме, омладински центар, рецепција ТЦ и друго, уз трговину, угоститељство и друго); у подцелини Сунчана Долина (посебно паркинзи и гараже, амбуланта, обданиште, рецепција ТЦ, уз трговину, угоститељство и друго); и у подцелини Репушке Бачије (техничка база скијалишта, путна база, јединствени занатско-технички сервис, бензинска пумпа и економија комплекса);

Од спортско-рекреативних садржаја на Сувом Рудишту су предвиђени: терени за мале спортове (мали фудбал, рукомет, кошарка, одбојка, тенис), терени за забаву одраслих и деце (ролер полигон, куглана, мини-гольф, дечија игралишта и друго) у летњем периоду; терени и беби лифтови за школе скијања, дечија санкалишта и клизалишта за децу и одрасле у зимском периоду; целогодишњи мањег и терминал летњих јахачких тура и друго. У непосредном окружењу комплекса предвиђене су и две мање смучарске скакаонице, вишенаменска мала акумулација „Црвено језеро” са аква-програмом и друго;

Комплекс се наслања на гравитирајуће скијалиште са капацитетом од око 12.100 једновремена скијаша у секторима 1, 2, 4, 5 и 7 алпског скијалишта на подручју Националног парка, са полазиштима 12 жичара (8 постојећих и 4 планиране) и исходиштима алпских ски-стаза. У склопу

комплекса предвиђено је неколико полазишта/терминала нордијских ски-стаза (у зимском периоду), односно излетничких и планинарских стаза (у летњем периоду).

Интензивном, добрим делом бесправном изградњом концентрисаном у подцелини Суво Рудиште - центар, противно одредбама важећег Просторног плана Националног парка Копаноник дошло је до прекорачења претходно планираног граничног броја лежаја и њихове планиране структуре (са посебно високим учешћем одмаралишта и викенд изградње/доградње), уз озбиљно заостајање изградње планираних јавних садржаја и инфраструктуре. Зато се забрањује изградња у комплексу преко планираног капацитета, а приоритетни задаци његовог уређења су у санацији и трансформацији туристичког смештаја, као и у комплетирању садржаја јавних служби, сервиса и инфраструктуре, ради подизања и уједначавања стандарда комплекса и намене објеката високо комерцијалној понуди. У том смислу повећаће се површине и квалитет смештаја по лежају, уз смањење броја лежаја на планирани капацитет, а одмаралишта и дограђене викенд куће ће се пренамењивати у гарни-хотеле, туристичке апартмане и пансионе (при чему се недограђене викенд куће на Пајином преслу могу доградити само у функцији комерцијалног најма). Истовремено ће се комплетирати садржаји рекреације, спорта, забаве, јавних служби, сервиса и инфраструктуре (посебно канализације, саобраћајница, гаража, паркинга и друго).

Битан развојни фактор гравитирајућег скијалишта и комплекса представљају планиране кабинске жичаре Брзеће/Бела река-Караман гребен-Суво Рудиште и Чајетина-Суво рудиште (као транспортне и скијашке жичаре), од посебног значаја за отварање нових улаза у скијалиште, чиме се растеређују садашњи скијашки улази у комплексу Суво Рудиште. Посредан значај у истом смислу има и планирана кабинска жичара Бело Брдо-Суво Рудиште.

Посебну специфичност комплексу ће дати Визитор центар Националног парка, како својим садржајима и активностима на Сувом Рудишту, тако и својим специфичним програмима понуде у простору ради презентације вредности Националног парка.

Туристички комплекс „Јарам“

Туристички комплекс „Јарам“ предвиђен је као специјализована подцелина примарног Туристичког центра Копаноник са смештајном, рекреативном и спортском наменом. По свом програму, комплекс Јарма који се налази између Сувог Рудишта и Сребрнца, својим рекреативним и спортским функцијама комплетира понуду ове две подцелине. У погледу јавних садржаја, комплекс представља подцелину II реда. Комплекс је делимично изграђен са постојећим садржајима алпског скијалишта, као и транзитне инфраструктуре (државни пут, водовод, електродалековод, трафостаница и ТТ кабл).

Туристички комплекс Јарам утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

1. Туристичких лежаја укупно 800 од тога 560 за скијаше (70%) и 240 за нескијаше и нордијске скијаше (30%) и то: у спортском селу 200 лежаја (25%), општина Рашка, у етно-насељу 247 лежаја (30,9%), пансионима етно-насеља 39 лежаја (4,9%), у здравствено-рехабилитационом центру 224 лежаја (28%) и у комерцијалним услужно-туристичким садржајима 90 лежаја (11,3%), све у општини Брус;
2. Дневних излетника на скијалишту које гравитира комплексу 2.580, (од тога 1.806 скијаша или 70% и 774 нескијаша и нордијских скијаша или 30%);
3. Службених лежаја - 5% од броја туристичких лежаја – 40;
4. Запослених - у ТЦ 80 (10% од броја туристичких лежаја) и 20 у сервисима, укупно 100, од чега по 50% сталних и сезонских.

На грађевинском земљишту комплекса од 30 ha (21 ha у општини Брус и 9 ha у општини Рашка) планирана је бруто густина насељености од 27 стационарна корисника по хектару, а са запосленима 29 корисника по хектару.

Јавне службе и сервиси у комплексу обухватају: ресторан и ски-бифе уз полазишта ски-лифтова; садржаје угоститељства, трговине и сервиса; јавне паркинге, гараже, аутобуско стајалиште и ~~подземну~~ трасу шинског возила са стајалиштем у проширеном коридору државног пута.

Од летњих спортско-рекреативних садржаја на Јарму је предвиђен центар за припрему врхунских спортиста са комплексом отворених спортских борилишта (за фудбал, атлетику и мале спортове) на територији општине Рашка.

Комплекс се са капацитетом од 2.366 једновремених скијаша наслања на секторе 6. и 8. алпског скијалишта; на комплексу у оквиру општине Брус су полазишта 2 постојећа ски-лифта и исходишта алпских ски-стаза, са планираном везном пасарелом преко државног пута; на територији

општине Брус планиран је и терминал санкашке стазе (долазак са излазне станице жичаре на Вучаку и полазак према Брзећкој реци); кроз комплекс је предвиђен транзит нордијских ски-стаза, односно летњих излетничких и планинарских стаза.

Туристички комплекс Сребрнац

Туристички комплекс Сребрнац предвиђен је као поливалентна подцелина ТЦ Копаоник са јавним садржајима I реда за специјализоване комплексе Јарам и Рендара. Међу садржајима јавних служби и техничких сервиса посебно су значајни садржаји саобраћаја, скијашке и путне техничке базе, поливалентне сале и угоститељства. Од спортско-рекреативних садржаја посебан значај имаће алпско скијалиште и објект ледене хале. Битан развојни фактор скијалишта и комплекса представља планирана кабинска жичара Брзеће-Брегови-Сребрнац (као транспортна жичара на целој дужини и скијашка жичара од Брегова до Сребрнца). Изградња комплекса започета је подизањем хотела „Сребрнац” са пратећим садржајима и инфраструктуром (паркинг, водовод, канализација са уређајима за пречишћавање отпадних вода, далековод, трафостаница, оптички кабл).

Туристички комплекс Сребрнац на територији општине Брус утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

1. Туристичких лежаја укупно 3.000, од тога 2.100 за скијаше (70%) и 900 за нескијаше и нордијске скијаше (30%) и то: у хотелу (постојећи хотел „Сребрнац”, уз доградњу) 300 лежаја (10%), у конгресно-хотелском комплексу (са конгресним центром и хотелом) 600 лежаја (20%), у хотелско-апартманском комплексу (смештајни објекти хотела и апартмана), 1.950 лежаја (65%), у пансионима уз скијалиште (у функцији FIS полигона) 100 лежаја (3,3%), у одмаралишту Путне базе 50 лежаја (1,7%);
2. Дневних излетника на скијалишту које гравитира комплексу 5.327, од тога 3.729 скијаша (70%) и 1.598 нескијаша и нордијских скијаша (30%);
3. Службених лежаја - 5% од броја туристичких лежаја - 150 у ТЦ и 50 у техничким сервисима, укупно 200;
4. Запослених - у ТЦ 600 (20% од броја туристичких лежаја) и 100 у техничким сервисима и коњичком клубу, укупно 700, од чега по 50% сталних и сезонских.

На грађевинском земљишту комплекса од 45 ha планирана је бруто густина насељености од око 67 стационарна корисника по хектару, а са запосленима око 82 корисника по хектару;

Јавне службе и сервиси у комплексу обухватају: конгресни центар (у склопу конгресно-хотелског комплекса); централне јавне садржаје у оквиру јавног грађевинског земљишта и на осталом грађевинском земљишту у подцелинама смештаја (посебно саобраћај - аутобуска станица, рент а кар, јавни паркинзи и гараже; здравство и старање о деци - здравствена станица са јединицом за издавање лекова и обданиште; култура и забава - поливалентна сала са дискотеком, планирани културни и забавни садржаји у саставу хотела „Сребрнац”; администрација - рецепција ТЦ Копаоник, путничко-туристичка агенција, банка са мењачницом, пошта, пункт милиције и друго; угоститељство - ексклузивни ресторан-видиковац, уз остале угоститељске објекте и објекте трговине; технички сервиси - техничка база скијалишта са гаражама табача, механизација путне базе, аутосервис, сервис спортске опреме и комунални сервис.

Од летњих спортско-рекреативних садржаја у оквиру комплекса туристичког смештаја предвиђени су: већа поливалентна сала у функцији спорта и рекреације (у оквиру хотелско-апартманског комплекса, са салом за мале спортове, трим кабинетом и друго), отворени терени за мале спортове (мали фудбал, рукомет, кошарка, одбојка, тенис), терени за забаву одраслих и деце - ролер полигон (са вучном жичаром у оквиру обухваћеног скијалишта), куглана, мини-голдф, дечија игралишта и друго; коњички клуб (са шталом за десет коња, мањжом и пратећим садржајима) у саставу хотелско апартманског комплекса, као и плазиште/терминал излетничких и планинарских стаза (на трасама нордијских ски-стаза); и планирани рекреативни садржаји у саставу хотела „Сребрнац”.

Комплекс се наслања на гравитирајуће скијалиште са капацитетом од 5.829 једновремених скијаша у секторима 6 и 8 алпског скијалишта, са исходиштем планиране гондолске жичаре Брзеће-Брегови-Сребрнац, полазиштима две постојеће жичаре и исходиштима алпских ски-стаза; на локалитету су планирани и: јавна ледена хала за клизање и хокеј, као и отворена клизалишта за децу и одрасле (у склопу ледене хале и хотелско-апартманског комплекса), два полигона ски-школа (са ски-теренима и два беби-лифта укупног капацитета од 200 једновремених корисника, у оквиру

обухваћеног скијалишта) и ски-клуб уз исходиште скијашког FIS полигона (у саставу пансиона); у склопу комплекса предвиђено је полазиште/терминал нордијских ски-стаза.

Туристички комплекс Рендара

Туристички комплекс Рендара предвиђен је као специјализована подцелина ТЦ Копаоник, са претежно спортско-коњичком комерцијалном наменом. У погледу јавних садржаја, комплекс представља подцелину II реда. Главну специфичност центра чине коњички центар (са реконструисаним постојећим и новим шталама за коње, мањежима и коралима), хиподром са гледалиштем и пратећим садржајима и коњичко етно-насеље.

Туристички комплекс Рендара на територијама општина Рашка и Брус утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

1. Туристичких лежаја укупно 2.500, од тога 1.750 за скијаше (70%) и 750 за нескијаше и нордијске скијаше (30%) и то: у пансионима, реконструкцијом и уређењем започетог викенд насеља - 300 лежаја (12%), територија општине Рашка, у хотелско-апартманској целини - 600 лежаја (24%), општина Брус, у апартманском насељу - 800 лежаја (32%), општина Брус, у централно-апартманском комплексу - 400 лежаја (16%), општина Брус, у коњичком етно-насељу - 400 лежаја (16%), општина Брус.
2. Дневних излетника на скијалишту које гравитира комплексу 7.619, од тога 5.333 скијаша (70%) и 2.286 нескијаша и нордијских скијаша (30%);
3. Службених лежаја - 5% од броја туристичких лежаја - 125 у ТЦ и 25 у коњичком центру и на хиподрому, укупно 150;
4. Запослених - у ТЦ 380 (15% од броја туристичких лежаја) и 90 у коњичком центру и на хиподрому, укупно 470, од чега по 50% сталних и сезонских;
5. Коња у шталама коњичког центра – 100.

На грађевинском земљишту комплекса од 40 ha (35 ha на територији општине Брус и 5 ha на територији општине Рашка) планирана је бруто густина насељености од око 63 стационарна корисника по хектару, а са запосленима око 74 корисника по хектару.

Сервиси и јавне службе у комплексу обухватају: допунске садржаје (гараже и паркинзи, коњички сервиси, сервис спортске опреме, управни и истраживачки пункт Националног парка, мања поливалентна сала у функцији културе и забаве, летња позорница, рецепција ТЦ и друго, уз садржаје угоститељства и трговине).

Од спортско-рекреативних садржаја на Рендари су предвиђени: коњички садржаји - коњички центар са шталама, мањежима, коралима и пратећим садржајима и хиподром са хелидромом, трибинама и пратећим садржајима испод трибина, мања поливалентна сала у функцији спорта и рекреације (са трим кабинетом, сауном и друго), отворени терени за мале спортове (мали фудбал, рукомет, кошарка, одбојка, тенис), терени за забаву одраслих и деце (куглана, дечија игралишта и друго) у летњем периоду; дечије санкалиште и отворено клизалиште за децу и одрасле у зимском периоду.

Комплекс се наслања на гравитирајуће скијалиште са капацитетом од 7.083 једновремена скијаша у секторима 9. и 10. алпског скијалишта. На комплексу су полазиште једне планиране и исходиште једне планиране жичаре, као о исходишта и полазишта алпских ски-стаза. Кроз комплекс је предвиђен транзит нордијских ски-стаза, односно излетничких и планинарских стаза

Започета бесправна викенд изградња на западном делу локалитета (територија општине Рашка) биће заустављена, а постојећи објекти биће трансформисани у апартманске и пансионске садржаје уз могућност функционалне доградње до планираног капацитета лежаја (док се постојећи објекти који задрже функцију викенд кућа не могу дограђивати).

Туристички пункт Запланина

Туристички пункт Запланина предвиђен је као излетничко - службени локалитет ТЦ Копаоник, са претежно зимском наменом, као врло значајан улаз у алпско скијалиште из правца Брзећа (са исходиштем спуст-стазе), односно као целогодишњи пункт у функцији Националног парка. Налази се ван туристичких комплекса.

Туристички пункт Запланина на територији општине Брус утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

1. Смештајни капацитет - 200 лежаја, првенствено за истраживаче Националног парка, у пансиону уз управни и истраживачки пункт Националног парка, од тога 140 за скијаше (70%) и 60 за нескијаше и нордијске скијаше (30%);
2. Дневних излетника на скијалишту које гравитира пункту 4.686, од тога 3.280 скијаша (70%) и 1.406 нескијаша и нордијских скијаша (30%);
3. Службених лежаја - 5% од броја туристичких лежаја - 10 у оквиру ТЦ и 15 у техничком сервису скијалишта, укупно 25;
4. Запослених - у ТЦ 20 (10% од броја туристичких лежаја) и 30 у техничком сервису скијалишта, укупно 50, од чега по 50% сталних и сезонских.

На грађевинском земљишту пункта од 5 ха планирана је бруто густина насељености од 40 стационарних корисника по хектару, а са запосленима око 50 корисника по хектару.

Сервиси и јавне службе пункта обухватају: допунске садржаје (гаража и паркинг, сервис скијалишта, сервис спортске опреме, управни и истраживачки пункт Националног парка, основни садржаји угоститељства и снабдевања).

Пункт се наслања на гравитирајуће скијалиште са капацитетом од 3.420 једновремених скијаша у секторима 1. и 3. алпског скијалишта, са полазиштима две планиране жичаре и исходиштима алпских ски-стаза.

Остали туристички пунктови

На подручју Националног парка, ван туристичких комплекса, а у склопу примарног Туристичког центра Копаоник, предвиђени су и следећи мањи пунктови са ски-ресторанима:

- пунктови на планираним кабинским жичарама: полазна станица у Лисини, међустаница и излазна станица кабинске жичаре „Треска”, излазна станица „Суво Рудиште” и међустаница 3. „Мали Караман” кабинске жичаре „Брзеће/Бела река” (заједнички пункт и за излазну станицу постојеће седежне жичаре „Мали Караман”) и међустаница Брегови кабинске жичаре Брзеће - Сребрнац;
- пунктови на планираним седежним жичарама: полазна станица жичаре „Марина вода - Вучак”; полазна станица жичаре „Струга”;
- пункт на постојећој жичари „Панчићев врх“ предвиђеној за реконструкцију - полазна и излазна станица;
- пунктови на постојећим жичарама: излазна станица жичаре „Крст”; излазна станица жичаре „Караман гребен” и „Дубока 2” (заједнички пункт); полазна и излазна станица жичаре „Гобелја”; полазна станица жичаре „Сунчана долина”, са вишеетажном гаражом и ски рестораном на последњој етажи;
- на станицама постојећих жичара на којима су лоцирани постојећи ски ресторани, није предвиђена нова локација за ски ресторан;
- посебан пункт уз излазне станице постојеће и планираних жичара „Гобелја“ конципиран као видиковац и меморијални објект посвећен Стефану Немањи (плато са панорамским дурбинима и информативним паноима, сала за аудио и видео презентације и меморијални објект С. Немање);
- планинарски логор Гарине - камп за шаторе капацитета до 100 корисника, са основним пратећим садржајима, приближно на средокраћи главног трансверзалног планинарског правца преко Копаоника (између два главна улаза у Национални парк); и
- пункт „Ђоров мост“ (планинарски клуб са кампом капацитета 50 корисника, рестораном и рибњаком).

Туристичко-пословни, службено-пословни и специјални садржаји

1. Бачишта - специфични облици излетничке рекреације, угоститељства и трговине, у спрези са сточарством и домаћом радиношћу

На подручју Националног парка предвиђено је обнављање четири стара бачишта, на површинама грађевинског земљишта од по око 1ха (укупно 4 ха), начелно за по 30 крава (укупно 120 крава) и 300 оваца (укупно 1.200 оваца), са по пет запослених (укупно 20 запослених) и капацитетом до 100 једновремених посетилаца (укупно 400 једновремених посетилаца), са смештајем и радним просторијама запослених, као и са затвореним и отвореним сточарским објектима). Предвиђена су ради очувања и туристичке валоризације сезонских (летњих) сточарских етно-садржаја, са функцијама примарне прераде млечних и других сточарских сировина, као и њиховог трговачког и угоститељског пласмана на излетничким/планинарским стазама транзитних туриста/излетника, на

следећим аутентичним локалитетима: Гвоздац, Кадијевац и Мека преседла (општина Рашка) и Беђировац (општина Брус). Сва бачишта лоцирана су на пашњачким површинама чији биолошки капацитет у радијусу бачишта одговара броју грла стоке за летњи период. Пашњачке површине бачишта и остале површине пашњака на подручју Националног парка (односно пољопривредног и необраслог шумског земљишта) користиће се за прегонску испашу стоке из подпланинских села по спољном ободу Националног парка, у складу са Програмом развоја пољопривреде Националног парка.

2. Службени/привредни садржаји - објекти и опрема у функцији заштите и презентације Националног парка, као и помоћни/службени објекти за потребе привреде и друго.

Ови садржаји дисперзовани су на подручју Националног парка као појединачни мањи објекти без идентификације локације. То су објекти и опрема у функцији истраживања, заштите, контроле и презентације Националног парка (мерна места, маркација стаза, информативне табле, одморишта и друго), као и помоћни објекти за потребе прегонске испаше стоке (летњи торови са надстрешницама), специјализованог ратарства (склоништа са оставама репроматеријала и алата), шумарства (шумске куће, лугарнице, расадници), узгоја дивљачи и рибе (хранилишта, склоништа, мрестилишта), водопривреде, чисте енергетике (водозхвати и цевоводи за мале хидроелектране и друго), саобраћаја, заштите од елементарних непогода (склоништа) и друго;

3. Садржаји специјалне намене - у надлежности Војске Србије и телекомуникација

Задржавају се постојећи садржаји специјалне намене у оквиру комплекса Суво Рудиште (на парцели од 5 ha) и на Панчићевом врху (13 ha), као и постојећи телекомуникациони садржаји на Гобелји, Вучаку и другим узвишењима (укупно 0,04 ha).

Биланси програма комплекса примарног Туристичког центра Копаоник на подручју Националног парка приказани су у табелама III-4 и III-5 :

Табела III-4. Биланс програма туристичких комплекса на подручју Националног парка у зимској сезони

Локалитети	Број лежаја			Број дневних излетника на гравитирајућем скијалишту комплекса			Једновременскијаши	Дистрибуција скијаша по секторима скијалишта		Запослени	Служб. леж.
	укупно	скијаша	нескијаша	укупно	скијаша	нескијаша		укупно			
Суво Рудиште	12.000	8.400	3.600	5.288	3.702	1.586	12.102	1, 2, 4,	5, 7	2.680	600
Јарам	800	560	240	2.580	1.806	774	2.366	6, 8		100	40
Сребрнац	3.000	2.100	900	5.327	3.729	1.598	5.829	6, 8		700	200
Рендара	2.500	1.750	750	7.619	5.333	2.286	7.083	9, 10		470	150
Запланина	200	140	60	4.686	3.280	1.406	3.420	1, 3		50	25
Укупно	18.500	12.950	5.550	25.500	17.850	7.650	30.800			4.000	1.015

Табела III-5. Структура туристичких лежаја на подручју Националног парка

Општина	Туристички лежајеви															
	укупно		хотели		хот. -апарт. садржаји*		апартмани		одмаралишта		пансионски		етно-село		спортско село	
	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%
Рашка	12.500	67,6	2.400	72,7	-	-	7.200	85,7	1.000	95,2	1.700	79,8	-	-	200	100
Брус	6.000	32,4	900	27,3	2.774	100	1.200	14,3	50	4,8	429	20,2	647	100	-	-
Укупно	18.500	100	3.300	100	2.774	100	8.400	100	1.050	100	2.129	100	647	100	200	100

* у хотелско-апартманске садржаје укључено је и 224 лежаја здравствено-рекреативног центра на Јарму у општини Брус

2.2.3. Садржаји туризма и рекреације на подручју Просторног плана ван граница Националног парка

Садржаји туризма и рекреације различитих категорија који ће задовољити потребе различитих социјалних група корисника на подручју Просторног плана ван граница Националног парка представљаће главну материјалну основу развоја поткопаоничких насеља. Намењени су туристима и посетиоцима Националног парка и засновани на целогодишњој понуди планинског спортско-рекреативног туризма, сеоског, ловног и других видова туризма, у оквиру подпланинских секундарних туристичких центара и подпланинских села са туристичком функцијом (у првом реду по ободу Националног парка, а затим и осталих) и понуде у простору, у интеграцији са садржајима комплементарних локалних активности. Секундарни центри и села са туристичком функцијом обухватају: туристички смештај, спортско-рекреативне објекте и објекте јавних сервиса и служби (у заједничкој функцији туризма, Националног парка, локалног становништва и комплементарне привреде), а понуда у простору површине, пунктове и објекте у функцији скијалишта, излетничких и планинарских стаза, лова и риболова. Секундарни туристички центри и села са туристичком функцијом биће интегрисани у јединствену туристичку понуду Туристичког центра Копаоник.

Критеријуми за реализацију домаћинског туризма на подручју Просторног плана ван граница Националног парка су: адаптација, реконструкција или изградња „гостинске смештајне јединице” (смештај са шест лежаја и купатилом) и „гостинске куће” (смештај са шест лежаја, купатилом и дневним боравком) у оквиру постојећих кућа сеоског домаћинства, уз радно ангажовање 1-2 члана домаћинства; обавезно уклапање архитектуре „гостинских смештајних јединица” и „гостинских кућа” у етно-амбијент села; забрана викенд изградње у селима, односно изградња капацитета комерцијалног туристичког смештаја у интересу и под контролом села; опремање насеља комуналном инфраструктуром и садржајима јавних служби, сервиса, рекреације и спорта; повезивање насеља са окружењем, међусобно и са Националним парком друмским и шинским саобраћајницама и жичарама, ради омогућавања комфорне, целогодишње туристичке понуде; остваривање искоришћености капацитета од минимум 120 дана годишње (јануар и фебруар, јул и август) на основу проширења асортимана понуде и организованог маркетинга; организовано и званично/уговорно укључивање села и сеоских домаћинстава у обједињену туристичку понуду ТЦ Копаоник и у заштиту и презентацију Националног парка; радна мотивација, запошљавање и едукација локалног становништва, рехабилитација и унапређење локалне пољопривреде, организовање прераде и пласмана локалних производа и услуга на интерном и екстерном тржишту; формирање приватних сеоских пољопривредно-туристичких задруга као субјеката развоја са актуелним програмима ангажовања активног становништва; финансијска, кредитна, фискална и друге подршке од стране Републике, јавних предузећа, општина, комерцијалних субјеката и друго за производњу хране и формирање понуде сеоско-планинског туризма.

Развој туризма на подручју Просторног плана ван Националног парка биће заснован на следећим програмима секундарних туристичких центара, туристичко-сеоских насеља, сеоских насеља са туристичком функцијом и туристичких пунктова.

Секундарни туристички центри

Јошаничка Бања (општина Рашка)

Развој Бање заснован је на целогодишњем бањском туризму, уз услов његове интеграције са планинским туризмом Туристичког центра Копаоник и комплементарним локалним активностима пољопривреде, ловства, мале привреде и друго. У односу на функције Националног парка, Бања представља главну северозападну насељско-туристичку капију Националног парка. У функцији туризма на подручју Националног парка и подручју Просторног плана, у саставу комплекса Бање предвиђени су садржаји бањског и туристичког смештаја, бањских и насељских јавних служби, сервиса, рекреације и спорта, као и смештај за део запослених у ТЦ Копаоник (у складу са Програмом развоја Јошаничке Бање и Генералним планом Јошаничке Бање). Главну везу Бање са сектором 8. скијалишта у Националном парку представљаће планирана кабинска жичара Бања –Кокоровац - Вучак, у функцији транспорта целом дужином и у функцији скијања од Кокоровца до Вучака.

Секундарни туристички центар Јошаничка Бања на територији општине Рашка утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

- 5.000 туристичких лежаја (од тога: 100 или 2,0% у бањском стационару, 1.250 или 25,0% у хотелима, 1.500 или 30,0% у туристичким апартманима, 300 или 6,0% у одмаралиштима, 900 или 18,0% у пансионима и 950 или 19,0% у приватном смештају); запослених 500 (10% од броја туристичких лежаја) и 100 у бањским, јавним и спортско-рекреативним садржајима, укупно 600, од тога по 50% сталних и сезонских;
- јавни сервис и службе у функцији туризма - паркинзи и гараже, кружни електрични воз, трговина, угоститељство, технички сервис у функцији бањских, јавних, смештајних и спортско-рекреативних садржаја, бањски блок са терапеутско - рекреативним садржајима, терапеутски садржаји бањског стационара, бањско купатило и хамам, уређена етно-зона са етно-клубом, активирање етно-садржаја у засеоцима Чоловићи и Вучетићи, конгресни садржаји уз хотел, управа Бање, туристички клуб, Туристичка организација, рецепција ТЦ Копаоник и друго;
- од спортско-рекреативних садржаја предвиђени су: термо-акватички комплекс (са затвореним и отвореним термалним базенима, соларијумом и зимским клизалиштем), купалиште (отворени термални акваторији са плажом и соларијумом), рекреативно-забавни садржаји организовани у клубовима (пливачки, клизачки, сафари, коњички, бициклички, тенис, ски/ролер и друго), бањски парк, шетне и излетничке стазе.

Лисина - Чајетина (у функционалном саставу комплекса Суво Рудиште, општина Рашка)

Викенд насеље Лисина-Чајетина настало је кршењем одредби досадашњих просторних планова Националног парка Копаоник, будући да је обим изградње око десет пута већи од планираног и да се градило без плана и комуналне опреме. Због тога регулисање насеља представља велики проблем, а његови корисници озбиљно оптерећују саобраћај и скијалиште Сувог Рудишта. Решење је у заустављању сваке даље изградње док се не изврши санација насеља - планско комунално опремање, изградња неопходних садржаја јавних служби и сервиса, као и у трансформацији значајног дела викенд кућа у пансионе. На тај начин би се смањио притисак на изградњу комплекса Суво Рудиште, због чије близине је викенд насеље и формирано на самој граници Националног парка. И поред свега, насеље је по свом положају, величини и намени стекло статус секундарног туристичког центра. У том смислу, развој насеља заснован је доминантно на туризму, уз услов функционалне интеграције са ТЦ Копаоник и изградње планираног сектора 2 алпског скијалишта у непосредној близини, преко кога ће се насеље повезати са осталим постојећим и планираним секторима алпског скијалишта ТЦ Копаоник. Насеље представља насељско-туристичку помоћну капију Националног парка са југозападне стране.

Секундарни туристички центар Лисина - Чајетина на територији општине Рашка утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

- 7.000 туристичких лежаја (стандардизацијом око 10.000 лежаја већином у викенд кућама), од тога 1.400 или 20% у туристичким апартманима 2.800 или 40% у пансионима и 2.600 или 37,1% у викенд кућама; 200 лежаја у пословно-стамбеном комплексу са хелидромом у насељу Чајетина; запослених 560 у насељу и 100 у јавним и спортско-рекреативним садржајима, укупно 660, од тога по 50% сталних и сезонских.
- јавни сервис и службе у функцији туризма - паркинзи и гараже, трговина, угоститељство, технички сервис у функцији смештајних, јавних и спортско-рекреативних садржаја, поливалентна сала, туристички клуб, туристичка организација, рецепција ТЦ „Копаоник“ и друго.
- од спортско-рекреативних садржаја предвиђени су: спортско-рекреативни центар са поливалентном спортском салом, отвореним клизалиштем, теренима за мале спортове (мали фудбал/рукомет, кошарка, одбојка, тенис) и спортском клубовима (клизачки, тенис и друго) и дисперзовани рекреативно-забавни садржаји организовани у клубовима (сафари, коњички, бициклички, ски/ролер и друго).

Брзеће са Гочманцем (општина Брус)

Секундарни туристички центар Брзеће, заједно са оближњим Гочманцем, свој развој ће заснивати на туризму, пољопривреди и малој привреди у интеграцији са ТЦ Копаоник. У односу на функције Националног парка, Брзеће представља главну источну станицу Националног парка, испред које је, у склопу насеља, предвиђен аутокамп. У функцији туризма на подручју Националног парка и окружења, у саставу комплекса Брзеће/Гочманци предвиђени су садржаји туристичког смештаја и насељских јавних служби, сервиса, рекреације и спорта, као и смештај за део запослених у ТЦ

„Копаоник“. Специфичност насеља представља поливалентни омладински центар („Јуниор“). Брзеће/Гочманци се наслања на секторе 5. и 6. алпског скијалишта са планираним кабинским жичарама Брзеће - Брегови – Сребрнац и Бела река - Караман гробен - Суво Рудиште (са ФИС полигоном „Бела река“) и 2 планиране жичаре - наспрам „Јуниора“ и „Струга“.

Секундарни туристички центар Брзеће са Гочманцем на територији општине Брус утврђује се са следећим капацитетима и садржајима:

- 10.000 туристичких лежаја - 8.000 у Брзећу и 2.000 у Гочманцу (од тога: 1.000 или 10% у хотелима, 3.000 или 30% у туристичким апартманима, 800 или 8% у омладинском центру („Јуниор“), 400 или 4% у одмаралиштима, 3.000 или 30% у пансионима/викенд кућама и 1.800 или 18% у приватном смештају), као и 300 лежаја у аутокампу испред улаза у Национални парк (200 лежаја у аутоприколицама и 100 лежаја у шаторима, са основним пратећим садржајима; запослених 1.000 (10% од броја туристичких лежаја) и 150 у јавним и спортско-рекреативним садржајима, укупно 1.150, од тога по 50% сталних и сезонских
- јавни сервис и службе у функцији туризма - паркинзи и гараже, трговина, угоститељство, технички сервис у функцији смештајних, јавних и спортско-рекреативних садржаја, поливалентна сала, уређена етно-зона старих воденица са етно-клубом и еко-клубом, омладински центар са спортским камповима, конгресним садржајима и друго, туристички клуб, туристичка организација, рецепција ТЦ Копаоник и друго
- од спортско-рекреативних садржаја предвиђени су: спортско-рекреативни центар са поливалентном спортском салом, соларијумом, отвореним клизалиштем, теренима за мале спортове (мали фудбал/рукомет, кошарка, одбојка, тенис) и спортском клубовима (клизачки, тенис и друго), спортски комплекс омладинског центра (отворени терени за мале спортове и клизалиште) и дисперзовани рекреативно-забавни садржаји организовани у клубовима (сафари, коњички, бициклички, ски/ролер и друго).

Крива Река (општина Брус)

Секундарни туристички центар Крива Река ће имати материјалну основу развоја у интегрисаном и организованом систему сеоског туризма, пољопривреде и мале привреде, удруженим са ТЦ Копаоник и Националним парком. Крива река је предвиђена као североисточна, насељско-туристичка помоћна капија Националног парка, на главном правцу саобраћајне и функцијске интеграције Копаоника са Врњачком Бањом преко Жељина и Гоча. Крива Река се наслања на планиране секторе 9. и 10. алпског скијалишта. У функцији развоја туризма у насељу су планирани садржаји туристичког смештаја, сервиса и јавних служби, рекреације и спорта (посебно мале акумулације на Кривој реци, уз полазишта жичара, летње излетничке пунктове и друго) и то:

- 2.000 туристичких лежаја (од тога: 600 или 30% у туристичким апартманима, 600 или 30% у пансионима и 800 или 40% у приватном смештају); запослених 200 (10% од броја туристичких лежаја) и 100 у јавним и спортско-рекреативним садржајима, укупно 300, од тога по 50% сталних и сезонских;
- јавни сервис и службе у функцији туризма - паркинзи и гараже, трговина, угоститељство, технички сервис у функцији смештајних, јавних и спортско-рекреативних садржаја, поливалентна сала (културолошка употреба), етно-клуб и еко-клуб, туристички клуб, Туристичка организација, рецепција ТЦ Копаоник и друго;
- од спортско-рекреативних садржаја предвиђени су: спортско-рекреативни центар са поливалентном салом (спортска употреба), соларијумом, отвореним клизалиштем, отвореним теренима за мале спортове (мали фудбал/рукомет, кошарка, одбојка, тенис), ролер полигоном, спортским клубовима (клизачки, тениски и друго), као и дисперзовани рекреативно-забавни садржаји организовани у клубовима (сафари, коњички, бициклички и друго), са аква-програмом на систему малих акумулација;

Бело Брдо (општина Лепосавић)

Секундарни туристички центар Бело Брдо ће свој развој засновати на организованом и интегрисаном систему сеоског туризма, пољопривреде и мале привреде, удруженом са активностима ТЦ „Копаоник“ и функцијама Националног парка. Бело Брдо се наслања на сектор 1. алпског скијалишта, преко планиране кабинске жичаре Бело Брдо - Панчићев врх и других планираних жичара.

У функцији туризма, у насељу су предвиђени садржаји туристичког смештаја, сервиса и јавних служби, рекреације и спорта (полазишта жичара, летњи излетнички пунктови и друго), и то:

- 2.000 туристичких лежаја (од тога: 600 или 30% у туристичким апартманима, 600 или 30% у пансионима и 800 или 40% у приватном смештају); запослених 200 (10% од броја туристичких лежаја) и 100 у јавним и спортско-рекреативним садржајима, укупно 300, од тога по 50% сталних и сезонских;
- јавни сервис и службе у функцији туризма - паркинзи и гараже, трговина, угоститељство, технички сервис у функцији смештајних, јавних и спортско-рекреативних садржаја, мања поливалентна сала (културолошка употреба), етно-клуб и еко-клуб, туристички биро, рецепција и друго;
- од спортско-рекреативних садржаја предвиђени су: спортско-рекреативни центар са поливалентном салом (спортска употреба), соларијумом, отвореним клизалиштем, отвореним теренима за мале спортове (мали фудбал/рукомет, кошарка, одбојка, тенис), ролер полигоном и спортским клубовима (клизачки, тениски и друго), као и дисперзовани рекреативно-забавни садржаји организовани у клубовима (сафари, коњички, бициклички, параглајдинг и друго).

Туристичко-сеоска насеља у непосредном контакту са Националним парком и ТЦ Копаоник

1. Ђорђевићи (општина Рашка) представља значајну, релативно очувану етно-целину од значаја за Национални парк, чијем очувању и ревитализацији ће бити прилагођено уређење и коришћење насеља. Материјална база насеља је у домаћинском туризму, пољопривреди и малој привреди, у интеграцији са ТЦ Копаоник и Јошаничком Бањом. Преко улаза у скијалиште изнад насеља, Ђорђевићи ће бити повезани са осталим скијалиштима ТЦ. Туристичко-сеоско насеље Ђорђевићи утврђује се са следећим капацитетима: 600 туристичких лежаја (од тога 300 или 50% у пансионима и 300 или 50% у приватном смештају); и 60 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских.
2. Црна Глава (општина Рашка) имаће материјалну базу у домаћинском туризму, пољопривреди и малој привреди, у интеграцији са ТЦ „Копаоник“ и Јошаничком Бањом. Са полазиштима жичара изнад насеља, Црна Глава ће бити повезана са осталим секторима скијалишта. Туристичко-сеоско насеље Црна Глава утврђује се са следећим капацитетима: 1.000 туристичких лежаја (од тога 400 или 40% у пансионима и 600 или 60% у приватном смештају), и 100 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских.
3. Равниште (општина Брус) у функционалном саставу Брзећа и пункта Запланина (улаз у скијалиште) биће засновано на домаћинском туризму и пољопривреди, уз интеграцију са ТЦ Копаоник. Туристичко-сеоско насеље Равниште утврђује се са следећим капацитетима: 400 туристичких лежаја (од тога 100 или 25,0% у пансионима и 300 или 75,0% у приватном смештају), и 40 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских

Остала сеоска насеља са туристичком функцијом

За остала сеоска насеља утврђују се следећи капацитети:

- Раковац (општина Рашка) - 200 туристичких лежаја (од тога 100 или 50% у пансионима и 100 или 50% у приватном смештају) и 20 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских;
- Вележ-Паљевштица (у функционалном саставу Јошаничке Бање, општина Рашка) - 200 туристичких лежаја (од тога 100 или 50% у пансионима и 100 или 50% у приватном смештају) и 20 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских;
- Марићи (у функционалном саставу Јошаничке Бање, општина Рашка) - 100 туристичких лежаја (50 у пансионима и 50 у приватном смештају) и 10 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских;
- Кремиће (општина Рашка) - 100 туристичких лежаја (све у приватном смештају) и 5 запослених;
- Семетеш (општина Рашка) - 200 туристичких лежаја (све у приватном смештају) и 15 запослених;
- Бадањ (општина Рашка) - 100 туристичких лежаја (све у приватном смештају) и 10 запослених;
- Тиоце (општина Рашка) - 200 туристичких лежаја (све у приватном смештају) и 15 запослених;
- Шипачина (општина Рашка) - 200 туристичких лежаја (од тога 50 или 25% у пансионима и 150 или 75% у приватном смештају) и 10 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских;
- Гувниште (у функционалном саставу Белог Брда, општина Лепосавић) - 100 туристичких лежаја (све у приватном смештају) и 5 запослених;

- Бозољин (општина Брус) - 100 туристичких лежаја (све у приватном смештају) и 10 запослених;
- Кнежево (у функционалном саставу Брзећа, општина Брус) - 100 туристичких лежаја (све у приватном смештају) 5 запослених;
- Ливађе - Радманово (у функционалном саставу Брзећа, општина Брус) - 300 туристичких лежаја (од тога 100 или 33,3% у пансионима и 200 или 66,7% у приватном смештају) и 20 запослених, од тога по 50% сталних и сезонских;
- Паљевштица (општина Брус) - 100 туристичких лежаја (све у приватном смештају) и 5 запослених.

Пунктови (без смештаја) ван секундарних туристичких центара и туристичко-сеоских насеља

- Пункт Кокоровац на међустаници гондоле Јошаничка Бања - Вучак, са рестораном - видиковцем и пратећим садржајима;
- Пунктови улаза у скијалиште - полазишта жичара седежница у Доњој планини и Мраморској реци (са локалним путним прилазима и ресторанима) и главно чвориште излаза жичара - на Палежу (са чајџиницом и склоништем); и
- Етно-пунктови испред улаза у Национални парк изнад Јошаничке Бање (са крчмом, продавницом, воденицом, ложиштима, рибњаком, аутокампом за 200 лежаја и кампом шатора за 100 лежаја).

Биланси програма секундарних туристичких центара, туристичко-сеоских насеља и села у функцији туризма окружењу Националног парка, приказани су у табелама (III-6 до III-8):

Табела III-6. Биланс програма секундарних туристичких центара ван Националног парка

Насеља	Број турист. лежаја	Наслањање на секторе скијалишта	Број запослених
Јошаничка Бања	5.000	8	600
Лисина/Чајетина	7.000	2	520
Брзеће са Гочманцима	10.000	5,6	1.150
Крива Река	2.000	9,10	300
Бело Брдо	2.000	1	300
Укупно	26.000	-	2.870

Табела III-7. Биланс програма туристичких насеља ван Националног парка

Насеља	Број турист. лежаја	Број запослених
Ђорђевићи	600	60
Црна Глава	1.000	100
Равниште	400	40
Раковац	200	20
Вележ/Паљевштица	200	20
Марићи	100	10
Кремиће	100	5
Семетеш	200	15
Бадањ	100	10
Тиоце	200	15
Шипачина	200	10
Гувниште	100	5
Бозољин	100	10
Кнежево	100	5
Ливађе/Радманово	300	20
Паљевштица	100	5
Укупно	4.000	350

Табела III-8. Структура туристичких лежаја ван Националног парка по општинама

Туристички лежаји	Општина							
	Рашка		Брус		Лепосавић		Укупно	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Хотели	1.250	55,6	1.000	44,4	-	-	2.250	100
Апартмани	2.900	40,8	3.600	50,7	600	8,5	7.100	100
Одмарилишта	300	73,3	1.200	26,7	-	-	1.500	100
Пансиони	4.700	51,6	3.800	41,8	600	6,6	9.100	100
Приватни смештај	5.650	56,8	3.400	34,2	900	9,0	9.950	100
Бањски стационар	100	100	-	-	-	-	100	100
Укупно	14.900	52,3	13.000	40,7	2.100	7,0	30.000	100

Укупан преглед главних планских показатеља туризма на подручју Просторног плана дат је у табелама III-9 и III-10:

Табела III-9. Укупни капацитети по туристичким центрима и насељима

Туристички центри и насеља	Стационарни корисници			Дневни излетници			Укупни једновременни корисници		
	У НП	Ван НП	Укупно	У НП	Ван НП	Укупно	У НП*	Ван НП**	Укупно
Примарни	18.500	-	18.500	25.500	-	25.500	48.000	-	48.000
Секундарни	-	26.000	26.000	-	13.329	13.329	-	23.999	23.999
Насеља	-	4.000	4.000	-	-	-	-	1.550	1.550
Свега	18.500	30.000	48.500	25.500	13.329	38.829	48.000	25.549	73.549

*Стационарни +дневни излетници +запослени, **Једновременни корисници ван НП рачунати су као 30% стационарних (70% су дневни излетници у НП) + дневни излетници на скијалишту ван НП+запослени у овој зони.

Табела III-10. Укупни капацитети на подручју Просторног плана по општинама

Општина	Стационарни корисници			Дневни излетници			Укупни једновременни корисници		
	У НП	ван НП	Укупно	У НП	ван НП	Укупно	У НП*	ван НП**	Укупно
Рашка	12.500	14.900	27.400	6.847	3.453	10.300	22.108	9.313	31.421
Брус	6.000	13.000	19.000	18.653	6.166	24.819	25.892	11.596	37.488
Лепосавић	-	2.100	2.100	-	3.710	3.710	-	4.640	4.640
Укупно	18.500	30.000	48.500	25.500	13.329	38.829	48.000	25.549	73.549

* Стационарни, дневни излетници и запослени, **, Једновременни корисници ван НП рачунати су као 30% стационарних +дневни излетници + запослени у овој зони.

2.2.4. Садржаји туристичке инфраструктуре

Главне садржаје туристичке инфраструктуре на подручју Просторног плана чиниће туристичка понуда у простору (ван центара/комплекса, насеља и пунктова), пре свега алпског скијалишта, а затим нордијског скијалишта и летњих планинарских и излетничких стаза и других летњих садржаја.

Постојеће и планиране жичаре и ски-стазе воде се искључиво ван површина у режиму заштите I и II степена НП (сем у II степену на високом гребену Сувог Рудишта где су главна постојећа и планирана чворишта скијалишта), односно у целини на површинама у режиму заштите III степена Националног парка и на преосталом делу подручја Просторног плана. Капацитет скијалишта у границама Националног парка потпуно је усклађен са његовим капацитетом у зимској сезони. Систем скијалишта задире у подручје ван граница Националног парка са циљем да, по свом коначном комплетирању, повеже секундарне туристичке центре и значајнија туристичко-сеоска насеља са језгром скијалишта и комплексима Туристичког центра „Копаоник“ у Националном парку, како би се растеретили улази у скијалиште на територији Националног парка.

Локације, односно правци пружања и техничке перформансе жичара, алпских и нордијских ски-стаза које су дате у текстуалном делу и графичком приказу Просторног плана, представљају генерално решење, које се не мора сматрати стриктно обавезујућим уколико се, у складу са законом, на појединачним примерима детаљне разраде утврди значајан неповољан утицај на природне вредности и животну средину, који се не може успешно отклонити или компензовати (у складу са проценом утицаја конкретних пројеката). При пројектовању нових жичара и ски-стаза неопходно је поштовати планирани/прописани капацитет Националног парка у зимској сезони, уз усклађивање капацитета жичара са капацитетом ски-стаза, посебно са планираном заменом постојећих застарелих жичара новим, којој треба да претходи изградња планираних ски-стаза.

Алпско скијалиште

На основу валоризације природних и створених услова подручја Просторног плана, алпско скијалиште је конципирано као главни садржај туристичке понуде у простору Копаника. С обзиром на трајање и квалитет снега, као и на морфометријске услове, највећи део алпског скијалишта налази се у висинској зони планине, односно на подручју Националног парка, а мањи део ван његових граница (уз најмањи део скијалишта ван подручја Просторног плана).

Алпско скијалиште конципирано је као јединствен, повезани систем жичара и ски-стаза, од Ђорђевића, Црне Главе и Криве Реке на северу, до Лисине и Белог Брда на југу, односно од Јошаничке Бање на западу, до Брзећа и Палежа на истоку, на територијама општина Рашка, Брус и Лепосавић. Систем је састављен од десет сектора и то:

1. (југ) - кабинском жичаром од Белог Брда, преко југозападног дела Небеске столице до Панчићевог врха и жичарама од Белог Брда и југозападних падина Панчићевог врха до гребена Панчићев врх - Војетин (граница са АП КиМ); преко гребена Панчићев врх - Војетин овај сектор се спаја са сектором 3, а на Панчићевом врху још са секторима 2, 4 и 7; улази у скијалиште биће у Белом Брду (кабинска жичара и жичаре седежнице); капацитет скијалишта биће 3.051 једновремених скијаша - све планирано, од тога 454 у Националном парку у општини Рашка и 2.597 ван његових граница у општини Лепосавић;
2. (југозапад) - кабинском жичаром „Треска” и седежним жичарама од Чајетине према гребену Панчићевврх - Треска и из Лисине, Костовца и Сунчане долине према гребену Суво Рудиште - Крст, где се спаја са сектором 7.; преко Панчићевог врха, сектор се спаја са секторима 1. и 4.; улази у скијалиште биће у Лисини и Чајетини; капацитет скијалишта биће 4.109 једновремених скијаша, 692 постојећа и 3.417 планираних, од тога 3.087 у Националном парку (692 постојећа и 2.396 планираних) и 932 ван његових граница (692 постојећа и 1.021 планиран), на територији општине Рашка;
3. (југоисток) - жичарама од Запланине и Јеловарника (низводно, ван природног резервата) према гребену Војетин - Панчићев врх, где се спаја са сектором 1.; преко Панчићевог врха, сектор се спаја са секторима 2., 4. и 7.; улази у скијалиште биће у Запланини; капацитет скијалишта биће 3.066 једновремених скијаша, све планирано, од тога 2.899 у Националном парку и 167 ван његових граница, на територији општине Брус;
4. (исток, Дубока) - жичарама од Дубоке према Панчићевом врху, где се спаја са секторима 3. и 1. и Караман гребену где се спаја са секторима 5. и 7.; улази у скијалиште биће у Дубокој; капацитет скијалишта биће 1.655 једновремених скијаша, од тога 967 постојећих и 688 планираних, све у Националном парку на територији општине Брус;
5. (исток, Бела река) - кабинском жичаром Бела река и жичарама од Брзећа (наспрам „Јуниора” и од Галовића испред улаза у Национални парк), преко Струге, Леденица и Кнежевских бара до Караман гребена, где се спаја са секторима 4. и 7., а на Јарму и Четничком гробљу и са сектором 6.; улази у скијалиште биће у Белој реци (кабинска жичара), код „Јуниора” и у Галовићима (сва три у Брзећу) и на Јарму; капацитет скијалишта биће 2.828 једновремених скијаша, 1.221 постојећих и 1.607 планираних, од тога 2.778 у Националном парку (1.189 постојећих и 1.589 планираних) и 50 ван његових граница (32 постојећа и 18 планираних), на територији општине Брус;
6. (исток, Велика Гобела) - кабинском жичаром од Брзећа, преко Брегова (међустаница) до Сребрнца и жичарама из Сребрначке реке до Брегова и локалитета „фарма Сребрнац”, од Чистог брда, Рендаре, Сребрнца и Јарма према В. Гобели, где се повезује са секторима 7. и 8.; сектор се на Четничком гробљу повезује са сектором 5., на Чистом брду и Рендари са сектором 9. и исходиштем жичаре јужно од Рендаре са сектором 10.; улази у скијалиште биће у Брзећу

- (кабинска жичара), на Сребрнцу и Рендари; капацитет скијалишта биће 6.412 једновремених скијаша, 1.367 постојећих и 5.045 планираних, од тога 5.984 у Националном парку (1.367 постојећих и 4.617 планираних) и 428 ван његових граница, на територији општине Брус;
7. (запад) - жичарама од „Сувог Рудишта” и „Јарма” према Панчићевом врху и Караман гребену, где се спаја са секторима 4. и 5., као и према Великој Гобелји где се спаја са секторима 6. и 8.; сектор се на гебену Суво рудиште - Крст повезује са сектором 2, а на Панчићевом врху и са секторима 1. и 4.; улази у скијалиште биће на „Сувом Рудишту”, „Мариној Води” и „Јарму”; капацитет скијалишта биће 4.424 једновремена скијаша, од тога 3.231 постојећи и 1.193 планирана, све у Националном парку на територији општине Рашка;
 8. (северозапад) - кабинском жичаром од Јошаничке Бање преко Кокоровца (међустаница) до Вучака и жичарама из Шутановачке реке према Вучаку и Мекој преседли, односно од Ђорђевића према Мекој преседли, Малој Гобелји и Великој Гобелји, где се спаја са секторима 6. и 7.; везном ски-стазом у Шаклманској реци сектор се повезује са сектором 9.; улази у скијалиште биће у Јошаничкој Бањи и на Кокоровцу (кабинска жичара) и у Ђорђевићима (жичаре седежнице); капацитет скијалишта биће 4.646 једновремених скијаша, све планирано, од тога 3.251 у Националном парку и 1.395 ван његових граница, на територији општине Рашка;
 9. (север) - жичарама из Шаклманске реке према Рендари и Трештеници, од Црне Главе, Доње планине и Криве Реке према Белим чукама и Трештеници и из Циганске реке до Мале Шиљаче и локалитета јужно од Рендаре; сектор се на Рендари повезује са сектором 6., на Великој Шиљачи и Маринковцу са сектором 10., а везном ски-стазом у Шаклманској реци са сектором 8.; улази у скијалиште биће у Шаклману и Кривој Реци (Пршићи); капацитет скијалишта биће 6.595 једновремених скијаша, све планирано, од тога 6.081 у Националном парку и 514 ван његових граница, на територији општина Рашка и Брус;
 10. (североисток) - са терминала могуће електричне железнице из правца Бруса жичарама из Криве Реке и Мраморске реке према Палежу, као и из Мраморске реке према Маринковцу и Великој Шиљачи, где се спаја са сектором 9.; део сектора (северно од Палежа) предвиђен је ван граница Просторног плана (2.517 једновремених скијаша); улази у скијалиште биће у Кривој реци (Јанковићи) и на Палежу; капацитет скијалишта биће 3.248 једновремених скијаша, све планирано, од тога 91 у Националном парку и 3.157 ван његових граница.

На подручју Националног парка предвиђено је укупно 30.704 једновремена скијаша, од тога 7.446 постојећих и 23.258 планираних.

На подручју Просторног плана предвиђено је укупно 40.034 једновремена скијаша, од тога постојећих 7.446 постојећих (све у Националном парку) и 32.556 планираних (23.258 у Националном парку и 9.298 ван његових граница).

Број жичара и капацитети скијалишта су оријентациони/приближни, те нису егзактно обавезујући за детаљније планске документе разраде скијалишта, али су индикативни за укупни капацитет простора мерен бројем корисника, од значаја за заштиту Националног парка, утврђивање супраструктуре и инфраструктуре и друго.

У случајевима већег оптерећења скијалишта у висинској зони (на подручју Националног парка) дневни излетници ће бити усмерени на улазе у скијалишта ван Националног парка.

У наведеним секторима на подручју Просторног плана предвиђено је 95 жичара (24 постојеће и 71 планиране, међу којима пет кабинских) укупне дужине од око 118,9 km (21,17 km постојећих и 97,73 km планираних).

Све кабинске жичаре и жичаре седежнице биће и у функцији летње понуде у простору. Ски-лифтови за зимску вучу скијаша и летњу вучу алпен-ролера биће прилагођени за те функције и лоцирани у склопу туристичких комплекса примарног Туристичког центра.

Показатељи алпског скијалишта на подручју Просторног плана приказани су у табелама III-11 до III-14:

Табела III-11. Показатељи жичара по секторима алпског скијалишта на подручју Просторног плана

Сектори скијалишта	Ски-лифтови и жичаре			Кабинске жичаре		
	Број	Дужина у km	Површина коридора у ha	Број	Дужина у km	Површина коридора у ha
1. (југ)	4	2,36	2,36	1	3,5	7,0
2. (југозапад)	11	14,82	14,82	1	3,4	6,8
3. (југоисток)	6	8,38	8,38	-	-	-
4. (исток, Дубока)	5	6,33	6,33	-	-	-
5. (исток, Б. Река)	14	19,40	19,40	1	5,0	10,0
6. (исток, Гобелја)	10	13,00	13,00	1	4,7	9,4
7. (запад)	15	11,75	11,75	-	-	-
8. (северозапад)	8	11,73	11,73	1	5,0	10,0
9. (север)	10	14,42	14,42	-	-	-
10. (североисток)	8	11,35	11,35	-	-	-
Укупно	91	113,54	113,51	5	21,6	43,2

Табела III-12. Показатељи алпских ски-стаза по секторима алпског скијалишта

Сектори скијалишта	Ски-стазе						Једновремени скијаши		
	Дужина у km			Површина у ha			Укупно	У НП	Ван НП
	Укупно	У НП	Ван НП	Укупно	У НП	Ван			
1. (југ)	13,40	1,81	11,59	66,9	9,07	57,83	3.051	454	2.597
2. (југозапад)	16,46	12,34	4,12	82,1	61,75	20,35	4.109	3.087	1.022
3. (југоисток)	12,30	11,60	0,7	61,3	57,98	3,32	3.066	2.899	167
4. (исток, Дубока)	6,66	6,66	-	33,1	33,1	-	1.655	1.655	-
5. (исток, Бела Река)	11,28	11,1	0,18	56,5	55,54	0,96	2.828	2.778	50
6. (исток, Гобелја)	25,66	23,93	1,73	128,2	119,63	8,57	6.412	5.984	428
7. (запад)	17,72	17,72	-	88,5	88,5	-	4.424	4.424	-
8. (северозапад)	18,6	13,0	5,6	92,9	65,01	27,89	4.646	3.251	1.395
9. (север)	34,8	24,32	10,48	174,2	121,62	52,58	6.595	6.081	514
10. (североисток)	13,0	0,36	12,64	65,0	1,81	63,19	3.248	91	3.157
Укупно	169,8	122,8	47,0	848,7	614,00	234,7	40.034	30.704	9.330

Табела III-13. Биланс површина коридора за жичаре и алпске ски-стазе по зонама заштите НП и општинама

Општина	Жичаре									
	II степен заштите (1)		III степен заштите (2)		Укупно НП (1+2)		Ван НП (3)		Укупно Просторни план (1+2+3)	
	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha
Брус	4,8	9,7	32,9	24,2	37,7	33,9	9,6	19,1	47,3	53,0
Рашка	-	-	32,1	19,2	32,1	19,2	4,4	28,2	36,5	47,4
Лепосавић	-	-	-	-	-	-	-	-	8,9	11,2
Укупно	4,8	9,7	65,0	43,4	69,8	53,1	22,9	58,5	92,7	111,6
Општина	Ски-стазе									
	II степен заштите (1)		III степен заштите (2)		Укупно НП (1+2)		Ван НП (3)		Укупно Просторни план (1+2+3)	
	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha	Д, km	П, ha
Брус	1,1	5,7	61,3	306,5	62,4	312,2	24,3	121,1	86,7	433,3
Рашка	1,9	9,5	60,0	300,2	61,9	309,7	12,3	61,3	74,2	371,0
Лепосавић	-	-	-	-	-	-	17,8	84,9	17,8	84,9
Укупно	3,0	15,2	121,3	606,7	124,3	621,9	54,4	267,2	178,7	889,1

Табела III-14. Биланс површина просека шуме за жичаре и алпске ски-стазе по зонама заштите НП и општинама

Општина	Просека шуме за жичаре			
	Подручје Националног парка			Ван НП, ha
	II степен заштите, ha	III степен заштите, ha	Укупно, ha	
Рашка	0	16,2	16,2	7
Брус	1	14,7	15,7	4,7
Лепосавић	0	0	0	1
Свега	1	30,9	31,9	12,7
Општина	Просека шуме за алпске ски-стазе			
	Подручје Националног парка			Ван НП, ha
	II степен заштите, ha	III степен заштите, ha	Укупно, ha	
Рашка	0,8	124	124,8	31,2
Брус	1	89	10	25
Лепосавић	0	0		3,5
Свега	1,8	213	134,8	59,7

Нордијско скијалиште

Према валоризацији терена Копаоника, за нордијско скијање су најпогодније зоне Равног Копаоника и Криворечке равни. На овим просторима и у њиховом окружењу конципирана је мрежа нордијских ски-стаза укупне дужине од око 60 km и површине од око 18 ha, од чега на подручју Националног парка око 20 km и око 6 ha, а на подручју Просторног плана ван граница Националног парка и ширем окружењу око 40 km и око 12 ha. Стазе у оквиру Националног парка предвиђене су у зони са режимом заштите III степена, а мањи део у зони са режимом заштите II степена. За нордијске стазе се претежно користе постојећи шумски и пољски путеви и стазе, односно пашњаци и необрасло шумско земљиште, те се због њих не сече шума, а при уређењу стаза потребне су само минималне интервенције (прелази преко водотока, маркација).

Кроз зону Равног Копаоника (између падина Карамана и Гобеље на истоку, падина Бањског Копаоника и Вучака на северу, Јадовника и клисуре Самоковске реке на западу и падина гребена Суво рудиште - Треска на југу) предвиђени су следећи главни правци нордијских стаза: кроз Барску реку; Доњи Бабин гроб - Рватске бачије - Ибровска раван; Кадијевац - Жиловити лаз; Греда - Хајдучица; Суво рудиште - Јелачића стругара - Јанкове баре - Хајдучица; Јарам - Ибровска раван; Кадијевац - Греда; Кадијевац - Паљевштица и други. Нордијске стазе ове зоне директно су доступне комплексима примарног Туристичког центра - „СувоРудиште” и „Јарам”, као и секундарном туристичком центру Лисина - Чајетина.

Кроз зону Криворечке равни (пашњачки простори који се протежу од Сребрнца преко Криве Реке на подручју Просторног плана ван граница Националног парка и Осредаца до Карауле и Жељина ван подручја Просторног плана) предвиђени су следећи главни правци нордијских стаза: кроз Циганску реку; Сребрнац - Рендара - Крива Река; Чисто брдо - Шаклман и друго. Стазе ове зоне непосредно су доступне комплексима примарног ТЦ Копаоник - „Сребрнац” и „Рендара”, као и секундарном туристичком центру Крива Река и сеоско-туристичком насељу Црна Глава.

У оквиру ових зона, мањим делом у зони III степена заштите Националног парка и већим делом на подручју Просторног плана ван граница Националног парка, формираће се ограничени полигони за моторне санке и мото-ски-сафари.

На нордијским стазама је предвиђена прописна маркација, а даље од туристичких комплекса склоништа од невремена. У оквиру мреже нордијских стаза у зони са режимом III степена заштите Националног парка уредиће се такмичарске стазе за ланглауф и стазе за спортски бијатлон.

Садржаји летње туристичке понуде у простору

Планинарске и излетничке стазе

Планинарске и излетничке стазе на подручју Националног парка предвиђене су највећим делом на трасама нордијских стаза, претежно у зони са режимом заштите III степена, као и у атрактивним пределима зоне са режимом заштите II степена. Намењене су кретању планинара и излетника - пешака, јахача и планинских бициклиста, у функцији рекреације и презентације

Националног парка. На стазама ће бити уређена одморишта са ватриштима и склоништима, видиковци и биваци, као и полигони екстремних спортова (алпинизам, слободно пењање, параглајдинг, змајарење и др.).

У циљу интензивирања развоја летње туристичке понуде која знатно заостаје за зимском понудом, на подручју Националног парка уводиће се и други актуелни спортско-рекреативни садржаји под условом да не угрожавају природне вредности. Ови садржаји биће лоцирани претежно у оквиру комплекса Туристичког центра и у њиховом непосредном окружењу.

3. ОСТАЛЕ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

3.1. Заштита непокретних културних добара

Планско опредељење у области заштите непокретних културних добара (НКД) је очување културних вредности и садржаја на локалитетима и објектима наведеним у Табели III-15 (Реферална карта 1.), независно од њиховог формалног статуса (утврђено, категорисано, евидентирано, идентификовано добро). Главни услов за то је детаљна просторна/катастарска идентификација самих локалитета и објеката и околног простора (заштићене околине) од интереса за њихову заштиту, одржавање и уређење, израда адекватне истраживачке и техничке документације (описи, вредновање, предлози правне и техничке заштите и др). На основу те документације културна добра ће се, у зависности од својих обележја и вредности, званично евидентирати као добра под претходном заштитом за која ће се по одговарајућој динамици спровести поступак проглашења/утврђивања и категоризације, у складу са законом којим се уређује заштита културних добара. Мере очувања добара и њихове околине, у погледу забрана и ограничења радова и активности, као и мере техничке заштите и уређења спроводиће се сходно организационим и финансијским могућностима и на идентификованим и евидентираним културним добрима.

Табела III-15. Непокретна културна добра (Рефералне карте 1. и 2.)

Број	Локација – катастарска општина	Назив локалитета или објекта	Положај у односу на зоне Националног парка	Врста културног добра	Статус заштите Културног добра
ОПШТИНА РАШКА					
1	Јошаничка Бања	Старо купатило	Ван НПК	Споменик културе	Утврђено и категорисано („Службени гласник РС”, број 27/97).
2	Јошаничка Бања	Ново купатило	Ван НПК	Споменик културе	Утврђено и категорисано („Службени гласник РС”, број 27/97).
3	Кремиће	Зајачак	Ван НПК	Археолошко налазиште	Утврђено и категорисано („Службени гласник РС”, број 2/03).
4	Раковац	Дубовска кула	Ван НПК	Археолошки локалитет (АЛ)	Идентификовано (Ид)
5	Раковац	Град	Ван НПК	АЛ	Ид
6	Раковац	Црквиште	Ван НПК	АЛ	Ид
7	Раковац	Црквина	Ван НПК	АЛ	Ид
8	Јошаничка Бања	Потурња црква	Ван НПК	АЛ	Ид
9	Јошаничка Бања	Вележ-Црквина	Ван НПК	АЛ	Ид
10	Јошаничка Бања	Вележ-Топионица	Ван НПК	АЛ	Ид
11	Јошаничка Бања	Вележ-Средња ливада	Ван НПК	АЛ	Ид
12	Јошаничка Бања	Кокоровац Топионица	III степен НПК	АЛ	Ид
13	Јошаничка Бања	Вележ-Бранова стругара	III степен НПК	АЛ	Ид
14	Јошаничка Бања	Ђоров мост-Самоковка	I степен НПК	АЛ	Ид
15	Јошаничка Бања	Ђоров мост-Градина	III степен НПК	АЛ	Ид
16	Кремићи	Старо село	Ван НПК	АЛ	Ид
17	Кремићи	Потурње-Римско гробље	Ван НПК	АЛ	Ид

Број	Локација – катастарска општина	Назив локалитета или објекта	Положај у односу на зоне Националног парка	Врста културног добра	Статус заштите Културног добра
18	Бадањ	Саставци	Ван НПК	АЛ	Ид
19	Бадањ	Лазови	Ван НПК	АЛ	Ид
20	Семетеш	Гробље	Ван НПК	АЛ	Ид
21	Тиоце	Радошиће-Кижевак	Ван НПК	АЛ	Ид
22	Тиоце	Радошиће-Козја глава	Ван НПК	АЛ	Ид
23	Јошаничка Бања	Марићи-Алексићка кула	Ван НПК	АЛ	Ид
24	Шипачина	Црквина Гробље	Ван НПК	АЛ	Ид
25	Шипачина	У реке	Ван НПК	АЛ	Ид
26	Шипачина	Јаловина	Ван НПК	АЛ	Ид
27	Шипачина	Брдо Бакарњача	Ван НПК	АЛ	Ид
28	Шипачина	Кепин лаз	Ван НПК	АЛ	Ид
29	Шипачина	Трсове баре	III степен НПК	АЛ	Ид
30	Шипачина	Шљаките	Ван НПК	АЛ	Ид
31	Шипачина	Суво рудиште	III степен НПК	АЛ	Ид
32	Црна Глава	Воденица-Гобелска река	Ван НПК	Објекат народног градитељства – етнологија (ОНГ – етно)	Ид
33	Црна Глава	Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
34	Јошаничка Бања	Марићи-Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
35	Јошаничка Бања	Марићи-Жикина воденица	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
36	Јошаничка Бања	Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
37	Јошаничка Бања	Максимовића воденица	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
38	Јошаничка Бања	Воденица М. Битивића	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
39	Јошаничка Бања	Бања-Воденица1	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
40	Јошаничка Бања	Бања-Воденица2	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
41	Јошаничка Бања	Бања-Воденица3	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
42	Јошаничка Бања	Бања-Воденица4	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
43	Јошаничка Бања	Бања-Воденица5	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
44	Јошаничка Бања	Бања-Воденица6	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
45	Тиоце	Радошиће-Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
46	Црна Глава	Ђорђевићке кошаре	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
47	Црна Глава	Кошара С. Ђорђевића	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
48	Бадањ	Ђорђевићке бачије	II степен НПК	ОНГ- Етно	Ид
49	Бадањ, Јошаничка Бања и Кремиће	Мијатовића јаз	I степен, II степен и ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
50	Шипачина	Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
51	Јошаничка Бања	Објекат у улици Милунке Савић 39	Ван НПК	Објекат градитељског наслеђа – архи-тектура (ОГН – арх)	Ид
52	Јошаничка Бања	Вила Пршић	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
53	Јошаничка Бања	Стамбени објекат у улици Милунке Савић	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
54	Јошаничка Бања	Вила Мица	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
55	Јошаничка Бања	Зграда Месне канцеларије	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
56	Јошаничка Бања	Родна кућа патријарха Германа	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
57	Јошаничка Бања	Вила у Самоковској 3	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
58	Јошаничка Бања	Вила Мара	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
59	Јошаничка Бања	Вила у Самоковској реци	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
60	Јошаничка Бања	Бивша управна зграда лечилишта бањског	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
61	Јошаничка Бања	Црква Успења Богородице	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
62	Јошаничка Бања	Спомен чесма	Ван НПК	Споменици новог века – историја (СНВ – историја)	Ид
63	Јошаничка Бања	Споменик Милунки	Ван НПК	СНВ – историја	Ид

Број	Локација – катастарска општина	Назив локалитета или објекта	Положај у односу на зоне Националног парка	Врста културног добра	Статус заштите Културног добра
		Савић			
ОПШТИНА БРУС					
64	Крива Река	Место стрелања цивила са гроб-ницама и црквом св. Петра и Павла	Ван НПК	Споменик културе	Утврђен и категорисан за НКД од великог значаја („Службени гласник РС”, број 14/79)
65	Брзеће	Црвена Дубока	I степен НПК	АЛ	Ид
66	Брзеће	Извор Минине реке	III степен НПК	АЛ	Ид
67	Брзеће	Шљакиште код капије НПК	II степен НПК	АЛ	Ид
68	Брзеће	Крај жичаре	III степен НПК	АЛ	Ид
69	Брзеће	Градиште	III степен НПК	АЛ	Ид
70	Брзеће	Код полазишта жичаре	Ван НПК	АЛ	Ид
71	Брзеће	Рудине	Ван НПК	АЛ	Ид
72	Бозољин	Петров гроб	Ван НПК	АЛ	Ид
73	Бозољин	Петковац	Ван НПК	АЛ	Ид
74	Блажево	Амбуланта	Ван НПК	АЛ	Ид
75	Ливађе	Мала Магура	Ван НПК	АЛ	Ид
76	Ливађе	Велика Магура	Ван НПК	АЛ	Ид
77	Ливађе	Мунцело	III степен НПК	АЛ	Ид
78	Ливађе	Црквине	Ван НПК	АЛ	Ид
79	Ливађе	Вигњиште	Ван НПК	АЛ	Ид
80	Ливађе	Корита	Ван НПК	АЛ	Ид
81	Паљевштица	Кула	Ван НПК	АЛ	Ид
82	Равниште	Запланина-Топионица	III степен НПК	АЛ	Ид
83	Равниште	Небеске столице	III степен НПК	АЛ	Ид
84	Брзеће	Воденица1	Ван НПК	ОНГ - Етно	Ид
85	Брзеће	Воденица2	Ван НПК	ОНГ - Етно	Ид
86	Брзеће	Воденица3	III степен НПК	ОНГ- Етно	Ид
87	Брзеће	Воденица4	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
88	Брзеће	Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
89	Бозољин	Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
90	Бозољин	Гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
91	Ливађе	Запис	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
92	Блажево	Савремено гробље	Ван НПК	ОНГ- Етно	Ид
93	Брзеће	Кућа Драгомира Костића	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
94	Брзеће	Кућа Огњена Костића	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
95	Брзеће	Учитељски станови	Ван НПК	ОГН - арх	Ид
96	Равниште	Караула	III степен НПК	СНВ – историја	Ид
97	Брзеће	Караула	Ван НПК	СНВ – историја	Ид
98	Брзеће	Споменик на Мрамору	Ван НПК	СНВ – историја	Ид
99	Брзеће	Споменик Јосифу Панчићу	III степен НПК	СНВ – историја	Ид
ОПШТИНА ЛЕПОСАВИЋ					
100	Бело Брдо	Црквиште-Остаци цркве св. Тројице (к.п.бр. 1530)	Ван НПК	Археолошко налазиште	Евидентирано
101	Бело Брдо	Црква брвнара на темељима старије цркве св. Петке (к.п.бр.1519)	Ван НПК	Археолошко налазиште	Евидентирано
102	Бело Брдо	Караула	Ван НПК	СНВ – историја	Ид
103	Гувниште	Колиште	Ван НПК	АЛ	Ид
104	Гувниште	Кулине	Ван НПК	АЛ	Ид

* На Рефералној карти 3. добра су назначена на следећи начин: Заштићена НКД (бр. 1, 2, 3 и 64), Евидентирана НКД (бр. 100 и 101) и Идентификована НКД (остали бројеви: 4-63, 65-99 и 102-104)

Извор: Завод за заштиту споменика културе Краљево: Студија заштите и ревитализације културног наслеђа на територији Просторног плана посебне намене Националног парка Копаоник, Краљево 2015. године; Покрајински завод за заштиту споменика културе - Приштина: Евидентирана непокретна културна добра на подручју општине Лепосавић у оквиру Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Копаоник, Лепосавић 2015.

Приоритет истраживања, израде документације и радова на конзервацији и презентацији имају археолошки локалитети, а за објекте народног градитељства (воденице, бачишта, Мијатовића јаз и др.) приоритет су, осим наведеног, и радови на ревитализацији и уређењу којима ће се ти објекти ставити у основну функцију и обезбедити њихово одговарајуће коришћење. Посебан плански приоритет је измештање споменика/маузолеја Јосифа Панчића на нову локацију. Предлаже се да то буде на Гобељи.

Планом управљања Националног парка ближе ће се одредити елементи одрживог коришћења културног наслеђа на заштићеном подручју и у меродавном просторном окружењу, у сарадњи са институцијама и органима надлежним за заштиту културних добара, заштиту природе и планирање и уређење простора, власницима и корисницима земљишта и објеката и странама заинтересованим за улагање у мере очувања презентације и функционалног оспособљавања културних добара.

3.1.1. Мере и услови заштите и коришћења НКД и њихове заштићене околине

Утврђена НКД и њихова заштићена околина штите се, уређују и користе у складу са законом којим се уређује заштита културних добара, актима о проглашењу/утврђивању, донетим просторним и урбанистичким плановима и Плану управљања Националним парком.

За проглашене споменике културе важе следеће заједничке мере заштите: очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и функционалних карактеристика; ажурно праћење стања и одржавање конструктивно-статичког система, кровног покривача, свих фасада, ентеријера, исправности инсталација, санитарно опремање, облагање и обрада зидних површина, осветљавање, вентилација у споменику културе; забрана доградње, надградње и преградње споменика културе; забрана градње објеката који својом архитектуром, габаритом и висином угрожавају споменик културе; забрана градње објеката који нису у функцији споменика културе; забрана радова који могу угрозити статичку безбедност споменика културе; изградња инфраструктуре дозвољена је само уз очување подземних токова термалних вода и претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза; извођење грађевинских радова и промена облика терена дозвољени су само уз очување подземних токова термалних вода и претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза; забрана складиштења материјала и стварања депонија.

У заштићеним околинама споменика културе заједничке мере заштите су: забрана градње објеката који својом архитектуром, габаритом и висином угрожавају споменик културе; забрана градње објеката који нису у функцији споменика културе; забрана постављања покретних тезги, киоска и других привремених објеката унутар заштићене околине; урбанистичко, комунално и хортикултурно опремање, сређивање и редовно одржавање простора заштићене околине; изградња инфраструктуре дозвољена је само уз очување подземних токова термалних вода и претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза; забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материја – хемијски агресивних, експлозивних, отровних, радиоактивних.

За проглашена и евидентирана археолошка налазишта утврђене мере заштите су: забрана неовлашћеног копања, одношења камена и земље са налазишта, забрана промене конфигурације терена, забрана изградње објеката, забрана сечења стабала или пошумљавања терена, као и превлачења стабала преко налазишта, забрана градње инфраструктуре, индустријских објеката и постројења, забрана неовлашћеног прикупљања покретних археолошких налаза, забрана извођења рударских радова, забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материја – хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних, а у његовој заштићеној околини: забрана градње објеката, забрана промене облика терена (нивелација терена, одношење или депоновање земље), забрана пошумљавања терена, сече шума, вађења старих пањева, забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материја – хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних; изградња инфраструктуре, индустријских објеката и постројења, као и рударски радови дозвољавају се под посебним условима надлежног завода за заштиту споменика културе, уз претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза и забрана неовлашћеног прикупљања покретних археолошких налаза.

На пописаним односно идентификованим локалитетима и објектима из Табеле III-15 на основу услова надлежних институција за заштиту културних добара, утврђују се следеће мере заштите по групама потенцијалних културних добара, и то:

- 1) Археолошки локалитети (евидентирани и идентификовани): забрањује се неовлашћено копање, одношење камена и земље са налазишта, просипање и одлагање отпадних и штетних материјала, складиштење материјала и стварање депонија, неовлашћено прикупљање археолошког материјала, оштећивање, одношење и уништавање надгробних споменика; извођење грађевинских радова и промена облика терена дозвољавају се само након обезбеђених археолошких истраживања, уз адекватну презентацију налаза; на парцелама које се граниче са евидентираним археолошким локалитетима обезбедити надзор археолога приликом извођења земљаних радова; уколико се при земљаним радовима наиђе на до сада непознато налазиште, извођач је дужан да обустави радове и обавести надлежну службу заштите; извођач је дужан и да предузме мере заштите како налазиште не би било уништено и оштећено; трошкове ископавања и конзервације откривеног материјала сноси инвеститор.
- 2) Објекти народног градитељства – етно објекти (воденице, стругаре, ваљарице, бачије и др): забрањују се радови који могу угрозити и променити изворни изглед архитектуре, хоризонтални и вертикални габарит, облик и нагиб крова, конструктивне и декоративне елементе, оригиналне материјале и стилске карактеристике, статичку безбедност објеката; забрањује се преправка, доградња и надградња, складиштење материјала и стварање депонија, изградња објеката који својом архитектуром, габаритом и висином угрожавају културно добро; изградња објеката инфраструктуре дозвољена је само под условима и надзором надлежне установе заштите; извођење грађевинских радова и промена облика терена дозвољавају се само уз очување изворне матрице, природног вегетацијског типа и претходно обезбеђених археолошких истраживања; при обнављању и ревитализацији (стављању у основну намену) етно објеката који су у потпуности руинирани, а цртеж, фотографија или други запис о тим објектима не постоји, може се делимично одступити од претпостављеног изворног архитектонско-грађевинског решења и габарита, у складу са планираном намено објеката и поштујући основне стандарде и стилове традиционалне изградње.
- 3) Остали објекти градитељског наслеђа - грађанска и сакрална архитектура: примењују се исте мере правне и техничке заштите као код проглашених споменика културе; конзерваторски пројекти могу се код неких објеката дизајнирати тако да остваре помирење интегритета и особености изворног решења са прихватљивим стандардима савременог живота; за пројекте рестаурације и адаптације потребно је архитектонски истражити и снимити објекте и након тога прибавити услове надлежне институције за заштиту споменика културе.
- 4) Стара гробља: забрањује се складиштење материјала и стварање депонија отпада на деловима гробља са најстаријим споменицима, уклањање старих споменика како би се ослободио простор за ново сахрањивање, одношење надгробника и прекопавање гробних места, измештање или оштећивање канотафа без услова и сагласности службе заштите; изградња објеката дозвољена је само под условима и надзором службе заштите.
- 5) Споменици и спомен чесме: забрањује се оштећивање и уништавање споменика и спомен-чесми, њихових камених, металних и других елемената и инсталација; обезбеђује се редовно одржавање, односно обнављање оштећених и избледелих натписа, замена дотрајалих делова, одржавање чистоће и уредности, природно уређење прилаза и непосредног окружења спомен-обележја са техничким решењима којима се на прикладан и еколошки безбедан начин омогућава приступ и паркирање моторних возила.
- 6) Мијатовића јаз: обезбеђује се реконструкција овог изузетног хидро-техничког решења, макар од Самоковке до гребена Кукавице, изнад Козјих стена, тако да се његова обновљена функција (са протоком воде) може повремено демонстрирати за посетиоце; за реконструкцију/ревитализацију јаза могу се користити савремене технике, на безбедан начин, као и савремени материјали који би се адекватно маскирали на видљивим деоницама јаза; дуж трасе јаза изградити пешачку стазу која би посетиоцима пружила изванредно узбудљив, авантуристички доживљај проласка литицама и стрминама стеновитог одсека Козјих стена.

3.2. Заштита сливова акумулација „Ћелије“ и „Селова“

Део подручја Националног парка на коме су успостављена сва три режима заштите природе обухваћен је зоном III заштите у сливовима акумулација „Ћелије“ и „Селова“. Режимима заштите I-III степена Националног парка су строжи од режим заштите, уређења и коришћења простора у зони III заштите акумулације, тако да се на подручју Националног парка спроводе режимима заштите природе који обезбеђују и заштиту квалитета вода у обухваћеним деловима сливова две акумулације.

За делове подручја Просторног плана ван Националног парка, примењују се режимима који одговарају условима за зону III заштите акумулације и то:

- режим контролисане изградње и коришћења простора који обезбеђује заштиту квалитета вода и здравствену исправност воде изворишта. Ради се само о појачаним мерама санитације, а не о рестрикцији која би угрожавала развој насеља. У овој зони није дозвољено неконтролисано депоновање комуналног и другог отпада, лоцирање и уређење депонија чврстог отпада, депоновање, складиштење и транспорт опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
- могуће је задржавање постојећих и изградња нових станица снабдевања погонским горивом на основу процене утицаја на квалитет животне средине и квалитет вода, и прибављених водних услова и водне сагласности;
- није дозвољено грађење производних погона, термоенергетских и других објеката, као ни обављање рударских и других радова чије отпадне воде садрже загађујуће материје или на било који начин угрожавају квалитет и режим вода;
- дозвољена је реализација објеката виших нивоа финализације, са „чистим“ технологијама који нису већи потрошачи воде и које немају чврсте или течне отпадне и опасне материје;
- дозвољено је градити мале занатско-индустријске погоне (објекти за прераду пољопривредних производа, мини-хладњаче, сушаре, млинови и сл.), уз коришћење рецикулације воде у технолошким процесима, односно уз обавезу да се мање количине отпадних вода пречисте до прописане класе квалитета пре испуштања у реципијент;
- постојећи каменоломи предузеће техничке мере које спречавају да отпадне материје доспеју у водоток било у расутом (материјал откривке, ситне фракције из сепарација) или у течном стању (суспендован нанос настао испирањем фракција);
- коришћење и уређење пољопривредног и шумског земљишта засниваће се на програму уређења пољопривредно-шумског земљишта у зонама заштите изворишта вода, јер није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе;
- у насељима и зонама са стамбеним, туристичким и економским објектима, код којих се на било који начин могу угрозити изданске, површинске воде и акумулација, обезбедиће се санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање или одвођење отпадних вода ван слива акумулације, што условљава реализацију канализационих система и одговарајућих ППОВ са терцијарним пречишћавањем;
- за насеља, у којима због конфигурације терена и разуђености, реализација канализационог система није реална – примењује се санитација на нивоу домаћинства или групе кућа путем прописних сенгрупа и резервоара/таложница за сакупљање отпадних вода, уз њихово организовано пражњење;
- забрањено је депоновање комуналног и другог отпада, те материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
- транспорт опасних материја дозвољен је искључиво уз контролисан превоз и под пратњом;
- развој и уређење локалне саобраћајне и техничке инфраструктуре реализоваће се без посебних захтева у погледу заштите акумулација;
- дозвољава се реализација излетничких, риболовних, пешачких и бициклических стаза са мањим објектима за информисање и предах туриста (информативни пунктови, одморишта, видиковци, надстрешнице за склањање од невремена) и зона туристичке изградње, под условом санитарно безбедног прикупљања и пречишћавања отпадних вода, а тамо где је могуће и одвођења отпадних вода ван слива акумулације.

4. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА РАЗВОЈ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ

4.1. Природни ресурси

Пољопривреда

Пољопривреда ће се развијати без посебних ограничења, уз услов да се обезбеди адекватна заштита горњих сливова Расине и Топлице и да се онемогући преношење култура, других неаутохтоних састојина и хемијских средстава на подручје НП „Копаоник“, што ће подразумевати појас око границе НП „Копаоник“ у ширини од најмање 300 m, у коме морају бити само аутохтоне шуме, пашњаци или ливаде. Основу пољопривреде подручја чиниће сточарство засновано на рационалном коришћењу пашне основе и обнови генофонда традиционалних пасмина, на јагодичастом и коштичавом воћу уз обнављање старих домаћих сорти, на сакупљању шумских плодова, лековитог и ароматичног биља, као и на формирању микро-капацитета за прихватање и прераду локалних пољопривредних сировина, првенствено биолошки квалитетне („здраве“) хране. Програмом развоја пољопривреде на подручју Просторног плана утврдиће се концепт и организација пољопривреде, асортиман производа, дозвољене количине хемијских средстава и вештачких ђубрива и друго.

Заштићени планински пашњаци у оквиру режима заштите II степена предвиђени су претежно за опште-корисне функције у погледу заштите тла, очувања укупног предела, заштите флоре и фауне, заштите вода, заштите природних вредности, рекреације, спорта и ограничене прегонске испаше зависно од биолошког капацитета травњака (у циљу одржавања пашњачке вегетације).

У III степену заштите планински пашњаци су сезонски предвиђени највећим делом за алпске и нордијске скијашке терене (зими) и за излетничко-планинарске стазе и пунктове, као и прегонску испашу стоке (лети). Планинским пашњацима биће захваћене и трасе алпских скијашких стаза и жичара на просецима кроз шуму (у саставу шумског земљишта). Ови пашњаци су у категорији природних планинских пашњака, што значи да на њима нису предвиђени мелиорације (сем у случају затрављивања мањих површина голети и шумских просека за стазе и жичаре, без разоравања, уз ђубрење стајњаком и уз коришћење аутохтоних травних састојина). Планинске ливаде су највећи делом намењене за производњу сена и прегонску испашу стоке, а на погодним, заравњеним парцелама и за мање оранице намењене организованој производњи биолошки високовредног семенског кромпира и неких других семенских материјала, са капацитетима и производним условима (на мањим парцелама уклопљеним у предео, уз заштиту од ерозије, без значајније употребе хемијских средстава, уз перманентну контролу производње и друго). Мање површине ливада биће у функцији локација бачишта, зимских и летњих спортско-рекреативних и других намена. На ливадама је предвиђена ограничена мелиорација, без разоравања и употребе хемијских средстава, уз ђубрење стајњаком и искључиво коришћење аутохтоних травних састојина.

Шумарство, лов и риболов

Шумарство ће се развијати као привредна грана, уз одржавање вишеструке улоге и функције шума, шумских станишта и шумских предела и адекватне мере неге шума. Перманентно ће се побољшавати услови за јачање антиерозивних, хидролошких, туристичко-рекреативних, еколошких и других корисних функција шума. При обнављању шума предност ће имати природно обнављање. Пошумљавање голети и еродираних површина вршиће се искључиво аутохтоним састојинама. Заштићена шума посебне, намене као специфична категорија шуме, предвиђена је претежно за опште-корисне функције у погледу заштите природе, односно заштита тла, очување пејзажно-амбијенталног лика простора, заштите флоре и фауне у ширем смислу, као и заштите вода, заштите, истраживања и презентације природних вредности, презентације природе и природних вредности посетиоцима, рекреације и спорта. Овакав тип шуме подразумева типолошко газдовање са циљем узгоја квалитетне шуме и лечења оболелих врста, уз остваривање споредних економских ефеката кроз неопходну сечу у функцији узгоја. У оквиру ове шуме предвиђен је и узгој дивљачи чији режим се уклапа у остале режиме ове природне средине (са неопходним службеним садржајима у функцији узгоја шуме и дивљачи).

Режим шума посебне намене у III степену заштите даје предност општекорисним над производним функцијама (односно са производним функцијама које ће бити усклађене са узгојним функцијама), у приближно равноправном односу са пашњацима и ливадама. У овој шуми подразумева се типолошко газдовање са циљем узгоја квалитетне шуме уз оздрављење оболелих шума. Унапређење газдовања овим шумама подразумеваће увођење шумског реда, уређење шумских путева и остале шумске инфраструктуре у функцији противпожарне заштите, заштите и узгоја дивљачи и друго.

Будуће пошумљавање и сеча ове шуме у знатној мери ће бити одређени предвиђеним распоредом садржаја понуде у простору, подцентара и пунктова рекреације, спорта и туризма (алпске скијашке стазе и жичаре, подцентри и пунктови ТЦ Копаоник), бачишта, нових саобраћајница и нових садржаја осталих видова инфраструктуре. Део садржаја рекреације и спорта (излетничко-планинарске и нордијско-скијашке стазе, пунктови за општу рекреацију и планинарски логор), садржаји у функцији шумарства и остали садржаји биће прилагођени режиму шума, или су ван шуме.

У складу са захтевима Стандарда за газдовање шумама у Србији доносе се смернице за формирање шумских заштитних зона поред водотока, јавних путева и насеља. Заштитне зоне су у функцији обезбеђивања позитивних утицаја шума на стабилност екосистема, очувања одређених станишта, биолошке предеоне разноликости и аутентичног изгледа предела. На подручју Просторног плана треба формирати заштитне зоне ширине 10-15 m дуж мањих речних токова и ДП II реда.

Ловство ће бити засновано на узгоју аутохтоне дивљачи у узгојним резерватима на територији НП „Копаоник“ и у организовању лова по ловним основама ван НП „Копаоник“ и по потреби у ширим просторним целинама, уз повећање бројности проређених врста и постизање бројности популација гајених врста дивљачи. Спортски риболов биће дозвољен на свим воденим површинама ван НП „Копаоник“ сразмерно богатству рибљег фонда, а производно рибарство са аутохтоним врстама у рибњацима и малим акумулацијама, уз унапређење рибљег фонда.

4.2. Привредни развој

Под претпоставком да ће бити испуњени основни предуслови даљег привредног развоја планског подручја, који се односе на усаглашавање интереса заштите и развоја, прилагођавање тржишним условима привређивања, уз стварање динамичног пословног амбијента у све три општине, сходно њиховим потенцијалима, ограничењима и могућностима, могу се дефинисати следећи стратешки приоритети развоја:

- 1) туризам, са централним пројектом туристичке дестинације Копаоник, и комплементарне еколошки прихватљиве делатности са пратећим услугама за подмиривање потреба туриста и излетника; пројекат би допринео стварању динамичне пословне климе, побољшавању стандарда и запослености локалног становништва, истовремено подстичући развој пољопривреде и решавајући многе развојне проблеме укључујући и подизање атрактивности окружења за инвестирање и побољшање демографске структуре становништва;
- 2) пољопривреда, заснована на унапређеним традиционалним видовима, уз стварање услова за: ефикаснију производњу, формирање микропогона за прераду пољопривредних производа, пласман производа, развој сточарства, повећањем просечне величине поседа и брендирањем сточног фонда и производа, удруживањем произвођача и др.; најзначајнију шансу оваквог развоја пољопривреде представљаће њена интеграција са туризмом кроз директан пласман производа, ангажовање у сеоском туризму, мотивисање младих за останак и повратак и др.;
- 3) МСП, као основни облик организовања фирми и генератор развоја, конкурентности и запошљавања; посебно је битно активирати микро-бизнисе и тзв. породичне фирме (домаће радиности и др.) као основне карике - производно-пословне јединице/погоне за производњу или прераду пољопривредних производња, уз њихов пласман ка туристичким центрима и насељима;
- 4) едукација становништва у области заштите природе, алтернативне сеоске економије и туристичке делатности (култура становања, уређење предела и окућнице, кулинарство, маркетинг, комуникација, културни амбијент и сл.).

4.3. Развој насеља, демографски и социјални развој

Мрежа насеља

Развој мреже насеља на подручју Просторног плана, у оквиру система насеља у општинама Рашка, Брус и Лепосавић, засниваће се на следећој функционалној хијерархији и функционалним везама обухваћених насеља:

- Секундарни општински центри - У овој категорији планирани су Јошаничка Бања као традиционално насеље и секундарни туристички центар, и Суво Рудиште као нови, специфични високопланински центар у склопу ТЦ „Копаоник“ у општини Рашка и Брзеће као нови секундарни туристички центар у општини Брус. Овим центрима ће гравитирати највећи број сеоских насеља на подручју Просторног плана. Изузетак су насеља у катастарским општинама Бадањ, Семетеш, Тиоце, Кремиће и делимично Шипачина, која ће гравитирати другим секундарним центрима на територији општине Рашка (Брвенику и Рудници). У секундарним центрима биће смештен значајан део запослених у ТЦ „Копаоник“;
- Центри заједница села - Центри заједница села предвиђени су у традиционалним насељима са туристичким функцијама - у секундарним туристичким центрима Крива Река (општина Брус) и Бело Брдо (општина Лепосавић).

Секундарним општинским центрима и центрима заједница села гравитираће сва насеља на подручју Просторног плана. Ова насеља прихватиће и део запослених у ТЦ Копаоник.

Остала села и засеоци су мања традиционална насеља, већим делом са перспективом у интеграцији локалних комплементарних активности са туризмом.

Главни предуслови за развој мреже насеља и очување појединих насеља на подручју Просторног плана ван Националног парка су развој локалне саобраћајне инфраструктуре, специјализованог превоза (мањим возилима у приватном сектору, жичарама и слично), спортско-рекреативне понуде у простору (туристичке инфраструктуре) и телекомуникација. Тиме би се, поред укључивања у туристичку понуду, омогућило и организовање мобилних јавних служби (здравства, едукације, социјалне заштите и слично) и јавних сервиса (месне канцеларије, комуналних и техничких служби и сервиса и друго) у свим насељима, односно њихово саобраћајно и функционално повезивање са терцијарним, секундарним и примарним општинским центрима.

Просторним плановима јединица локалне самоуправе и одговарајућим урбанистичким планом утврђује се ширење и уређење насеља на подручју просторног плана ван Националног парка.

Становништво и социјални развој

Пројекција становништва извршена је применом математичког метода који је заснован на кретању становништва у прошлости, при чему су коришћени подаци из претходна два Пописа становништва (Табела III-16).

Табела III-16: Пројекција становништва на подручју Просторног плана за 2019. годину

Општина	Насеља	2002.*	2011.*	2019.
Рашка	Шипачина, Тиоце, Лисина, Семетеш, Бадањ, Кремиће, Јошаничка Бања, Раковац, Црна Глава, Копаоник	2334	1821	1419
Брус	Бозољин, Равниште, Кнежево, Брзеће, Ливађе, Паљевштица, Крива Река	1291	990	722
Лепосавић	Гувниште, Бело Брдо	-	-	-
Подручје Просторног плана		3625	2811	2141

*Извор: Попис становништва, домаћинства и станова 2011. у Републици Србији, РЗС, 2014.

Према пројекцији становништва до 2019. године очекује се наставак негативних демографских трендова у свим насељима на подручју Просторног плана. До 2019. године може се очекивати пад укупног броја становника од око 30% у односу на 2011. годину.

Наведене процене будућег броја становника треба посматрати оквирно, промене у кретању становника зависиће од укупног социо-економског развоја планског подручја. С обзиром на то да подручје Просторног плана поседује изузетне природне и културне вредности претпоставља се да применом мера за подстицање социо-економског развоја може доћи до успоравања депопулације. За ублажавање негативних демографских токова у наредном периоду значајан утицај имаће подстицање

преквалификације и запошљавања локалног становништва као и подстицање просторне мобилности и сезонског боравка становништва у окружењу.

Развој јавних служби у насељима на подручју Просторног плана ван граница Националног парка засниваће се на следећим опредељењима:

- Побољшање доступности услуга корисницима организовањем система мобилних услуга које се прилагођавају потребама корисника. У том смислу неопходно је обезбедити одговарајућу опрему, возила и просторије за периодично пружање услуга;
- Реконструкција, адаптација и санација постојећих капацитета као и изградња универзалних вишефункционалних центара у насељима за пружање јавних услуга;
- Организовање специјализованог превоза ученика;
- Програми доквалификације и преквалификације локалног становништва као и прилагођавање образовни профили у средњим школама на подручју општина Брус, Рашка и Лепосавић потребама планираног развоја пољопривреде, туризма, услуга, заштите и презентације природних и културних вредности на подручју Просторног плана;
- Побољшање квалитета саобраћајне инфраструктуре.

Просторним плановима јединица локалне самоуправе ближе се утврђује развој мреже објеката и услуга јавних служби за насеља која се налазе на подручју Просторног плана ван Националног парка.

4.4. Инфраструктурни системи

4.4.1. Саобраћајна инфраструктура

Путна мрежа

Развој путне мреже на подручју биће усклађен са режимима заштите НП „Копаоник“ и са режимима саобраћаја у складу с основним функцијама саобраћајница: а) Јавне саобраћајнице - државни путеви II реда, општински/локални путеви, планирана планинска железница и жичаре); б) Контролисана правци кретања туриста коришћењем постојећих и планираних локалних путева и стаза - скијашког, пешачког, бицикличког и јахачког кретања посетилаца НП „Копаоник“ по утврђеним итинерерима за презентацију вредности НП „Копаоник“ и туристичким садржајима; и в) Службени правци моторизованог и осталог кретања за потребе презентације вредности НП „Копаоник“, туризма, рекреације и спорта (снабдевање, техничко опслуживање и слично), шумарства (шумски путеви), специјалне и посебне намене и др.

Окосницу развоја и уређења путне мреже на подручја Просторног плана чини доградња, модернизација, реконструкција и појачано одржавање појединих деоница ДП II реда.

Овим Изменама и допунама Просторног плана потврђује се планско решење којим се резервише потенцијални коридор кружног пута око границе НП „Копаоник“ у висинској зони од око 1000 до 1200 m н.в., који ће настати повезивањем постојећих шумских, општинских и ДП II реда, а мањим делом изградњом нових деоница. Траса кружног пута има укупну дужину од око 86 km, од чега је око 68 km или 80% ван НП „Копаоник“. Процењује се да око 80 km или 93% трасе кружног пута чине постојећи категорисани и некатегорисани путеви, док само око 6 km пута чине нове деонице и то ван НП „Копаоник“.

Траса кружног пута пружа се од Криве Реке и Црне Главе преко Шакламана до Ђорђевића, па падином Бањског Копаоника до Кокоровца, где се укључује у ДП II реда 210 Јошаничка Бања-Копаоник до Вележ-Паљевштице, затим од Вележ-Паљевштице пут наставља трасом старог пута Јошаничка Бања-Рашка, преко Плакаонице и седла између Јадованика и Кремићских планина, до Чомага и Семетеша, а даље наставља преко локалитета Кижевак, Лисине и ДП II реда 210 Рудница-Копаоник до Костовца, потом води преко Јасала и седла Треска, изнад села Гувниште и Бело Брдо за Запланину, Челиће и Мрамор до ДП II реда 212 Брзеће-Блажево, потом од Мрамора води преко Брзеће до Гочманца, где се одваја од ДП II реда 211, настављајући као планирана деоница пута изнад села Ливађе и Паљевштица и долином Мраморске реке преко засеока Симићи и Јанковићи до засеока Пршићи и потом до центра Криве Реке. Кружни пут повезује десет села и више засеока, а гравитира му још шест села са засеоцима.

Поред планираног кружног пута мрежа постојећих путева биће употпуњена изградњом нових деоница и то:

- од ДП II реда 211 кроз подцентар Суво Рудиште планирана је изградња паралелне саобраћајнице на деоници од „Крагујевачког одмаралишта“ до хотел „Путник“ која ће бити у функцији решавања проблема загушења саобраћаја дужине од око 1,1 km.
- од ДП II број 211 на Јарму планирана је изградња саобраћајнице до локалитета „Црни јелак“ у функцији планираних спортских и туристичких садржаја дужине од око 1,1 km.
- од Брзећа/Мрамора до Дубоке/полазиште жичаре „Крчмар“ дужине од око 4,5 km.
- од планираног кружног пута до Тиоца дужине од око 2,7 km.

Боља проходност ДП II број 211 у зимским условима обезбедиће се изградњом заштитних шумских појасева и грађевинских галерија, приоритетно на деоници од Шиљаче до Јарма, као и применом мера појачаног одржавања.

Реализације алтернативног правца ДП II број 211 на потезу јужно од постојеће трасе, на деоници од Јарма до испод Сувог Рудишта, у дужини од око 6 km није у планском хоризонту ових Измена и допуна Просторног плана. У циљу усаглашавања потреба развоја и заштите НП „Копаоник“, могућност и начин реализације овог алтернативног пута, као и његова коначна траса утврдиће се уз поштовање режима заштите НП „Копаоник“ приликом израде нових измена и допуна, или новог просторног плана.

Контрола уласка на подручје НП „Копаоник“ обезбедиће се стављањем у функцију улазних станица као информативно-контролних пунктова и то: 1) главних улазних станица, на ДП II број 211 (постојећа „Брзеће“ изнад Брзећа) и ДП II број 210 („Кокоровац“ уместо постојеће „Вележ-Паљевштица“ изнад Јошаничке Бање), и 2) помоћних улазних станица на ДП II број 210 („Костовац“ изнад Лисине) и планираном путу Караула - Гочманци („Шиљача“).

Са циљем смањења саобраћаја путничких возила на територији НП „Копаоник“ предвиђене су спратне гараже и паркинзи на полазним станицама жичара са функцијом улаза у НП (Гочманци, Бела река, Јошаничка бања, Сунчана долина, Бело брдо, Чајетина).

Железничка мрежа

Развој железничког саобраћаја на подручју Просторног плана усмерен је на побољшање квалитета и вишемодалних саобраћајних приступа подручју изградњом прилаза и кружне железнице око НП „Копаоник“.

Планирана траса електричне зупчасте-планинске кружне железнице око подручја НП „Копаоник“, која се највећим делом налази у коридору планираног кружног пута око НП „Копаоник“ имала би две главне станице у: Кривој Реци и Јошаничкој Бањи. Траса кружне железнице се пружа од планиране железничке станице Крива Река (на прузи Стопања-Биљановац) до Ђорђевића у коридору кружног пута, а потом иде гребеном преко Осредака и Марића до планиране железничке станице Јошаничка Бања (на прузи Стопања-Биљановац), након чега се изнад Вележа пење ка гребену Кремићких планина, а даље до Плаконице налази се у коридору кружног пута, а потом води падинама Јадовника и трасом старог рударског пута до Кадијевца где улази у коридор ДП II број 210 Јошаничка Бања - Копаоник - Рудница до Костовца, одакле води преко Белог Брда, Мрамора, Брзећа и Гочманаца до Криве реке у коридору кружног пута.

Реализација кружне железнице са возом на електрични погон око подручја НП „Копаоник“ ће омогућити доступност подручју у свим временским условима, смањење аутомобилског саобраћаја, повезивање села, туристичких насеља и центара са улазима у скијалиште, чиме ће се значајно унапредити кретање преко територије НП „Копаоник“ без угрожавања животне средине и природних вредности.

За брзо и ефикасно повезивање туристичких локалитета и улаза у скијалишта, у свим временским условима и без угрожавања вредности НП „Копаоник“ предвиђена је изградња деонице зупчасте-планинске железнице на правцу Лисина/Суво Рудиште - Јарам - Сребрнац – Рендара/Вучкас у дужини од око 8 km, у коридору ДП II број 211 од Сувог рудишта до Рендаре, уз повезивање са кружном железницом око НП „Копаоник“.

Оптималан железнички приступ подручју НП „Копаоник“ може се остварити из правца постојеће пруге Крушевац - Краљево, изградњом нове деонице пруге нормалног колосека на правцу Стопања-Милентија-Велика Грабовница-Биљановац (пролазећи кроз подручје Просторног плана од Пршића у Кривој Реци, преко Раковца до Јошаничке Бање.. На овај начин би се комплетирао приступ железничким пругама Националном парку.

Остали видови саобраћајне инфраструктуре

Развој ваздушног саобраћаја у функцији туризма и презентације НП „Копаоник“ условљен је изградњом планираног аеродрома на локацији Блажевска долина (општина Брус, ван подручја Просторног плана) и планираног хелидрома са хангаром у оквиру пословно-стамбеног комплекса у насељу Чајетина.

Развој комбинованог саобраћаја оствариће се повезивањем функција даљинског друмског, ваздушног и железничког са локалним друмским и железничким видовима саобраћаја, као и средствима вертикалног транспорта – кабинским жичарама.

4.4.2. Водоснабдевање и одвођење отпадних вода

Водоснабдевање

На подручју Просторног плана развијаће се два система водоснабдевања:

- систем за обезбеђивање воде највишег квалитета за снабдевање водом туристичких и сеоских насеља; и
- систем за обезбеђивање воде за техничке потребе и заштиту вода.

Основна изворишта за оба наведена система су водотоци и мале акумулације у зонама заштите II и III степена на подручју НП „Копаоник“ као и ван НП „Копаоник“. Поред коришћења за водоснабдевање, већина малих акумулација намењена је регулисању отицаја и коришћењу воде за остале планиране потребе (оснежавање ски-стаза, противпожарна заштита, рекреација и др).

Будуће потребе за водом туристичких комплекса и насеља на подручју НП „Копаоник“ и подручја Просторног плана, у односу на распоред постојећих и могућих изворишта и конфигурацијске услове, упућују на потребу и оправданост етапног реализовања јединственог водоводног система. Планирана потрошња воде највишег квалитета по туристичким комплексима, насељима и пунктовима утврђена је на основу усвојених норми по категоријама корисника и то: за хотеле 400 l по кориснику дневно (l/к/д), за одмаралишта, пансионе, апартмане и викенд куће 250 l/к/д, за туристичке пунктове 100 l/к/д, за запослене 100 l/к/д, за излетнике 10 l/к/д, за села 250 l/к/д и за крупну стоку 50 l по грлу дневно. Укупне прогнозиране потребе за водом износе око 300 l/s, од чега је око 85 l/s или 29% на подручју НП „Копаоник“ и око 210 l/s или 71% ван НП „Копаоник“.

Комплекси и пунктови ТЦ „Копаоник“ на подручју Националног парка, секундарни туристички центри Крива река, Брзеће са Гочманцима и Лисина-Чајетина, и туристичка насеља (Ђорђевићи, Вележ-Паљевштица, Бадањ, Марићи, Тиоце, Шипачина, Ливађе-Радмановићи на подручју Просторног плана ван Националног парка имају потенцијална изворишта за планирано водоснабдевање, уз услов њиховог уређења, каптирања и рационалног коришћења. Секундарни туристички центар Јошаничка бања и туристичка насеља, Раковац, Црна Глава, Кремиће, Семетеш, Кнежево, Равниште, Бозољин, Гувниште и Бело Брдо ван НП „Копаоник“ немају довољно воде за водоснабдевање из сопствених, блиских изворишта, те се за њих морају обезбедити нова изворишта.

Капацитети изворишта планирани за потребе реализације система за снабдевање водом највишег квалитета туристичких и сеоских насеља износе од 271 l/s до 391 l/s.

Планским решењима снабдевања водом туристички комплекса и пунктова на подручју НП „Копаоник“, у оквиру јединственог система водоснабдевања, предвиђају се три подсистема који се етапно развијају, као и један број малих, локалних система. Подсистеми водоснабдевања су:

1. Подсистем ППСВ „Самоковска река“ - Суво Рудиште - Јарам – Сребрнац. Овај подсистем користи реализовани водозахват из отвореног тока десних притока Самоковске реке, Драганског и безименог потока испод Казновског бачишта (тиролским захватима, без претходно исталоженог вученог материјала, који отежава прераду воде). У другој фази систем ће користити искључиво водозахвате из малих акумулација „Црвено Језеро“, „Казновско Бачиште“ и „Драгански поток“ са цевоводом до ППСВ (реализација акумулације „Драгански поток“ условљена је измештањем Рватских бачија ван слива, према Мекој преседли). Од ППСВ „Самоковска река“, вода се потискује кроз примарни цевовод на 300 m висине до резервоара треће зоне, одакле се разводном мрежом гравитационо дистрибуира до потрошача у висинској зони Копаоника. ППСВ „Самоковска река“, црпна станица и потисни цевовод пројектовани су за капацитет од 90-100 l/s, од чега је изграђена прва фаза постројења капацитета 40-50 l/s. Постојеће ППСВ „Самоковска река“ нема задовољавајући капацитет и квалитет воде и захтева модернизацију технолошког процеса, као и реализацију друге фазе постројења до пројектованог капацитета. Неопходно је реализовати другу фазу развоја водозахвата из планираних малих акумулација, за потребе развоја

примарног ТЦ „Копаник“ граничног капацитета од 18.500 лежаја на подручју НП „Копаник“, као и за потребе већег броја центара насеља на подручју Просторног плана ван НП „Копаник“. За обезбеђивање неопходних количина воде услед часовне неравномерности њене потрошње изграђени су резервоари укупне запремине од 3.000 m³. Планирана је изградња резервоари запремине 2x500 m³ на падинама „Караман-гребена“, код прекидне коморе (ПК2) на 1770 m н.в., контрарезервоар запремине 500 m³ на локацији „Крст“ и резервоар на локалитету „Високи део“ на око 1610 m н.в. запремине 2x750 m³. Повезивање ових објеката обезбедиће се изградњом нових деоница дистрибутивног цевовода пречника 250 mm између планираних резервоара на „Караман гребену“ и „Крсту“ (дужине око 800 m) и потисног цевовода од рудника до резервоара на „Крсту“ (дужине око 200 m и висинске разлике од 40 m), са планираним ППСВ капацитета 20-30 l/s (које ће користити воде из поткопа рудника - извориште „Рудничка вода“), односно од постојећег ППСВ у Самоковској реци до резервоара „Високи део“ (дужине око 1.000 m и висинске разлике од 70 m). Вишак воде из овог подсистема пребациваће се у подсистем Сребрнац - Рендара и даље гравитационо ка насељима ван НП „Копаник“ (цевоводом од резервоара „III Караман“, преко Јарма до Сребрнца) и у локалне системе „Крст“ - Лисина и „Високи део“ - Лисина (цевоводом од планираних резервоара на „Крсту“ и „Високом делу“) гравитационо ка Лисини, стамбено-пословном комплексу Чајетина и Шипачини, а у другој фази и ка осталим насељима ван НП „Копаник“ на западним падинама Копаника: Тиоце, Семетеш, Бадањ и Кремиће. Такође, из овог подсистема, преко подсистема Црно врело - Рендара, допуњаваће се и локални систем Крива Река - Црна Глава – Раковац.

2. Подсистем ППСВ Брзећка река - Сребрнац – Рендара. Овај подистем ће у првој фази користити воде из каптажа Гвоздачког врела и извора Минина вода, без пречишћавања (сем хлорисања), а у другој фази и из водозахвата из горњег тока Брзећке реке и потока Леденице, до планираног ППСВ у Брзећкој реци, на локацији шумског лагера изнад Леденице (1450 m н.в.). Од изворишта, односно од ППСВ, вода ће се потискивати црпним станицама кроз цевовод (дужине око 1.300 m и висинске разлике од око 335 m) до резервоара треће зоне на Гобелји (око 1788 m н.в.) код Сребрнца, укупне запремине од 2.000 m³, а од тог места гравитационим цевоводом ка туристичким локалитетима на Сребрнцу и Рендари (са планираним резервоаром од 500 m³ и црпном станицом), као и према нижим насељима ван НП „Копаник“. Услед осцилације издашности ових изворишта (са минимумом од укупно око 25 l/s, док је 35 l/s потребно у нормалној потрошњи овог подсистема за висинску зону, а још око 95 l/s је потребно за нижа насеља ван НП „Копаник“), планирана је допуна подсистема довођењем воде из алтернативних изворишта, врела и/или водозахвата из мале акумулације у изворишту Шаклманске реке, а по потреби, и коришћењем резерви воде из подсистема Суво Рудиште - Јарам – Сребрнац. Вишак воде из овог подсистема пребациваће се у подсистем Црно врело – Рендара.
3. Подсистем Црно врело – Рендара. Овај подсистем користиће воде из каптаже Црног врела и извора Урлан код Новчића (ван НП „Копаник“) укупног капацитета од око 40 l/s, без пречишћавања (сем хлорисања), уз довођење воде црпним станицама до резервоара Крива река (изнад насеља Јанковићи и Трифуновићи) укупне запремине од 2.000 m³, а одатле цевоводом ка туристичком комплексу Рендара и насељима ван НП „Копаник“. По потреби користиће и резерве воде из подсистема Самоковска река - Суво рудиште - Јарам - Сребрнац и Брзећка река - Сребрнац - Рендара, преко водовода дужине око 1.500 m од хотела „Сребрнац“ према планираном резервоару „Јелица“ капацитета 2x750 m³ (на 1670 m н.в.) и даље ка насељима ван НП „Копаник“ на северним падинама Копаника. Из подсистема Црно врело - Рендара, са коришћењем већине капацитета каптаже Црног Врела у сливу Мраморске реке, а по потреби и каптаже извора Урлан код Новчића, снабдеваће се подручје Криве Реке, а преко локалног система Крива Река - Црна Глава - Раковац обезбедиће се резервна допуна водоснабдевања Црне Главе и Раковца.

Остали садржаји на подручју НП „Копаник“ снабдеваће се малим, локалним гравитационим системима из каптажа извора и врела који задовољавају планиране капацитете. Коришћење вода из локалних извора вршиће се без пречишћавања, уз хлорисање.

Планиран је развој локалних система водоснабдевања и то:

1. Крст - Лисина, који користи подземну воду из поткопа рудника Суво Рудиште, која се након третмана у планираном ППСВ, из резервоара на Крсту постојећим разводним цевоводом гравитационо дистрибуира до планираног резервоара запремине од 750 m³ на Репушким бачијам, као и ка осталим низводним насељима на западним падинама Копаника.

2. Високи део - Лисина, који користи вишак воде из ППСВ „Самоковска река“ (након реализације друге фазе подсистема Самоковска река - Суво рудиште - Јарам - Сребрнац), која се, након потискивања до резервоара на Високом делу, планираним разводним цевоводом дужине од око 2.500 m преко Сувог јелка гравитационо дистрибуира до контрарезервоара на Репушким бачијама (1610 m н.в.) и даље планираним цевоводом ка насељима ван НП „Копаоник“ на западним падинама Копаоника. Испитаће се могућност водоснабдевања из овог система за насеља ван НП „Копаоник“ на јужним падинама Копаоника, разводним цевоводом дужине од око 10 km од резервоара на Репушким бачијама, преко Гувништа до Белог Брда.
 3. Брзеће - Гочманци - Ливађе, који у првој фази користе каптирани извор Бела Река, а у другој фази, по потреби, укључује и воде из каптажа врела Дубока; може се користити и гравитациона веза ППСВ Брзећка река - Брзеће (вишкови прерађене воде); испитаће се могућности повезивања овог система са подсистемом Самоковска река - Суво Рудиште - Јарам - Сребрнац на подручју НП „Копаоник“.
 4. Паљевштица - Брус, овај систем се у перспективи може повезати са системом Брзеће - Гочманци – Ливађе.
 5. Кнежево - Равниште - Бозољин, који ће користити каптаже извора изнад Запланине, а по потреби и врело Дубока. Овај систем се у перспективи може повезати са системом Брзеће – Ливађе.
 6. Крива река - Црне Глава - Раковац, који ће користити каптаже Црног Врела, а по потреби и каптаже извора Урлан (Новчићи). Истражиће се могућност реализације водовода од планираног резервоара „Јелица“ - Беле чуке - планирани резервоар „Црна Глава“ - планирани резервоар „Брусна“, у дужини од око 8 km и даље ка насељима на северним падинама Копаоника. Овај водовод перспективно ће се повезати са постојећим подсистемом „Јошаничка бања“.
 7. Шаклман - Ђорђевићи - Јошаничка Бања, који ће у првој фази користити водозхвате из водотокова Шаклманске реке и Гобелске реке, а у другој фази из малих акумулација „Шаклман“ у сливу Шаклманске реке и „Гобела“ у сливу Гобелске реке. Испитаће се могућност повезивања система са подсистемом Сребрнац - Рендара на подручју НП „Копаоник“ (путем разводног цевовода у дужини од око 7 km на правцу Јарам - Ђорђевићи) и са локалним системом Крива река - Црна Глава – Раковац. Овај водовод ће се, такође, перспективно повезати са постојећим подсистемом „Јошаничка бања“.
 8. Даљи развој локалних подсистема „Јошаничка бања“, „Чамагића Врело“, „Кравиће“ и „Кремиће“.
- Поред ових изворишта се планира и захватање воде из: дела изворишне челенке Брзећке реке (Леденица-Гвоздац) и Сребрничке реке (изворишта Минине реке), у укупном капацитету од око 35-50l/s.

Мале акумулације и микро водозхвати

На подручју Просторног плана предвиђена је изградња осам вишенаменских малих акумулација, од чега седам на подручју НП „Копаоник“. Локације малих акумулација условљене су морфолошким и хидролошким условима, као и режимима заштите природе и природних вредности НП „Копаоник“, што ће бити истражено посебним студијама пре пројектовања и изградње сваке појединачне акумулације.

У складу са условима и режимима заштите НП „Копаоник“, економским разлозима и условима градње на планини, за мале акумулације предвиђене су бране од локалног насутог материјала (камен и земља), уз уграђивање водонепропусног екрана, са косинама прекривеним хумусом и озелењеним аутохтоним растињем.

Предвиђени су следећи оквирни хидротехнички параметри планираних акумулација:

1. „Црвено Језеро“ на Црвеној реци (десна притока Самоковске реке) испод локалитета Црвене баре, на око 1630 m н.в., намењена је првенствено за водоснабдевање, противпожарну заштиту и контролисану рекреацију, висина насуте бране са централним глиним језгром је 15 m, запремина акумулације на коти нормалног успора (КНУ) је око 214.000 m³, а њена површина око 5 ha. За изградњу бране припремљена је пројектна документација.
2. „Казновско бачиште“ на безименом потоку (десна притока Самоковске реке) испод локалитета Казновско бачиште, у непосредној близини постојећег ППСВ, на око 1580 m н.в., намењена је првенствено за водоснабдевање, затим за противпожарну заштиту и друге техничке потребе, висина насуте бране је 15 m, запремина акумулације на КНУ је око 300.000 m³, а површина око 7 ha. За изградњу бране постоји пројектна документација рађена за потребе ППСВ.
3. „Драгански поток“ на истоименом потоку (десна притока Самоковске реке) на око 1600 m н.в., намењена је првенствено за водоснабдевање, затим за против пожарну заштиту, рекреацију и

друге техничке потребе; висина насуте бране је 12 m, запремина акумулације на КНУ је око 150.000 m³, а њена површина око 5 ha.

4. „Кадијевац“ на Самоковској реци у близини ДП II реда 210 на око 1420 m н.в. намењена је претежно за рекреацију, противпожарну заштиту, хидроенергетско коришћење и друге техничке потребе, као и за регулацију водног режима водотока, висина насуте бране од каменог набачаја је 15 m, запремина акумулације на КНУ је око 1,000.000 m³, а њена површина око 16 ha.
5. „Јабланова равана“ на Барској реци, на око 1420 m н.в. намењена је за снабдевање водом, рекреацију, противпожарну заштиту и друге техничке потребе; висина насуте бране од каменог набачаја је 15 m, запремина акумулације на КНУ је око 900.000 m³, а њена површина око 17 ha.
6. „Шаклман“ на Шаклманској реци (десна притока Гобелске реке) на око 1200 m н.в. намењена је за снабдевање водом, рекреацију, противпожарну заштиту, хидроенергетско коришћење и друге техничке потребе, висина насуте бране од каменог набачаја је 15 m, запремина акумулације на КНУ је око 112 000 m³, а њена површина око 2,5 ha.
7. „Гобелја“ на Гобелској реци на надморској висини од око 1 200 m н.в. намењена је за снабдевање водом, рекреацију, против пожарну заштиту и друге техничке потребе; висина насуте бране од каменог набачаја је 15 m, запремина акумулације на КНУ је око 180000 m³, а његова површина око 4 ha.
8. „Крива река – Кулинеја“ на Кривој реци, ван НП „Копаоник“, на око 1100 m н.в. је у потпуности вишенаменска акумулација намењена за регулацију водног режима, против пожарну заштиту, рекреацију, за рибарство, спортски риболов, хидроенергетско коришћење и друге видове техничке употребе. Висина насуте бране од каменог набачаја је 20 m, запремина акумулације на КНУ је око 2 милиона m³, а њена површина око 16 ha.

Микро водозахвати на подручју НП „Копаоник“ предвиђени су на локацијама „Мали Караман“ (постојећи), на реци Дубока (испод полаза жичаре „Крчмар“) и други, првенствено у функцији противпожарне заштите у вештачког оснежавања.

Поред предвиђених акумулација могуће је реализовати и друге акумулације на подручју Просторног плана ван НП „Копаоник“ у складу са просторним плановима јединица локалне самоуправе. Само на Кривој реци, низводно од планиране акумулације „Кулинеја“ до реке Јошанице може се предвидети још шест акумулација.

Користи од малих акумулација вишеструко ће компензовати губитке мањих потопљених површина пашњака и шума. На подручју Просторног плана предвиђено је и више микро водозахвата, првенствено намењених за оснежавање ски-стаза.

Заштита вода

Основни систем обезбеђивања ефикасне заштите вода подразумеваће:

а) Фазни развој централизованог система канализације и евакуације отпадних вода, постојећих и планираних пречишћавање отпадних вода (ППОВ) за туристичке центре и насеља на подручју Просторног плана и планираних централних ППОВ на Ибру код Руднице и Биљановца, односно на Расини код Бруса (све ван подручја Просторног плана), са сепаратним третманом муља на појединим локацијама;

б) Коришћење, односно захватање само дела вода из отворених водотока, како би се обезбедила одговарајућа проточност низводно од захвата; и в) Оплемењивање малих вода (повећавање протока у периоду маловођа) коришћењем малих/микро акумулација, из којих ће се испустити минимални одрживи протоци.

Наведени систем за заштиту вода неопходан је због чињенице да су постојеће воде највишег квалитета и да је њихова количина недовољна да би могле да преузму функцију реципијента за транспорт пречишћених отпадних вода.

Одвођење отпадних вода

У прогнози количина отпадних вода са подручја НП „Копаоник“ рачуна се око 90% употребљених вода (под условом спречавања продора подземних вода).

Према распореду садржаја и до сада изграђене канализационе мреже и ППОВ, на подручју НП „Копаоник“ предвиђена су два сепаратна канализациона система (са могућношћу заједничког коришћења и за насеља ван НП „Копаоник“ у коначној фази развоја), уз више парцијалних канализационих система, и то:

1. Сепаратни гравитациони систем Јарам - Суво Рудиште - Репушке бачије - Лисина - Шипачина – Рудница. Овај систем је већим делом изграђен на деоници од Сувог Рудишта до Репушких бачија,

где је изграђено ППОВ капацитета 6.000 ЕС за механичко-биолошко пречишћавање (које ће се приоритетно реконструисати и доградити за капацитет од 15.000 ЕС). У првој фази изградиће се колектор од постојећег ППОВ до планираног централног ППОВ на Ибру код Руднице. Овај систем са висинском разликом од око 1340 m покриваће сва насеља и садржаје од Јарма до долине Ибра, решавајући и питање евакуације отпадних вода из Лисине-Чајетине (до реализације коначног решења изградиће се ППОВ Лисина на локацији 1.000 m низводно од постојећег ППОВ у Репушким бачијама) и осталих насеља у заштитној зони НП „Копаоник“ на југозападним падинама Копаоника. У коначној фази изградиће се колектор од Руднице преко Рашке и Баљевца до Биљановца и локације централног ППОВ.

2. Сепаратни гравитациони систем Сребрнац - Рендара - Крива Река (Пршићи) - Јошаничка Бања – Биљановац. Формиран је мањи део ове мреже, од хотела „Сребрнац“ до постојећег ППОВ у Циганској реци капацитета 600 ЕС (које је недовољно и предвиђено је његово измештање). У првој фази изградиће се колектор од Сребрнца до планираног ППОВ за механичко-биолошко пречишћавање у Циганској реци (ван НП „Копаоник“, уз његову непосредну границу), а у другој фази цевовод и ППОВ за механичко-биолошко пречишћавање испод Криве Реке (Пршићи, ван НП „Копаоник“), одакле ће се пречишћене воде упуштати у Криву реку. Капацитет. Овај део система, који ће се изградити у коридору планираног локалног пута Крива Река - Ђурковица - Рендара, имаће висинску разлику од 760 m и покриваће садржаје од Сребрнца до Криве Реке капацитета 8000 ЕС, решавајући и питање евакуације отпадних вода из туристичких подцентара Сребрнац и Рендара на подручју НП „Копаоник“ и из насеља Крива Река ван НП „Копаоник“. У коначној, трећој фази изградиће се колектор од Криве Реке преко Јошаничке Бање до Биљановца и локације централног ППОВ, чиме ће се решити и питање евакуације отпадних вода из насеља на северним падинама Копаоника (Ђорђевићи, Вележ, Паљевштица, Мориће, Раковац и Црна Глава). До реализације коначног решења у Јошаничкој Бањи ће се изградити посебни систем и ППОВ. Сепаратни гравитациони систем Брзеће - Брус са постојећом мрежом од јужног дела Брзећа до постојећег ППОВ северно од насеља (капацитета од 1.000 ЕС, које је недовољно и које ће се етапно проширивати до капацитета 12000 ЕС, обухватајући Брзеће и Гочманце). Системом ће бити решена и питања евакуације отпадних вода осталих насеља у заштитној зони НП „Копаоник“ на североисточним падинама Копаоника. У завршној фази изградиће се колектор од Брзећа, долином Грашевачке реке до централног ППОВ на Расини код Бруса.
3. Сепаратни гравитациони систем Бело Брдо са планираним ППОВ. У завршној фази изградиће се колектор од Белог Брда до ППОВ на Ибру код Лепосавића, са обухватањем Гувништа и осталих низводних насеља.
4. Парцијални, локални гравитациони системи са индивидуалним, преносивим и компактним уређајима за пречишћавање, за мање садржаје ван постојећих и планираних траса колектора (пункт „Запланина“ са изливом у Запланинску реку, пункт „Ђоров мост“ са изливом у Паљевштичку реку и друго).
5. Посебна ППОВ за насеља Тиоце, Семетеш, Бадањ и Кремиће (у сливовима Барске, Лисинске и Рудничке реке), Паљевштица, Ливађе, Гочманци, Кнежево, Равниште и Бозољин (у сливовима Брзећке, Сребрначке и Дубоке реке) и Раковац, Црна Глава, Ђорђевићи и друга насеља (у сливовима Криве реке и Јошанице) и за садржаје ван траса планираних колектора, уз могућност перспективног прикључења на неки од наведених сепаратних гравитационих система (првенствено насеља која гравитирају планираним цевоводима Рудница - Биљановац и Крива Река - Биљановац).

До реализације завршних фаза канализационих система, неопходно је у реципијентима на подручју НП „Копаоник“ у које се упуштају пречишћене отпадне воде обезбедити следеће класе вода: за хидролошке споменике - строго заштићене водотоке Самоковске, Гобелске, Барске и Брзећке реке, Дубоке и Речице I класу воде, а за све остале водотоке II класу. За отпадне воде које се пречишћене упуштају у реципијенте у I класу вода, предвиђено је и терцијарно пречишћавање.

У склопу ППОВ (код два сепаратна и свих парцијалних система) предвиђена је технологија за производњу биогаса за грејање и производњу електричне енергије. Такође, на погодним локацијама у близини ППОВ предвиђени су примарни пречишћивачи, таложници и муљна поља за сазревање муља до употребне функције (ђубрива за пошумљавање, пољопривреду и слично).

Ради заштите подручја НП „Копаоник“ од угрожавања земљишта и вода са изграђених површина туристичких комплекса, саобраћајница и друго предвиђена је изградња потребног броја система за канализацију атмосферских вода, са одговарајућим уређајима за пречишћавање пре упуштања у водотоке (првенствено дуж прилазних ДП II реда 210 и 211, као и планираних праваца).

Према распореду насеља и пунктова на подручју Просторног плана, а ван НП „Копаоник“ и конфигурацији терена, решење евакуације и пречишћавања отпадних воде вршиће се, где је могуће заједничким коришћењем наведена два гравитациона сепаратна канализациона система са подручја НП „Копаоник“, а где за то нема услова посебним сепаратним системима и индивидуално, преко локалних система канализације отпадних вода са механичко-биолошким системима за пречишћавање, технологијом производње биогаса за грејање и производњу електричне енергије и са испуштањем пречишћене воде у реципијенте који ће имати најмање IIa класу воде.

Санитација сеоских насеља ван Националног парка, која не могу да буду обухваћена малим групним системима са ППОВ, посебно (код дисперзованих насеља обављаће се по принципима руралне санитације на нивоу домаћинства или групе кућа, путем прописних сенгрупа и резервоара за сакупљање отпадних вода. Могу се градити и већи групни системи са одвођењем отпадних вода у групне водонепропусне објекте (таложнице) у комбинацији и са секундарним биолошким пречишћавањем, уз оперативну организацију даљег поступка са отпадним водама, односно, уклањања и коришћења у пољопривреди на санитарно безбедан начин, како не би дошло до загађења површинских и подземних вода.

4.4.3. Енергетска инфраструктура

Развој енергетске инфраструктуре на подручју Просторног плана засниваће се на: успостављању ефикасног система управљања и коришћења енергетских објеката и мреже, гасификацији, повезивању малих хидроелектрана у електроенергетски систем, као и на коришћењу алтернативних извора енергије. Међутим, развој енергетске инфраструктуре на подручју Просторног плана условљен је одређеним интервенцијама ван подручја Просторног плана које обухватају проширење и реконструкцију ТС 110/35 kV „Рашка“ и ТС 35/10 kV „Рудница“.

Инсталирана снага електроенергије

За обрачун вршне потрошње електричне енергије усвојени су следећи параметри по врстама корисника и локалитетима: 3,5 KW по стационарном кориснику за туристичке комплексе у висинској зони НП „Копаоник“; 2,5 KW по становнику, односно 1 KW по лежају за одмаралишта, пансионе и викенд куће ван НП „Копаоник“ и 0,1 KW по излетнику. Укупна инсталирана снага електроенергије обрачуната по наведеним нормативима износи за гранични капацитет подручја Просторног плана око 118 MW, и то за: подручје НП „Копаоник“ укупно око 56 MW, а за подручје Просторног плана ван НП „Копаоник“ укупно око 62 MW.

За обрачун вршне потрошње електричне енергије за потребе жичара усвојен је параметар од 60 KW на 100 метара висинске разлике инсталације. Укупна инсталирана снага електроенергије за потребе жичара, обрачуната по наведеном нормативу за 84 жичаре (24 постојеће и 60 планираних, укључујући и четири кабинске жичаре), укупне висинске разлике од око 25.000 m износи око 15 MW. За све кабинске и друге жичаре предвиђени су и резервни дизел агрегати.

Планиране су следеће активности развоја електроенергетске мреже и објеката:

- изградња 2 (две) ТС 110/35/x kV „Копаоник“ и „Брзеће“, 4 (четири) ТС 35/10 kV („Црна Глава“, „Лисина“ и „Јарам“, „Крива Река“);
- изградња 3 (три) ДВ 110 kV („Брус“- „Брзеће“, „Брзеће“- „Копаоник“ и „Копаоник“-„Рашка“), 6 (шест) ДВ 35 kV („Брзеће“-„Крива Река“, „Крива Река“- „Црна Глава“, „Црна Глава“-„Јошаничка бања“, „Копаоник“-„Јарам“, „Јарам“-„Црна Глава“ и „Копаоник“-„Бело Брдо“).
- реконструкција постојећих и/или изградња нових трафостаница и далековода 10/0,4 kV и 20/0,4 kV.

ДВ и ТС 20 kV представљаће основу далеководне мреже подручја НП „Копаоник“. С обзиром да већина постојећих ДВ 10 kV већ може да прими напон од 20 kV, увођење овог напона неће захтевати велике материјалне трошкове (од 45 постојећих кабловских деоница, 36 је припремљено за напон од 20 kV). Сви нови далеководи у овој категорији биће на 20 kV и радиће се као кабловски, са степеном изолације од 24 kV и са обавезном четвртном (резервном) жилом по сваком воду. Од постојећих кабловских ДВ 10kV треба реконструисати, односно заменити следеће ДВ: „Депаданс“, „Војни дом - Марина вода - Јарам - ТВ стара“ и направити прстен повезивањем деонице „Јарам – Леденице“ и „Водовод - Суви Јелак – Депаданс“. Главне нове кабловске деонице 20kV са ТС 20/0,4kV инсталираће се за потребе локалитета туристичких комплексе Суво Рудиште, Јарам, Сребрнац и Рендара, као и подсистема алпских скијашких жичара изнад Ђорђевића, Црне Главе, Криве реке,

Јошаничке Бање, Равништа, Белог Брда и друго. Поступно се укидају сви ваздушни далеководи ниже напонске категорије на подручју НП „Копаоник“, а ван НП „Копаоник“ се могу задржати.

Од 41 ТС 10(20)/0,4kV (укупне инсталисане снаге од око 32MW), 37 испуњава услов за прелазак на напон од 20kV. Од постојећих ТС 10/0.4kV реконструисаће се ТС „Депаданс“, „Врх-жичара“, „Стара успињача“, „Војни дом“ и „ТВ стара“. Све нове ТС у овој категорији на подручју НП „Копаоник“ градиће се за трансформацију на нивоу 20 kV (односно као ТС 20/0,4kV).

Нисконапонска мрежа на подручју НП „Копаоник“ од ТС 20/0.4kV до потрошача биће највећим делом кабловска.

Постојећи и планирани ДВ 110 (35)kV су ваздушни и пружају се највећим делом кроз зону заштите III степена и само мањим делом кроз зону заштите II степена НП „Копаоник“. У дугорочној перспективи, ради заштите природних вредности НП „Копаоник“, на појединим локалитетима извршиће се каблирање краћих деоница ових ДВ.

Нове ТС 10/0,4 kV и ДВ 10kV ван НП „Копаоник“ градиће се за потребе туристичко-сеоских насеља и осталих сеоских насеља, као и за потребе жичара у секторима алпских скијалишта.

Хидроенергетика

На подручју Просторног плана предвиђена је производња електричне енергије из малих хидроелектрана, на основу водозахвата на водотоцима и малим акумулацијама, претежно на подручју НП „Копаоник“, а са постројењима ван НП „Копаоник“. У том смислу, планирано је 8 (осам) малих хидроелектрана (у даљем тексту: МХЕ), од чега једна на граници НП „Копаоник“ и седам ван НП „Копаоник“, укупне инсталиране снаге од око 11 MW.

На граници НП „Копаоник“, у зони III степена заштите, планирана је МХЕ „Дубока“ инсталиране снаге од око 0.3MWh ($E=1,050.000$ kWh), са водозахватом у Дубокој и са машинском зградом на ушћу Запланинске реке.

МХЕ ван НП „Копаоник“ су:

1. две МХЕ „Самоковска река“, од Кадијеваца до Јошаничке Бање, укупне инсталиране снаге од око 5,50 MW и то: МХЕ „Самоковска река I“ са водозахватом у кориту Самоковске реке испод акумулације Кадијевац, укопаним деривационим цевоводом (који највећим делом води кроз зону са режимом III степена заштите НП „Копаоник“) и машинским зградама на погодној локацији код улаза у НП „Копаоник“; укупни пад воде је око 700 m, а оствариће се инсталирана снага од око 5,0 MWh ($E=20,000.000$ kWh) и МХЕ „Самоковска река II“ лоцирана у Јошаничкој Бањи користиће употребљену воду из МХЕ „Самоковске реке I“, уз остваривање инсталиране снаге од 0,5 MWh ($E=3,000.000$ kWh).
2. три МХЕ на потезу Јабланова Раван - Рудничка река укупне инсталиране снаге од око 3,83 MW и то: МХЕ „Лисина“ са захватом воде из акумулације Јабланова раван и инсталираном снагом од 1,08 MWh ($E=2,260.000$ kWh), МХЕ „Бабин брег“ са инсталираном снагом од 1,67 MWh ($E=6,800.000$ kWh) и МХЕ „Рудница“ са инсталираном снагом од 1,08 MWh ($E=2,970.000$ kWh).
3. две МХЕ у Гобелској реци са водозахватима из Шутановачке реке и Гобелске реке, укупне инсталиране снаге од око 1,25 MW и то: МХЕ „Ђорђевићи I“ са водозахватом из Шутановачке реке на подручју НП „Копаоник“, падом од 550 m и машинском зградом испод села Ђорђевићи, са инсталираном снагом од 0,75 MWh ($E=3,000.000$ kWh) и МХЕ „Ђорђевићи II“ са водозахватом из Гобелске реке на подручју НП „Копаоник“, падом од 150 m и агрегатом у машинској згради МХЕ „Ђорђевићи I“, са инсталираном снагом од 0,50 MWh ($E=2,000.000$ kWh).

Изградња МХЕ је планирана искључиво за коришћење хидропотенцијала са малим улагањима, у складу са режимима заштите природних вредности, према планској документацији, тако да не угрожавају еколошку равнотежу, а да буду од користи за повећање сигурности снабдевања електричном енергијом. Димензионисање МХЕ ће стриктно бити у складу са природним протоцима и падовима водотока. Изградња МХЕ према утврђеним потенцијалима повећаће сигурност у напајању електричном енергијом насеља, алтернативне сеоске економије, као и туристичко-рекреативне инфраструктуре на подручју Просторног плана. Повезивање планираних МХЕ на електроенергетски систем генерално ће се вршити ваздушним или кабловским ДВ на постојећу или планирану ДВ 10(20) kV мрежу и објекте. Детаљнији услови изградње и повезивања МХЕ са електроенергетском мрежом (траса далековода, напонски ниво и место повезивања) утврдиће се са надлежним електродистрибутивним предузећем и предузећем надлежним за газдовање објектима водопривредних система, те условима завода надлежних за заштиту природних и културних добара и управљача НП „Копаоник“.

Министарство рударства и енергетике, Одсек за ОИЕ, је до сада издало енергетске дозволе и сагласности за изградњу следећих МХЕ: а) на територији општина Брус: Терекарска река (Терекаре, Стенице), Грашевачка река (Брус), Брзећка / Грашевачка река (Централа Брус 1, Кресаја) и Крива река (Пршићи), и б) на територији општина Рашка: Јошаница (Планска, Марићи, Владићи, Белци, Кашићи, Владићи 1, Жупањ), Гобелска река (Шутановина, Самоково), Самоковска река (Вележ, Вележ 1, Ђоров мост), Лисинска и Барска река (Лисина), Рудничка река (Тиоце) и Радошићка река (Родошиће).

Гасификација

Гасификација подручја Просторног плана је оправдана и пожељна, посебно за потребе грејања у висинској зони НП „Копаоник“, будући да је гас еколошки прихватљив и економски исплатив енергент. На подручју Просторног плана предвиђена је изградња:

- 3 (три) главне мерно-регулационе станице (ГМРС): „Брзеће“, „Копаоник“ и „Треска“;
- 1 (један) главни разделни чвор (ГРЧ): „Копаоник“;
- 4 (четири) деонице транспортног гасовода радног притиска до 50 бара као дела разводног гасовода РГ 09-04/1 (Александровац – Брус – Копаоник – Нови Пазар-Тутин) и то: ГМРС „Брзеће” – ГРЧ „Копаоник“; ГРЧ „Копаоник” – ГМРС „Копаоник“; ГМРС „Копаоник” – ГРЧ „Рашка“; и ГРЧ „Копаоник” – ГМРС „Брзеће“;
- дистрибутивне гасоводне мреже за радни притисак до 4 бара (насеља општине Брус и туристички центар Копаоник).

Топлификација

Развој система топлификације засниваће се на критеријумима еколошке и економске подобности система. За туристичке локалитете у висинској зони Националног парка, одговарајућим урбанистичким плановима утврдиће се трасе топловода са позицијама централних енергана, уз поштовање следећих критеријума: за избор референтног енергента приоритет је гас, а као допунски извори дозвољени су соларна енергија, електрична енергија и алтернативно, за појединачне објекте, чврсто гориво и то само дрво; положај топлане треба да буде на погодној локацији која је довољно и равномерно удаљена од већине корисника; укидање постојећих котларница на течна горива, односно прилагођавање топлотних подстаница, уз задржавање електрокотлова као алтернативе; побољшања топлотне изолације, са аспекта економије грејања, при изградњи и реконструкцији објеката; и коришћење могућности повезивања у јединствене системе грејања осталих подцелина у висинској зони. До реализације система топлификације на подручју Националног парка обавезно је уградити филтере на свим димњацима котларница. У заштитној зони Националног парка избор енергената биће слободнији, а у перспективи предност се такође даје гасу и обновљивим алтернативним изворима енергије.

Производња енергије из обновљивих извора

На подручју Просторног плана предвиђена је производња еколошки прихватљивих облика енергије и из других обновљивих извора и то:

1. Соларне енергије, применом разних врста пасивних соларних система (у којима објекат представља пријемник који захвата и чува највећи део енергије) и активних соларних система (који захватају енергију инсталирањем посебне опреме), на подручју НП „Копаоник“ само на грађевинским површинама у зони III степена заштите, а ван НП „Копаоник“ без ограничења. Као оптималан начин активне производње соларне енергије на Копаонику (ван НП „Копаоник“) предвиђа се санација површинског копа и подземних галерија рудника Суво Рудиште у соларну енергану и термални колектор за сезонску акумулацију топле воде, чиме би се обезбедила чиста енергија за грејање ТЦ „Копаоник“.
2. Еолске енергије, само на подручју ван НП „Копаоник“, изградњом ветроелектрана инсталисане снаге преко 3 MW, након детаљне анализе и избора локација која подразумева: одговарајуће природне потенцијале у смислу брзине и константности ваздушних струјања; погодности са аспекта могућих утицаја на орнитофауну и хироптерофауну; могућност прикључења на електромережу (за ветроелектране капацитета преко 3 MW); довољног растојања од објеката и активности људи (изузев пољопривредне производње). При избору локација за ветроелектране, прелиминарно се даје предност источној страни Копаоника. Поре тога, потребно је сагледати могућности развоја средњих (од 50 до 100 kV) и малих (од 10 kV) ветроелектрана које служе за индивидуалне објекте.

3. Геотермалне енергије, укључивањем термоминералних вода Јошаничке Бање у функцију грејања, туристичке понуде, пољопривреди и друго, уз наставак истраживања и лоцирања примарних лежишта геотермалне енергије на подручју Копаоника.
4. Енергије биомасе, као обновљивог извора енергије, који нема негативан утицај на природну средину, уколико се правилно експлоатише (нпр. коришћење дрвних отпадака у шумарству и преради дрвета, коришћење зелене масе за производњу гаса и ђубрива и слично) и уз услов да је производња ван НП „Копаоник“.
5. Енергије био-гаса, из канализационог муља ППОВ и стајњака фарми ван НП „Копаоник“.

Примена обновљивих извора енергије условљена је регулативним и подстицајним мерама државе. Под повољним условима производње ове енергије могу се очекивати следећи резултати: економска исплативост улагања у производњу енергије, смањење загађења околине, супституција или смањење потрошње електричне енергије и фосилних горива за грејање, повећање коришћења локалних енергетских ресурса, смањење топлотних губитака, развој савремених домаћих технологија и опреме и друго.

4.4.4. Електронске комуникације и поштански саобраћај

Развој телекомуникационе мреже на подручју Просторног плана засниваће се на успостављању ефикасног система веза, како унутар НП „Копаоник“, тако и у њиховом повезивању са окружењем. Туристички комплекси у висинској зони Копаоника, поред телефоније са свим савременим сервисима, имаће и мреже за пренос података великим брзинама, Интернет, мултимедијалне сервисе, КДС и друго. С обзиром на топографске карактеристике простора, основу инфраструктуре телекомуникационе мреже представљаће оптички каблови и РР везе, са својим станицама и антенским стубовима, и дигитални системи преноса, уз повезивање у прстенове.

Концепција развоја телекомуникационе мреже на подручју НП „Копаоник“ заснива се на побољшању постојећег стања, фазној изградњи мреже оптичких каблова и мултисервисних приступних чворова (МСАН и ИПАН). Нарочита пажња посвећена је изградњи комуникационе мреже у насељима ван Националног парка у којима нису изграђени смештајни капацитети, да би се зауставило даље осипање становништва и омогућила бављење воћарством, сточарством и услужним делатностима на подручју НП „Копаоник“.

Окосницу развоја комуникационе мреже на подручју Просторног плана представљају постојећи оптички каблови на релацијама Рашка – Копаоник (Суво Рудиште), Рашка – Јошаничка Бања, Брус – Крива Река - Копаоник и Брус- Брзеће. Изградњом одговарајућих привода на овим кабловима и њиховом доградњом могу се задовољити све потребе савремених комуникација на подручју Просторног плана.

Планирана је изградња следећих делова телекомуникационе инфраструктуре, која је усклађена са плановима развоја оператера електронских комуникација:

1) Оптичких привода, приступних чворова и приступне мреже на следећим локацијама:

- чворови типа „ИПАН“ – Сребрнац, Брзеће, „Викенд насеље 1“ и „Викенд насеље 2“,
- чворови типа „МИПАН“ - Кнежево, Равниште, Бозољин, Блажево, Ливађе, „Брзеће 1“, „Брзеће 2“ и „Брзеће 3“, Влајковци, Крива Река, Ђерекаре, Радманово, Дубовци, Ивково Брдо, Милојевићи, Пршићи, Цветковићи, Тиоце, Шипачина, Жупањ, Вележ, Вељковићи, „Викенд насеље 2“, „Краљеви чардаци 2“, Треска 1, 2 и 3.

2) Објеката телекомуникационе инфраструктуре:

- изградња оптичких каблова по инфраструктури планираних кабинских жичара Брзеће – Сребрнац и Брзеће – Суво Рудиште.
- изградња чвора типа ИПАН на локалитету хотела и планинарског дома „Ртањ“.
- изградња два чвора типа МИПАН на локалитету пословно-стамбеног комплекса „Чајетина-Хепако“ другим смештајним локацијама на којима се укаже потреба.

3) Капацитети и квалитет приступа мрежи базних станица мобилне телефоније биће проширени изградњом 1 (једне) БС оператера „Telekom Srbija - MTS“, 10 (десет) БС оператера „Telenor“ и 5 (5) оператера „VIP“.

Просторни распоред постојећих и планираних објеката приказан је на Рефералној карти 2. На прилогу су приказане трасе оптичких каблова и чворови типа „МСАН“ и „ИПАН“, док су локације мањих чворова типа „МИПАН“ приказани само у руралним срединама, а у туристичким комплексима и насељима изостављени због њихове густине.

Овим Просторним планом предвиђа се отварање нове поштанске јединице у насељу Крива Река.

4.4.5. Комунални садржаји и службе

Један од битних предуслова развоја подручја Просторног плана је унапређење комуналне опреме, посебно у погледу уређења туристичких комплекса и насеља и санитације сеоских насеља.

Зелене и млечне пијаце предвиђене су у туристичким комплексима Суво Рудиште и Сребрнац, претежно за сеоске производе из подкопаоничких подручја општина Рашка, Брус и Лепосавић.

Решења за евакуацију комуналног отпада биће примерена конфигурацијским и климатским условима, потребама и режимима заштите НП „Копаоник“ и подручја Просторног плана, односно уређења туристичких комплекса и насеља. Евакуација отпада ће се вршити целе године на регионалну депонију за Рашку, Нови Пазар, Тутин и Сјеницу/или, алтернативно на регионалну депонију за насеља Расинског округа) и посебно ће бити прилагођена зимским условима. У првој етапи, неселектовани отпад ће се привремено депоновати на трансфер станици већих капацитета (ван подручја НП „Копаоник“, или ван подручја Просторног плана), а у наредној етапи би се вршило селективно сакупљање и централизована прерада и рециклажа отпада (на регионалној депонији ван подручја Просторног плана). Такође, неопходно је успостављање система прикупљања отпада из руралних подручја и његово одвожење до планиране трансфер станице.

Безбедно уклањање животињског отпада обављаће се ван граница Просторног план, у регионалном центру за прераду и спаљивање у Нишу.

Посебно значајним сматра се увођење елемената урбо-комуналне опреме за уређење јавних површина. У оквиру туристичких комплекса и других садржаја на подручју НП „Копаоник“ посебна пажња посветиће се уређењу јавних паркинга, аутобуских стајалишта, паркова, скверова, линијског зеленила и другог. На подручју Просторног плана, ван НП „Копаоник“ унапредиће се уређеност и опремљеност јавних површина насеља, зелених пијаца, гробалја и другог.

4.5. Заштита животне средине и организација простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама

4.5.1. Заштита животне средине

Животна средина на подручју Просторног плана доминантно је представљена условима, ресурсима и вредностима природе (сем у мањим, антропогенизованим просторима, где доминирају изграђени садржаји супра и инфраструктуре), те је очување и унапређење њеног квалитета одређено првенствено односима природних и антропогених фактора, конкретно режимима очувања и коришћења природних фактора. На подручју просторног плана ван Националног парка, животну средину одређују мање природни а више антропогени фактори грађевинских подручја сеоских насеља, постојеће инфраструктуре и обрадивих пољопривредних површина.

Сходно постављеним циљевима очувања, унапређења и заштите природе, природних вредности и непокретних културних добара НП Копаоник (односно њихових репрезентативних одлика, појава и темељних феномена), првенствено за потребе научних истраживања, едукације и презентације јавности, а затим за развој туризма и комплементарних активности, на којима се темељи основно стратешко опредељење за заштиту и развој НП Копаоник, интегрална заштита природе и животне средине, првенствено на подручју НП Копаоник, а затим и ван подручја НП Копаоник засниваће се на следећим стратешким условима и решењима:

- спровођење заштите природе и животне средине у НП „Копаоник“ и ван подручја НП „Копаоник“ према одредбама Просторног плана ;
- ревитализација површина угрожених ерозијом на подручју Националног парка и санација површинских копова напуштених мајдана, каменолома и позајмишта материјала, површина угрожених ерозијом, деградираних ливада и пашњака и других површина ван Националног парка. формирање јединственог система управљања водним ресурсима на подручју Просторног плана, и спровођење интегралних мера заштите површинских и подземних вода;
- изградња прописних система фекалне канализације у планираним туристичким комплексима, са уређајима за пречишћавање који обезбеђују пречишћену воду најмање у Па класи квалитета (уз услов да се пречишћена вода не упушта у водотоке - хидролошке споменике;

- изградња канализације у насељима ван подручја НП Копаоник ; код већих, концентрисанијих насеља са канализацијом и уређајима за пречишћавање, а код осталих насеља са групним и појединачним септичким (обавезно водонепропусним) јамама и са обезбеђеним саобраћајним приступом за пражњење);
- остваривање јединствених система грејања за туристичке комплексе на подручју НП Копаоник уз примену чисте енергије, првенствено гаса, као и геотермалне, соларне, електричне и сличне енергије;
- увођење интегралног управљања отпадом, рециклаже и енергетског коришћења отпада у адекватним уређајима ван подручја НП Копаоник на регионалну депонију;
- успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине у НП Копаоник (земљишта, воде, ваздуха и вегетације, по европским стандардима за оваква заштићена природна добра);

Ургентне мере за заштиту природе и животне средине на подручју НП Копаоник су:

- заустављање непланске изградње, преиспитивање неплански изграђених објеката и њиховог статуса на подручју Националног парка у складу са одредбама овог Просторног плана и других планских докумената;
- регулисање отпадних вода на подручју НП Копаоник , обавезно са прописном канализацијом и уређајима за пречишћавање у постојећим грађевинским комплексима, а код издвојених објеката са строго контролисаним, саобраћајно приступачним водонепропусним септичким јамама; регулисање атмосферске канализације са свих изграђених површина и саобраћајница;
- увођење ригорозне обавезе уграђивања одговарајућих филтерских постројења у све објекте на подручју НП Копаоник чијим се грејањем загађује ваздух (од мазута, течних горива и угља);
- санација дивљих депонија на подручју Просторног плана и редовна евакуација отпада ван подручја НП Копаоник - на планиране регионалне депоније за Расински округ и/или регионалну депонију за Рашку, Нови Пазар, Сјеницу и Тутин;
- израда катастра загађивача природе и животне средине на подручју Просторног плана; стављање у функцију информативно-контролних пунктова на улазима у НП Копаоник и строга контрола промета људи, роба и сировина;
- израда стратешких процена утицаја на природу и животну средину свих планираних садржаја, посебно канализација и пречишћавања отпадних вода, саобраћаја, туристичке инфраструктуре у простору, изградње туристичке супраструктуре, водоснабдевања, грејања и сакупљања смећа, као и електроинсталација, пољопривреде и друго;

4.5.2. Мере за смањење ерозије тла при уређењу и одржавању алпских стаза и жичара

С обзиром да су током градње ски-стазе и мрежа приступних путева (земљани путеви или макадам), значајан извор ерозионог материјала, неопходно је предузети следеће мере како би се смањила оштећења површине терена:

- временски период у коме су деградирани локације изложене дејству климатских фактора треба да буде што краће (све активности треба обавити током исте грађевинске сезоне, од маја до октобра месеца);
- на укрштању приступних путева са водотоковима треба користити цевне пропусте што већих димензија, како би се обавио несметан пролаз бујичних вода и крупних комада наноса и формирати риголе (канале) за евакуацију воде са тупа пута;
- поставити баријере за нанос и контурне стабилизаторе на нагибима у циљу минимизирања интензитета ерозије (током градње око грађевинских локација и поред водотокова), као и прекривке за заштиту од ерозије, израдити потпорне конструкција у зони полазних станица жичара, преграда и прагова ради заустављања вученог наноса, као и стабилизационо-дренажних конструкција (од габиона);
- превенцију појаве плитких клизишта, сакупљање и евакуацију подземних (изворских) вода обавити израдом стабилизационо-дренажних конструкција;
- рестаурација земљишта и вегетације треба да се заснива на аутохтоним врстама трава, легуминоза и жбуња, или на врстама које се могу наћи у комерцијалној понуди, а које су еколошки прилагођене условима станишта на коме се радови изводе;
- хумусно-акумулативни слој земљишта, који се уклања ради градње, чувати и складиштити на одговарајући начин, како би се искористио за ревегетацију и рестаурационе радове;

- приступне путеве градити истовремено са пратећом инфраструктуром (електроснабдевање, водоснабдевање, канализација, итд.) у истом коридору и током исте грађевинске сезоне, како би се избегла вишеструка деградација истих локалитета;
- системи за вештачки снег треба да буду постављени на коридорима који следе обода ски-стаза; и др.

4.5.3. Организација простора од интереса за одбрану и ванредне ситуације

Обезбеђење услова и мера за организацију простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама остварују се имплементацијом решења Просторног плана и Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину.

Просторним планом су, у складу са Условима и захтевима Министарства одбране утврђене одговарајуће зоне заштите комплекса и уређења територије. Ове зоне представљају простор са посебним режимом коришћења, уређења и изградње, а правилима уређења дефинишу се као: а) зона забрањене изградње, б) зоне ограничене градње (у којој се градња врши према дефинисаним параметрима и за које је обавезна сагласност Министарства одбране), в) зона санитарне заштите (са потпуном забраном било какве градње). Зона контролисана градње, за коју је обавезна сагласност Министарства одбране обухвата подручје Просторног плана и НП „Копаоник“ на подручју копнене зоне безбедности, 5 km од административне границе са Аутономном покрајином Косово и Метохија, на деловима територија КО Копаоник и Шипачина (у општини Рашка) и КО Бозољин, Брзеће и Равниште (општина Брус).

У складу са Условима и захтевима Министарства унутрашњих послова на подручју Просторног плана на к. п. бр. 2/13 и 2/14 у КО Копаоник, планирана је изградња објеката Полицијског и Ватрогасног одељења Копаоник.

Размирирање дела подручја Просторног плана и НП „Копаоник“, након НАТО бомбардовања је урађено до дубине од 50 cm, те су за све радове на већој дубини од ове обавезне претходне пиротехничке претраге терена. С обзиром да су се на овом подручју водили сукоби и током два светска рата неопходно је приликом извођења радова проценити ризик од присуства неексплодираних убојних средстава. За локацију коју користи Контрола лета Србије и Црне Горе (SMATSA), површине око 7 ha, као и за локацију површине од око 19 ha јужно од Панчићевог врха ка територији општине Лепосавић, постоји основана сумња да су и даље загађена минама и касетном муницијом.

У функцији јачања противпожарне заштите на подручју Просторног плана, а посебно заштите шума, објеката и инфраструктуре у НП „Копаоник“ и ТЦ „Копаоник“ (у деловима 1 и 4.4.2.) предвиђено је формирање малих акумулација и микро водозахвата, са циљем бржег и ефикаснијег реаговања ватрогасно-спасилачке јединице. Просторним планом предвиђено је повећање саобраћајне приступачност подручју у целини, а посебно шумским подручјима изградњом мреже јавних, службених и шумских путева, кружног пута око НП „Копаоник“, скијашких стаза и жичара, стазама за туристичких спортско-рекреативних и планинарских стаза за различите врсте превозних средстава и др. Ове коридоре, путеве и стазе треба посматрати и као противпожарне баријере које деле шуму на мање сегменте.

У планском периоду неопходно је доношење планова за одбрану од елементарних непогода и о проглашењу ерозивних подручја чиме се прописују административне мере препорука и забрана.

Пољопривреда ван НП „Копаоник“ обезбеђиваће биолошки безбедну храну произведену у аутономним газдинствима и погонима, под условом да се оствари планирана интеграција са туризмом, као стимулативним организатором и потрошачем пољопривредних добара и производа.

У планирању система електронских комуникација уважен је њихов посебан значај за издвојена брдско-планинска насеља и туристичке центре, применом високофреквентних веза и обезбеђивањем радио, ТВ и пријема интернета. Поред екстерних веза, предвиђен је развој система унутрашњих веза који има посебан значај у ванредним ситуацијама.

Алтернативно водоснабдевање са високим степеном поузданости и ниским степеном повредивости треба омогућити јединственим системима, састављеним од повезаних сепаратних и већег броја локалних система. Обележиће се зона акцидената (поплавни таласи, поплаве и клизишта) увођењем система обавештавања и узбуђавања, као и планова реакција у случају ових појава.

Аутономност снабдевања енергијом у ванредним ситуацијама обезбеђује се коришћењем алтернативних извора: хидропотенцијала планинских водотока, биомасе, био-гаса добијеног третманом биолошке компоненте комуналног отпада, соларном и геотермалном енергијом и др.

Интенција планираног развоја туризма и туристичких капацитета је функционално интегрисање већине активности насеља (пре свега пољопривреде и мале привреде) и непосредно укључење у туристичку понуду, чиме се омогућава развој насеља и повећање броја сталних становника, што је посебно значајно за шири геостратешки положај подручја Копаоника. Планирани јавни објекти и смештајни туристички садржаји могу се у ванредним ситуацијама употребити за потребе хитног збрињавања и лечења.

Полицентричним системом насеља омогућиће се очување дисперзног размештаја постојећих сеоских насеља, истовременим јачањем централних функција општинских центара и секундарних општинских центара и осталих насеља. У складу са принципима превенције од разарања изазваних земљотресом, обавезна је примена важећих асеизмичких прописа при санацији постојећих и изградњи нових објеката.

4.6. Намена простора и биланс површина посебне намене

Планирана употреба простора на подручју Просторног плана (површине 324,84 km²) има следећу структуру (Табела III-17):

- пољопривредно земљиште око 110,98 km² (око 34%),
- шуме и шумско земљиште око 196,99 km² (61%),
- неплодне површине око 16,87 km² (5%).

Промене у билансу основне намене простора су планским решењима усмерене ка оптимизацији намене земљишта и природних услова, уз минимално заузимање земљишта за потребе реализације туристичке инфраструктуре и туристичких локалитета, изградњу инфраструктуре, обезбеђење дугорочних стамбено-комуналних и економских потреба локалне заједнице.

Табела III-17: Приказ биланса намене простора по зонама заштите Националног парка и на подручју Просторног плана у km²

Година	Намена простора			Укупно
	Пољопривредно	Шумско	Остало	
Зона заштите I степена (1)				
2015	2,49	12,22	-	14,71
2019	2,49	12,22	-	
2019/2015	0	0	0	
Зона заштите II степена (2)				
2015	4,56	31,27	0,17	36,00
2019	4,56	31,27	0,17	
2019/2015	0	0	0	
Зона заштите III степена (3)				
2015	23,27	44,95	1,85	70,07
2019	22,32	43,89	3,98	
2019/2015	-1	-1	+2	
Укупно НП „Копаоник“ (1+2+3)				
2015	30,33	88,44	2,02	120,79
2019	29,37	87,27	4,15	
2019/2015	-1	-1	+2	
Ван Националног парка (4)				
2015	84,14	110,70	9,21	204,05
2019	81,61	109,72	12,72	
2019/2015	-3	-1	+3,5	
Укупно подручје Плана (1+2+3+4)				
2015	114,47	199,14	11,23	324,84
2019	110,98	196,99	16,87	
2019/2015	-3	-2	+5,5	

Планиране промене у билансу намене простора до 2019. године ће се одразити највише на пољопривредно земљиште које ће се смањити за око 3 km², углавном за потребе развоја туризма. Незнатно ће се смањити постојећи степен шумовитости за око 1% (на око 2 km²) уз унапређење постојећег стања државних и приватних шума. Остало земљиште обухвата у највећој мери грађевинско земљиште, укупне површине око 17 km², од чега су највећим делом постојећа насеља и

планирани туристички локалитети, а мањим делом инфраструктура и неплодне површине. Грађевинска подручја насеља одређена су оријентационо на основу ортофото снимака. Планирано проширење Туристичког центра Копаоник у и ван граница Националног парка биће највећим делом у оквиру постојећих граница грађевинског подручја, док ће се изградња путне мреже усмеравати претежно на трасе постојећих локалних и некатегорисаних путева.

Посматрано по зонама заштите Националног парка, промене намене нису предвиђене у зонама са режимом заштите I и II степена. Најзначајније промене у намени биће у зони са режимом заштите III степена на подручју Националног парка у којој ће се подједнако пренаменити пољопривредно и шумско земљиште за развој туризма. Грађевинско земљиште на подручју Националног парка заузимаће 2019. године око 415,1 ha (у општини Рашка 260,1 ha и у општини Брус 155,0 ha). Највише ће се повећати површине грађевинског земљишта под инфраструктуром (туристичком, саобраћајном, водном, енергетском и телекомуникационом).

На подручју Просторног плана ван Националног парка ће се већим делом пољопривредно земљиште, а мањим делом шумско земљиште пренаменити за развој туризма. Ван Националног парка проширују се грађевинска подручја Јошаничке Бање у општини Рашка и Брзећа у општини Брус, док се грађевинска подручја осталих насеља по правилу задржавају уз предвиђено погушћавање изградње. Укупна површина грађевинског земљишта ће се 2019. године кретати око 1272 ha. Проширење постојећих грађевинских подручја насеља изван граница Националног парка утврђује се просторним плановима јединица локалних самоуправа са шематским приказима уређења насеља/уређајним основама за села и/или одговарајућим урбанистичким планом, за секундарни туристички центар и туристичко-сеоско насеље.

IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

Правила уређења и грађења (у даљем тексту: правила) утврђена овим Изменама и допунама Просторног плана подручја посебне намене Националног парка Копаоник (у даљем тексту: овим Изменама и допунама Просторног плана) су обавезујућа за издавање локацијске дозволе у зони директне примене Просторног плана.

Правила уређења утврђена овим Изменама и допунама Просторног плана за зоне са посебним режимом заштите, за објекте и површине јавне намене и за јавна скијалишта су обавезујућа на подручју у границама Националног парка „Копаоник“ за усклађивање донетих просторних и урбанистичких планова из дела V 2.1. планског документа и за усклађивање урбанистичких планова чија је израда започела пре доношења ових Измена и допуна Просторног плана. Остала правила су усмеравајућа на подручју у границама Националног парка „Копаоник“ за усклађивање донетих урбанистичких планова из дела V 2.1. планског документа и за усклађивање урбанистичких планова чија је израда започела пре доношења ових Измена и допуна Просторног плана.

Правила уређења утврђена овим Изменама и допунама Просторног плана су усмеравајућа за преостало подручје Просторног плана ван граница Националног парка „Копаоник“.

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЗОНЕ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ

1.1. Зоне заштите природних вредности

Уређење и изградња простора у границама Националног парка Копаоник и природних вредности на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник биће у складу са режимима, условима и мерама заштите утврђеним у делу III 1.3. Просторног плана.

1.2. Зоне заштите непокретних културних добара

За непокретна културна добра на подручју Просторног плана (део III 3.1. и Реферална карта 1. Просторног плана), примењиваће се режими, услови и мере заштите утврђени у делу III 3.1. Просторног плана.

За утврђена НКД и културна добра која уживају претходну заштиту, непокретности односно земљиште и објекти на којима се примењују одговарајуће мере и услови заштите и коришћења одређују се актом о утврђивању културног добра односно актом о евидентирању добра које ужива претходну заштиту. Те непокретности обухватају простор на коме се налази културно добро и његову заштићену околину.

За идентификована НКД, док се не изврши њихово евидентирање сходно члану 29. Закона о културним добрима или евентуално не утврде односно прогласе за културна добра, простором од значаја за примену мера и услова њихове заштите и коришћења сматраће се земљиште и објекти које као такве у одговарајућем поступку, у складу са законом, утврди надлежна установа заштите културних добара.

За идентификована НКД у границама Националног парка, док се ти локалитети или објекти формално не утврде или евидентирају као културна добра, простор за примену мера и услова њихове заштите и коришћења одредиће се у поступку израде Плана управљања Националним парком, а за преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка просторним планом јединице локалне самоуправе и урбанистичким планом, или појединачно, на основу захтева власника или корисника непокретности, инвеститора или органа локалне самоуправе.

1.3. Зоне заштите изворишта водоснабдевања и водотока

За сва постојећа и планирана локална изворишта водоснабдевања установљавају се зоне санитарне заштите у складу са Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС“, број 92/08).

Заштита водног земљишта (ВЗ) спроводи се на начин који је дефинисан Просторним планом Републике Србије и Законом о водама.

За нерегулисане водотоке на подручју Просторног плана се до завршетка картирања свих зона које се плаве великим водама вероватноће до 1% успоставља водно земљиште на појасу ширине 10 m дуж обала водотока. За ВЗ дуж водотока утврђују се следећа правила уређења и изградње простора:

1. забрањена је градња било каквих сталних објеката и легализација постојећих објеката, осим хидротехничких објеката, али се може користити за пољопривредну производњу, засаде шуме и спортско-рекреативне отворене површине;
2. не дозвољава се подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система; у случају да је неопходна изградња појединих деоница инфраструктурних система са подужним положајем трасе иста се условљава извођењем линијских одбрамбених система за заштиту од поплавних вода вероватноће 0,5%;
3. на преласку плавних зона објекти линијских и комуналних инфраструктурних система (саобраћајнице, објекти за пренос енергије, цевоводи) морају се висински издићи и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплавних вода вероватноће 0,5% (тзв. двестогодишња велика вода);
4. формирање заштитне шумске зоне ширине 10-15.0 m дуж свих водотока, и
5. регулацију водотока у зони туристичких комплекса и насеља поред функционалних критеријума треба примерити складном повезивању насеља са акваторијом; дуж обала река се мора оставити слободан простор од најмање 7 m ширине.

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ

2.1. Правила уређења и грађења инфраструктурних система

2.1.1. Правила уређења појасева регулације инфраструктурних система

Појас регулације јесте путно земљиште и земљишни појас других објеката инфраструктурних система.

Просторним планом утврђује се оријентациона ширина појаса регулације за:

- државни пут II реда ширине око 20,0 m и општински пут ширине око 15,0 m; и
- зупчасту планинску железницу ширине око 5,0 m у оквиру појаса регулације јавног пута, односно око 10.0 m у посебном коридору ван појаса регулације јавног пута.

Утврђују се следећа правила уређења појаса регулације јавног државног пута II реда и општинског пута:

1. у изграђеном простору туристичког комплекса и насеља уз коловоз се изводи аутобуско стајалиште најмање ширине 3,0 m, обострани тротоари с ивичњацима најмање ширине од по 1,5 m, а само изузетно једностранни тротоар ширине два и више метара, док се ван изграђеног простора изводе обостране банке ширине по 1,5 m с тврдим застором;
2. саобраћајни прикључци на државни пут утврђују се на основу услова и сагласности управљача државним путевима, преко реконструисаних постојећих саобраћајних прикључака општинских путева или преко сервисне саобраћајнице, тако да:
 - парцеле које излазе на државни пут не могу, свака за себе појединачно, да имају директан излаз на пут већ се приступ таквих парцела мора остварити преко сервисне саобраћајнице на основу прибављене сагласности управљача пута;
 - прикључивање прилазног на јавни пут врши се првенствено његовим повезивањем са другим прилазним или некатегорисаним путем који је већ прикључен на јавни пут, а на подручјима на којима ово није могуће, прикључивање прилазног пута врши се непосредно на јавни пут и то првенствено на пут нижег реда;

- земљани и шумски путеви који се укрштају или прикључују на државне путеве, морају имати ширину од најмање 5,0 m са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и пут на који се прикључује или са њим укршта, у дужини која одговара најмање укупној ширини непосредног појаса заштите државног пута;
 - или се предметна деоница државног пута у изграђеном простору туристичког комплекса и насеља предлаже за јавни пут у насељу на основу овог плана или одговарајућег урбанистичког плана;
3. саобраћајни прикључак општинског пута и прикључна саобраћајница улице на државни пут има минималну ширину саобраћајних трака од 2,75 m и минимални радијус кривине 10,0-12,0 m;
 4. пејзажно се уређују косине усека, засека и насипа, као и друге косине у путном земљишту;
 5. дуж свих путева обезбеђује се инфраструктура за прикупљање и контролисано одвођење атмосферских вода, са уграђеним сепараторима нафтних деривата на државним путевима у Националном парку Копаоник и у зони I и II санитарне заштите изворишта вода; и
 6. рекламне табле и панои, ознаке којима се обележавају туристички објекти, природне вредности и други слични објекти, могу се постављати поред државних путева на удаљености од 7,0 m од ивице коловоза, односно поред општинског пута на удаљености од 5 m од ивице коловоза, односно према условима управљача пута.

2.1.2. Правила уређења и грађења за заштитне појасеве инфраструктурних система

Установљавају се следећи обострани заштитни појасеви траса и објеката постојећих и планираних инфраструктурних система на подручју Просторног плана:

1. непосредни појас заштите – простор заштитног појаса од:
 - ивице појаса регулације пута ширине 10,0 m за државни пут II реда, 5,0 m за јавни општински и некатегорисан пут;
 - осе зупчасте планинске железнице ширине 3,0 m;
 - осе далековаода од 110 kV и 35 kV ширине 15,0 m и нижег напона ширине 6,0 m; и
 - осе оптичког кабла ширине један метар;
2. шири појас заштите – простор контролисане изградње од границе непосредног појаса заштите/заштитног појаса: ширине 10,0 m за државни пут II реда и 5,0 m за јавни општински пут;
3. појасеви заштите животне средине од утицаја инфраструктурног система:
 - појас I степена загађења – са веома великим еколошким оптерећењем животне средине, због емисија аерозагађења, повећане буке и загађивања земљишта, поклапа се са непосредним појасима заштите јавних путева;
 - појас II степена загађења – са великим еколошким оптерећењем животне средине због повећане буке и загађивања земљишта поклапа се са ширим појасима заштите јавних путева.

У непосредном појасу заштите трасе и објеката постојећих и планираних инфраструктурних система – државних и општинских путева, зупчасте планинске железнице, далековаода и оптичких каблова, успоставља се режим ограничене и строго контролисане изградње и уређења простора са следећим основним правилима:

1. забрањује се изградња објеката који нису у функцији инфраструктурног система који се штити, тј. реконструкција и доградња постојећих и изградња нових објеката;
2. дозвољава се изградња функционалних и пратећих садржаја, објеката, постројења и уређаја у функцији инфраструктурног система;
3. могу се постављати планиране паралелно вођене трасе осталих инфраструктурних система, објеката и постројења на минималном међусобном растојању на основу закона и прописа донетих на основу закона, а под условима и на начин који утврди надлежно јавно предузеће, односно управљач јавног инфраструктурног система; и
4. изводе се потребни радови и спроводе мере заштите окружења од негативних утицаја инфраструктурног система на природне вредности и животну средину, формирања заштитне шумске зоне ширине 10,0-15,0 m за државни пут II реда, као и потребне мере заштите инфраструктурног система.

У ширем појасу заштите трасе и објеката постојећих и планираних инфраструктурних система – државних и општинских путева, зупчасте планинске железнице, далековаода и оптичких каблова успоставља се режим селективне и контролисане изградње и уређења простора са следећим основним правилима:

1. дозвољава се изградња објеката, реконструкција и доградња постојећих и изградња нових објеката на основу урбанистичког плана, односно детаљне разраде у склопу Просторног плана, с тим да је за повећање густине корисника, степена изграђености и заузетости површина предуслов предузимање мера заштите на основу процене утицаја и ризика од инфраструктурног система на животну средину;
2. сви планирани паралелно вођени инфраструктурни системи који нису постављени у непосредном појасу заштите смештају се у ширем појасу заштите на минималном међусобном растојању на основу закона и прописа донетих на основу закона; и
3. изводе се потребни радови и спроводе мере заштите окружења од негативних утицаја инфраструктурног система на природне вредности и животну средину, формирања заштитне шумске зоне ширине 10,0-15,0 m за државни пут II реда, као и потребне мере заштите инфраструктурног система које нису реализоване у непосредном појасу заштите.

2.2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА САОБРАЋАЈНУ ИНФРАСТРУКТУРУ НА ГРАЂЕВИНСКОМ ПОДРУЧЈУ ТУРИСТИЧКОГ КОМПЛЕКСА И НАСЕЉА

На грађевинском подручју туристичког комплекса и насеља развија се саобраћајна мрежа која се, у складу са функцијама и развојним потребама сегрегирала по следећим категоријама: сабирне улице, стамбене улице и колскопешачке улице.

Ширина регулације за сабирне улице износи најмање 10,0 m (1,5+7+1,5), а за стамбене улице најмање 7,0 m (1+5+1).

Нивелација, примењени радијуси кривина и падови се усаглашавају са стандардима и прописима за ову врсту саобраћајница. Максимални подужни нагиб за све улице износи 12%. Минимална ширина тротоара је један метар. Одводњавање се решава гравитационим отицањем површинских вода (подужним и попречним падом саобраћајница).

2.3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

Правила уређења и грађења за објекте јавне намене утврђују се урбанистичким планом за туристички комплекс и део туристичког насеља на подручју Просторног плана у границама Националног парка Копаоник из дела V 2.1. ових Измена и допуна Просторног плана, односно детаљном разрадом у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана.

Правила уређења и грађења за објекте јавне намене на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник утврђују се просторним планом јединице локалне самоуправе и урбанистичким планом.

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНОГ СКИЈАЛИШТА И ОСТАЛЕ ТУРИСТИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

3.1 Правила уређења јавног скијалишта

Јавно алпско скијалиште примарног Туристичког центра Копаоник на подручју Просторног плана уређиваће се према следећим основним правилима:

1. жичаре и алпске ски-стазе лоцирају се на подручју Просторног плана, по правилу, на планинским пашњацима и на шумском земљишту без шуме или са посеченом шумом;
2. на подручју Националног парка могу да се лоцирају жичаре и алпске ски-стазе у зони са режимом заштите III степена, а изузетак је направљен само у зони са режимом заштите II степена на локалитету Панчићев врх за кратке деонице алпских ски-стаза неопходних за најважнија чворишта скијалишта, уз пажљиво пејзажно обликовање и затрављивање површина аутохтоним травним састојинама;
3. алпско скијалиште се уређује као јединствен, повезан систем скијашке инфраструктуре са десет сектора;
4. за уређење и функционисање јединственог система алпског скијалишта обезбеђују се: саобраћајни приступи до полазишта жичара на улазима у секторе скијалишта (са паркинзима), близак контакт једног броја улаза у скијалиште и знатног броја полазишта жичара са

- комплексима/подцентрима Туристичког центра Копаоник, превезивање главних ски-стаза на полазиштима и исходиштима жичара и између њих путем споредних, везних стаза, уз остваривање максималних висинских разлика и дужина ски-стаза са оптималним жичарама;
5. алпско скијалиште се планира и уређује на теренима нагиба 15-60%, претежно на хладнијим експозицијама (север, североисток, исток и северозапад), на континуално повољним морфометријским облицима, уз избегавање квалитетне шуме, стеновитих, нестабилних и еродираних терена;
 6. ширине коридора жичара су: (а) ван шуме - 8.0 m за ски-лифтове, 10.0 m за седежнице и 15.0 m за кабинске жичаре, и (б) у просеченој шуми ширина свих коридора је просечно већа за око 50%;
 7. просечна ширина алпских стаза је 50.0 m (минимално 40.0 m), а минимална ширина везних ски-стаза мањих нагиба је 10.0 m;
 8. капацитет једновремених алпских скијаша обрачунава се на основу капацитета планираних алпских ски-стаза, према нормативу од 200 m² стазе по скијашу (комфорнији нормативи који се користе у савременим светским скијалиштима условили би мањи број скијаша на планираном скијалишту, односно за планирани број скијаша захтевали би веће површине ски-стаза и веће угрожавање Националног парка);
 9. утврђивање траса жичара и алпских ски-стаза у Националном парку условљено је ограничењима дужих просека кроз шуму, терена са истакнутим морфометријским облицима гребена и врхова и неповољних климатских услова (ветар, лед и друго), као и захтевима оптималног уклапања у природне пределе;
 10. при уређењу скијалишта дозвољавају се минималне интервенције на терену, а у летњем одржавању ски-стаза обавезна је заштита од ерозије (затрављивањем огољеног тла, одржавањем травњака прегонском испашом, летњим поливањем, регулацијом малих водотока, дренажом терена и друго), регулисање прелаза преко водотока и слично;
 11. у подножју скијалишта обезбеђују се техничке базе, а скијалиште се снабдева опремом за вештачки снег и одговарајућим малим акумулацијама и водозахватима;
 12. главни објекти вертикалног транспорта на подручју Просторног плана су кабинске жичаре (главни правци улаза у алпско скијалиште, скијашке жичаре у висинској зони, транспортна и панорамска средства у зимској сезони, у летњој сезони), док ће се жичаре седежнице користити ограничено за ту функцију (само у случају застоја у путном транспорту, за потребе спасавања и друго) а највише у функцији скијалишта и за летње панорамске возње.

3.2 Остала туристичка инфраструктура

Нордијско скијалиште примарног Туристичког центра Копаоник на подручју Просторног плана уређиваће се према следећим основним правилима:

1. на подручју Националног парка могу да се лоцирају нордијске ски-стазе у зони са режимом заштите II и III степена,
2. нордијске ски-стазе се, по правилу, планирају и уређују на планинским пашњацима и шумском земљишту без просека кроз шуму, претежно на трасама шумских и пашњачких путева и стаза, уз отварање нових траса само на неопходним краћим деоницама;
3. нордијске ски-стазе се уређују са профилом од 3.0 m и максималним нагибом до 20%, са дужинама које су диференциране за рекреативце и за такмичаре (ланг лауф и бијатлон);
4. на дужим деоницама нордијских ски-стаза у режиму заштите III степена Националног парка и ван његових граница нордијске ски-стазе се опремају уређеним одмориштима и рустичним склоништима од невремена.

Летња туристичка инфраструктура примарног Туристичког центра Копаоник у Националном парку и ван његових граница уређиваће се према следећим основним правилима:

1. излетничке и планинарске стазе као доминантна летња понуда у простору Националног парка уређују се истовремено у функцији туризма, рекреације, заштите и презентације природних и културних вредности;
2. на подручју Националног парка излетничке и планинарске стазе могу да се лоцирају у зони са режимом заштите II и III степена;
3. излетничке и планинарске стазе се, по правилу, планирају и уређују на планинским пашњацима и шумском земљишту без просека кроз шуму, претежно на трасама шумских и пашњачких путева и стаза, уз отварање нових траса само на неопходним краћим деоницама;

- излетничке и планинарске стазе уређују се са профилом од 2.0 m и максималним нагибом до 30%, на двосмерним и кружним трасама;
- излетничке и планинарске стазе се уређују за кретање пешака, јахача и планинских бициклиста, са маркирацијом и пратећим објектима видиковаца и отворених одморишта, наткривених склоништа за људе и коње, затворених скромних биваковаца за ноћење и мањих логоришта за планинарске шаторе, на атрактивним локацијама у близини природних и културних вредности на подручју Просторног плана;
- пунктови екстремних/авантуристичких спортова (алпинизам, слободно пењање, параглајдинг и др.) уређују се на одговарајућим природним локацијама, уз приступе са путева, излетничких и планинарских стаза;
- риболовне стазе и ревири на малим акумулацијама и већим водотоцима ван граница Националног парка уређују се на погодним деоницама обале, са приручним склоништима;
- склоништа и биваковци на излетничким, планинарским и риболовним стазама граде се као приземни рустични објекти у духу локалне традиционалне архитектуре, од приручних материјала и максимално уклопљени у природни предео.

4. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ ОСТАЛИХ НАМЕНА

4.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ ТУРИСТИЧКЕ НАМЕНЕ

4.1.1 Правила уређења туристичких комплекса, пунктова, насеља и супраструктуре

Туристички комплекси примарног Туристичког центра Копаоник у зони са режимом заштите III степена Националног парка уређиваће се према следећим основним правилима:

- изградња свих садржаја туристичке понуде се строго и континуирано контролише и обуставља свака непланска градња и одступање од грађевинске дозволе, док се преиспитивање могућности за задржавање и озакоњење неплански изграђених објеката утврђује на основу планских решења и правила урбанистичког плана за туристички комплекс и део туристичког насеља на подручју Просторног плана у границама Националног парка Копаоник из дела V 2.1. ових измена Просторног плана, односно детаљне разраде у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана;
- туристички комплекси и пунктови се, по правилу, граде и уређују на површинама пашњака, уз што мање угрожавање шумског фонда и компензационо пошумљавање за посечену шуму;
- капацитети туристичке изградње у Националном парку су ограничени бројем лежаја и густином корисника утврђеним за туристичке комплексе у делу III 2. Просторног плана и захтеваним високим категоријама свих капацитета;
- утврђује се максимална бруто густина насељености за туристичке комплексе (укупан број стационарних туриста - лежаја и запослених по јединици површине) од 85 корисника по хектару;
- локације нових смештајних садржаја у туристичким комплексима планирају се и уређују на погодним теренима (геолошки стабилним, осунчаним, заклоњеним од ветра, са препорученим нагибом до 15% и слично), са обезбеђивањем блиских приступа садржајима угоститељства, трговине, сервиса спорта и рекреације, објеката јавног саобраћаја и др., као и уз обавезно формирање мирних парковских зона између смештаја, рекреативних и других јавних садржаја;
- планирана скијашка инфраструктура и спортско-рекреативни садржаји имају приоритет и предност у односу на садржаје туристичког смештаја и саобраћаја у утврђивању намена на грађевинском подручју туристичких комплекса у урбанистичком плану за туристички комплекс на подручју Просторног плана у границама Националног парка „Копаоник“ из дела V 2.1. ових измена и допуна Просторног плана, односно у детаљној разради у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана;
- препоручује се комбинован начин уређења туристичких комплекса - у блоковима око мањих, затворених тргова и у виду компактних, двостраних низова дуж улица (углавном за садржаје апартмана и пансиона), у виду претежно слободностојећих објеката (за хотеле и постојећа одмаралишта), као и у виду концентрисаних традиционалних насеља (етно-село, коњичко насеље, спортско село и слично);
- пажљиво партерно уређење комплекса ради интеграције смештајних, јавних и спортско-рекреативних садржаја у погледу функционалне организације и естетског обликовања (заклоњене

или топле везе између садржаја, окупљалишта на сунчаним локацијама контакта главних полазишта жичара и централних садржаја комплекса, адекватно хортикултурно уређење коришћењем аутохтоних састојина и друго);

9. уклањају се све постојеће фарме на подручју Националног парка, а реконструишу и дограђују објекти на Рендари за потребе планираног коњичког центра;
10. предуслов за стандардизацију постојеће и изградњу нове супраструктуре је комунално опремање туристичког комплекса планираном саобраћајном и комуналном инфраструктуром, приоритетно за прикупљање и одвођење отпадних комуналних и атмосферских вода, водоснабдевање, електроснабдевање и грејање (применом чисте енергије, првенствено гаса, као и геотермалне, соларне, електричне и сличне енергије);
11. уска саобраћајна грла регулишу се изградњом локалних обилазница (на Сувом Рудишту) и заштитом државног пута од завејавања (галеријом између Сребрнца и Јарма);
12. резервише се простор дуж државног пута у туристичким комплексима Суво Рудиште, Јарам, Сребрнац и Рендара за радијални правац планинске железнице у постпланском периоду (за повезивање комплекса међусобно и са планираном кружном железницом око Националног парка); и
13. резервишу се и уређују одговарајуће локације за хелидроме у оквиру туристичких комплекса Суво Рудиште и Сребрнац.

Детаљна правила уређења и изградње туристичких комплекса, у оквиру наведених основних правила, биће утврђена у поступку усклађивања урбанистичких планова за туристичке комплексе, односно предвиђене израде детаљне разраде у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана из дела V 2.1. ових Измена и допуна Просторног плана.

Туристички пунктови примарног Туристичког центра ван туристичких комплекса на подручју Националног парка уређиваће се према следећим основним правилима:

1. обавезно је комунално опремање пунктова Туристичког центра у функцији алпских скијалишта ван туристичких комплекса (улази у скијалишта и полазишта жичара, исходна чворишта и појединачна исходна жичара);
2. све локације ски-ресторана на полазиштима, међустаницама и излазима жичара условљене су могућношћу прикључења на постојећу или планирану канализациону и другу инфраструктуру предвиђену у склопу пројеката реконструкције и изградње жичара; по правилу, предност имају локације ски-ресторана на полазиштима жичара; а на станицама постојећих жичара на којима су лоцирани постојећи ски-ресторани, не предвиђа се нова локација за ски-ресторан;
3. за уређење локација ски-ресторана су: (а) полазна станица, међустаница и излазна станица кабинске жичаре „Треска” условљене су изградњом неопходне канализационе и друге инфраструктуре, а за излазну станицу изградњом канализационог колектора уз постојећи пут од Панчићевог врха до Техничке базе и прикључење на постојећи колектор; (б) излазна/полазна станица „Суво Рудиште” и међустаница 3. „Мали Караман” кабинске жичаре „Брзеће/Бела река” условљена је изградњом канализационог колектора до хотела/планинарског дома „Ртањ”; (в) полазна станица жичаре „Марина вода - Вучак” условљена је препумпавањем отпадних вода у канализациони колектор у зони Јарма; (г) полазна станица жичаре „Струга” условљена је изградњом канализационог колектора у коридору ски-стазе „Бела река” до прикључења на колектор у Добродолској реци; (д) излазна станица жичаре „Панчићев врх” условљена је повезивањем канализационе и водоводне инфраструктуре са ски-рестораном код излазне станице жичаре „Треска”; (е) излазна станица жичаре „Крст” условљена је изградњом канализационог колектора и прикључења на колектор излазне станице жичаре „Треска”; (ђ) заједничка излазна станица жичаре „Караман гребен” и „Дубока 2” условљена је изградњом канализационог колектора до прикључења на колектор хотела „Гранд”; (з) полазна и излазна станица жичаре „Гобеља” условљене су изградњом канализационог колектора дуж најповољније ски-стазе до постројења на Сребрнцу; (и) полазна станица жичаре „Сунчана долина” условљена је изградњом вишеетажне гараже са ски-рестораном на последњој етажи;
4. пунктови „Ђоров мост” и „Гарине” уређују се по стандарду примерено потребама планинара (са елементарном комуналном опремом у природном окружењу).

Детаљна правила уређења и изградња туристичких пунктова, у оквиру наведених основних правила, биће утврђена израдом предвиђене детаљне разраде скијашке инфраструктуре у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана из дела V 2.1. ових Измена и допуна Просторног плана.

Остали пунктови и објекти супраструктуре ван туристичких комплекса и пунктова примарног Туристичког центра на подручју Националног парка уређиваће се према следећим правилима:

1. у режиму заштите II степена забрањена је изградња нових физичких садржаја супраструктуре, сем малих службених објеката у функцији заштите и презентације Националног парка, шумарства и узгоја дивљачи (склоништа за људе и хранилишта за дивљач у ловним резерватима), водопривреде (мале акумулације, водозхвати и каптаже извора), излетничких и планинарских стаза (склоништа од невремена), у складу са одговарајућим програмима;
2. у режиму заштите III степена граде се објекти у функцији Националног парка, туризма, сточарства, шумарства и узгоја дивљачи, водопривреде, хидроенергетике и друго (за потребе Националног парка - панои презентације природних вредности испред улаза у природне резервате и испред споменика природе, за туризам - полигони посебних интереса - параглајдинг, змајарење, алпинизам, слободно пењање и др., уз планинарске стазе - планинарски домови, одморишта, видиковци и биваковци, за сточарство - летњи торови у функцији прегонске испаше, за шумарство - лугарнице и шумарске куће, за узгој дивљачи - зимска склоништа и хранилишта, за водопривреду - мале акумулације, водозхвати, каптаже извора и уређаји за пречишћавање воде, за хидроенергетику - мале хидроелектране);
3. у склопу јамских и површинских копова напуштених рудника у режиму заштите III степена уређују се пунктови посебних интереса (екстремних спортова и авантура), са садржајима у јамама, рекреативним полигонима и видиковцима на површинским коповима;
4. шест сезонских бачија у зонама са режимом заштите II и III степена (Мека преседла, Гвоздац, Циганска река, Беђировац, Дубока и Кадијевац), као евидентираних споменика културе у рангу II степена заштите, уређује се у функцији прихвата посетилаца на мотивима етно-хране и етно-производа уз излетничке и планинарске стазе, уз обнову и реконструкцију традиционалног концентрисаног склопа стамбених, прерађивачко-магацинских и сточарских објеката;
5. започета непланска викенд изградња уз бачију Гвоздац се обуставља, а постојеће насеље се мора стилски прилагодити традиционалној градњи; започета непланска викенд изградња уз бачију Циганска река биће регулисана у склопу предвиђене детаљне разраде за туристички комплекс Рендара у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана из дела V 2.1. ових Измена и допуна Просторног плана.

Секундарни туристички центри и туристичка села на подручју Просторног плана ван граница Националног парка уређиваће се према следећим основним правилима:

1. насеља се уређују у складу са условима заштите природе, природних и културних добара и животне средине за видове спортско-рекреативног, излетничког, сеоског и бањског туризма, уз јачање елемената еколошког и споменичког туризма, у интеграцији са Туристичким центром Копаоник (посебно повезивањем преко жичара, кружног пута и кружне зупчасте железнице) и локалним комплементарним активностима (пре свега са пољопривредом, малом привредом и традиционалним занатима, ловством и другим);
2. предвиђа се изградња апартмана, пансиона и приватног смештаја, као и реконструкција и адаптација постојећих викенд кућа у комерцијални смештај, а ограничава изградња викенд кућа за сопствене потребе и одмаралишта (посебно на новом грађевинском земљишту ван традиционалних насеља);
3. даје се приоритет изградњи и уређењу насеља на главним приступним правцима подручју Националног парка, као и насељима по његовом ободу која ће бити повезана кружном друмском и железничком саобраћајницом;
4. предвиђа се уређење балнео-рекреативних и спортско-рекреативних садржаја у Јошаничкој Бањи, раздвајање отворених бучних садржаја од смештаја, формирање централне пешачке зоне Бање, уређење бањског парка и уклапање садржаја у заштићену културно-историјску целину језгра Бање;
5. резервише се простор и уређују улази у алпско скијалиште Копаоника у секундарним туристичким центрима и туристичким селима по ободу Националног парка у функцији повезивања са комплексима и скијалиштем Туристичког центра и његовог растеређења од превеликог броја дневних излетника;
6. предвиђа се комплетно комунално опремање секундарних туристичких центара (улице и јавни паркинзи, водовод, канализација са уређајима за пречишћавање, електро и ТТ инсталације) и неопходно комунално опремање туристичких села (улице, водовод, непропусни сенгрупи са систематским пражњењем, електро и основне ТТ инсталације);

7. изградња хотелског и апартманског смештаја у секундарним туристичким центрима планира се, по правилу, у централним зонама насеља, уз блиску доступност јавних служби и сервиса од интереса за туризам (здравства, културе, угоститељства и др.) и уређење централних јавних површина;
8. подржава се развој приватног смештаја у оквиру централних језгара насеља, уз опремање насеља неопходним јавним службама и сервисима.

Детаљнија правила уређења у оквиру наведених основних правила за секундарне туристичке центре и туристичка села која се у целости налазе ван граница Националног парка биће утврђена одговарајућим урбанистичким планом.

4.1.2 Смернице за правила грађења туристичких комплекса, пунктова и насеља

Дају се следеће смернице за правила грађења туристичких комплекса, пунктова и насеља која се утврђују у поступку усклађивања урбанистичких планова за туристичке комплексе, односно израде предвиђене детаљне разраде у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана из дела V 2.1. ових Измена и допуна Просторног плана, и то за:

1. Туристичке комплексе примарног Туристичког центра Копаоник у зони са режимом заштите III степена Националног парка:
 - утврђивање обавезе детаљног испитивања микро-природних услова (инжењеријско-геолошких, морфометријских, климатских и других), као и еколошке прихватљивости и социо-економске оправданости пре изградње објеката супраструктуре и инфраструктуре туристичких комплекса;
 - хотели, туристички апартмани, пансиони и куће за одмор градиће се и реконструисати доминантно за потребе смештаја највиших категорија, на парцелама различите површине, са максималним индексом заузетости од 30%;
 - Стандард свих смештајних објеката утврђује се са мин. 3 (три) звездице на основу „Правилника о стандардима за категоризацију угоститељских објеката за смештај“, („Службени Гласник РС“, бр. 41/2010, 103/2010 и 99/2012) са одговарајућим прилозима Правилника;
 - спратност објеката туристичког смештаја лимитира се на П+2+3Пк (приземље + 2 спрата + 3 поткровља), са могућим подрумом или сутереном до 1/2 габарита објеката у случају изградње на јаче нагнутом терену;
 - објекти у функцији Националног парка (управни, истраживачки и културни са службеним смештајем за истраживаче и запослене) изградиће се на Сувом Рудишту и пункту Запланина у објектима са спратношћу до П+1, у етно стилу;
 - службени лежаји за 5% запослених у туризму предвидеће се у оквиру туристичког смештаја, а могу да се предвиде и у самосталним објектима;
 - објекти јавних служби и сервиса предвидеће се са спратношћу до П+1, са јавним и службеним приступима;
 - затворени спортско-рекреативни објекти предвидеће се, по правилу, са спратношћу П+0 (изузетно до П+1) са прописним мерама обезбеђења масовних посета, а мањи пратећи објекти отворених спортско-рекреативних терена биће приземни;
 - архитектонски облици свих објеката у комплексима Туристичког центра сачуваће препознатљиви „копаонички“ израз, са енергетски рационалним просторима, заштићеним од негативних екстрема високопланинске климе и оптимално отвореним према микро-амбијентима природног предела, са доминантном употребом изворних материјала овог поднебља (дрво и камен);
 - паркирање путничких возила и аутобуса обезбедиће се са најмање 50% у гаражама (затвореним и полуотвореним, по правилу укопаним и полуукопаним) и са 50% на отвореним паркинзима.
2. Туристичке пунктове примарног Туристичког центра ван туристичких комплекса на подручју Националног парка:
 - објекти у функцији Националног парка и туристичког смештаја у Запланини предвидеће се са спратношћу П+Пк, као рустични објекти пажљиво уклопљени у природни предео;
 - ски-ресторани уз жичаре предвидеће се на парцели од 2-4 ара, као рустични објекти спратности П+Пк максимално уклопљени у терен и вегетацију;

- на планинарским пунктовима Ђоров мост и Гарине, уз уређење платоа за шаторе предвидеће се мали приземни пратећи објекти (санитарије и надстрешнице).
3. Остале пунктове и објекте супраструктуре ван туристичких комплекса и пунктова примарног Туристичког центра на подручју Националног парка:
- мали службени објекти у функцији заштите и презентације Националног парка, шумарства и узгоја дивљачи, водопривреде и скијалишта у режиму заштите II степена предвидеће се искључиво од локалног дрвета и камена, уз максимално уклапање у терен и вегетацију;
 - појединачни, претежно службени објекти у режиму заштите III степена у функцији Националног парка, туризма, сточарства, шумарства и узгоја дивљачи, водопривреде, хидроенергетике и друго, предвидеће се као приземни објекти одговарајуће величине, на етно узорима малих објеката народног градитељства у копаоничком крају, од локалних материјала и уз оптимално уклапање у природни предео;
 - на пунктовима посебних интереса у склопу јамских и површинских копова напуштених рудника у режиму заштите III степена предвидеће се специфични, атрактивни објекти јамског клуба, отворених полигона за пењање и спуштање и др., уз употребу природних облика и материјала;
 - за приземне стамбене и економске објекте бачија у зонама са режимом заштите II и III степена предвидеће се обнова и реконструкција у изворном облику, уз искључиву употребу локалних материјала;
 - за постојеће објекте викенд кућа уз бачију Гвоздац даће се могућност адаптације у екстеријеру по узору на архитектуру обновљене бачије.
4. Секундарне туристичке центре и туристичка села на подручју Просторног плана ван граница Националног парка:
- за објекте туристичког смештаја у секундарним туристичким центрима предвидеће се изградња и реконструкција на парцелама минималне величине: за хотеле од 20 ари, за апартмане од 10 ари, за пансионе и куће за одмор од 5 ари, са максималним индексом заузетости парцела од 30%;
 - за објекте туристичког смештаја у секундарним туристичким центрима утврдиће се следеће максималне спратности: хотела до П+3+Пк, апартмана П+2+Пк, пансиона П+1+Пк и кућа за одмор П+Пк;
 - у оквиру парцела туристичког смештаја у секундарним туристичким центрима обезбедиће се потребан број паркинга и гаража, уз могућност изградње комплементарних помоћних објеката у оквиру утврђеног индекса заузетости;
 - архитектура и материјали нових објеката туристичког смештаја у секундарним туристичким центрима биће прилагођени познатим узорима етно-архитектуре копаоничког краја;
 - реконструкција и изградња балнео-рекреативних и спортско-рекреативних садржаја у секундарном туристичком центру Јошаничка Бања обухватиће посебно обнову старих објеката у језгру Бање (турског хамама и старог купатила), као и изградњу нових термоминералних аква-садржаја, са архитектуром на мотивима старих бањских објеката;
 - изградња спортско-рекреативних садржаја у секундарним туристичким центрима обухватиће приземне затворене објекте и отворене терене са малим пратећим приземним објектима;
 - туристички смештај у пансионима и стамбеним објектима у туристичким селима предвидеће се првенствено адаптацијом, модернизацијом и реконструкцијом постојећих сеоских зграда и мањим делом изградњом нових објеката, у свим случајевима уз поштовање традиционалних искустава народног градитељства ових крајева;
 - у секундарним туристичким центрима и туристичким селима предвидеће се обнова најстаријих стамбених и економских објеката народног градитељства.

4.2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ СТАМБЕНЕ НАМЕНЕ

Забрањује се изградња стамбених објеката на подручју у границама Националног парка Копаоник и у зонама заштите природних вредности и непокретних културних добара на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник.

Правила уређења и грађења за објекте стамбене намене на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник утврђују се просторним планом јединице локалне самоуправе и урбанистичким планом.

4.3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ОБЈЕКТЕ ПОСЛОВНЕ И ПРИВРЕДНЕ НАМЕНЕ

Дозвољена је једино изградња пословних објеката у функцији туризма и управљања заштићеним подручјем у границама Националног парка Копаоник. Правила уређења и грађења за наведене објекте пословне намене утврђују се урбанистичким планом за туристички комплекс и део туристичког насеља на подручју Просторног плана у границама Националног парка Копаоник из дела V 2.1. ових Измена и допуна Просторног плана, односно детаљном разрадом у склопу наредних измена и допуна, или израде новог Просторног плана.

Забрањује се изградња привредних објеката на подручју у границама Националног парка Копаоник и у зонама заштите природних вредности и непокретних културних добара на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник.

Правила уређења и грађења за објекте пословне и привредне намене на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник утврђују се просторним планом јединице локалне самоуправе и урбанистичким планом.

5. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ПОСЛОВНО-СТАМБЕНИ КОМПЛЕКС И ХЕЛИДРОМ СА ХАНГАРОМ У НАСЕЉУ ЧАЈЕТИНА, КО КОПАОНИК

Детаљном разрадом у склопу ових Измена и допуна Просторног плана дефинисана су правила грађења која важе за изградњу свих нових објеката. Изградњу објеката треба ускладити са Законом о планирању и изградњи, уз поштовање правила парцелације, параметара и правила изградње из овог Просторног плана, правила о грађењу и техничких прописа.

5.1. Обухват и опис подручја детаљне разраде

Укупна површина обухвата подручја детаљне разраде у насељу Чајетина, КО Копаоник приказана у графичким прилозима у размери 1:1000 износи 4 ha 51 a.

У обухвату предметног подручја налазе се две групације катастарских парцела, које су у графичким прилозима означене као две целине, А и Б (Табела IV-1). Целина А састоји се од катастарских парцела 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754 КО Копаоник. Целина Б састоји се од катастарских парцела 835, 836, 837, 838, 839 КО Копаоник. Целина А и целина Б физички су одвојене катастарском парцелом јавног пута, к.п. бр. 762 КО Копаоник. У обухвату подручја налазе се и делови катастарске парцеле бр. 964 КО Шипачина који су предвиђени за проширење постојеће трасе јавног пута и формирања прописне регулације нове саобраћајнице.

У случају неподударности списка парцела са графичким прилогом из документације „Катастарско-топографски план са границом подручја детаљне разраде“ Р – 1:1000, важи графички прилог.

Положај подручја детаљне разраде на подручју Просторног плана подручја посебне намене националног парка Копаоник приказан је на рефералним картама 1-3. Просторног плана.

Подручје детаљне разраде налази се изван границе Националног парка и у оквиру њега се не налазе заштићене ни предвиђене за заштиту природне вредности и непокретна културна добра.

Земљиште у обухвату подручја детаљне разраде је пољопривредно земљиште – ливаде, пашњаци и воћњаци – у приватној својини. Земљиште је подељено на два дела, две групације парцела – целину А и целину Б. У оквиру предметног подручја не постоје изграђени објекти, јавни објекти

нити површине јавне намене, осим постојећег јавног пута, односно његове катастарске парцеле и фактичке трасе, које се не подударају (Реферална карта 4. Лист 1. „Постојећа намена површина” Просторног плана). Парцела пута (к.п.бр. 762 КО Копаоник) раздваја целину А и целину Б. Фактичка траса пута дели целину Б на два неједнака дела и протеже се преко парцела к.п. бр. 835, 836, 837, 838, 839 КО Копаоник. У делу који је приближно паралелан са источном границом целине А, фактичка траса пута излази из границе к.п.бр. 762 и заузима делове к.п.бр. 964 КО Шипачина.

Табела IV-1. Подела на целине

Целина	П (ha)	%	Претежна намена
А	3,01	66,6	пољопривредно земљиште – ливаде, пашњаци и воћњаци
Б	1,20	26,5	пољопривредно земљиште – ливаде, пашњаци и воћњаци
пут	0,30	6,9	јавни пут и пољопривредно земљиште - ливаде
УКУПНО	4,51	100,00	

Постојеће стање приказано је на Рефералној карти 4. Лист 1. „Постојећа намена површина” Просторног плана, у размери 1:1000.

5.2. Подела на карактеристичне целине, планирана намена простора и врста и намена објеката

Неповољна конфигурација терена условила је задржавање фактичке трасе пута. У циљу обезбеђења стандардних услова за одвијање саобраћаја и довођења неопходних инфраструктурних водова, проширена је регулација постојећег пута. То је условило значајне измене у подели подручја на просторне целине, у односу на постојеће целине.

Подручје детаљне разраде подељено је на просторне целине А, Б1, Б2 и Б3, са следећом планираном наменом површина (Табела IV-2):

- планирана целина **А** – пословно-стамбени комплекс, са компатибилним садржајима;
- планирана целина **Б1** – хелидром са хангаром и компатибилним садржајима;
- планирана целина **Б2** – зеленило; и
- планирана целина **Б3** – зеленило.

Табела IV-2. Подела на карактеристичне целине и блокове са планираном наменом површина

Целина	П (ha)	Парцеле КО. Копаоник
А– Пословно-стамбени комплекс	2,84	целе: 746, 747, 748, 749, 752, и делови: 745, 749, 750, 751, 753, 754
Б1 – Хелидром са хангаром	0,75	делови: 837, 838, 839
Б2 – Зеленило	0,09	делови: 835, 837, 838, 839
Б3 – Зеленило	0,03	делови: 839
УКУПНО	3,71	

Подела на карактеристичне целине приказана је на Рефералној карти 4. Лист 2. „Планирана намена површина” Просторног плана, у размери 1:1000.

У површине јавне намене спада саобраћајница (Табела IV-3.).

Табела IV-3. Површина јавне намене

Намена	П (ha)	Парцеле
Саобраћајница	0,8	делови: 745, 749, 750, 751, 753, 754, 835, 836, 837, 838, 839, КО Копаоник; и део: 964, КО Шипачина
УКУПНО	0,8	

Површине осталих намена одвојене су од површина јавне намене регулационим линијама и у њих спадају:

- пословно-стамбени комплекс са компатибилним садржајима – угоститељско-услужни садржаји, спорт, рекреација итд;
- хелидром и хангар са компатибилним садржајима – гараже, спорт, рекреација, угоститељство, и
- зеленило.

Све намене планиране у детаљној разради у склопу ових Измена и допуна Просторног плана су међусобно компатибилне.

Намена пословно-стамбени комплекс: У оквиру ових садржаја могућ је смештај запослених. У оквиру ове намене могућа је изградња и додатних, пратећих садржаја у објекту за: рекреацију, спорт, угоститељство, трговину, услужно занатство, медицинску рехабилитацију, спа центар и слично.

Намена хелидром и хангари са компатибилним садржајима: С обзиром на конфигурацију терена, неопходно је пројектовати инжењерску конструкцију за равну површину намењену за слетилиште хеликоптера. Испод ове равне плочасте површине, могућ је смештај компатибилних садржаја: гараже, спортских и рекреативних садржаја (спортска хала, балон за тенис, мали фудбал, теретана, спа центар, мањи базен, површине до 300 m²). Летилиште, односно терен могу да се користе у ваздушном саобраћају ако оператер има важећу дозволу за коришћење летилишта, односно терена коју издаје Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије, те ако је летилиште, односно терен уписано у регистар летилишта, односно терена који води Директорат и ако у тренутку коришћења испуњава све услове за безбедно одвијање ваздушног саобраћаја прописане Правилником о летилиштима и теренима ("Службени гласник РС", бр. 23/2012 и 33/2013).

Слетилиште хеликоптера и хангаре планираће се и пројектовати у складу са међународном регулативом која се односи на област ваздушног саобраћаја, посебно у складу са стандардима прописаним од стране Међународне организације за цивилно ваздухопловство (*International Civil Aviation Organization - ICAO*).

Намена зеленило: На површинама чија је намена зеленило (целине Б2 и Б3) планирати аутохтоне врсте зеленила чија висина не омета одвијање ваздушног саобраћаја.

Није дозвољена изградња или било каква промена у простору, која би могла да наруши или угрози објекат или функцију на суседној парцели.

Забрањена је изградња објеката са наменом која није предвиђена или није компатибилна са наменом предвиђеном детаљном разрадом у склопу ових Измена и допуна Просторног плана, као и изградња свих објеката са пољопривредном наменом.

Површине планиране за јавне и остале намене приказане су на Рефералној карти 4. Лист 2. "Планирана намена површина", у размери 1:1000.

У оквиру намена датих у детаљној разради у склопу ових Измена и допуна Просторног плана, према указаној потреби се даљом разрадом урбанистичким пројектом може утврдити промена и прецизно дефинисање планираних намена. У случају промене намене неке грађевинске парцеле у даљој разради урбанистичким пројектом, не могу се повећавати дозвољени урбанистички параметри (индекс заузетости, спратност и висина објеката) из Табеле IV-5. Просторног плана.

5.3. Урбанистички услови за површине и објекте јавне намене

Саобраћајне површине и објекти

Постојећи прилазни пут ка овој локацији је ширине око 3,5 m са застором туцаника или земље.

Неопходно је извршити реконструкцију прилазног пута да би се обезбедио нормалан саобраћајни прилаз овој локацији, свим парцелама и планираним новим објектима, као и несметана циркулација доставним, интервентним и осталим возилима.

Новопланирана саобраћајница која се простире дуж целог подручја детаљне разраде има ширину коловоза 5,5 m са обостраним тротоарима ширине 2,0 m и регулационим простором 2x4,0 m. Планирана је и једна колско-пешачка стаза, која обезбеђује прилаз постојећим објектима, са коловозом ширине 3,5 m и пешачком стазом 1,5 m и регулационим простором 2x3,0 m. На целој ширини колско-пешачке стазе предвидети исту коловозну конструкцију са упуштеним ивичњаком између, што обезбеђује могућност мимоилажења два возила.

Регулационе ширине, саобраћајно решење и основни елементи нормалних попречних профила приказани су на Рефералној карти 4. Лист 3. „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем” Просторног плана у размери 1:1000. Сви елементи попречног профила саобраћајних површина који се међусобно функционално разликују морају бити одвојени одговарајућим елементима визуелно и нивелационо.

Приликом израде извођачких пројеката потребна проширења у кривинама урадити на унутрашњим деловима кривина.

На новој саобраћајници у обухвату детаљне разраде забрањено је паркирање.

Све потребе за паркирањем морају се планирати у оквиру сопствених парцела.

Пре дефинисања потребних површина за стационирање путничких возила за новопланиране објекте препоручују нормативи за њихово планирање приказани у Табели IV-4.

Табела IV-4. Препоручени нормативи за број паркинг места према намени:

Врста објекта	Једно паркинг место на:
становање	70 m ² нето површине
управа, администрација и пословање	60 m ² нето површине
угоститељство	20 m ² нето површине
трговина	50 m ² нето површине
мањи локали и киосци	1 локал или киоск
мотели	1 соба
дворане за састанке	10-20 седишта
хотели и смештајни објекти	2 до 10 кревета (у зависности од категорије)

Величине паркинг места треба предвидети 2.5x5.0 m (2.5x4.8 m) са ширином прилазне улице 6,0 m (5.5 m).

У границама детаљне разраде за планирану саобраћајницу дате су координате темена у државном координатном систему са употребљеним радијусима кривина и осталим потребним елементима хоризонталних кривина.

Дати геодетски подаци за осовину саобраћајница треба да послуже за геодетско обележавање грађевинских линија на терену за нове објекте.

Нивелационо решење нове саобраћајнице прилагођено је терену. Подужни падови не би требало да буду већи од 12,0% изузетно 15%. Попречно вођење површинских вода обезбеђују попречни падови на правцима за коловоз мин. 2,5% и 2,0% за тротоаре. Попречни падови за паркинге су 2,5%-4,0% у зависности од површинске обраде. Одводњавање атмосферских вода обезбедиће се површинским путем до одређених места на којима ће се вода испустити у околни терен. Ради контроле подужних нагиба урађен је подужни профил нове улице (на Рефералној карти 4. Лист 3а. „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем. Подужни профил саобраћајнице 1000/100” Просторног плана). Приложени подужни профил не обавезује касније обрађиваче и дозвољава им минимална нивелациона одступања.

Предвиђено је да нова саобраћајница има коловозну конструкцију за лако саобраћајно оптерећење са застором од асфалт бетона. Код димензионисања коловозних конструкција посебну пажњу треба обратити на дубину мржњења. Застор на паркинзима може бити од растер елемената по систему бетон-трава, асфалта или од неког другог материјала. Пешачке стазе односно тротоаре обрадити са асфалтним застором или бехатон елементима на одговарајућој подлози.

Геомеханичка испитивања потребна за димензионисање коловозних конструкција радиће се у каснијим фазама пројектовања а на основу предвиђеног саобраћајног оптерећења према важећим прописима за ову област.

Ради безбедног одвијања саобраћаја треба предвидети одговарајућу хоризонталну и вертикалну сигнализацију.

Комунална инфраструктура

Забрањено је прикључење на електроенергетску, гасоводну, телекомуникациону или мрежу даљинског грејања, водовод и канализацију објекта који се гради, сходно члану 160. Закона о планирању и изградњи.

Постојећа и планирана инфраструктура приказана је на Рефералној карти 4. Лист 4. „Синхрон план инфраструктуре” Просторног плана, у размери 1:1000. Позиције инфраструктурних водова дате на ситуацији и карактеристичним пресецима су илустративне и могу се по потреби мењати приликом израде техничке документације, с тим да су минимална растојања и дубине обавезујући.

Водовод

На предметној локацији се не налази ниједан објекат водоводне мреже који би могао да буде угрожен изградњом планираних објеката.

Снабдевање водом пословно-стамбеног комплекса и хелидрома са хангаром у насељу Чајетина планира се напајањем из регионалног система „Копаник”, из резервоара “Суво Рудиште”, запремине 250 m³. Одатле се врши одвођење воде цевима ø250/180 до прекидне коморе ПК8. У прекидној комори врши се раздвајање дотока у два цевовода који одводе воду према резервоару „Треска” и према резервоару „Крст” запремине 500 m³. Резервоар „Крст” је предвиђен за потребе насеља Чајетина (чија је друга фаза изградње планирана од 2015. до 2025. године). Његова запремина је 500 m³ (или 2x250 m³) а кота дна 1520 m.н.в. (воде 1525 m.н.в.). Кота резервоара је прилагођена

висинским зонама потрошача воде, с обзиром да су они распоређени на котама терена од 1200 до 1650 м.н.в. Оваква расподела је условила формирање девет висинских зона од по 50 м тако да минимални притисак код потрошача буде 2,5 бара а максималан 7,5 бара.

Планирана траса водоводне мреже условљена је саобраћајним решењем и наменом, односно распоредом објеката, као и конфигурацијом терена. Планирана водоводна мрежа има укупну дужину око 2000 м и састоји се од транзитних цевовода, примарне и секундарне водоводне мреже. Висинске зоне су одвојене са по једном прекидном комором и редуциром притиска. Предметна локација се ослања на девету висинску зону, која обухвата потрошаче лоциране на висинским котама између 1200 и 1250 м.н.в. Снабдевање потрошача пословно-стамбеног комплекса и хелидрома са хангаром у насељу Чајетина предвиђено је гравитационим путем прикључењем на цевовод примарне мреже ДН125 mm (у шахту Ш99) на коти 1250 м.н.в. Непосредно по уласку на локацију планирано је постављање редуцира притиска у новом шахту Ш200 на коти 1191 м.н.в. Прикључни цевовод је минималног пречника ДН110mm (ПЕХД ПЕ-100).

Водоводне цеви се налазе у коловозу на растојању 1,0 м од ивичњака или у тротоару на растојању 0,5 м од ивичњака. Минимална дубина укопавања цеви је 1,5-1,6 м са надслојем земље изнад цеви од 1,2 до 1,3 м. Водоводни систем треба опремити довољним бројем затварача, испуста и осталим арматурама потребним за његово лако одржавање и правилно функционисање, а такође обезбедити довољне количине и довољан притисак за санитарне и противпожарне потребе. Прикључке објеката на водоводну мрежу треба извести у шахтовима са свим потребним арматурама. Шахтови се постављају у зеленом појасу осим случајева када се морају поставити у тротоаре или у коловозној конструкцији.

Приликом мимоилажења са мрежом фекалне канализације потребно је да водоводна мрежа буде изнад, а приликом мимоилажења са ТТ и електро мрежом да водоводна мрежа буде испод ових инсталација. Минимално растојање између водоводних и канализационих цеви је 0,4 м, а између водоводних и ТТ и електро каблова 0,5 м.

На планираној водоводној мрежи неопходно је предвидети надземне противпожарне хидранте Ø80 на међусобном растојању максимално 50.0 м. Хидранти треба да буду видно обележени и постављени тако да буду увек приступачни непосредно по уласку на локацију

Канализација

На предметној локацији не налази се ни један објекат фекалне канализационе мреже који би могао да буде угрожен изградњом планираних објеката.

С обзиром на распоред насеља и пунктова на подручју изван границе Националног парка, као и на конфигурацију терена, планирано решење канализационе мреже заснива се на коришћењу гравитационог сепарационог система канализације. Ово решење омогућава оптимално функционисање канализационог система и усклађено је са решењима у оквиру постојећег пројекта прикупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода ТЦ Копаоник, насеља Треска, Лисина и Чајетина, где се налази и предметна локација.

Решење евакуације и пречишћавања отпадних вода у оквиру пословно-стамбеног комплекса и хелидрома са хангаром у насељу Чајетина планира се коришћењем посебних сепарационих система и индивидуално, преко локалног система канализације отпадних вода са механичко-биолошким системима за пречишћавање (ППОВ), технологијом производње биогаса за грејање и производњу електричне енергије и са упуштањем пречишћене воде у реципијенте који ће имати најмање IIa класу воде. Локација постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), предвиђена је у најнижем делу локације чиме је омогућено гравитационо одвођење отпадних вода са највећег дела локације. За објекте или делове објеката које није могуће укључити у гравитациони систем одвођења отпадних вода, предвидети локално препумпавање отпадних вода.

Пречнике цеви одредити техничком документацијом на основу хидрауличног прорачуна, а као минимални пречник главних одводних канала усвојити Ø250. Дубина укопавања цеви износи минимално 1,2 м до врха цеви.

Положај цеви фекалне канализације предвидети испод водоводних, телекомуникационих и електро инсталација. На преломима нивелета и праваца предвидети ревизиона окна, као и каскаде на местима где је то потребно.

Укупна дужина фекалне канализације је око 500 м.

Пројекте фекалне канализације и прикључака објеката радити у складу са важећим прописима и стандардима.

Одвођење атмосферске воде је планирано преко отворених канала уз саобраћајницу или зацељеном кишном канализацијом. С обзиром на конфигурацију терена, атмосферске отпадне воде се одводе гравитационо у природне реципијенте. Пре упуштања у природне водотоке - поток предвидети претходно пречишћавање. Приликом израде пројектне документације за одвођење атмосферских вода са паркинга потребно је предвидети сепараторе за масти и уља.

Главни одводни колектор за атмосферску канализацију треба да буде 400 mm. Очекивани проток током референтне кише износи око 250 l/s. Није дозвољено уводити атмосферске воде у фекалну канализацију и обрнуто.

Телекомуникациона мрежа и објекти

Локација пословно-стамбеног комплекса и хелидрома са хангаром у насељу Чајетина налази се у непосредној близини викенд насеља Лисина-Чајетина и по територијалној организацији фиксне телекомуникационе мреже припада мрежној групи 036 Краљево. На самом локалитету не постоји инфраструктура телекомуникационе мреже. У непосредној близини предметне локације планиран је телекомуникациони оптички кабл Казновиће–Копаоник преко кога се локација везује на комутациони чвор Рашка. У непосредној близини локације постоје базне станице мобилних оператора МТС, Теленор и ВИП, тако да је подручје добро покривено мобилним сигналом од све три мреже.

Планирано решење телекомуникационе мреже у оквиру пословно-стамбеног комплекса и хелидрома са хангаром у насељу Чајетина мора да омогући све савремене услуге у области телекомуникација: телефонију са свим пратећим сервисима, мрежу за пренос података са великим брзинама, Интернет, мултимедијалне сервисе, КДС (кабловски дистрибутивни систем). Да би се то остварило, у складу са условима оператера „Телеком Србија” који пружа услуге фиксне мреже на Копаонику, предвиђено је:

- изградња приводног оптичког кабла од трасе постојећег оптичког кабла Казновиће – Копаоник до локације у дужини од око 500 метара. Оптички кабл треба изградити до оба пословно-стамбена објекта;
- набавка и монтажа два најсавременија приступна чвора типа мини ИПАН - за сваки објекат по један приступни чвор; и
- изградња потребне кабловске канализације – од пословно-стамбених објеката до техничких садржаја на локацији која ће омогућити да и они користе све телекомуникационе сервисе.

Овакав концепт омогућава да сви телекомуникациони сервиси буду доступни у сваком објекту, врло економично, само преко кабловске инсталације унутар објекта. Ова инсталација треба да буде комбинована са бакарним и оптичким кабловима у зависности од намене појединих делова објекта, а што се дефинише посебним пројектима.

Траса оптичког кабла лоцирана је поред приступне саобраћајнице. На страни предвиђеној за електро-инфраструктуру, треба поставити две ПЕ цеви пречника 40 mm које треба да буду непрекидно спојене гасно непропусним спојницама. Једна цев служи за полагање оптичког кабла, а друга служи за каснију доградњу мреже.

За смештај приступних чворова мини ИПАН у сваком објекту треба обезбедити просторију у приземљу или првом подземном нивоу површине 4-6 m², висине 2,80 m. Просторије треба да су лако приступачне за особље, да имају обезбеђено електрично напајање и уземљење и обезбеђено проветравање. Кроз просторије не смеју да пролазе топоводне, водоводне и канализационе инсталације.

5.4. Услови за формирање грађевинске парцеле

Положај парцеле је утврђен регулационом линијом у односу на површину јавне намене и разделним границама парцеле према суседним парцелама. Овом детаљном разрадом у склопу Измена и допуна Просторног плана утврђују се регулационе линије, а разделне границе између грађевинских парцела утврђују се у процесу парцелације и препарцелације, у складу са Законом о планирању и изградњи.

За извођење радова на полагању подземних и ваздушних водова за електроенергетске, ПТТ, водне и гасне инсталације не врши се парцелација и препарцелација грађевинског земљишта.

Приликом израде пројеката парцелације и препарцелације и формирања грађевинских парцела, водити рачуна о постојећим катастарским парцелама у највећој могућој мери. Парцеле се могу укрупњавати до прописаног максимума, или делити до прописаног минимума за поједине врсте градње према намени простора ради корекција затечене парцелације у циљу формирања

грађевинских парцела оптималних величина, облика и површина за изградњу објеката у складу са решењима из ове детаљне разраде у склопу Измена и допуна Просторног плана, правилима о грађењу и техничким прописима као и обезбеђења саобраћајних и других инфраструктурних коридора.

Грађевинска парцела мора имати обезбеђен колски приступ и директан излаз на јавну саобраћајну површину.

Минимална грађевинска парцела је 3,0 аг.

Ширина фронта грађевинске парцеле према јавној саобраћајној површини мора бити најмање 10,0 м. Рачуна се ширина границе парцеле приближно паралелне јавној саобраћајници. Парцеле за објекте инфраструктуре могу имати мању ширину фронта.

Грађевинска парцела има површину и облик који омогућава изградњу објекта у складу са решењима из ове детаљне разраде у склопу Измена и допуна Просторног плана, правилима струке и важећим техничким прописима. Новоформиране парцеле треба да имају облик што ближе правоугаонику или трапезу, а одступања су могућа у циљу прилагођавања терену или затеченој парцелацији.

5.5. Положај објеката у односу на регулацију и у односу на границе грађевинске парцеле

Регулационе линије су дефинисане на Рефералној карти 4. Лист 3. „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем” Просторног плана, у размери 1:1000.

Грађевинска линија јесте линија на, изнад и испод површине земље и воде до које је дозвољено грађење основног габарита објекта.

Грађевинска линија се утврђује овим Просторним планом у односу на регулациону линију и представља крајњу линију до које се може вршити изградња објеката. За остале грађевинске елементе примењују се одредбе члана 31. Правилника о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС”, број 50/11).

Грађевинска линија је релевантна само за надземни део објеката. Подземне етаже могу прелазити грађевинску линију до границе парцеле, али тако да темељи објекта не прелазе границу парцеле. У подземном делу се оставља могућност за смештање додатних подземних садржаја: гаража и помоћних просторија у случају потребе, чиме се добија већи стандард укупног простора и у смислу уклањања аутомобила са површине терена. Подземне етаже могу имати површину до 90% површине парцеле за парцеле површине до 3,0 а, односно 80% за парцеле површине веће од 3,0 а. Грађевинске линије су дефинисане Рефералној карти 4. Лист 3. „План регулације и нивелације са саобраћајним решењем” Просторног плана, у размери 1:1000.

Неизграђене слободне и зелене површине треба да заузимају најмање 30% површине парцеле, односно 40% за планиране објекте смештаја. У ове површине рачунају се и уређене слободне и зелене површине на равним крововима подземних етажа, партерно уређене пешачке комуникације, као и пешачки и колски приступи објектима у оквиру парцеле.

Растојања од бочних и задњих граница грађевинских парцела, правила за пројектовање отвора стамбених просторија према суседним парцелама и правила за испаде на објекту (еркере, терасе и слично) према суседним парцелама, примењују се према Правилнику о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС”, број 50/11).

Најмање растојање објекта од суседног објекта је:

- у односу на фасаду са стамбеним просторијама мин. 1h вишег објекта;
- у односу на фасаду на помоћним просторијама и без прозора мин. 1/2h вишег објекта.

На истој грађевинској парцели могу се градити и други објекти у складу са датим правилима компатибилности.

5.6. Урбанистички показатељи

Утврђени урбанистички показатељи за планирану детаљну намену приказани су у Табели IV-5.

Табела IV-5. Урбанистички показатељи за планирану детаљну намену простора

Намена	П (ha)	Из	Спратност
Пословно-стамбени комплекс	2,84	30%	П+2+Пк
Хелидром, хангар и компатибилни садржаји	0,75	40%	П
Зеленило	0,12	-	-
Саобраћајне површине	0,8	-	-

Индекс заузетости парцеле („Из”) је однос габарита хоризонталне пројекције објекта и укупне површине грађевинске парцеле, изражен у процентима (не рачунају се прилазна степеништа и надстрешнице изнад улаза). У случају када надстрешница формира објекат простор испод надстрешнице се рачуна као заузета површина, у складу са SRPS U.C2.100 2002.

Највећи дозвољени индекс заузетости парцеле је 30% за целину А, односно 40% за целину Б1.

Спратност и висина објекта (од заштитног тротоара на месту улаза у објекат до венца, на средини уличне фасаде објекта) могу бити: П + 2 + Пк.

У целини А са наменом пословно-стамбени комплекс препоручује се изградња каскадних објеката који на најрационалнији начин користе нагиб и конфигурацију терена. Објекти који према узбрдној страни имају прописану спратност П+2+Пк могу са супротне, низбрдне, стране имати већу спратност, али не више од две полу-укопане етажне. Дозвољено је пројектовање сутерена (етажа чији се под налази у просеку до 1.0 m испод нивоа терена) и подземних етажа. Висина венца у поткровљу може бити до 2,2 m.

У целини Б1 са наменом хелидром са хангарима конфигурација терена диктира пројектовање инжењерске конструкције за равну површину намењену за слетилиште хеликоптера. Највећа дозвољена висина плоче у односу на терен износи 20.0 m (највећа дозвољена висина објекта испод плоче који је једним делом укопан, а чији кров представља конструкција хелидрома). Висина објекта хангара коме се приступа са нивоа слетилишта односно пројектоване конструкције зависи од техничко-технолошких захтева за ову врсту објекта.

5.7. Смернице за спровођење правила грађења за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина

Планско решење из дела III 2. и правила грађења за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина из дела IV 5. ових Измена и допуна Просторног плана представљају основ за непосредно спровођење овог планског документа кроз :

- издавање информације о локацији; и
- издавање локацијских услова.

Планско решење из дела III 2. и правила уређења и грађења за пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина из дела IV 5. ових Измена и допуна Просторног плана представљају плански основ за:

- израду пројеката парцелације и препарцелације; и
- израду урбанистичких пројеката;

За све планиране интервенције, пре израде техничке документације, неопходно је прибавити услове и сагласности надлежних органа, организације и јавних предузећа у складу са законом.

На основу члана 111. Закона о ваздушном саобраћају, пре изградње хелидрома, инвеститор хелидрома је дужан да прибави потврду за планску и техничку документацију. За прибављање ове потврде, потребно је израдити одговарајућу пројектну документацију са елементима потребним за избор правца прилазно-одлетних равни, анализом препрека, утицаја на околину итд. Пројектна документација се заједно са прилозима (ситуациони планови ширег и ужег подручја хелидрома, графички прилози хелидрома, пресека површи за ограничење препрека и др.) доставља Директорату цивилног ваздухопловства Републике Србије на одобрење.

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Кључни учесници у остваривању Просторног плана су, у складу са својим надлежностима и делокругом рада одговарајући органи и институције на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу.

Кључни учесници на *републичком нивоу* управљања су министарства са одговарајућим дирекцијама и управама надлежним за послове заштите животне средине, културе, туризма, урбанизма и просторног планирања, инфраструктуре, енергетике, економије и регионалног развоја, финансија, пољопривреде, шумарства, водопривреде; јавна предузећа и привредна друштва надлежна за послове заштите природе и споменика културе, друмског саобраћаја, водопривреде, шумарства, електропривреде и телекомуникација; као и заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе. У остваривању Просторног плана одговарајуће учешће узете и министарства надлежна за послове привреде, здравља, социјалне политике, просвете, омладине и спорта и др.

Кључни учесници на *регионалном нивоу* управљања су: Регионалне привредне коморе (у Краљеву и Крушевцу) и регионалне развојне агенције (за Рашки и за Расински управни округ), а на *локалном нивоу* управљања општине Рашка, Брус и Лепосавић. У остваривању Просторног плана одговарајуће учешће узете и месне заједнице, општинска јавна комунална предузећа, општинске дирекције за урбанизам и грађевинско земљиште и друге дирекције, агенције, установе и туристичке организације и пољопривредно-туристичких задруга села с подручја Просторног плана. Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера, у првом реду житеље планског подручја, власнике непокретности, домаћинства која имају пољопривредно газдинство, локалне и друге заинтересоване пословне субјекте, асоцијације произвођача, удружења грађана, невладине организације и друге актере. чиме ће се обезбедити адекватне мере подршке економском и социјалном развоју, заштити и управљању природним вредностима и ресурсима и очувању локалне традиције и културе.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ И ДРУГЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторни план ће се спроводити двојако:

1. непосредно/директно - издавањем информације о локацији и локацијских услова на основу детаљне разраде планских решења која су саставни део Просторног плана, то јест ових Измена Просторног плана и наредних измена и допуна овог планског документа, односно новог Просторног плана; и
2. посредно/индиректно:
 - применом планских решења у разради других просторних планова подручја посебне намене чији се обухват преклапа са подручјем овог Просторног плана:
 - (а) Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Селова”; и
 - (б) Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије”;
 - применом и разрадом планских решења овог Просторног плана за обухваћени део подручја ван Националног парка Копаоник у просторним плановима јединица локалне самоуправе за територије општина Рашка, Брус и Лепосавић;
 - разрадом планских решења овог Просторног плана за обухваћени део подручја ван Националног парка Копаоник урбанистичким плановима;
 - разрадом планских решења овог Просторног плана у секторским плановима и програмима.

2.1. Смернице за спровођење и разраду Просторног плана у планским документима (Реферална карта 3)

2.1.1. Смернице за детаљну разраду и спровођење Просторног плана

Ове Измене и допуне Просторног плана се спроводе непосредно издавањем информације о локацији и локацијских услова на основу детаљне разраде планских решења за **пословно-стамбени комплекс и хелидром са хангаром у насељу Чајетина** (КО Копаоник) која су саставни део планског документа.

На подручју у границама Националног парка Копаоник Просторни план ће се спроводити непосредно на основу детаљне разраде која ће се утврђивати као његов саставни део у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана.

У склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана преиспитаће се, изменити и допунити планска решења свих донетих урбанистичких планова и урбанистичких пројеката чији се обухват, у целости или једним делом, налази у границама Националног парка Копаоник и утврдити кроз детаљну разраду која ће бити саставни део Просторног плана.

Приоритет до краја 2017. године има израда и доношење детаљне разраде у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана за:

1. Туристички комплекс Суво Рудиште на територији општине Рашка, уместо донетог Плана детаљне регулације Суво Рудиште и Плана детаљне регулације Сунчана долина-Бачиште,
2. Туристички комплекс Сребрнац на територији општина Брус и Рашка, уместо донетог Плана детаљне регулације за локалитет Сребрнац на Копаонику у општини Брус,
3. Туристички комплекс Јарам на територији општина Брус и Рашка, уместо донетог Плана детаљне регулације за локалитет Јарам на Копаонику у општини Брус,
4. Туристички комплекс Рендара на територији општина Брус и Рашка, уместо донетог Плана детаљне регулације за локалитет Рендара на Копаонику у општини Брус, и
5. скијашку и другу инфраструктуру чија је реализација планирано да започне до 2019. године.

Границе приоритета за израду и доношење детаљне разраде у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана до краја 2017. године дате су оријентационо на Рефералној карти 3. ових Измена и допуна Просторног плана, а ближе ће бити утврђене одлуком о њиховој изради.

Од дана доношења ових Измена и допуна Просторног плана информације о локацији и локацијски услови на подручју Националног парка Копаоник неће се издавати на основу:

- 1) урбанистичких планова донетих пре доношења ових Измена и допуна Просторног плана до:
 - (а) њиховог усклађивања према смерницама из дела V2.1.2.3. Просторног плана,
 - (б) позитивно окончаног поступка контроле усклађености са овим Изменама и допунама Просторног плана унутар граница проглашеног заштићеног подручја, и (б) издавања сагласности министра надлежног за послове урбанизма о њиховој усклађености са овим Изменама и допунама Просторног плана;
- 2) донетих урбанистичких планова чија је израда започела пре доношења ових Измена и допуна Просторног плана за које није: (а) позитивно окончан поступак контроле усклађености са овим Изменама и допунама Просторног плана унутар граница проглашеног заштићеног подручја, и (б) издата сагласност министра надлежног за послове урбанизма;
- 3) свих урбанистичких планова из тачке 1) и 2) овог става донетих после 2016. године; и
- 4) свих урбанистичких планова за које је одлука о њиховој изради донета после доношења ових Измена и допуна Просторног плана, изузев одлука о усклађивању урбанистичких планова из тачке 1) овог става са Изменама и допунама Просторног плана .

Од дана доношења ових Измена Просторног плана, Измена и допуна Генералног урбанистичког плана Суво Рудиште – Јарам из 1991. године не представља плански основ за израду урбанистичког плана у обухвату тог планског документа.

На преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник Просторни план ће се спроводити непосредно на основу детаљне разраде за скијашку и другу инфраструктуру ако се простире делом у границама Националног парка Копаоник и делом на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник, која ће се

утврђивати као његов саставни део у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана.

На преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник Просторни план може да се спроводи непосредно за оне комплексе и објекте за које се одлуком Владе Републике Србије утврди детаљна разрада као саставни део у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана.

На преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник Просторни план се спроводи у просторним плановима, урбанистичким плановима и урбанистичко-техничкој документацији који су усклађени са овим Изменама и допунама Просторног плана. Препоручује се у периоду до 2019. године израда и доношење плана детаљне регулације за секундарни туристички центар Бело Брдо (са скијалиштем) на територији општине Лепосавић.

Границе донетих урбанистичких планова на подручју Просторног плана и границе урбанистичких планова (чији се обухват, у целости или једним делом, налази у границама Националног парка Копаоник) чија је израда започела пре доношења ових Измена и допуна Просторног плана дате су на Рефералној карти 3. „Карта спровођења” и не могу се мењати у поступку њиховог усклађивања са овим Изменама и допуна Просторног плана до краја 2016. године.

2.1.2. Смернице за спровођење Просторног плана у просторним и урбанистичким плановима

Утврђују се следеће смернице за спровођење ових Измена и допуна Просторног плана у просторним и урбанистичким плановима:

2.1.2.1. Смернице за просторне планове подручја посебне намене

Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” („Службени гласник РС”, број 95/2015) и ове Измене Просторног плана су међусобно усклађени плански документи. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије” спроводи се у границама обухвата тог планског документа који се односи на режиме санитарне заштите слива акумулације „Ћелије” (зона III акумулације на деловима КО Крива Река, Паљевштица, Ливађе, Гочманци и Брзеће у општини Брус).

Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Селова” („Службени гласник РС”, број 11/2015) и ове Измене Просторног плана су међусобно усклађени плански документи. Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Селова” спроводи се у границама обухвата тог планског документа који се односи на режиме санитарне заштите слива акумулације „Ћелије” (зона III акумулације на деловима КО Гочманци, Брзеће, Кнежево, Равниште и Бозољин у општини Брус).

2.1.2.2. Смернице за просторне планове јединица локалне самоуправе

Скупштине општина Брус и Рашка ускладиће у целости просторне планове јединица локалне самоуправе на обухваћеном делу територије своје општине са планским концепцијама, решењима и пропозицијама ових Измена и допуна Просторног плана до краја 2016. године, а Скупштина општине Лепосавић у процесу израде Просторног плана општине Лепосавић.

Донети просторни планови јединица локалне самоуправе са шематским приказима уређења насеља спроводе се и разрађују урбанистичким плановима на делу подручја Просторног плана који се налази ван граница Националног парка Копаоник.

Утврђују се следеће **смернице за усклађивање донетих просторних планова јединица локалне самоуправе** са овим Изменама и допунама Просторног плана:

1) **Просторни план општине Брус** („Службени лист општине Брус”, број 3/2013, у даљем тексту: ППО Брус)

ППО Брус није усклађен са режимима заштите I и II степена (на рефералним картама планског документа, у првом реду на рефералној карти број 3. „Туризам и заштита простора” нису пренете границе зона са режимом заштите I и II степена заштите) и планираним развојем скијашке инфраструктуре (у текстуалном делу и на рефералној карти број 3. „Туризам и заштита простора” планског документа) који је утврђен Просторним планом из 2009. године. Ова неусклађеност је утврђена као примедба коју треба отклонити од стране Комисије за контролу усклађености регионалног просторног плана за подручје АП Војводине, регионалног просторног плана за подручје града Београда и просторног плана јединице локалне самоуправе министарства надлежног за послове

просторног планирања у Извештају о извршеној стручној контроли усклађености Просторног плана општине Брус (број 350-01-00042/2/2012-01 од 04.12.2012. године). То се нарочито односи на новопланирану кабинску жичару Брзеће/Бела Река која је према рефералној карти број 3. Просторног плана општине Брус предвиђена да пролази преко зоне са режимом заштите II степена, а није била предвиђена планским решењима у Просторном плану из 2009. године.

Планирани развој скијашке инфраструктуре како је утврђен Просторним планом општине Брус не уклапа се у обухват зона II степена заштите у Националном парку Копаоник и планирани развој скијашке инфраструктуре (жичара и ски стаза) на територији општине Брус, у првом реду у границама НП Копаоник, који су утврђени овим Изменама и допунама Просторног плана. За планирану кабинску жичару Брзеће/Бела Река планским решењима у овим Изменама и допунама Просторног плана предвиђена је траса која се налази изван зоне са режимом заштите II степена и утврђене су нове трасе планираних ски стаза и жичара у Националном парку Копаоник, са којима су у колизији планска решења Просторног плана општине Брус.

Због свега напред наведеног, до усклађивања са овим Изменама и допунама, Просторног плана Просторни план општине Брус не може да представља плански основ за израду започетих и нових урбанистичких планова и урбанистичко-техничке документације чији се обухват у целисти или једним делом налази на територији Националног парка Копаоник.

2) **Просторни план општине Рашка** („Службени гласник општине Рашка”, број 114/2011, у даљем тексту: ППО Рашка)

ППО Рашка је у текстуалном делу скоро у потпуности усаглашен са Просторним планом из 2009. године и овим Изменама и допунама Просторног плана. Са Просторним планом из 2009. године није усаглашена следећа одредба Просторног плана општине Рашка, део 2.3. „Имплементација просторног плана”, 1. „Спровођење просторног израдом урбанистичких планова” да се ПДР Суво Рудиште-Сребрнац ради на основу Просторног плана општине Рашка ради спровођења тог планског документа. Израда урбанистичких планова на подручју Националног парка Копаоник предвиђена одредбама Просторног плана општине Рашка у колизији је са одредбама ових Измена Просторног плана.

На рефералној карти 3. „Туризам и заштита” Просторног плана општине Рашка на територији Националног парка Копаоник уочене су следеће неусаглашености:

- обухват зона I и II степена заштите на територији општине Рашка није усаглашен са решењима Просторног плана из 2009. године и не уклапа се у границе тих зона утврђене овим Изменама и допунама Просторног плана; и
- трансфер станица код Туристичког центра Суво Рудиште није предвиђена планским решењима Просторног плана из 2009. године као ни овим Изменама и допунама Просторног плана.

Због свега напред наведеног, до усклађивања са овим Изменама и допунама Просторног плана Просторни план општине Рашка не може да представља плански основ за израду започетих и нових урбанистичких планова и урбанистичко-техничке документације чији се обухват у целисти или једним делом налази на територији Националног парка Копаоник.

2.1.2.3. Смернице за урбанистичке планове

Са планским решењима и пропозицијама ових Измена и допунама Просторног плана скупштине општина Брус и Рашка ускладиће:

1. На подручју Просторног плана у границама Националног парка Копаоник - до краја 2016. године донете урбанистичке планове и урбанистичке планове чија је израда започела пре доношења ових Измена Просторног плана; и
2. На преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник - донете урбанистичке планове, урбанистичке планове чија је израда у току и нове урбанистичке планове према динамици коју утврђује територијално надлежна скупштина општине.

Утврђују се следеће **смернице за усклађивање донетих урбанистичких планова** и урбанистичких планова који се налазе се у поступку контроле усклађености са просторним планом подручја посебне намене унутар граница проглашеног заштићеног подручја¹, а чији се обухват у целисти или делом налази **на подручју Националног парка Копаоник**:

¹ Урбанистички планови који су достављени до 20.11.2015. године министарству надлежном за послове урбанизма.

Општина Брус

1. План детаљне регулације локалитета Јарам на Копаонику у општини Брус („Службени лист општине Брус”, број 3/2007, у даљем тексту: ПДР Јарам)

ПДР Јарам је у погледу граница зона са режимом заштите I и II степена, укупног капацитета туристичког смештаја (600 лежаја), скијашке инфраструктуре и површине грађевинског подручја у складу са планским решењима која су утврђена Просторним планом из 2009. године и овим Изменама и допунама Просторног плана.

Овим урбанистичким планом није понуђено адекватно планско решење за повезивање скијашке инфраструктуре у просторним целинама б/а и б/б пешачко-скијашком пасарелом (просторна целина 7а) преко државног пута II реда.

Одлуком о измени ПДР Јарам у текстуалном делу („Службени лист општине Брус”, број 6/2015) предвиђена је израда урбанистичког пројекта за пешачко-скијашку пасарелу преко државног пута II реда за повезивање жичара и ски стаза (у зонама б/а и б/б ПДР Јарам). Није спроведен поступак за измену планског документа у складу са Законом о планирању и изградњи (што је наведено у записнику Комисије за планове Скупштине општине Брус, број 350-74/2015-5 од 17.03.2015. године), нити је измена планског документа достављена на поступак контроле усклађености са просторним планом подручја посебне намене унутар граница проглашеног заштићеног подручја и на издавање сагласности министра надлежног за послове урбанизма.

Имајући све напред наведено у виду о Плану детаљне регулације локалитета Јарам на Копаонику у општини Брус и његовој измени, смерница је да се предметни урбанистички план усклади са овим Изменама и допунама Просторног плана до краја 2016. године, а пре доношења одлуке о изради детаљне разраде за Туристички комплекс Јарам на територији општина Брус и Рашка у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана која ће заменити предметни урбанистички план.

2. План детаљне регулације локалитета Рендара на Копаонику у општини Брус („Службени лист општине Брус”, број 2/2011, сагласност министра надлежног за послове урбанизма број 350-01-00051/2011-07 од 04.04.2011. године, у даљем тексту: ПДР Рендара)

ПДР Рендара је у погледу граница зона I и II степена заштите и укупног капацитета туристичког смештаја (1800 лежаја) у складу са планским решењима која су утврђена Просторним планом из 2009. године и овим Изменама и допунама Просторног плана.

Положај и површина грађевинског подручја (100 ha) нису усклађени са планским решењима која су утврђена Просторним планом из 2009. године (36 ha) и овим Изменама и допунама Просторног плана (35 ha).

ПДР Рендара је у супротности са планским решењима за развој скијалишта која су утврђена Просторним планом из 2009. године и овим Изменама и допунама Просторног плана за секторе скијалишта 6 (Исток Гобелја), 9 (Север) и 10 (Североисток), и то:

- планска решења у ПДР-у Рендара за зоне градње (зоне 1-2, 1-3, 1-5, 1-6 и 6-1 и 1-7, хотелско-апартмански комплекси и коњичко етно насеље) онемогућавају реализацију планиране алпске ски стазе која представља главну везу (преко Рендаре) планираних сектора скијалишта 9 (Север - у Кривој Реци) и 10 (Североисток у Паљевштици) са сектором скијалишта 6 (Исток Гобелја), то јест са постојећим и планираним жичарама и ски стазама на Гобелји;
- планска решења у ПДР-у Рендара за дужу трасу жичаре и за зоне градње (зоне 2-1, 2-2, 6-1 и 6-2, апартманско насеље и коњичко етно насеље) онемогућавају реализацију планиране жичаре чији су положај, исходиште и дужина трасе прилагођене планираној алпској ски стази из алинеје један овог става;
- планска решења у ПДР-у Рендара за зоне градње (зоне 5-1 и 5-2, планирано становање у функцији туризма) онемогућавају реализацију осталих планираних алпских ски стаза које преко Рендаре повезују секторе скијалишта 6 (Исток Гобелја) и 9 (Север);
- планска решења ПДР-а Рендара за планирану нордијску ски стазу по ободу обухваћеног простора и остале зимске стазе (за санкање и школу скијања) у зони 8 као замена за планирану алпску ски стазу немају плански основ у Просторном плану;
- планским решењима у ПДР-у предвиђена је скакаоница у зони 9 која нема плански основ у планским решењима Просторног плана за овај сектор скијалишта.

Због свега напред наведеног, до усклађивања са овим Изменама и допунама Просторног плана План детаљне регулације локалитета Рендара на Копаонику у општини Брус не може да

представља плански основ за: израду урбанистичких пројеката, издавање информација о локацији и локацијских услова на простору у обухвату ПДР Рендара.

Имајући све напред наведено у виду о Плану детаљне регулације локалитета Рендара на Копаонику у општини Брус, смерница је да се предметни урбанистички план у целости измени и усклади са овим Изменама и допунама Просторног плана до краја 2016. године, а пре доношења одлуке о изради детаљне разраде за Туристички комплекс Рендара на територији општина Брус и Рашка у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана која ће заменити предметни урбанистички план.

3. План детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус („Службени лист општине Брус”, број 6/2007, у даљем тексту: ПДР Сребрнац)

ПДР Сребрнац се у погледу граница зона I и II степена заштите и укупног капацитета туристичког смештаја (2440 лежаја за туристички смештај и 170 лежаја за службени смештај) уклапа у планска решења ових Измена и допуна Просторног плана.

Површина грађевинског подручја (54 ha) је већа од предвиђене овим Изменама и допунама Просторног плана (45 ha).

ПДР Сребрнац је у супротности са планским решењима за развој скијалишта која су утврђена Просторним планом из 2009. године и задржана овим Изменама и допунама Просторног плана за сектор скијалишта 6 (Исток Гобелја), и то:

- планским решењима у ПДР-у Сребрнац нису предвиђене планиране алпске ски стазе у сектору скијалишта 6 које су утврђене Просторним планом из 2009. године и задржане као планско решење у овој Измени и допуни Просторног плана;
- планска решења у ПДР-у Сребрнац за зоне градње (зоне 1, 2, 5 и 9, хотелско-апартмански комплекс, хотелско-конгресни центар, етно комплекс 1 и комерцијално-услужни садржаји) онемогућавају реализацију планираних алпских ски стаза у сектору 6 и њиховог повезивања са постојећим ски стазама и жичарама у том сектору скијалишта, као и главне везне ски стазе са сектором скијалишта 9 (Север);
- планска решења у ПДР-у Сребрнац за зону градње 5 (етно комплекс 1) онемогућавају реализацију планиране пешачко-скијашке пасареле преко државног пута II реда у сектору скијалишта 6;
- планска решења у ПДР-у Сребрнац предвиђају дупло већи број жичара и ски лифтова (у зонама 10a и 10c) од оног који је утврђен Просторним планом из 2009. године и задржан као планско решење у овој Измени и допуни Просторног плана.

Због свега напред наведеног, до усклађивања са овим Изменама и допунама Просторног плана План детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус не може да представља плански основ за: израду урбанистичких пројеката, издавање информација о локацији и локацијских услова на простору у обухвату ПДР Сребрнац.

Изменама и допунама Плана детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус (целине 10a и 10б) („Службени лист општине Брус”, број 2/2011, сагласност министра надлежног за послове урбанизма број 350-01-00072/2011-07 од 28.03.2011. године, у даљем тексту: Измене ПДР Сребрнац 10a-10б) није извршено усклађивање ПДР Сребрнац са донетим Просторним планом из 2009. године, већ су без тог усклађивања извршене измене и допуне планских решења на делу планског подручја (на око 20% површине), то јест промењене су намене у целинама 10a и 10б.

Овим Изменама ПДР Сребрнац 10a-10б укупни капацитет туристичког смештаја није повећан, али је у склопу спортско-рекреативних површина у целини 10б планиран пословно-апартмански комплекс са 200 лежаја.

Измене ПДР Сребрнац 10a-10б су у супротности са планским решењима за развој скијалишта која су утврђена Просторним планом из 2009. године и задржана овим Изменама и допунама Просторног плана за сектор скијалишта 6 (Исток Гобелја), и то:

- планска решења у Изменама ПДР Сребрнац 10a-10б нису усклађена са планираним алпским ски стазама у сектору 6 скијалишта које су утврђене Просторним планом из 2009. године и задржане као планско решење у овој Измени Просторног плана;
- планска решења у Изменама ПДР Сребрнац 10a-10б за планиран пословно-апартмански комплекс у целини 10б онемогућавају реализацију деоница планиране алпске ски стазе у сектору 6 које имају функцију повезивања са постојећим ски стазама у том сектору скијалишта и главне везне ски стазе са сектором скијалишта 9 (Север).

Због свега напред наведеног, до усклађивања са овим Изменама и допунама Просторног плана Измене и допуне Плана детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус (целине 10а и 10б) не може да представља плански основ за издавање информација о локацији и локацијских услова на простору у целинама 10а и 10б (тј. целини 10) у обухвату ПДР Сребрнац.

Нацрт Измена и допуна Плана детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус (целине 6 и 4б) (из 2013. године, у даљем тексту: Нацрт измена ПДР Сребрнац 6-4б) не односи се на цео плански документ и усклађивање ПДР Сребрнац из 2007. године са донетим Просторним планом из 2009. године, већ су без тог усклађивања предложене измене и допуне планских решења на делу планског подручја (на око 4% површине), то јест промењене су намене у целинама 6 и 4б. У Извештају о извршеној контроли усклађености Измена и допуна Плана детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус (целине 6 и 4б) Комисије за контролу усклађености генералног урбанистичког плана, плана генералне регулације седишта јединице локалне самоуправе и урбанистичког плана који се израђује у обухвату ППППН унутар граница проглашеног заштићеног подручја министарства надлежног за послове урбанизма (број 350-01-00304/2015-11 од 15.07.2015. године) изнете су бројне примедбе на пропусте у поступку израде и на планска решења Нацрта измена ПДР Сребрнац 6-4б (нпр. примедбе на повећану спратност објеката у односу на ПДР Сребрнац из 2007. године, да нису утврђени смештајни капацитети у обухваћеним целинама у односу на укупан капацитет туристичког смештаја, да је повећана спратност објеката и да су урбанистички параметри повећани неколико пута у односу на ПДР Сребрнац из 2007. године, итд.), те је закључено да се предлаже министру надлежном за послове урбанизма да утврди да нема услова за давање сагласности на достављени Нацрт измена ПДР Сребрнац 6-4б.

Имајући све напред наведено у виду о Плану детаљне регулације локалитета Сребрнац на Копаонику у општини Брус и његовим изменама и допунама, препорука је да се предметни урбанистички план у целости усклади са овим Изменама и допунама Просторног плана до краја 2016. године, а пре доношења одлуке о изради детаљне разраде за Туристички комплекс Сребрнац на територији општина Брус и Рашка у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана која ће заменити предметни урбанистички план.

4. **План генералне регулације Брзеће - Копаоник** („Службени лист општине Брус”, број 4/2015, у даљем тексту: ПГР Брзеће)

ПГР Брзеће се у погледу граница зона I и II степена заштите и укупног капацитета туристичког смештаја (око 7000 лежаја за туристички смештај и око 1600 лежаја у викенд становању) уклапа у планска решења ових Измена Просторног плана.

У графичким приказима ПГР Брзеће постоји неусклађеност са границама Националног парка Копаоник утврђеним у Закону о националним парковима из 2015. године и у овим Изменама и допунама Просторног плана. На обухваћеном делу подручја Националног парка Копаоник (изнад деонице државног пута II реда од Беле Рече до Мрамора) установљен је режим заштите III степена са којим су усклађена планска решења урбанистичког плана, чиме је омогућено спровођење ПГР Брзеће.

Са аспекта усклађености са овим Изменама и допунама Просторног плана, ПГР Брзеће ће по прибављању сагласности министра надлежног за послове урбанизма представљати плански документ који може да се спроводи, то јест плански основ за: израду урбанистичких пројеката, издавање информација о локацији и локацијских услова на подручју Националног парка Копаоник у обухвату тог урбанистичког плана.

5. **План детаљне регулације за изградњу цевовода од извора Вигњиште до Брзећке реке и изградњу мини хидроелектране** („Службени лист општине Брус“, број 4/2015, у даљем тексту: ПДР Вигњиште)

ПДР Вигњиште се у урбанистичкој зони/целини 1. налази у режиму заштите III степена Националног парка Копаоник (на граници КО Палевштица и Ливађе), а највећим делом се простире на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник. ПДР Вигњиште се у погледу концепције развоја водовода и малих хидроелектрана уклапа у планска решења ових Измена и допуна Просторног плана. Ради усклађивања са режимом заштите III степена Националног парка Копаоник неопходно је прибавити услове Завода за заштиту природе Србије и уградити их у урбанистички план, нарочито у погледу пејзажног уређења деонице водовода и сервисне саобраћајнице у зони/целини 1, као и формирања заштитне шумске зоне дуж водотока ширине 10.0-15.0 m.

ПДР Вигњиште достављен је на сагласност министра надлежног за послове урбанизма тек након доношења од стране Скупштине општине Брус.

6. Нацрт ПДР за изградњу ценовода сирове воде од бунарског водозавхвата до постројења за прераду воде за пиће – за водоснабдевање туристичких локалитета на Копаонику-општина Брус (2015., у даљем тексту: Нацрт ПДР ценовода до постројења за прераду воде за пиће)

Нацрт ПДР ценовода до постројења за прераду воде за пиће налази се у режиму заштите III степена Националног парка Копаоник. У погледу концепције развоја ценовода уклапа се у планска решења ових Измена Просторног плана. Ради усклађивања са режимом заштите III степена и зоном I степена заштите Националног парка Копаоник у чијој се близини налази зона/целина 1. ценовода (прикључка на бустер станицу на Сребрнцу), неопходно је прибавити услове Завода за заштиту природе Србије и уградити их у урбанистички план, нарочито у погледу пејзажног уређења деонице водовода и сервисне саобраћајнице у зони/целини 1. Нацрт ПДР ценовода до постројења за прераду воде за пиће достављен је на сагласност министра надлежног за послове урбанизма 03.11.2015. године.

Општина Рашка

1. План детаљне регулације Суво Рудиште на Копаонику („Службени гласник општине Рашка”, број 139/2014, сагласност министра надлежног за послове урбанизма број 350-01-0033/2014-12 од 06.06.2014. године, у даљем тексту: ПДР Суво Рудиште)

ПДР Суво Рудиште је у погледу граница зона I и II степена заштите, укупног капацитета туристичког смештаја (6448 лежаја за туристички смештај и 500 лежаја за службени смештај) и скијашке инфраструктуре у складу са планским решењима која су утврђена Просторним планом из 2009. године и овим Изменама и допунама Просторног плана.

Са аспекта усклађености са овим Изменама и допунама Просторног плана, ПДР Суво Рудиште представља плански документ који може да се спроводи, то јест плански основ за: израду урбанистичких пројеката, издавање информација о локацији и локацијских услова на простору у обухвату тог планског документа, до доношења детаљне разраде за Туристички комплекс Суво Рудиште у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана.

2. План детаљне регулације Сунчана долина – Бачиште на Копаонику („Службени гласник општине Рашка”, број 112/2011, у даљем тексту: ПДР Сунчана долина – Бачиште)

ПДР Сунчана долина – Бачиште се у погледу граница зона I и II степена заштите уклапа у планска решења ових Измена Просторног плана.

У ПДР Сунчана долина – Бачиште недостају планирани капацитети туристичког смештаја, тако да се не може проверити његова усклађеност са укупним капацитетом туристичког смештаја који је утврђен Просторним планом из 2009. године и овим Изменама и допунама Просторног плана.

ПДР Сунчана долина – Бачиште се не уклапа у потпуности у планска решења за развој скијалишта која су утврђена овим Изменама и допунама Просторног плана за сектор скијалишта 2 (Југозапад). Планско решење за планиран паркинг са 764 паркинг места у подцелини „Сервис” онемогућава реализацију планиране алпске ски стазе у правцу Лисине са пешачко-скијашком пасарелом преко обухваћене деонице државног пута II реда.

ПДР Сунчана долина – Бачиште се не уклапа у планска решења за саобраћајну инфраструктуру која су утврђена овим Изменама и допунама Просторног плана. Овим Изменама и допунама Просторног плана се предвиђа нови општински пут чија се траса поклапа са деоницом државног пута предложеном у ПДР Сунчана долина – Бачиште. Неопходно је ускладити саобраћајно решење у ПДР Сунчана долина – Бачиште са овим Изменама и допунама Просторног плана и условима ЈП „Путеви Србије”.

У Извештају о извршеној контроли усклађености Плана детаљне регулације Сунчана долина – Бачиште на Копаонику Комисије за контролу усклађености РПП за подручје аутономне покрајине, РПП за подручје града Београда, просторног плана јединице локалне самоуправе, генералног урбанистичког плана, плана генералне регулације и плана детаљне регулације који се израђује у обухвату ППППН који се доноси за национални парк или заштићено природно добро министарства надлежног за послове просторног планирања и урбанизма (број 350-01-0079/2011-07 од 18.04.2011. године) изнете су бројне примедбе на планска решења у ПДР Сунчана долина – Бачиште, од којих су кључне биле везане за саобраћајна решења у планском документу. Због тога је закључено је да се изврше стручне консултације о предложеним планским решењима и достави стручно мишљење ЈП „Путеви Србије” о прихватању саобраћајних решења у ПДР Сунчана долина – Бачиште пре издавања сагласности министра надлежног за послове урбанизма на плански документ.

Имајући све напред наведено у виду о Плану детаљне регулације Сунчана долина – Бачиште на Копаонику, препорука је да се предметни урбанистички план у целости усклади са овим Изменама и допунама Просторног плана до краја 2016. године, а пре доношења одлуке о изради детаљне разраде за Туристички комплекс Суво Рудиште на територији општине Рашка у склопу наредних измена и допуна, односно израде новог Просторног плана која ће заменити предметни урбанистички план.

2.2. Смернице за спровођење Просторног плана у секторским плановима и програмима

Спровођење и разраду планских решења и пропозиција утврђених овим Изменама и допунама Просторног плана у **секторским плановима и програмима** у складу са законом обезбеђују:

- ЈП „Национални парк Копаоник” детаљним одређивањем граница заштите на терену и катастарском плану и израдом одговарајућег записника, односно операта, сходно обавези утврђеној Законом о националним парковима, а у сарадњи са Републичким геодетским заводом, Заводом за заштиту природе Србије и Институтом;
- ЈП „Национални парк Копаоник” доношењем плана управљања и годишњих програма управљања Националним парком, сходно обавези утврђеној Законом о националним парковима;
- ЈП „Национални парк Копаоник” израдом и реализацијом програма развоја научних и образовних функција Националног парка, сходно обавези утврђеној Законом о националним парковима;
- ЈП „Национални парк Копаоник” израдом и реализацијом програма развоја геоинформационог система и мониторинга природних и културних вредности, заштите и развоја Националног парка, сходно обавезама утврђеним Законом о националним парковима;
- ЈП „Национални парк Копаоник” израдом и реализацијом програма презентације и популаризације природних вредности и културних вредности, сходно обавези утврђеној Законом о националним парковима, а у сарадњи са меродавним и надлежним институцијама и субјектима развоја туризма;
- Републички геодетски завод, у сарадњи са ЈП „Национални парк Копаоник”, ажурирање катастра непокретности за подручје Националног парка;
- ЈП „Скијалишта Србије” израдом пројекта развоја ски-центра и скијалишта „Копаоник” и доношењем средњорочног програма развоја скијалишта у Националном парку Копаоник;
- министарства надлежна за шумарство и заштиту природе и ЈП „Национални парк Копаоник”, изменама и допунама основа и програма развоја шума за газдинске јединице у чијем је обухвату Национални парк; а у сарадњи са власницима земљишта израдом програма газдовања шумама и пошумљавања земљишта у приватном власништву; као и израдом планова заштите шума од пожара у Националном парку и осталом делу подручја Просторног плана;
- Министарство надлежно за туризам у сарадњи са министарствима надлежним за животну средину и просторно планирање, туристичким организацијама и стејкхолдерима у туризму и приватним сектором израдом Стратегијског мастер плана за одрживи развој примарне туристичке дестинације Копаоник;
- регионално надлежан завод за заштиту споменика културе, у сарадњи с надлежним општинским управама и приватним сектором, утврђивањем средњорочних и годишњих програма истраживања и заштите непокретних културних добара;
- корисници ловних подручја, односно ловишта доношењем програма развоја ловног подручја, ловне основе и годишњих планова газдовања ловиштем у обухвату овог Просторног плана;
- корисници риболовних подручја (вода), доношењем програма развоја риболова и годишњих планова газдовања риболовним подручјима (стазама) у обухвату овог Просторног плана;
- ЈП „Путеви Србије” усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања државних путева;
- скупштине општина Рашка, Брус и Лепосавић у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду и ЈП „Национални парк Копаоник”, асоцијацијама пољопривредних произвођача и власницима земљишта, доношењем привредно-еколошких планова коришћења и заштите ливада и пашњака у границама Националног парка и програма интегралног руралног развоја за територије својих општина;
- скупштине општина Рашка, Брус и Лепосавић у сарадњи са министарством надлежним за туризам и ЈП „Национални парк Копаоник” доношењем општинских програма развоја туризма;

- општинске управе Рашка, Брус и Лепосавић односно јавна предузећа/дирекције надлежне за општинске путеве, усклађивањем средњорочних и годишњих програма развоја мреже општинских путева;
- скупштине општина Рашка, Брус и Лепосавић доношењем средњорочних планова заштите земљишта од водне ерозије, загађивања и других деградационих процеса, заштите вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштите ваздуха од загађивања, заштите од прекомерне буке, програма и планова мониторинга животне средине (ваздуха, буке, земљишта и др.) и програма праћења документације о стратешким проценама утицаја планова и проценама утицаја пројеката на животну средину;
- скупштине општина Рашка, Брус и Лепосавић доношењем средњорочних и годишњих програма развоја водоводне и канализационе инфраструктуре; плана за проглашење ерозионих подручја и оперативног плана заштите од поплава за територије својих општина;
- скупштине општина Рашка и Брус и суседних општина доношењем и реализацијом регионалних планова управљања комуналним отпадом за Рашки и Расински округ и општинских планова управљања отпадом.

3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Приоритетне активности на имплементацији ових Измена Просторног плана утврђују се за период до **2019.** године. Приоритетне активности су утврђене за посебне намене простора на подручју у границама Националног парка Копаоник, а где је неопходно и на преосталом подручју Просторног плана ван граница Националног парка Копаоник, а по областима обухватају:

1. Заштита природних и културних вредности

Планско решење 1.1:	<i>Заштита природних и културних вредности на подручју Националног парка</i>
Приоритетне активности:	<ol style="list-style-type: none"> 1) детаљно одређивање граница заштите Националног парка на терену и катастарском плану и израда одговарајућег записника, односно операта, сходно обавези утврђеној Законом о националним парковима; 2) припрема и доношење плана управљања и годишњих програма управљања Националним парком, сходно обавези утврђеној Законом о националним парковима; 3) ажурирање катастра непокретности за подручје Националног парка; 4) израда и реализација програма развоја научних и образовних функција Националног парка; 5) израда и реализација програма развоја геоинформационог система и мониторинга природних вредности, заштите и развоја Националног парка; 6) израда и реализација програма презентације и популаризације природних и културних вредности Националног парка; 7) активирање главних улазних станица у Национални парк; и 8) постављање малих дисперзованих објеката у функцији заштите и презентације вредности Националног парка.

2. Туризам и рекреација

Планско решење 2.1:	<i>Комплетирање и интензивирање постојећих садржаја туристичке понуде</i>
Приоритетне активности:	<ol style="list-style-type: none"> 1) функционално интегрисање понуде Туристичког центра у НП са понудом Брзећа, Лисине и Јошаничке Бање – програм обједињене туристичке понуде ТЦ „Копаоник“; 2) модернизација и комерцијализација постојећих смештајних капацитета Туристичког центра Копаоник на Сувом Рудишту, Јарму и Сребрнцу у складу са међународним стандардима и трендовима у туризму и хотелијерству; 3) унапређење постојећих објеката јавних служби и сервиса на Сувом Рудишту и Јарму; 4) комплетирање спортско-рекреативних садржаја на Сувом Рудишту; 5) заустављање непланске изградње на подручју НП; трансформација постојеће викенд изградње у комерцијални смештај; 6) повећање површина под алпским ски-стазама ; и 7) комплетирање постојеће мреже зимских нордијских и летњих излетничких и планинарских стаза.
Планско решење 2.2.	<i>Изградња и уређење нових садржаја у функцији развоја туризма</i>
Приоритетне активности:	<ol style="list-style-type: none"> 1) прва фаза изградње Визитор центра на Сувом Рудишту и премештање маузолеја Ј. Панчића на нову локацију комунално уређење туристичких комплекса Јарам, Сребрнац и Рендара; 2) изградња нових смештајних капацитета на Сувом Рудишту, Јарму и Сребрнцу; 3) наменска изградња вишефункционалних објеката у складу са потребама стационарних туриста и дневних излетника на Сувом Рудишту и Јарму;

	<p>4) изградња спортско-рекреативних садржаја на Јарму и Сребрнцу;</p> <p>5) изградња приоритетних жичара, алпских ски-стаза и пунктова са ски-ресторанима уз жичаре у планираним секторима скијалишта 2, 4, 5 и 7, приоритетно новим садржајима на излазној станици жичаре Суво Рудиште-Панчићев врх, кабинских жичара Брзеће/Бела река-Караман гребен-Суво Рудиште и Чајетина-Суво Рудиште са ски-стазама;</p> <p>6) изградња нове мреже зимских нордијских и летњих излетничких и планинарских стаза, са уређеним одмориштима, видиковцима и склоништима на подручју НП и ван граница НП; и</p> <p>7) изградња планиране инфраструктуре, приоритетно од секундарног туристичког центра Лисина ка пословно-стамбеном комплексу у насељу Чајетина и комунално опремање тог комплекса.</p> <p>8) покретање реализације програма „Центра националне историје и духовности „Стефан Немања““.</p>
--	--

3. Развој инфраструктурних система

Планско решење 3.1:	<i>Водоснабдевање</i>
Приоритетне активности:	<p>1) повећање капацитета ППСВ „Самоковска река“; и</p> <p>2) унапређење система управљања и смањење губитака у постојећој водоводној мрежи, приоритетно на подручју Националног парка.</p>
Планско решење 3.2:	<i>Одвођење отпадних вода</i>
Приоритетне активности:	<p>1) повећање капацитета ППОВ на Репушким бачијама; и</p> <p>2) стављање у функцију ППОВ на Сребрнцу и у Брзећу.</p>
Планско решење 3.3:	<i>Изградња и модернизација саобраћајне мреже</i>
Приоритетне активности:	<p>1) развој локалних саобраћајница и решавање стационарног саобраћаја у Туристичком комплексу Суво Рудиште;</p> <p>2) реализација деонице општинског пута (дужине око 1 km) од Лисине до пословно-стамбеног комплекса у насељу Чајетина; и</p> <p>3) реализација планираних хелидрома у пословно-стамбеном комплексу у насељу Чајетина и на Сувом Рудишту.</p>
Планско решење 3.4:	<i>Развој електроенергетске инфраструктуре</i>
Приоритетне активности:	<p>1) изградња ТС 110/35 kV „Копаоник“ са далеководом 110 kV до ТС 110/35 kV „Рашка“; и</p> <p>2) развој гасоводног система на подручју Просторног плана.</p>
Планско решење 3.5:	<i>Развој телекомуникационе инфраструктуре</i>
Приоритетне активности:	<p>1) изградња МСАН Сребрнац и Брзеће; и</p> <p>2) изградња оптичких каблова и МСАН за пословно-стамбени комплекса у насељу Чајетина и насеља Кнежево, Равниште, Бозољин, Блажево и Лисина.</p>
Планско решење 3.6:	<i>Развој комуналне инфраструктуре</i>
Приоритетне активности:	<p>1) изградња планиране ватрогасне станице и организација ватрогасне службе у Туристичком центру Копаоник и Националном парку;</p> <p>2) изградња рециклажних дворишта и трансфер станице ван подручја Националног парка, према пројектној документацији; и</p> <p>3) преусмеравање токова отпада на регионалне депоније за општине Рашка, Сјеница, Тутин и град Нови Пазар и/или регионалну депонију за Расински округ.</p>

4. Заштита животне средине

Планско решење 4.1:	<i>Унапређења и заштите квалитета животне средине</i>
Приоритетне активности:	<p>1) антиерозивна заштита скијалишта у Националном парку;</p> <p>2) антиерозивна заштита обухваћених делова сливова акумулација „Ћелије“ и „Селова“ (регулације бујичних водотока);</p> <p>3) компензације за сечу шуме услед изградње туристичких садржаја и реализације скијалишта пошумљавањем голети, појасева уз скијашке стазе, саобраћајнице и водотоке, уз формирање расадника;</p> <p>4) израда катастра загађивача природе и животне средине и спровођење мониторинга ваздуха, квалитета воде, земљишта и буке на подручју Националног парка;</p> <p>5) израда и спровођење програма заштите земљишта од водне ерозије, загађивања и других деградационих процеса, заштите вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштите ваздуха од загађивања, заштите од прекомерне буке на подручју Просторног плана; и</p> <p>6) израда стратешких и процена утицаја на природу и животну средину свих приоритетних програма, планских докумената и пројеката.</p>

4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

За остваривање планских концепција, решења и пропозиција ових Измена Просторног плана најзначајнија је примена следећих **мера и инструмената различитих политика**:

1. Заштите природе и природних вредности и НКД:

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за животну средину за израду операта граница заштите на катастарском плану Националног парка;
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за животну средину за израду и спровођење Плана управљања Националног парка;
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежних за животну средину, културу и туризам, прихода ЈП „Национални парк Копаоник” и средстава приватног сектора за израду и спровођење програма презентације Националног парка и НКД;
- развој информационог и мониторинг система о Националном парку и НКД које ће, у складу са законом, обезбедити Завод за заштиту природе Србије и надлежна установа заштите споменика културе;
- министарства надлежна за заштиту животне средине и изградњу простора, у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије, појачаним надзором над заштитом природних вредности и изградњом простора у Националном парку; као и урбанистичке инспекције ради контроле поступка израде и усклађивања урбанистичких планова са законом и пропозицијама ових Измена и допуна Просторног плана;
- припрема и постепено увођење система компензација и накнада власницима земљишта за настале штете, ускраћивање и умањење добити, као и компензационих програма (за развој пољопривреде и села, туризма, локалних инфраструктурних и комуналних система, јавних служби и др.) за ограничења у развоју локалних заједница на подручју Националног парка, ради спровођења режима и мера заштите природних вредности.

2. Одрживи развој туризма:

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко надлежних министарства за туризам и регионални развој, ИПА програма и других европских програма за израду, институционално организовање и спровођење Стратегијског мастер плана за одрживи развој примарне туристичке дестинације „Копаоник“;
- сарадња, координација и кооперација ЈП „Национални парк Копаоник”, ЈП „Скијалишта Србије”, и свих субјеката развоја туризма ради обезбеђења ефикасног управљања одрживим развојем скијашке и друге туристичке инфраструктуре и супраструктуре на подручју Просторног плана; и
- побољшање координације општинских јавних предузећа за комуналне делатности, дирекција/завода (за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве) и општинских управа (урбанистичке, грађевинске, катастра непокретности и друге службе) у погледу обједињавања активности на уређењу грађевинског земљишта, изградњи и одржавању објеката комуналне инфраструктуре у туристичким комплексима, туристичким селима и туристичким пунктовима;

3. Заштита и одрживо коришћење вода и развој водопривредне инфраструктуре:

- успостављање мониторинга параметара квалитета воде на подручју Националног парка Копаоник, с математичким моделом за прогнозу квалитета воде који обезбеђује Републичка дирекција за воде, у сарадњи с ЈВП „Србијаводе” и надлежна општинска јавна комунална предузећа; и
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије, министарства надлежног за водопривреду, ИПА програма и буџета обухваћених општина за финансирање реконструкције и повећање капацитета постројења за припрему воде за пиће, реконструкцију постојећих и изградњу нових водоводних и канализационих система, реконструкцију и повећање капацитета постојећих и изградњу нових постројења за пречишћавање отпадних вода;

4. Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и одрживи развој пољопривреде:

- коришћење средстава из буџета Републике Србије за израду и спровођење привредно-еколошких планова коришћења и заштите ливада и пашњака у Националном парку, шема надокнада за одржавање система традиционалне пољопривреде на подручју Просторног плана, као и из аграрних буџета општина за израду и спровођење општинских програма интегралног руралног развоја; и
- успостављање пољопривредног информацијског система (ПИС) и појачани надзор над коришћењем, заштитом и уређењем пољопривредног земљишта, порибљавањем водотока и

развојем рибарства, применом средстава за заштиту биља и других хемијских средстава и појачаним ветеринарско-санитарним надзором, који обезбеђују општинске управе у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду;

5. Заштита и коришћење шума, одрживи развој шумарства и ловства:

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије и ЈП „Националног парка Копаоник” за заштиту, обнављање и уређења шума у Националном парку, и средстава ЈП „Србијашуме”, буџета обухваћених општина и приватног сектора за унапређење стања шума; и
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежних за шумарство, водопривреду и заштиту животне средине и средстава корисника ловишта и риболовних подручја за заштиту, производњу и узгој дивљачи и рибе;

6. Развој инфраструктурних система:

- обезбеђење средстава за одржавање и реконструкцију државних путева из буџета Републике Србије, средстава ЈП „Путеви Србије” и кредитних средстава међународних асоцијација и Европске банке за реконструкцију;
- обезбеђење средстава из буџета општина, уз партиципацију ЈП „Путеви Србије” за реконструкцију и доградњу планираних општинских путева; и
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежних за енергетику и животну средину, и средстава приватног сектора за истраживање и комерцијално коришћење локалних, обновљивих извора енергије за задовољавање одређених локалних енергетских потреба, као и подстицајних и кредитних средстава за улагања у енергетски штедљивију изградњу и коришћење објеката и нове енергетски ефикасније и еколошки прихватљивије технологије;

7. Заштита животне средине:

- формирање интегралног катастра загађивача животне средине које обезбеђују општинске управе, у сарадњи са министарством надлежним за заштиту животне средине;
- појачани надзор над обављањем и контролом утицаја активности (туризам, саобраћај и др.) на квалитет животне средине, који обезбеђују општинске управе и министарство надлежно за заштиту животне средине;
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за животну средину и из буџета општина за израду и реализацију предвиђених планова и програма заштите животне средине (средњорочних планова заштите од буке, програма и планова мониторинга животне средине), за информисање и едукацију становништва о могућностима и ефектима унапређења квалитета животне средине; и
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за животну средину и из буџета општина, уз конкурисање за коришћење средстава Европске банке за обнову и развој – ЕБРД, Светске банке за инвестиционе програме и других кредитних и средстава из донација, за израду и реализацију регионалних и општинских планова управљања комуналним отпадом.

VI ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

С обзиром да се израда ових Измена и допуна Просторног плана делом подударила са доношењем и почетком примене Закона о националним парковима, Институт је у консултацијама са Заводом за заштиту природе Србије и министарствима надлежним за заштиту животне средине и просторно планирање, дао значајан допринос у графичком и текстуалном прецизирању граница режима заштите оријентационо утврђених законом. Границе режима заштите из ових Измена и допуна Просторног плана користиће се у изради операта граница заштите на катастарском плану Националног парка, који ће припремити ЈП „Национални парк Копаоник” у сарадњи са Републичким геодетским заводом, Заводом за заштиту природе Србије и Институтом. Границе заштите Националног парка, које ће се детаљно одредити на катастарском плану и на терену сходно Закону о националним парковима у року од 12 месеци од његовог доношења и које потврђује министарство надлежно за просторно планирање давањем сагласности на операт/записник о границама, сматраће се коначним и меродавним за овај Просторни план, без његових измена.

План управљања Националним парком Копаоник ускладиће се са планским решењима утврђеним овим Изменама и допунама Просторног плана. У Плану управљања Националним парком Копаоник дозвољене су промене приоритетних активности и динамике њихове реализације датих у делу V 3. ових Измена Просторног плана.

Влада Републике Србије ће донети одлуку о изради измена и допуна, односно о изради новог Просторног плана до краја 2016. године.